

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

Liber Primvs Physicorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

TRACTATUS

IN OCTO

LIBROS PHYSICORVM,

SEV DE NATURALI AVSCULTATIONE.

DV O genera librorum tradidisse Aristotelem ipsius animaduerrere discipuli: vnum eorum, quos *populares* vocauit, quod ad vulgi captum accommodati non magnam requirerent attentionem in auditoribus, hosque tempore pomeridiano dictare solebat: cuiusmodi erant Historia animalium, & ij, quos de Arte Rhetorica, & Poëtica scripsit. Alterius rationis libros composuit de rebus, quæ sine magno studio & diligentia capi non possent, quos propterea matutino tempore, utpote studiis magis opportuno, dictabat, & *auscultatorios* vocabat, quod magna attentione audiri deberent. Huius generis sunt, quos de naturali Philosophia, & Metaphysica scripsit. Ex quibus cum sint hi octo libri, quorum explanationem, quantum ad difficultatum præcipuarum, quæ in controuersia possumt esse, iam aggredimur, facile est percipere cur de Physica, seu naturali auscultatione nuncupentur. Ratio enim est, quod tractent de natura, & rebus naturalibus ut sic, quæ ut recte intelligantur, magnam requirunt in auditoribus attentionem; vnde idem est dicere, quod hi libri sunt de naturali auscultatione, ac quod sint de rebus naturalibus exigentibus auditores valde attentos. Quamuis autem plurimi soleant ipsum textum Aristotelis, vel integrum, vel in compendium redactum proponere, & explanare; tamen ab ea cura mihi supersedendum videbatur; tum quod ab aliis satis accurate id factum sit: tum & præcipue quia magis de ipsa veritate indaganda, quam de mente Aristotelis sollicitus non solum ipse semper eram, sed alios etiam omnes esse velim; & operam fere perdi existimem, dum multum temporis, ac laboris in hoc, vel illo modo explicandi ipsum collocatur.

LIBER I. PHYSICORVM.

DISPV. I.

Proæmialis de natura physica.

QUAMVIS ex iam dictis constet hanc scientiam, quæ Physica vocatur esse scientiam, quæ agit de physici, id est natura ac de rebus physicis, seu naturalibus; tamen ut adhuc exactius, quid sit cognoscatur, instituenda erat hæc disputatio.

QVÆSTIO I.

Quodnam sit obiectum Physica.

IN omnibus, quæ de scientiarum obiectis mouentur, controuersis, ita etiam in hac variæ sunt Doctorum sententiæ, quarum aliquæ inter se solo nomine discrepant, aliquæ etiam re.

Prima sententia, est ens mobile, ut est commune entibus & immaterialibus, v.g. Angelis, esse obiectum adæquatum Philosophiæ naturalis. Hanc tenent ex Scotistis Antonius Andreas de tribus principiis quæst. 1. Trombetta 6. Met. q. 1. Ioannes Canonicus 1. Physicorum q. 1. Regentes Pa-

risenses quæst. 4. Physic. eam etiam sequendam arbitratu Auerſa, ex suppositione quod Physica esset scientia distincta à Metaphysica, quam tamen suppositionem ipse putat falsam contra communiorum Philosophorum sententiam; de quo postea.

Secunda sententia est ens mobile, non ut comprehendit immaterialia & spiritalia, sed ut commune est ad materialia, tam substantialia, quam accidentalia, esse obiectum adæquatum Physicæ: sic sentiunt Gratia Dei q. 1. Physica, Ferrar. q. 2. & alij Thomistæ: eam teneret Auerſa, si Physica à Metaphysica esset distinguenda, & non consideraret spiritalia.

Tertia sententia dicit obiectum Physicæ esse ens mobile, prout comprehendit omnes & solas substantias materiales mobiles, etiam includendo materiam & formam: hanc sequitur Alphonsus à Veracruz. 1. Physic. spec. 2. proæm. Antonius Scaynus in præfatione Physica.

Quarta sententia est, ens mobile, ut comprehendit solas substantias materiales compositas esse obiectum adæquatum huius scientiæ. Hanc proponit Auerſa, sed nullum auctorem pro ea citat, nisi quod dicat eam videtur Arist. 6. Metaph. c. 1.

Quinta sententia est quod nihil mobile, ut mobile, sit obiectum adæquatum Physicæ, sed potius aliquid naturale, ut naturale, & dicunt illud aliquid esse corpus, seu substantiam naturalem ut sic. Hæc est communior inter Scotistas, & eam tenet expresse Faber theoremate 20.

Sexta sententia est, quod obiectum eius sit corpus, aut substantia generabilis & corruptibilis. Hanc tenet Ragnus disp. 1. Peripatetica, & attribuitur Galeno ac Simplicio.

Septima sententia distinguit de Physica seu Philosophia naturali, & dicit Physicæ Peripateticæ, quam scilicet tradidit Aristoteles, obiectum esse substantiam materiam naturalem; Physicæ vero secundum se consideratæ, & non quatenus ab ipso tractabatur, obiectum esse substantiam naturalem, ut comprehendit Angelos, & in hoc sensu conuenit cum prima sententia. Hanc tenent Regentes Perisini ordinis Minorum Conuentualium hic, quos breuitatis causa deinceps nomine *Mastrij*, qui ex illis erat principalior, citabo, sicut feci in Logica. Aliæ etiam sententiæ citari possent, sed ex dicendis, quid de ipsis sentiendum sit constabit.

3. Pro decisione huius controuersiæ notandum est, agi hic de obiecto incomplexo aliquo vno ex pluribus, quæ in Physica considerantur, ad quod cætera omnia obiecta reuocari potius debent, quam ad aliquid aliud ex illis pluribus obiectis. Deinde notanda sunt cætera, quæ præmissimus de obiecto adæquato Logicæ, quæ hic etiam vsui erunt.

Præterea aduertendum eos, qui dicunt ens, substantiam, aut corpus mobile esse obiectum Physicæ, non velle mobilitatem formalem ingredi rationem formalem istius obiecti, cum illa sit proprietas demonstrata de illo obiecto, sed intelligere per illam mobilitatem, mobilitatem radicalem, quæ est radix, ex qua pullulat illa mobilitas formalis; quæ mobilitas radicalis conuenit in re cum naturalitate, quam alij authores dicunt esse rationem formalem obiecti physici, vnde inter illos & hos non est nisi quæstio de nomine, quæ quam fieri potest, est vitanda, quando de re agitur.

Mobilitas
fundamen-
talis coin-
cidit cum
naturalitate.

CONCLUSIO I.

Obiectum
adequatum
Physicæ
non est
substantia,
nec natu-
ralis, nec
mobiles,
vt sic.

Angeli nō
sunt cōsi-
deratio-
nis phy-
sicæ.

4. Nec substantia mobilis, nec substantia naturalis vt sic, quatenus comprehendit substantias immateriales, vt Angelos, est obiectum adequatum Physicæ, siue secundum quod tradita est à Philosopho, siue secundum se. Hæc est contra primam & septimam sententiam, & eam tenent reliqui auctores cōmuniter, tam Scotistæ, quam Thomistæ. Probat, quia Angeli non sunt per se cōsiderationis physicæ: ergo substantia vt sic in illa latitudine, in qua comprehendit Angelos, non potest esse obiectum adequatum Physicæ; eatenus enim substantia vt sic, esset huiusmodi obiectum, quatenus Angeli per se considerari deberent à Physica non minus quàm substantiæ materiales. Probat, antecedens, in quo solo potest esse difficultas, quia Angeli secundum omnem rationem sunt considerationis metaphysicæ: ergo secundum nullam rationem sunt cōsiderationis physicæ, supposito, quod Physica & Metaphysica sint sciētia distinctæ, de quo postea. Probat, antecedens, quia secundum omnem considerationem abstrahunt à materia non solum singulari, sed physica non minus quàm cætera obiecta, quæ sunt considerationis metaphysicæ; ergo sunt cōsiderationis metaphysicæ secundum omnem rationem non minus, quàm cætera illa obiecta.

Confirmatur, quia secundum omnes, qui distinguunt Physicam à Metaphysica, est talis distinctio inter obiecta utriusque, vt omnia obiecta metaphysica abstrahant à materia physica; nulla autem obiecta physica abstrahant ab illa, sed potius inuoluant illam, aut dicant aliquem ordinem ad illam: ergo cum Angeli sint omnino spirituales, nec inuoluant aut dicant per se ordinem ad materiam, debent esse cōsiderationis metaphysicæ, & non physicæ.

Confirmatur secundo, quia non potest esse dubium, quin posset institui tractatus vnus de rebus omnibus materialibus, qui tractatus haberet pro obiecto adequato vel aggregatū ex omnibus rebus illis materialibus, vel aliquod vnum ex illis, & ad quem propterea non spectaret aliquod obiectum immateriale; nec potest etiam esse dubium quin de omnibus illis rebus deret ex natura rei aliqua vna scientia saltem vnitate aggregationis aut ordinis, quæ vna scientia ex natura sua intrinseca distinguatur à cæteris scientiis, quæ habentur de aliis obiectis quibuscumque, & nequeat considerare per se aliquod aliud obiectum; vnde ad talem scientiam, neque secundum se, neque secundum quod traderetur ab illo, spectarent Angeli, neque consequenter obiectum adequatum ipsius posset esse aliquid quod comprehenderet tanquam speciem Angelos, vt est euident. Quod si huiusmodi scientia sola vocaretur Physica, certum esse debet quod Angeli non essent considerationis physicæ, neque secundum se, neque secundum quod tradita est à Philosopho; sed de facto huiusmodi sciētia sola vocata est Physica, vt patet non solum autoritate Philosophi, sed cōmuniore Doctorum sententia, cui in questione de nomine multum est deferendum; talis autem questio est, an sola scientia agens de rebus materialibus solis vocetur Physica, necne. Hæc confirmatio valde suadet conclusionem, & omnino inutilem reddit distinctionem illam Physicæ secundum se, & secundum quod tradita est à Philosopho, quæ vtuntur auctores septimæ sententiæ.

Distinctio
Physicæ
secundum
se, & secū-
dum quod
tradita est
à Philo-
sopho, est
inutilis.

6. Quibus authoribus nullo modo patrocinatur Scotus. 6. Met. q. 1. tantum abest, vt manifeste docuerit ipsorum sententiam; nam quamuis habeat quod substantia separata sit subiectum secundæ scientiæ speculatiuæ possibilis intellectui cognoscenti ipsam sub propria ratione, tamē non dicit, illam secundam scientiam esse Physicam, quod nihilominus dicere deberet, vt doceret illorum sententiam. Itaque sensus Scoti est satis clarus, quod nimirum si ad Metaphysicam (quæ cum agat de ente vt sic, est prima scientia) solum spectaret ens vt sic, & immaterialia quatenus à nobis imperfecte pro hoc statu cognoscuntur, secundæ scientiæ, quæ posset haberi de rebus, deberet agere de rebus immaterialibus seu substantiis spiritualibus separatis à materia: sed hoc posset esse verum, quamuis illæ substantiæ separatæ non spectarent ad Physicam, neque secundum se, neque secundum quod traditur à Philosopho, quandoqui-

dem non sit necesse vt secundā illa scientia sit Physica: ergo ex Scoto non habetur in illo loco quod Angeli spectent ad Physicam, aut secundum se, aut secundum quod traditur à Philosopho.

Hæc omnia magis patebunt ex responsione ad fundamentum aduersariorum, quod iam proponetur per modum obiectionis.

7. Obiicit primo, Prima & cōmunissima passio seu proprietas, per quā Philosophia naturalis seu Physica à Metaphysica distinguitur, est mobilitas: ergo subiectū huius proprietatis adequatum debet spectare ad Physicam, vel secundum se, vel secundum quod traditur à Philosopho; sed adequatum subiectum istius proprietatis est substantia finita vt sic, communis Angelis, & corporibus: ergo illa substantia est obiectum adequatum Physicæ, aut secundum quod traditur à Philosopho, aut secundum se.

Confirmatur hoc proponendo eandem difficultatē clarius: cuiusque conuenit proprietates, per quam Physica distinguitur à Metaphysica, & cæteris sciētis, illud debet esse cōsiderationis physicæ, & non metaphysicæ, nec vilius alterius sciētia, aliàs per eā nō posset distingui ab illis aliis scientiis: sed mobilitas est talis proprietas: ergo cuiusque conuenit, debet esse cōsiderationis physicæ: sed Angeli sunt mobiles non solum moribus instantaneis ad intellectiones, & volitiones, sed etiam motu locali etiā successiuo, ergo sunt considerationis physicæ. Hoc autē supposito sequitur substantiam vt sic, communem materialibus, & immaterialibus esse obiectum adequatum Physicæ, & corrumpit totum nostrum fundamentum.

Confirmatur secundo, quia Angeli vt mobiles spectant ad aliquam scientiam: non ad Metaphysicam, quia hæc agit de substantiis immobilibus tantummodo: ergo ad Physicam saltem secundum se.

Respondetur negando antecedens; non enim mobilitas vt sic, neque mobilitas quæcumque, est adequata passio, per quam Physica distinguitur à Metaphysica; id quod etiā ipsis aduersariis fatendum est, quandoquidem fateatur de facto in Metaphysica agi de mobilitate Angelorū, cum negent Physicam, prout de facto à nobis habetur, agere de Angelis, licet dicant Physicam aliquā possibile agere de illa. Mobilitas ergo, quam considerat sola Physica, & qua à Metaphysica discernitur, est mobilitas competens substantiis corporeis aut materialibus; & per hoc patet ad duas confirmationes, quarum utriusque minor est neganda cum probatione minoris secundæ confirmationis.

Et hæc responsio in re conuenit cum illa, quam dant alij auctores, qui dicunt mobilitatē Angelorū non spectare ad Physicam: quia non est physica mobilitas; intelligunt enim per physicam mobilitatem illam, quæ cōpetit corporibus, siue ille motus sit instantaneus, & indiuisibilis siue sit successiuus ac diuisibilis. Verum est quod alij alio modo explicant mobilitatem physicam, sed hic modus explicandi, & clarior est, & minus difficilis.

CONCLUSIO II.

8. Physica est scientia sic distincta à Metaphysica, vt habeas obiectum adequatum distinctū ab obiecto adequato Metaphysicæ. Hæc est cōmunissima cōtra Auersem hic q. 1. scilicet 6. qui alios etiam pro se citat. Probat, autem manifeste, quia certum est, quod scientia agens de rebus corporeis solis distinguatur à sciētia, quæ agit de rebus spiritualibus, & gradibus qui sunt communes spiritualibus ac corporeis: sed per Metaphysicam intelligunt auctores communiter scientiam, quæ agit de rebus abstractis à materia, seu incorporeis; & per Physicam intelligunt scientiam, quæ agit de rebus corporeis indagando naturas, principia, & causas earum: ergo Physica, & Metaphysica secundum quod communiter intelliguntur hæc nomina, sunt scientiæ distinctissimæ, & distincta habet obiecta adequata, siue intelligamus per obiectum adequatum aggregatum ex omnibus obiectis, quæ considerantur in scientia, siue intelligamus vnum aliquod ex pluribus obiectis, quæ in scientia considerantur. Quod si Auersem non velit intelligere per Metaphysicam & Physicam hoc, quod cæteri auctores cōmuniter intelligunt, excitat tantum questionē de nomine, & eo ipso habebit peiorem partem,

Physica
habet ob-
iectū ade-
quatum
distinctū
à Meta-
physica.

partem, quod uti voluerit nomine in particulari acceptione, in qua Doctores communiter eo non utuntur absque vrgenti causa.

Confirmatur hoc, quia quamvis posset quis aggregatum ex omnibus particularibus scientiis, quæ includuntur in Metaphysica & Physica vocare vnam scientiam totalem, & quamvis hæc scientia totalis haberet vnum obiectum adequatum, & vocari posset commode non solum Philosophia, sed etiam Philosophia naturalis, intelligendo per Philosophiam naturalem scientiam de naturis rerum, earumque principiis ac causis acquisibilem viribus naturæ, quod vltro concedo; tamen non inde sequitur, quod Metaphysica ut Metaphysica, id est ut significat scientiam agentem de rebus abstractis à materia & corporeitate, non distinguatur & secundum se & secundum obiectum à Physica ut Physica, id est à scientia tractante de rebus corporeis aut materialibus.

9. *Obijcies primo* pro *Auerſa*: Non adest conueniens modus distinguendi Metaphysicam à Physica, quia non possunt assignari obiecta adequata. *Respondetur* hoc negando, cuius ratio patebit ex dicendis.

Obijcies secundo: Res considerata in Metaphysica & Physica habent inter se magnam connexionem: ergo non debent esse distinctæ scientiæ.

Respondetur negando consequentiam, quia licet animal & homo sint maxime connexa, tamen scientia, quæ est de homine, est distincta rationis à scientia, quæ est de animali: & sane eodem modo, non obstante quacumque connexionem, quæ est inter obiecta Physicæ & Metaphysicæ, certum est ipsas esse scientias diuersas, si intelligamus per Physicam scientiam de corporeis, & per Metaphysicam scientiam de incorporeis.

Obijcies tertio: De facto multa ex rebus, quæ dicuntur spectare ad Metaphysicam, tractantur in Physica, & e contra multa, quæ dicuntur spectare ad Physicam, tractantur in Metaphysica: ergo signum est, quod non distinguatur.

Respondetur negando consequentiam, quia metaphysica non tractantur per se in Physica, nec physica in Metaphysica, sed tantum per accidens, sicut metaphysica multa tractantur in Logica, & plurima quæ per se spectant ad vnam materiam Theologicam, tractantur in alia materia Theologica, cum tamen hoc non obstante Logica distinguatur à Metaphysica, & vna materia Theologica ab alia. Itaque aliud est quod authores proponant inter proponenda obiecta physica aliqua obiecta metaphysica, quæ etiam in iis, quibus proponuntur, generant scientiam metaphysicam, quod non solum fieri potest & solet, sed etiam vtiliter fit; aliud est quod illa obiecta sint physica, aut scientia de ipsis habita sit physica scientia.

10. Et per hoc patet ad reliqua, quæ *Auerſa* congerit in illa sectione, qui etiam sectione sequenti frustra conatur sententiam suam Aristotelis auctoritate munire, ut facile esset ostendere, nisi sufficeret nobis quod ipsemet fateatur Aristotelem clare distinxisse Metaphysicam & Physicam tanquam duas scientias, id quod ex ipsis nominibus manifestum est: cur enim vna vocaretur Metaphysica, id est transnaturalis vel supernaturalis scientia, & altera Physica, id est naturalis scientia, nisi essent scientiæ distinctæ, & nisi haberet obiecta adequata distincta?

CONCLUSIO III.

11. *Obiectum adequatum Physicæ non est substantia generabilis & corruptibilis*. Hæc est communior contra sextam sententiam, & patet, quia certum est quod cæli spectent ad Physicam, & tamen non sunt substantiæ generabiles aut corruptibiles ut communiter supponitur.

Confirmatur, quia Aristoteles habet in sua Physica peculiarem tractatum, in quo per se & expresse de cælis agit, nec est vlla ratio aut auctoritas, cur excluderentur à consideratione Physicæ; nec spectat ipsorum consideratio ad Metaphysicam, aut vllam aliam scientiam: ergo dicendum est, quod spectent per se ad Physicam.

Obijcies: Nulla substantia est considerationis physica, nisi substantia naturalis, id est constans natura, sed cæli non constant natura, quia non constant materia & forma, quæ solæ sunt naturæ physica considerationis, nec vlla alia substantia constat materia & forma, quæ non

sit generabilis & corruptibilis: ergo solæ substantiæ generabiles & corruptibiles sunt obiecta Physicæ.

Respondetur negando minorem, tum quia secundum communior sententiam cæli constant materia & forma: tum quia quamvis non constarent materia & forma physica, sed essent substantiæ physice simplices (de quo suo loco) adhuc tamen constarent materia, quia constarent principio corporeo primo motus & quietis, quod principium est natura, prout natura accipitur hic.

CONCLUSIO IV.

12. *Substantia composita ex partibus essentialibus physice non est obiectum adequatum Physicæ sub illo conceptu*. Hanc tenet *Rocco* hic q. 3. vbi tamē male dicit corpus mathematicum non distinguī realiter à corpore naturali, cum tamen ibidem dicat corpus mathematicum esse quantitatem, quantitas autem secundum communem sententiam distinguatur à substantia: est autem conclusio contra *Complutenses* q. 4. n. 6. & videri potest esse contra illos auctores, qui putant omnem substantiam corpoream esse compositam, sed reuera non reperio illam expresse negari ab illis.

Probat autem, quia quamvis cæli non essent compositi ex materia, & forma, adhuc tamen essent considerationis physica: ergo substantia composita ut sic non est obiectum adequatum Physicæ.

Confirmatur, quia quamvis cæli non essent sic compositi, nec etiam homo aut ignis, aut aqua, non essent considerationis metaphysicæ, nec vllius alterius scientiæ ex illis, quas de facto habemus; ergo essent considerationis physica, & consequenter substantia composita non est obiectum adequatum Physicæ.

Confirmatur secundo, licet generabilitas, & corruptibilitas, non posset competere nisi substantiis compositis, tamen motus localis & alij motus ad qualitates possent competere substantiis, quæ de facto sunt compositæ, quamvis non essent compositæ: sed Physicæ est considerare substantias non solum ut mobiles motu generationis, & corruptionis, sed ut sunt mobiles aliis istis motibus: ergo substantia ut composita non est subiectum adequatum Physicæ.

CONCLUSIO V.

13. *Neque ens naturale, neque ens mobile ut sic, quatenus comprehendit sub se tanquam species substantias, ac accidentia naturalia, est obiectum adequatum totius Physicæ; neque etiam ut comprehendit sub se tanquam species substantiam completam, & materiam ac formam, est obiectum adequatum ipsius*. Hæc est contra secundam, & tertiam sententiam, & communis apud alios auctores.

Probat primo, quoad primam partem, quia nulla pars Physicæ ex omnibus, quas de facto tradidit Philosophus, agit de tali ente: ergo saltē Physica prout tradita à Philosopho, non habet pro obiecto adequato tale ens.

Probat secundo, quia non potest dari conceptus communis vniuoce omnibus substantiis, & accidentibus naturalibus, ergo ens ut sic commune illis nequit esse obiectum adequatum Physicæ, quia illud quod est obiectum adequatum scientiæ totalis, debet esse quid vniuoce omnibus illis, quæ tanquam species continet. Probat antecedens, quia substantia dicitur naturalis, quatenus habet principium motus, aut quatenus est substantia corporea aut materialis: at accidentia dicuntur naturalia, quatenus spectant ad talem substantiam; unde manifestum est quod non possit abstrahi ab illis conceptibus aliquis conceptus vniuoce entis naturalis.

Quod si dicatur posse ab accidentibus abstrahi, & substantiis conceptus entis mobilis, *Contra* est, quia si hoc intelligatur de mobilitate subiectiua, per quam scilicet aliquid possit moueri ad aliquā formā, cuius sit subiectum, non conuenit omnibus accidentibus naturalibus seu physicis sic moueri; si vero intelligatur de terminatiua mobilitate, certū est quod potius ens mobile mobilitate subiectiua debeat assignari pro obiecto adequato, quam ens mobile mobilitate terminatiua, neque potest assignari aliquis conceptus vniuoce entis mobilis ut sic abstractus ab ente mobili terminatiue, & ab ente mobili subiectiue;

11 2 ergo

Substantia composita ex partibus physice non est obiectum Physicæ.

Obiectum Physicæ non est ens nec mobile, nec naturale vsque.

Substantia generabilis non est obiectum Physicæ.

ergo non est dicendum quod ens mobile, ut sic commune substantiis mobilibus, & accidentibus mobilibus, sit obiectum adæquatum Physicæ.

Confirmatur, quia accidentia omnia, quæ considerantur in Physicâ, commodissime reduci possunt ad substantiâ corpoream, ergo non est necesse ut aliquid communius ipsis ac tali substantiâ assignetur pro obiecto adæquato Physicæ.

*Probat*ur secunda pars, tum quia materia, & forma, cum sint partes essentielles compositi substantialis, ad tale compositum reduci debent: tum quia non datur aliquis conceptus abstractus uniuoce communis substantiis cõpletis, & substantiis incompletis: ergo nihil communius materia, forma & substantia composita aut completa potest assignari pro obiecto adæquato Physicæ tam conuenienter, quam substantia completa.

14. *Obiicies*, Ens naturale aut mobile, prout commune ad substantiam completam, substantiam incompletam, ac accidentia, est considerationis alicuius scientiæ: non alterius quam Physicæ; ergo est obiectum Physicæ; non aliud quam adæquatum, ergo, &c.

Respondeo negando maiorem, quia cum sit analogum, non debet assignari pro obiecto vllius scientiæ: quod si etiam deberet assignari pro obiecto alicuius scientiæ, non deberet assignari pro obiecto adæquato, quoties aliquid uniuoce assignari potest pro obiecto, ad quod cetera omnia reducuntur.

Obiicies secundo: Accidentia aliqua sunt mobilia etiam subiectiue, quantitas enim potest moueri localiter, & ad calorem, frigus, albedinē, &c. & quidem quod per se moueri possit independenter à substantiâ, patet tū in quantitate Eucharistica, quæ de facto naturaliter mouetur, & localiter, & ad frigus ac calorem; tum etiā quia videtur quod potius substantia moueatur ratione quantitatis motu locali, quā quantitas ratione substantiæ, nā si separaretur quantitas à substantiâ, & hæc cõseruaretur, non posset moueri naturaliter, saltem ab agentibus corporeis; si autē cõseruaretur quantitas absq; substantiâ, posset sic moueri: ergo aliquid communius substantiâ, & accidentibus mobilibus debet assignari pro obiecto adæquato Physicæ.

Respondeo negando consequentiā: quāuis enim quantitas ex eo, quod sit quid mobile mobilitate etiā physica, sit per se cõsiderationis physicæ, sicut terminus, & nomen, & verbum sunt per se cõsiderationis logicæ, tamen non sequitur quod aliquid continens ipsam, tanquā speciē, sit obiectū adæquatum Physicæ: bene enim aliquid potest per se spectare ad scientiam, quod nō sit species obiecti adæquati ipsius, modo sit aliquo alio modo reducibile ad obiectum adæquatum, quam per modum speciei; id quod in omnibus scientiis totalibus videri potest. Hæc responsio clarior ac faciliior apparet, quam illa quæ assignatur ab aliis, qui negant quantitatem per se moueri; cuius responsionis difficultas ex obiectione præmissa apparet.

CONCLUSIO VI.

Substantia corporea completa est obiectum adæquatum Physicæ.

15. *Obiectum adæquatum Physicæ est substantia corporea completa*. Hæc videtur esse, & Scotistarum, & ceterorum authorum, qui dicunt corpus naturale aut corpus mobile fundamentaliter esse obiectum Physicæ. *Probat*ur autem, quia ex suppositione quod nullum ex illis obiectis, quæ præcedentibus conclusionibus impugnauimus, sit obiectum adæquatum Physicæ, nullum aliud obiectū potest conuenientius assignari, quam huiusmodi corpus, quod sane credo neminem negaturum.

Confirmatur, quia cetera omnia obiecta, quæ considerantur à Physicâ, commodissime reduci possunt, vel tanquā species, vel tanquā partes essentielles, aut integrantes, vel tanquā proprietates & accidentia, vel tanquā principia, aut causæ ad huiusmodi corpus; & ipsum secundum se est quid vnum per se completum: ergo conuenientissime assignatur, tanquā obiectum adæquatum scientiæ physicæ.

Quid intelligitur per substantiam corpoream completam.

Intelligo autē per substantiam corpoream cõpletam, substantiam completam habentē partes extra partes cõnaturaliter loquēdo, qualis substantia vocatur ab aliquibus corpus metaphysicum, non quod sit considerationis metaphysicæ, sed ad distinctionē corporis mathematici, quæ est quantitas triuæ dimensionis, hoc est longa, lata, profunda, & corporis physici, quæ est altera pars viuē-

tis, ipsum cum anima essentialiter constituens: quod corpus est quid incompletum, & per se quidē considerationis physicæ non minus, quam materia & forma, sed non per modum obiecti adæquati, nec per modum speciei directē sub obiecto adæquato cõtēta. Malui etiam corpus sub hac consideratione assignare pro obiecto adæquato, quā sub consideratione substantiæ compositæ ex materia & forma, propter dictā conclusionē quartā.

16. *Obiicies ex Complutensibus*, qui licet fateantur in re corpus mobile, radicaliter sumpta mobilitate, esse obiectum adæquatum Physicæ, & licet in re secundum ipsos corpus mobile seu naturale, & ens mobile, seu naturale coincident, tamen putant conuenientius assignari pro obiecto ens mobile, quā corpus mobile, aut naturale, & quā ens naturale. Certū est, illud, quod habet in se principium motus, esse obiectū Physicæ, quia per hoc distinguitur Physicā à ceteris scientiis, quod agat de re habente principium motus: sed non est tam certū, quod omne mobile sit corpus, id enim probatur in Physicâ; est autē certū, quod omne quod mouetur sit ens; deinde nō est ita certū, quod natura sit principium motus, sed est certum quod quicquid est principium motus sit ens: ergo melius assignatur pro obiecto adæquato Physicæ ens mobile, quā ens naturale, aut corpus mobile, aut naturale.

Confirmatur hoc obiectione communi apud Thomistas: Nulla scientia debet probare suum subiectum: sed in Physicâ probatur dari corpus naturale: ergo non debet assignari pro obiecto eius.

Respondeo distinguendo maiorem: illud quod habet in se principium motus cuiuscumque, nego maiorem, quia alias Angeli essent cõsiderationis Physicæ, quod negant aduersarij, motus naturalis, de quo agitur in Physicâ, cōcedo maiore, & distinguo etiam minorem: non est certum quod omne mobile, id est omne illud, quod est vltimum subiectum motus cuiuscumque, sit corpus, concedo, quia oppositum potius est certum, constat enim Angelos esse vltimum subiectū alicuius motus; non est certū quod omne mobile, quod est vltimum subiectū omnis motus naturalis, sit corpus aut substantia corporea; nego minorem. Cū enim motus physicus seu naturalis sit motus competens corpori, & per hoc præcisē distingui possit à motibus spiritualibus competentibus spiritibus, impossibile est intelligere, quod aliqua substantia, aut aliquod ens sit vltimum subiectum motus physici, qui intelligatur eo ipso esse corpus à quocumque intelligente significationem huius nominis *corpus*. Similiter etiam intelligendo per naturam, vltimum principium motus corporei, & per naturale, illud quod habet tale principium, prout cõmuniter intelligitur, euidenter est non posse quē intelligere aliquid esse vltimū subiectum motus physici, quin intelligat illud esse naturale, & includere naturam.

Ad probationē autem minoris dico, quod si spectet ad vllam scientiam probare existentiam alicuius rei, non est inconueniens, quod Physicâ probeat existentiam corporis, sicut ad illam spectat probare existentiam materiæ primæ & formæ substantialis materialis, imò id est necessariū, quia id nō spectat ad Metaphysicā, quæ nō agit de rebus materialibus, neque ad Mathematicam, aut Logicam, aut aliam scientiam. Quando autem dicitur quod scientia debet præsupponere suum subiectum, hoc non debet intelligi quoad existentiam, quia certum est quod possit dari scientia de re, quamuis non existeret, sed intelligi debet in hoc sensu, quod scientia, per quam à priori cognoscitur aliqua passio, aut proprietas de re, debet habere pro præmissa supposita propositionem, qua natura & essentia rei prædicatur de ipso, id quod certum est, quia sine tali propositione supposita non posset haberi talis scientia.

Dixi autē, si spectet ad aliquam scientiam probare existentiam alicuius rei, quia scientiæ abstinere dicuntur ab existentis rerum, & consequenter videri posset, quod non deberet vlla scientia probare existentiam alicuius rei. Et per hoc patet ad cõfirmationem, cuius vel maior est neganda, si spectet ad vllam scientiam probare existentiam rei, vel minor, si non spectet; an autē spectet, vel nō spectet, est questio de nomine, & dependens ab acceptione scientiæ.

Quomodo scientia debet præsupponere suum subiectum.

sciētiz, quæ multipliciter accipitur, & in vno sensu ad eā potest spectare probare existentia rei, in alio non potest.

CONCLUSIO VII.

18. Ratio formalis, sub qua Physica considerat corpus, non est mobilitas etiam radicalis præcise, nec etiam naturalitas, accepta naturalitate pro principio motus, quasi scilicet non consideraret corpus aliquid, nisi ut est principium motus, aut mobilitatis formalis. Hæc videri potest esse contra communem sententiam, tam Scotistarum, qui dicunt corpus naturale, ut naturale, esse obiectum Physicæ, nam per hoc denotatur, quod naturalitas sit ratio formalis, secundum quam consideratur corpus in Physicâ; quam Thomistarum, qui dicunt, quod ens mobile, ut mobile, sit obiectum eius; quod meliores Thomistæ, & nominatim Complutenses ac Ioannes à S. Thoma hic intelligunt de mobilitate radicali. Eam autem tenet Auerſa hic quæst. 2. sect. 4. & Maſtrius etiam in re eam tenere videtur, quia expresse dicit quod naturalitas, prout est ratio formalis obiecti Physicæ, non tantum est principium motus, sed aliarum etiam passionum res naturales consequentium, & facile inferius explicabitur in hoc sensu sententia Scotistarum. Probatur autem, quia certum est Physicam agere de corpore substantiali, & quatenus est quid compositum ex partibus integrantes, & quatenus est quid compositum ex partibus physicis; sub hoc autem conceptu præcise non consideratur ut mobile. Deinde certum est, quod agat de calore ut est calefactivus, & de albedine ut est disgregativa visus, & de quantitate ut est expulsiva aliarum rerum ab eodem loco, quæ tamen sub his considerationibus non sunt mobilia, nec formaliter nec radicaliter etiam sic, ut habeatur conceptus de radice mobilitatis, quatenus est radix mobilitatis.

19. Verum quidem est, quod omne id, quod consideratur in Physicâ, sit mobile physicè, vel spectans aliquo modo ad id, quod est mobile; & quod Physicâ possit distinguere à cæteris scientiis per hoc, quod agat de rebus sic mobilibus, & habentibus principium radicale motus, & pertinentibus ad talia, & fortassis nihil aliud volunt Scotistæ ac Thomistæ, sed non negatur in conclusione, sed tantum in ea asseritur, quod non consideret Physicâ illas res præcise sub illa ratione. Ad quod etiam adiungi potest, quod possit Physicâ ab aliis scientiis discerni per ordinem ad obiectum adæquatum sub alia ratione consideratum, etiam quamvis per impossibile illud obiectum non esset mobile aut naturale, prout naturale concipitur per modum principij radicalis motus, quia eo ipso quo consideraret substantiam corpoream ut corpoream, & pertinentia ad ipsam, ut sic distinguere ab aliis scientiis, quæ de tali substantia non agunt.

CONCLUSIO VIII.

20. Ratio formalis, sub qua Physica considerat corpus, seu substantiam corpoream, est differentia illa per quam constituitur in esse corporis, & distinguitur à spiritibus ac cæteris, quæ non sunt corpora: Hæc sequitur ex dictis, quia ex suppositione præmissæ conclusionis nulla alia ratio formalis convenientius assignari potest, tum quia hæc est prima formalitas, per quam abstrahitur substantia corporea à consideratione Metaphysicâ, ac aliarum scientiarum: tum quia nulla alia agit de corpore sub hac formalitate, & etiam quia omnia, quæ considerantur in Physicâ, reducuntur ad corpus ut corpus, tum denique quia non possumus habere cõceptum de corpore, ut est mobile physicè, quin consideremus ipsum, ut est corpus, & possumus considerare ipsum ut corpus, quin consideremus ipsum ut habens principium motus; ergo quandoquidem considerando ipsum ut corpus possumus distinguere Physicam per ordinem ad ipsum ut sic consideratum ab aliis scientiis, potius ratio, quæ ut sic constituitur, debet assignari obiectum formale Physicæ, quam ratio mobilitatis radicalis aut naturalitatis, ut hæc capitur pro principio motus, aut vlla denique alia ratio.

Obijciunt Scotum, qui 6. Metaph. q. 1. asserit corpus naturale ut naturale, id est ut habens principium motus, & quietis, esse obiectum Physicæ, & idem corpus, non tamen ut naturale, sed secundum aliam considerationem,

nimirum ut est capax quantitatis, esse obiectum Mathematicæ, ergo cõtra ipsum est hæc, ac etiã præcedens conclusio.

21. Respondeo explicando Scoti mentem, quæ non erat quod corpus naturale, id est ut habet principium motus, præcise esset obiectum adæquatum Physicæ, quasi non consideraretur alio modo, & quasi nihil consideraretur in Physicâ, nisi per modum mobilis, aut pertinentis ad mobile quæ mobile; sed voluit tantum quod corpus naturale, id est corpus secundum naturam intrinsecam suam esset obiectum adæquatum, quod est quod asseritur in hac conclusione: nam natura intrinseca corporis, quæ corpus est, est differentia constitutiva corporis, unde corpus naturale in hac significatione coincidit cum corpore quæ corpus est. Nec refert, quod dicat corpus, etiam quæ corpus, esse obiectum Mathematicæ: nam præterquã quod hoc ipsum difficile sit, cum communiter assignetur pro obiecto Mathematicæ quantitas, & cum reuera Mathematica non curet vlla ratione de corpore substantiali quæ tale, quia etiam si non daretur tale corpus, adhuc daretur corpus integrum Mathematicum, modo daretur quantitas; nec etiam credo quod agat de quantitate secundum propriam suam rationem, quia quamvis non daretur quantitas talis, modo daretur substantia extensa eum coloribus extensis, adhuc daretur Mathematica, unde credo Mathematicam considerare corpus, quatenus corpus accipitur pro re extensa sensibili trina dimensionis, siue illa res sit quantitas, siue sit color, siue sit substantia. Sed quidquid sit de hoc, quando Scotus vult quod corpus substantiale sit etiam subiectum Mathematicæ, non vult tamen, quod ut corpus substantiale sit subiectum eius, sed ut aliquid habens trinam dimensionem præcise. Itaque potest considerari corpus substantiale, ut est aliquid trina dimensionis, & ut sic, non distinguitur à quantitate trina dimensionis, & potest considerari ut est aliquid substantiale completum habens partes extra partes, & in hoc secundo sensu est subiectum Physicæ, & optime significatur per corpus substantiale, ut corpus substantiale, & potest etiam significari per corpus naturale. In primo vero sensu est subiectum Mathematicæ, & potest vocari propterea corpus Mathematicum, & corpus trina dimensionis, & corpus etiam capax quantitatis, quia quidquid est trina dimensionis, est capax quantitatis, quia vel potest subiectare quantitatem, vel subiectari in quantitate, aut in re quanta, vel esse idem realiter cum quantitate.

Quod totum dictum est ad explicationem Scoti in loco prædicto, quamvis non profitear defendere, quidquid ab eo asseritur in aliis operibus præter libros Sententiarum, & Quodlibeta, sicut nec Thomistæ defendunt omnia, quæ dicit D. Thomas in sententiis, aut aliis operibus præter Summam.

Obijciunt secundo, Corpus substantiale est obiectum materiale adæquatum Philosophiæ: ergo aliqua alia ratio debet superaddi ipsi, quæ sit ratio formalis.

Respondeo primo, negando consequentiam, quia quando ratio quæ consideratur ab una scientia non consideratur ab alia scientia, eadem ratio potest assignari pro obiecto formali, & materiali; pro materiali quidem, quatenus est illa quæ consideratur, pro formali autem quatenus secundum illam solam rationem consideratur ut obiectum adæquatum: quod patet in Metaphysicâ, cuius obiectum adæquatum materiale, & formale est ens, ut ens.

Respondeo secundo, si velimus distinguere formaliter in obiecto Physicæ rationem formalem, & materiale, distinguendo antecedens: corpus substantiale seu substantia corporea, ut corporea, est obiectum materiale, nego antecedens; illa res quæ est substantia corporea sub consideratione aut entis aut substantiæ præcise est obiectum materiale, & corporeitas, quæ est differentia cõtrahens rem illam ad esse substantiæ corporeæ est ratio formalis, secundum quã consideratur, cõcedo antecedens; unde distingo etiã consequens: debet superaddi aliquid substantiæ corporeæ consideratæ ut corporeæ, nego consequentiã; debet superaddi aliquid isti rei, quæ est substantia corporea, consideratæ aut sub ratione entis, aut sub ratione substantiæ ut sic, concedo consequentiã, superadditur enim corporeitas.

Quid sit corpus quod est obiectum Mathematicæ.

Quæ sit ratio sub qua obiectum physicæ.

Obijcies tertio, Corpus substantiale vt sic, est obiectum adequatum horum octo librorum Physicæ auscultationis, quos iam explicamus: ergo non est obiectum adequatum totius Philosophiæ naturalis.

Respondeo distinguendo antecedens: secundum se præcise, & vt non comprehendit species suas, concedo, secundum quod comprehendit species, nego; & distinguo etiam consequens: secundum se, & vt non comprehendit species suas, concedo; vt comprehendit species, nego.

Et hæc sufficiant ad explicationem quæstionis huius, magis intricatæ quam utilis: quantum autem ad rem ipsam sufficeret scire, quod Physica habeat pro obiecto res corporeas omnes secundum naturam suam, intrinseca principia, causas, & proprietates ita, vt non agat de aliqua alia re, & agat de omni tali, & quod in his octo libris ex omnibus rebus corporeis agatur de corpore naturali seu substantia corporea vt sic, secundum omnes affectiones, proprietates, principia, causas, reliquasque affectiones eius.

ADDITIO.

DOctrinam meam in hac quæstione conclusionem primam conatur impugnare Mästius disp. 1. Metaphysicæ n. 17. §. quoad conceptum substantiæ, & imprimis contra explicationem, quam n. 6. adhibeo authoritati Scoti in fauorem suæ sententiæ à Mästrio adductæ, instat, quod quicumque est in Aristotelis idiomate leuiter versatus, scit apud Aristotelem per primam scientiam, & Philosophiam intelligi Metaphysicam, & per secundam Physicam: cum ergo, inquit, Doctor vtatur phrasi Aristotelica per primam Philosophiam intelligit Metaphysicam, per secundam Physicam. Deinde addit gratis me negare mobilitatem, vt sic, esse passionem adequatam obiecti adequati Physicæ; nam per eam Philosophus præcise fecerit Physicam à Metaphysica, qui propterea docuit Angelos ad Metaphysicam spectare, quia putauit eos immobiles, Quare concludit falsum esse vllum motum ad Metaphysicam spectare, & portentum esse in Philosophia oppositum asserere; neque ipse vnquam docuit agi in Metaphysica de motu Angelorum; & quamuis neget de eo agi in Physica, quæ habetur à nobis; non tamen ob id asserit de ipso agi in Metaphysica, quia secundum Aristotelem, & quantum potest colligi ex sensibilibus, sunt immobiles; nec vnquam dixit Aristoteles Physicam à Metaphysica distingui per mobilitatem corpoream & materialem, sed per motum absolute loquendo. Confirmat hoc quia motus spirituales animæ, & etiam intellectiones ac volitiones ad Physicam spectant. Quia vero ad hoc respondi illos motus esse materiales quatenus sunt motus corporis seu rei materialis, quamuis intrinsece sint spirituales, quia vt exercentur in corpore dependent à Phantasmatibus, & ab iis operari denominatur substantia corporea; dicitur enim de homine, quod intelligat & velit per illas operationes.

Contra hoc replicat Mästius me, eam adhibendo mihi non constare, cum sæpius dicam mobilitatem corpoream, esse eam quæ substantiæ corporeæ competit, & in ea rationem in subiecto recipitur: quod & ratio ipsa suadet, inquit, non enim dicitur motus corporeus & spiritualis, quia sit ab Agente corporeo & spiritali, sed quia recipitur in subiecto extenso vel inextenso.

Hinc soluit meas rationes & ad primam propositam n. 4. Respondet Angelos non abstrahere à materia, à qua non abstrahit obiectum Physicæ, quia illa materia non est materia partis; sed materia, quæ secundum locum est mobilis, ab hac autem non abstrahit Angelus cum sit mobilis. Ad secundam propositam num. 5. §. Confirmatur secundo. Respondet negando minorem, nempe quod nihil impediatur quo minus illa scientia, quæ de facto vocatur Physica, dicatur esse scientia tractans de solis corporeis; quia agit de ente mobili quocumque, non sola autem corporea sunt mobilia. Addit denique pro coronide censuram Canonici, ad quam quia Respondi in mea Apologia nihil hic dicam. Ad reliqua vero breuiter respondendum.

Dico ergo imprimis, quauis per secundam Philosophiam intelligatur Physica in idiomate Philosophi; & in hoc Sco-

tus esset versatissimus, non sequi inde, quod secunda scientia de qua eo loci egit Scotus, sit Physica: nam Philosophus, egit de secunda scientia ex iis, quas nos de facto acquirimus, quæ est Physica, Scotus vero locutus est de secunda scientia, non quæ habetur, sed quæ possit haberi, unde manifestum est quod quamuis secunda scientia, de qua egit Philosophus sit Physica, non inde sequatur quod secunda scientia, de qua Scotus in illo loco mentionem facit, debeat dici Physica. Immo certum videri debet, quod iuxta doctrinam quam ibi proponit Scotus, scientia quæ de facto est secunda, & quæ vocatur merito Physica, esset tertia & non secunda respectu ad scientias illas, de quibus egit Scotus: prima enim esset scientia de ente vt sic, & ceteris immaterialibus eo modo, quo à nobis de facto cognoscuntur, secunda vero esset scientia illa possibilis, de qua Scotus, quia cognosceretur immaterialia distincte secundum propriam rationem; tertia denique esset scientia, quæ est de materialibus, quæque vocatur Physica, & est iam secunda.

Rursus quod illa scientia de immaterialibus, de qua Scotus, non esset Physica, sed alia scientia alio aliquo gaudens nomine, patet non solum ex communi acceptione vocis Physicæ, per quam Authores communiter intelligunt scientiam, quæ tractat solum de rebus materialibus & corporeis, quales non essent substantiæ separata, de quibus illa scientia ageret & quidem solis; sed etiam ex ipsomet eodem loco Scoti, qui sine dubio ibi agit de obiecto adequato, quod dicit esse substantiam immaterialem, sed manifestum est, quod talis substantia non possit esse obiectum adequatum Physicæ, cum hæc agat etiam secundum ipsum Mästrium de rebus corporeis: ergo secundum Scotum illa secunda scientia, de qua agit, non esset Physica.

Uterius: Certum est me non negauisse gratis mobilitatem vt sic esse passionem adequatam obiecti Physicæ; nam adduxi rationes satis apparcentes, & quas iam ostendo non soluisse bene Mästrium. Et quamuis Philosophus discriminet Metaphysicam à Physica per ordinem ad motum, hoc tamen intelligendum est de motu sensibili & corporeo, seu de motu competenti rei materiali & corporeæ, cuius oppositum deberet hic probare Mästius, si vellet facere aliquid ad propositum. Fateor neminem ad impossibile teneri; nec tentandum esset, quod fieri non posset.

Deinde consequenter sane negat hic se docere mobilitatem Angelorum spectare de facto ad Metaphysicam, & ego fateri debeo me non adeo bene id supposuisse: sed huic defectui veniam spero elabit Mästius, quia occasionem ei dederat opinio, quam de ipsius doctrina conceperam; existimabam enim non posse tam crassam in ipsū cadere ignorantiam, vt id negaret, præsertim cum fateatur illam mobilitatem non spectare ad Physicam, nam certè cum habeatur de facto cognitio naturalis de mobilitate Angelorum & illa non spectet ad Mathematicam, aut Physicam, debet sine dubio spectare ad Metaphysicam. Nec sat intelligo, quid velit hic bonus author, dum ait quantum ex sensibilibus cognoscere possumus, Angelos esse immobiles; nam certum est, quod ex sensibilibus non habemus argumenta vlla, quibus probemus Angelorum immobilitatem; & non minus certum est, quod naturaliter possumus potius colligere, quod sint mobiles quam immobiles, quandoquidem ex limitatione & finitate ipsorum possumus cognoscere, quod non sint immensi & quod aliunde constet non magis eos petere esse in vna parte determinata vniuersi, quam in quacumque alia, & quod proinde non solum Deus possit eos ab vno ad aliud locum mouere, sed longè verisimilius sit illam facultatē ipsimet cōpetere. Hæc ergo oognitio naturalis, quæ est de mobilitate Angelorum ad aliquam scientiam ex iis, quas de facto haberemus pertinet; si ad Physicam, malè negat id Mästius: si non ad Physicam, ergo ad Metaphysicam (neque enim vllus dixerit quod spectet ad Mathematicam) & consequenter id malè negatur à Mästrio, qui etiam propterea fateri debet non quemcumque motum aut mobilitatem esse propriam ad adequatam Physicæ; nec me gratis, sed cum summo fundamento id negasse.

Ad confirmationē, de motibus spiritualibus animæ qui spectant ad Physicam, perfito in mea responsione, eos propterea spectare ad hanc scientiam, quia licet intrinsecè sint spirituales, sicut & subiectum immediatum earum, nempe anima, tamen sunt materiales inquantum ad hoc, quod denominant substantiam materialem & spectant propterea ad illam: nam Physica, quæ considerat substantiam materialem, debet agere etiam de omnibus affectionibus, proprietatibus & accidentibus ipsius; operationes autem omnes, quibus denominatur operari sunt sine dubio affectiones eius & accidentia etiam ipsius, vel immediatè, vel mediatè inexistentes ipsi, quod manifestum est: nec habet apparentiam, quod hoc modo respondendo non coheream mihi, nam quando dixi mobilitatem corpoream spectantem ad Physicam esse eam, quæ competit corpori & in ea recipitur velut in subiecto, nō video, quomodo præiudicet huic responsioni: nam mobilitas & motus illi animi spirituales competunt etiam corpori & in eo subieciuntur etiam, non quidem immediatè, sed mediante anima; neque ego dixi, quod omnis mobilitas corporea spectans ad Physicam debeat esse in corpore tanquā in subiecto immediato. Et quāvis motus habeat esse intrinsecè spiritualis, aut materialis à subiecto inhaesionis spirituali vel materiali, non tamen à solo subiecto inhaesionis habet esse sic materialis ut debeat spectare ad Physicā; sed etiam à subiecto denominationis: nam nihil aliud est esse sic materiale, quam esse aliquid spectans ad substantiam materialem aliquo modo, tanquā affectio, aut operatio, aut accidens ipsius spectat ad ipsum tanquam ad subiectum inhaesionis sue denominationis. In quo nulla prorsus est difficultas.

Ex quo patet nō valere solutiones Mastrij ad mea fundamenta. Non quidē prima ad primū quia quando Metaphysica dicitur abstrahere à materia; hoc nō debet illo modo intelligi de materia quæ est subiectum motus tū propter hæcenus dicta, tum quia ex communi omnium sensu ex eo, quod Physica nō abstrahit à materia & metaphysica abstrahat, intelligitur quod Physica agar de rebus materialibus tātum & Metaphysica non agar: sed quamuis omnes concedant Angelos esse mobiles, nemo tamen vocavit illos substantias materiales: ergo non includunt materiam illam per ordinem ad quam secernitur Metaphysica à Physica, quia illa materia est à qua dicitur substantia materialis. Dicere autem quod Angeli consistunt materia, aut dicant materiam, quia sunt subiectum motus seu mobiles, est omnino abuti vocibus.

Non etiam ad secundum, quia ex dictis patet, supposito quod possit institui scientia de solis materialibus, quæ nō ageret de Angelis illo modo, nullam esse rationem cur talis non dicatur Physica, cum illa re vera agar de materialibus ut omnes fatentur, & non agar de Angelis: nec valet dicere cum Mastrio, quod propterea non agit de Angelis quia Aristoteles putavit illos omnino immobiles: nam imprimis male cōsultitur honori Aristotelis attribuendo ipsi absq; causa talem errorem, cuius nec probabilem rationem aliquam habere potuit; vnde satius esset dicere, quod si dicat eos alicubi immobiles, id intelligendum de immobilitate opposita mobilitati Physicæ, quomodo sine dubio sunt immobiles; neque enim sunt mobiles tali mobilitate cum sint substantiæ spirituales.

Deinde quamuis essent immobiles immobilitate locali in sententia ipsius; tamen non habet apparentiam, quod voluerit ipsos esse immobiles, quoad intellectiones & volitiones; vnde si sufficeret quæcumque mobilitas ad comprehendendos illos sub consideratione physica, non deberet Philosophus ab illa eos excludere.

Denique quamuis secundum Philosophum essent penitus immobiles & propterea à Physica arceudi; tamen secundum omnes iam Philosophos sunt mobiles localiter & intentionaliter, & tamen nemo dicit, quod spectat ad considerationem Physicam, nec quidem ipse Mastrius: ergo signum est, quod non quæcūque mobilitas sufficiat ut aliquid consideretur à Physica; & consequenter apparet Physicam esse scientiam quæ de solis materialibus agit, quod gratis negat Mastrius in hac sua responsione.

Nec iuvat quod addit, si per materialitatem & immaterialitatem distinguendæ essent hæc duæ scientiæ, Metaphysica & Physica, eas non distinguendas per rationem motus: nam sequela neganda est, quamvis enim à priori distinguendæ sint per materialitatem & immaterialitatem, à posteriori tamen distinguere poterunt & debent per motum, non tamen quemcumque sed sensibilem, quatenus Physica dicenda est de illa, quæ agit de re quacumque, quæ sic moveri possit; Metaphysica vero quæ agit de substantiis quæ sic moveri nequeunt, & propterea vna dicenda sit diuersæ rationis ab altera.

QVÆSTIO II.

Utrum Physica sit scientia speculativa vna.

24. **T**Res difficultates hic breuiter examinabimus, quoniam earum resolutio suppositis iis, quæ dicta sūt in Logica, est satis facilis, prima est an Physica sit scientia, secunda an sit speculativa, tertia an sit vna.

Pro resolutione autem primæ partis, aduertendum est Philosophiam naturalem seu Physicam posse capi duobus modis; primo pro omni cognitione, quæ habetur de rebus naturalibus, & quæ traduntur in libris illis aut scriptis, quæ, quia tractat de rebus naturalibus, communiter vocari solēt Philosophia naturalis aut physica. Secundo potest capi pro solis cognitionibus scientificis siue à priori siue à posteriori, quæ habentur de rebus naturalibus, & in hoc secundo sensu non potest esse controuersia, an Philosophia naturalis sit scientia, quia si capiatur Philosophia naturalis pro scientia rerum naturalium, tam certum est Philosophiam esse scientiam, quàm certū est scientiam esse scientiam. Vnde difficultas non debet examinari in hoc sensu, sed vel in primo sensu, vel in hoc alio, an de rebus naturalibus detur scientia.

CONCLUSIO I.

25. *Datur scientia de rebus naturalibus, & consequenter datur Physica accepta pro aggregato ex omnibus cognitionibus, quæ habentur de rebus naturalibus, quantum ad aliquam partem cuiuslibet sui est scientia.* Hæc in re ipsa est communis, & secunda pars euidenter sequitur ex prima, quæ sola propterea indiget probatione.

Probatur illa ergo prima pars, quia ex eo, quod corpus naturale sit illud, quod habet in se principium motus, sequitur scientificè, quod sit mobile; & ex eo, quod substantia materialis composita includat materiam dicentem aptitudinem ad omnes formas, sequitur scientificè, quod illa substantia sit corruptibilis, & quod alia substantia nimirum illa, quæ esset composita ex eadem materia & alia forma, ad quam diceret inclinationem, sit generabilis; & ex eo quod nullum compositum sit à se necessariū, sequitur scientificè, quod habeat dependentiam ab alio, à quo fiat, & alia multa similes cognitiones scientificæ habentur de facto, & plures haberi possunt de rebus naturalibus, ergo datur scientia de illis.

26. *Obijciat*, Res naturales omnes sunt mutabiles, & aliquæ ex illis sunt generabiles, & corruptibiles, sed scientia non potest haberi de talibus rebus, quia est de subiecto inuariabili, ergo de rebus naturalibus non habetur scientia.

Respondeo distinguendo maiorem, sunt mutabiles, generabiles, aut corruptibiles quantum ad ea prædicata, quæ de ipsis scientificè cognoscuntur, sic ut possint esse quin habeant illa prædicata, nego; quantum ad suā existentiam & alia prædicata, quæ scientificè non cognoscuntur de ipsis, concedo maiorem, & similiter distinguo minorem: non potest haberi de ipsis quantum ad illa prædicata, quæ necessariū conueniunt ipsis, nego; quantum ad alia, concedo minorem, & nego consequentiam. Itaque mobilitas, corruptibilitas, generabilitas, & prædicata alia multa necessariū conueniunt rebus naturalibus, ita ut non possint esse sine ipsis, etiam de potentia absoluta; vnde potest dari cognitio scientifica de illis, qua cognoscatur de illis talia prædicata; alia verò prædicata conueniunt rebus naturalibus, quæ non necessario conueniunt illis, ut esse

esse in hoc loco, in hoc tempore, sub hac quantitate, aut qualitate, aut relatione, & hæc non possunt de ipsis scientificè cognosci.

CONCLUSIO II.

27. Si capiatur Physica pro omnibus cognitionibus, quæ habentur in libris & scriptis, quæ intuluntur Physicæ, tota Physica, quoad omnem partem sui non est scientia, sed quoad partem tantum est scientia, quoad partem intellectus, quoad partem opinionis, quoad partem fides. Hæc etiam in re est communis. Probat. quia sicut dantur de rebus naturalibus aliquæ cognitiones scientificæ, ita dantur etiam cognitiones principiorum, ex quibus deducuntur istæ cognitiones scientificæ, quæ cognitiones, cum non sint discursivæ, quandoquidem habeantur ex euidencia ipsorum principiorum, apprehensis terminis, non possunt esse scientificæ, quia omnis cognitio scientifica est discursiva, loquendo de scientia in rigore, prout de ea loquimur. Deinde dantur multæ cognitiones probabiles de rebus physicis, ut patet ex tanta opinionum diversitate, quæ etiam post tot annorum diligentissimum examen per viros summi ingenij, & industriæ factum perseverat; & dantur etiam plurimæ cognitiones fidei humanæ de illis, quæ scilicet innituntur auctoritati Philosophi ac aliorum, ergo Physica hoc modo accepta partim tantum est scientia, partim intellectus seu cognitio principiorum, partim fides, partim opinio; imo cum plures tractentur cognitiones probabile in tractatibus ac disputationibus physicis de facto, quam cognitiones scientificæ, videtur Physica accepta pro huiusmodi tractatibus, ac libris simpliciter potius vocanda cognitio opinativa quam scientia. Quod etiam eodem modo de Logica ac cæteris totalibus disciplinis sentiendum puto.

CONCLUSIO III.

28. Physica quoad omnem sui partem, nisi quis ad eam velit reducere tanquam partem Medicinam, Alchimiam, ac similes facultates, est speculativa. Hæc est communissima, ut propterea non sit necesse citare auctores vltos.

Probat. autem, quia non considerat obiectum vllum modo operabili dando scilicet præcepta & regulas in ordine ad illud faciendum, ergo quoad nullam partem est practica, & consequenter quoad omnem partem est speculativa, quia, ut modo suppono ex dictis in Logica, non datur medium inter facultatem practicam & speculativam; quod qui negaret, non nisi quæstionem de nomine excitaret.

Confirmatur, quia nullus est qui non existimet Logicam potius, aut saltem æque, esse practicam, siue simpliciter, siue quoad aliquam saltem partem, ac Physicam: sed Logica, ut suppono ex dictis in Logica, non est practica nec simpliciter, nec quoad vllam partem, ergo nec Physica est aut simpliciter, aut quoad vllam partem practica.

Confirmatur secundo, quia omnis scientia practica est excogitata, & collecta simul ad remediandos errores, ac defectus, qui in aliquibus rebus faciendis committi solebant, vel in ordine ad hoc, ut aliquid de nouo fieret aut produceretur beneficio artis, quod alias fieri non solebat, aut non fiebat tam commodè: sed certum est Physicam non fuisse excogitam ac collectam ob hoc, imo quamvis possemus absque Physica cognoscere, quomodo omnia naturalia commodissime fieri possent, adhuc cognitionis gratia excogitanda esset & colligenda Physica, ergo non est dicenda practica.

29. Dixi autem in conclusione, nisi quis velit ad Physicam, tanquam partes reducere Medicinam, Alchimiam & similes facultates, quia certum est, quod si quis acciperet Physicam pro aggregato ex omnibus cognitionibus, quæ esset de corporibus ac rebus naturalibus, quod Medicina, Alchimia, Agricultura, & similes facultates essent partes physicæ, & consequenter quod Physica, quoad aliquam partem esset practica; sed hoc esset mouere quæstionem de nomine contra communem Doctorum sententiam, qui existimant illas facultates non esse partes Physicæ, sed facultates omnino distinctas, subordinatas tamen & subalternatas ipsi, cuius etiam distinctionis

commoda ratio esset, quod per Physicam intelligi debeat ex communi auctorum usu scientia speculativa de naturalibus; unde non debet tanquam partem includere aliquam scientiam seu facultatem practicam, nec consequenter Medicinam, Alchimiam, Agriculturam, aut similia.

30. Obijciens primo, Physica inclinat nos ad amorem Dei, qui est praxis, ergo erit practica.

Respondeo distinguendo antecedens, directè ostendendo nobis nos debere amare Deum, & quomodo amari possit, nego antecedens; indirectè quatenus ex consideratione rerum naturalium, ac dependentia earum à Deo, possit quis assurgere in laudem ipsius, ipsumque reuereri ac amare, concedo antecedens, & nego consequentiā, quia non sufficit huiusmodi indirecta inclinatio ad praxim ad hoc, ut scientia sit practica, alias nulla esset scientia totalis, quæ non esset practica, & præcipue Metaphysica esset practica, quæ magis agit de Deo, ac proprietatibus eius, & quæ propterea magis deseruit ad ipsum amandum ac honorandum, quam Physica.

Obijciens secundo: Ethica est practica, quia agit de operationibus intellectus & voluntatis, sed Physica in parte illa, quæ agit de homine, contemplatur illas operationes, ergo quoad illam partem erit practica.

Respondeo distinguendo maiorem: quia agit de illis quomodocumque, nego; quia agit de illis modo practico ostendendo quomodo bene & male possint fieri moraliter, concedo maiorem, distinguo etiam minorem, agit de ipsis modo practico, nego; alio modo, concedo minorem, & nego consequentiā.

Obijciens tertio, Medicina & Alchimia sunt partes Physicæ, sed sunt practicæ, ergo Physica quoad partem est practica.

Hæc obiectio non currit contra conclusionem ut iacet, & patet solutio ex dictis, quia vel negandum est quod sint partes Philosophiæ naturalis, quamvis includant multas cognitiones physicas propter subalternationem earum ad Physicam iuxta illud, ubi definit Physicus, ibi incipit Medicus; vel concedendum quod Physica quoad illas partes, si dicantur partes eius, sit practica; nec in re esset inconueniens, quod vna scientia totalis includeret plures partes, quarum aliqua esset speculativa, aliqua practica.

CONCLUSIO IV.

31. Physica siue actualiter sumatur siue habitualiter, non est vna simplex qualitas, sed aggregatum quid ex pluribus qualitatibus. Hæc est omnium Scotistarum, ac magis communis apud recentiores, & patet ex dictis in præcedentibus Logicæ, quæ hic repetenda non sunt.

Probat. tamen breuiter, quia obiecta physica habent diuersam difficultatem in cognoscibilitate, ita ut quamuis aliquis acquireret facilitatem cognoscendi aliqua ex illis, possit habere difficultatem maximam in cognoscendis aliis, ergo nec eodem actu omnia cognoscuntur, quod omnes fatentur, nec eodem solo habitu facilitatur intellectus ad omnia cognoscenda. Antecedens patet experientia, & euidenter deducitur ex diuersis sententiis, quæ sunt de pluribus obiectis physicis apud auctores, qui conueniunt in sententia de aliquibus obiectis, quod sane oritur ex diuersa difficultate.

Confirmatur, quia facilitatur ad plures cognitiones physicas per scientiam, ad alias per opinionem, ad alias per fidem; ergo non eodē simplici habitu facilitatur ad omnes cognitiones actuales physicas, & consequenter Physica habitualis totalis non potest esse vna simplex qualitas. Nec refert quod omnia obiecta physica habeant eandem abstractionem à materia, quia cum hoc potest stare maxima diuersitas specifica tam in actibus quam in habitibus, qui versantur circa illa obiecta. Nec etiam refert quod specificetur Physica ab illa abstractione; neque enim hoc intelligendum est, quasi tota ratio specificandi ipsam sit illa abstractio; sed sic, quod per ordinē ad talē abstractionem possit cognosci quod sit distinctæ speciei ab omnibus aliis scientiis, quæ non habet ordinē ad talē abstractionem: ex hoc autem non infertur quod omnes cognitio

Physica
quoad
omnem
partem non
est scientia.

Physica
est speculativa.

Cur Me-
dicina non
sit pars
Physicæ.

Physica
non est vna
simplex
qualitas.

cognitiones, ac habitus physici sint eiusdem speciei inter se, sed quod conueniant in vna ratione particulari, in qua distinguuntur à cæteris scientiis omnibus. Videantur dicta in proœmio Logicæ & in disputatione de Scientia.

An Physi-
ca subal-
ternetur
Metaphy-
sicæ.

32. *Quæres*, an Physica subalterneretur Metaphysicæ. Ad hanc quæstionem mere nominalē, & parui momenti respondendum breuiter eam subalternari Metaphysicæ, quantum ad hoc, quod corpus naturale, quod est obiectum eius adæquatum, sit species cõtenta sub ente, quod est obiectum adæquatum Metaphysicæ; & quantum ad hoc etiam, quod propositio Metaphysica possit assumi tanquam principium ad probandum aliquam conclusionem physicam; quo etiam modo nulla fere scientia est, quæ alteri non possit subalternari: quia in discursibus, qui fiunt à paritate rationis, aut à maiori ad minus, aut è contra, potest assumi ex quacunque scientia aliqua propositio tanquam præmissa ad probandum aliquam conclusionem cuiuscunque alterius scientiæ.

Sed non est ipsi subalternata sic, vt Metaphysicæ sit assignate ipsi obiectum (quidquid dicant alij) nec enim Metaphysica villo modo attingit obiectum Physicæ, cum vt suppono, sit extra obiectum eius adæquatum; quod si posset attingere obiectum Physicæ, sane illud obiectum esset considerationis metaphysicæ, & sic esset obiectum partiale Metaphysicæ, quod est absurdum ex suppositione communi quod Physica, & Metaphysica sint distinctæ scientiæ, & quod Physica non sit pars Metaphysicæ.

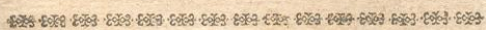
Nec etiam est ipsi subalternata sic, vt non habeat principia prima propria, ex quibus deducat suas conclusiones; nec sic, vt obiectum adæquatum eius sit illud ipsum obiectum Metaphysicæ cum additione cõditionis accidentalitatis tantum; vnde quandoquidem ad scientiam rigorosè subalternatā requirantur communiter hæ duæ vltimæ conditiones, Physica non est dicenda simpliciter, & rigorosè scientia subalternata Metaphysicæ.

DISPUTATIONES

In primum Librum Physicorum.

PHILOSOPHVS hoc libro, propositis ac refutatis aliorum Philosophorum de principiis corporum naturalium opinionibus, propriam statuit, tria docens esse rerum principia, *materiam, formam, ac priuationem*, de quorum singulis sigillatim tractabo, declarato tamen prius quid ipsum principium sit, & quomodo à principio distinguatur.

DISPUT. II.

De Principijs Corporis Naturalis in Communi.

VIA non potest cognosci, aut quænam, aut quot sint principia corporis naturalis, nisi quid sint ipsa principia, cognoscatur, hoc primò omnium hic declarandum videbatur.

QVÆSTIO I.

Quid sint principia corporis naturalis.

Multiplex
principij
acceptio.

1. **P**rinzipium multipliciter capi potest. Primò prout coincidit cum prima parte rei, siue reliquæ partes habeant dependentiam aliquā ab illa, siue non: & in hoc sensu primus palmus panni potest vocari principij eius, & primum folium, vel etiam prima linea aut littera alicuius libri potest vocari principium istius libri. Secundo potest capi pro eo quod præsupponitur alicui rei, & à

quo illa res habet aliquam dependentiam, & sic omnis causa rei, siue extrinseca, qualis est causa efficiens, & finalis, & etiam exemplaris; siue intrinseca quales sunt partes, ex quibus intrinsece componitur, & fit res; & omnia præsupposita, sine quibus non posset habere suum esse, possunt vocari principia rei, siue ipsamet sint principia, siue non. Tertiò denique potest capi principium strictius pro principiis, & causis primis rei, & hoc tam intrinsecis quam extrinsecis. Denique quarto, potest capi strictius adhuc pro principiis primis intrinsecis rei, & in hoc sensu hic agitur de principiis, quidquid dicat *Hurtadus* hic, tum quia in libro secundo agitur de principiis extrinsecis; tum quia alias falsum esset dari tantum tria principia rerum naturalium, quandoquidem præter materiam, & formam, & priuationem, detur etiam causa efficiens, quod est principium necessarium ad esse rerum naturalium. Nec refert quod Philosophus in proœmio huius libri proposuerit se acturum de principiis omnibus rerum naturalium: nam inde non sequitur quod in hoc ipso libro omnia illa principia definierit.

CONCLUSIO

2. Bene describuntur principia prima intrinseca rerum naturalium esse, quæ neque ex se inuicem, neque ex aliis, sed omnia ex ipsis fiunt. Hæc est communis Peripateticorum cum Philosopho hic text. 42.

Descri-
ptio prin-
cipiorum
primorū.

Probatur autem, quia omnibus, & solis huiusmodi principiis competit hæc descriptio: omnibus quidem competit, quia illud ex quo aliud fit, ex hoc ipso capite est principium intrinsecum eius, & si illud non fiat ex aliquo alio, non est principium intrinsece, nec aliud principium intrinsecum prius seipso: ergo est primum principium intrinsecum. Non conuenit etiam aliis principiis; quia si vllis, maxime principiis extrinsecis, v. g. causæ efficienti, aut finali, aut exemplari: sed non conuenit his, quia non dicitur proprie & in rigore res fieri ex causa efficiente, sed à causa efficiente, nec ex causa finali, sed propter causam finalem; nec ex causa exemplari, sed vel à causa exemplari, vel iuxta aut secundum similitudinem aut proportionem ad causam exemplarem: ergo hæc descriptio non conuenit aliis causis, quam intrinsecis.

Confirmatur ex solutione obiectionum, quæ certè occurrunt satis graues.

3. *Obijciens primo*: Tam materia prima, quam forma substantialis, quæ sunt principia corporis naturalis, & hic, vt talia, describi dicuntur, fiunt ex partibus suis integralibus, & etiam possunt dici fieri ex partibus suis metaphysicis, ergo falsum est, quod principia corporis naturalis non fiant ex aliis.

Respondetur distinguendo antecedens: fiunt ex aliis tanquam ex partibus essentialibus physicis, aut ex termino à quo essentialiter præsupposito, nego antecedens; fiunt ex aliis tanquam ex partibus integralibus aut metaphysicis, aut alio quomodocunque modo, concedo antecedens, & nego consequentiam, quia in definitione intelligitur quod principia non fiant ex aliis tanquam ex partibus essentialibus physicis, aut termino à quo essentialiter prærequisito.

4. *Obijciens secundo*, forma, quæ est vnum ex principiis corporis naturalis, fit ex materia, quæ est alterum principium eius: ergo falsum est, quod principia non fiant ex se inuicem.

Et si dicatur, quod non fiat ex materia tanquam ex parte componente aut termino à quo: *Contra*, quia saltem fit ex priuatione tanquam ex termino à quo, quod sufficit ad impugnationem conclusionis.

Respondent plures Thomistæ formam non fieri proprie loquendo & vt quod; nec ex materia, nec ex priuatione, licet fiat improprie loquendo, & vt quo: in definitione autem principiorum intelligitur quod nō fiant ex aliis, nec ex alterutris proprie loquendo, & vt quod, sed quod alia quæ fiunt vt quod & proprie loquendo, fiant ex principiis. Et sane hæc responsio potest accipi ex doctrina Scoti in 1. dist. 3. q. 2. appendici difficult. 3. vbi docet ex mēte Philosophi non posse dici proprie loquendo, quod forma
fiat

fiat aut producat, aut generetur, aut habeat esse; sed hæc posse dici de composito aut substantiali, & per se; aut accidentali & per accidens; unde iudico hanc responsionem esse probabilem, nec sufficienter eam impugnari ab *Auerſa* aut *Maſtrio*.

Sed dicitur pro illis contra hanc explicationem: licet forma non fiat ut terminus totalis, tamen fit ut terminus partialis, & satis communiter dicitur formam fieri ex materia & ex priuatione: ergo falsum est quod forma non fiat.

Confirmatur ex Maſtrio, quia Philosophus non posuit omnia contraria esse principia prima, sed contraria prima, eo quod hæc, nec ex aliis, nec ex se inuicem fiant. Sed nec secunda etiam contraria sunt ex se aut aliis: ergo tam possent esse prima principia, quam prima contraria quantum ad rationem Philosophi, si vera esset prædicta explicatio.

Confirmatur secundò, quia Philosophus ideo dicit prima principia non fieri ex se inuicem, quia sunt contraria, sed quamvis non essent contraria, adhuc non fierent ex se inuicem, si nihil fieri dicitur, nisi compositum.

Respondetur negando consequentiam in sensu proprio & rigoroso, quia aliud est quod forma dicatur fieri ut terminus partialis, & aliud quod dicatur simpliciter fieri: & deinde licet dicatur communiter fieri ex materia & priuatione, tamen modus ille loquendi non est rigorosus, qualis est modus loquendi, quo utitur Philosophus in definitione principiorum.

Ad primam confirmationem, *Respondetur* negando maiorem, quia non ideo excludit secunda contraria ex eo quod possent fieri ex aliis, sed ex eo quod alia non fierent ex ipsis.

Ad secundam confirmationem, *Respondetur* distinguendo maiorem: ideo præcisè nego: ideo partialiter seu partim, concedo. Itaque ex duobus capitibus sequitur prima principia non posse fieri ex se inuicem, primò quia non sunt composita, secundò quia sunt contraria.

6. *Nihilominus* quamvis prædicta responsio, & explicatio defendi possit, quia tamen est valde nominalis, ut potè dependens ab acceptione propria, & rigorosa ly fieri: *Respondetur* aliter ad obiectionem principalem distinguendo consequens: ergo falsum est quod non fiant ex se inuicem secundum talem rationem, secundum quam alia ex ipsis fiunt, nego consequentiam; secundum aliam rationem, concedo consequentiam. Itaque quando dicitur quod principia non fiant ex se inuicem, hoc sic intelligendum est, ut sensus sit, non quod non fiant ex se inuicem quomodocumque, sed quod nullum ex illis fiat ex vilo alio ex illis, aut ex aliis rebus secundum eam rationem, secundum quam illud quod ex principio fit, fit ex illo principio; quia ergo compositum naturale fit ex materia, tanquam ex parte intrinseca subiectiua, propterea materia non debet taliter fieri ex vilo alio; & quia idem compositum fit ex forma tanquam ex parte intrinseca actuante partem subiectiuam, propterea forma non debet fieri ex alio tali modo, quamvis alio modo fiat ex materia tanquam ex subiecto; & denique quia compositum illud fit ex priuatione tanquam ex termino à quo, propterea priuatio non debet fieri ex alio tanquam ex termino à quo.

Contra hanc expositionem, quæ satis est communis, obicit *Auerſa* hic, quod si principia non deberent esse ex alterutris hoc modo, id oriretur potius ex eo quod sunt prima, quam ex eo quod sunt contraria, quod est contra Philosophum.

Sed facile respondetur hoc negando, nam eo ipso quo principia sunt contraria, id est, habent contrarium modum causandi, sequitur quod non possint esse ex se inuicem. Deinde quamvis sequeretur ex primitate quod non possint esse ex se inuicem in eo genere, in quo sunt prima, hoc non esset contra Philosophum; nam adhuc ex eo quod essent contraria, sequeretur quod non possent esse ex se inuicem sic, ut in eodem instanti possent simul existere.

7. Nec sane vilo modo placet expositio ipsiusmet *Auerſæ*, qui dicit intelligendum ly ex in prima parte definitionis sic, ut sensus sit, quod principia non debeant

fieri ex aliis aut alterutris, tanquam ex parte intrinsece componente. Non placet, inquam, hæc expositio, tum quia sua propria impugnatione impetitur: nam etiam ex eo quod essent prima, quamvis nullam haberent contrarietatem, sequeretur quod non possent esse ex se inuicem hoc modo; tum & præcipue quia ly ex conformiter debet accipi, & in prima parte, & in secunda, quia alias committeretur maxima equiuocatio in descriptione principiorum: sed in secunda parte, ubi dicitur quod omnia ex principiis fiant, non significat quod omnia fiant ex ipsis tanquam ex partibus componentibus, quia id esset falsum, neque enim vllum compositum naturale fit ex priuatione, tanquam ex parte componente.

Confirmatur hoc, quia si particula ex potest vniformiter accipi semper in illa definitione, sic melius acciperetur: sed potest secundum nostram expositionem, & non potest secundum *Auerſæ*: ergo nostra ipsius est præferenda.

8. *Obijciunt tertio*: Angeli non fiunt ex illis principiis: ergo omnia non fiunt ex principiis. *Et si dicas* quod omnes omnino res non debent fieri ex illis principiis, nec id significari in illa definitione, sed solum omnes substantiæ materiales, & res corporeæ;

Adhuc instari potest, quod corpora cælestia sint entia corporea, & tamen non fiant ex illis. Nam si teneatur quod illa corpora sint simplicia, & nõ composita ex partibus essentialibus physicis, certum est quod non fiant ex materia, & forma. Et si etiam teneatur quod non sint sic simplicia, sed quod sint composita ex materia, & forma, adhuc non videtur quod fiat ex priuatione, quia priuatio non præcessit in materia formæ cælorum, in eodem enim ipso instanti temporis, in quo fuit producta materia cælorum, fuit in illis producta eorum forma; unde non fuit progressus à priuatione ad formam in illa materia, quod videtur requiri, ut priuatio diceretur esse principium, ex quo tanquam ex termino à quo fieret cælum.

9. *Respondetur* ex suppositione quod cælum esset corpus simplex, non esse necesse quod omnia etiam corpora naturalia fiant ex principiis intrinsecis, nec id intelligi in definitione, quæ potius intelligenda est cū distributione accommodata, sic scilicet, ut velit, quod omnia, quæ fiunt ex principiis, fiant ex principiis descriptis illa descriptione; aut quod omnia quæ fiunt per causas secundas, aut ex subiecto præsupposito, fiat ex principiis. Quod si cæli dicantur compositi, potest dici quod non fiant ex priuatione tanquam ex termino à quo præsupposito, quia non fiunt ex materia tempore præsupposita; potest etiam dici quod fiant ex priuatione, non quod præferat priuatio in materia positiuè ante formas cælorum, sed quod præfuiſſet quātum est ex natura materiæ, quia ex se non habet coniungi cum forma, & semper haberet priuationem eius, nisi causa efficiens induxiſſet formam in illam, siue eductam ex potentia eius, siue creatam, & ipsi infusam.

Ex his omnibus habetur, quod principia prima intrinseca rerum naturalium sint illa, ex quibus fiunt res naturales, vel tanquam ex parte componente, vel tanquam ex termino à quo; & quæ non fiunt ex aliis, neque ex se inuicem in eodem genere, in quo alia fiunt ex ipsis, ita scilicet ut nullum ex ipsis fiat ex vilo alio in eo genere, in quo res naturales fiunt ex ipso.

Aduertendum autem pro maiori complemento, quando dicitur quod omnia corpora naturalia, quæ fiunt ex præsupposito subiecto, fiant ex principiis huiusmodi, nõ esse sensum, quod ex principiis vllis particularibus omnia talia fiant, sed quod nullum tale fiat, quin fiat ex aliquibus principiis, nimirum hæc corpora ex his, & illa ex illis; ignis, verbi gratia, ex materia & forma ignis, aqua verò ex materia & forma aquæ, & sic de cæteris.

QVÆSTIO II.

Quot sunt principia rerum naturalium.

10. Philosophi fere omnes, quotquot Aristotelē præcesserunt, mirum in modum circa principia rerum naturalium errauerunt, si tamen eas sententiās amplexi sunt,

Melior
reſpoſio.

Impu-
gnatur
ex
pſi
aut
ſu.

Varie
Philoso-
phorum
ſententiæ
ſunt.

sunt, quas ipsis attribuit Aristoteles. *Parmenides & Melissus* vnicum rerum naturalium principium, & illud immobile statuerunt, cum hoc tamen discrimine, quod illud principium fuisse infinitum voluerit *Melissus*; *Parmenides* finitum. Sed hos indignos, quibus responderet Philosophus naturalis, sensit Philosophus, quod negarent principia, quæ tanquā per se euidencia & nota sunt in Philosophia naturalis; contra enim negantes principia alicuius scientiæ, non est, inquit Philosophus, disputandū à professoribus istius scientiæ. Quod vero destruxerunt seu negauerint illa principia, probatur quia vnum ex principiis in hac scientia notissimis est, quod principium, & id quod principiat, sint distinctæ res: sed illi duo, asserentes vnicum principium rerum naturalium non ponebant distinctionem inter principium & principiatū; si enim principiatum non includit aliquid præter vnicum principium, non distinguitur ab ipso, & si includit aliquid vltius, necessario habebit plura principia. Deinde euidens est res naturales moueri, destrui, & generari: sed si haberetur vnum tantum principium, quod esset immobile, hoc esset falsum. Nihilominus valde verisimile est prædictos Philosophos locutos de principio primo effectiuo rerum omnium, scilicet Deo; quod si ita est, rectissime senserunt quantum ad vnitatem & immobilitatem eius, & *Melissus* etiam optimè concessit infinitatem ipsius, quam perperam negavit *Parmenides*.

13. Alij Philosophi admittentes motū in rebus naturalibus, aliter de principiis philosophari sunt: & ex illis quidam statuerunt vnum principium, in quo tamē assignandum dissentiebant, quibusdam assignantibus ignem, alijs aquam, alijs aërem, nonnullis vero terram. Præter hoc autem vnum principium requirebant contrarietate raritatis & densitatis, ratione cuius ex illo vno principio res generarentur. Quidā alij Philosophi plura esse principia & illa contraria arbitratī sunt, quæ principia secundum ipsos continebantur in infinito quodam receptaculo, quod vocabant *Chaos*. Ex his *Empedocles* pro principiis ponebat quatuor elementa contenta in illo *Chao*, & ipsū *Chaos* vt ea continens dicebat esse primum principium. *Anaximander* vero & *Anaxagoras* non putarunt ipsam *Chaos* vt continēs illa plura, fuisse principia, sed potius ipsamet plura in eo contenta, quæ etiam non existimaerunt fuisse finita, sed infinitas particulas rerum omnium, vt carnis, ossis, sanguinis, &c. adeo paruas & indiuisibiles, vt propterea vocarentur atomi. Sed his Philosophorum omīssis insomniis, vt veram statuamus sententiam.

Aduertendum est posse hanc quæstionem moueri & de principiis, quæ necessario prærequiruntur ad constitutionem essentialē physicā corporis naturalis cuiuscumque, quod fieri potest à causis secundis ex præsupposito subiecto, & etiam de principiis intrinsecis & necessariis, quæ prærequiruntur ad hoc vt fiat de nouo huiusmodi corpus, seu quæ requiruntur ad hoc vt generetur; quæ principia vocantur principia corporis naturalis in fieri, sicut prima illa principia vocantur principia ipsius in facto esse. Est autem hæc differentia inter vtramque considerationem principiorum, quod possit quis intelligere ex quibus principiis constet res essentialiter, quamuis non cognosceret, an fieri posset vllō modo ex præsupposito subiecto: nam quamuis aliquis cognosceret, quod homo constaret anima, & corpore, posset dubitare an haberet esse à se necessario; vnde plura requiruntur principia ad hoc quod corpus fiat, quam ad constitutionem essentialē intrinsecā eius.

CONCLUSIO I.

12. Principia, ex quibus intrinsecè, & in facto esse fiunt corpora naturalia, tanquam ex partibus physicis, sunt duo tantum, materia scilicet, & forma. Hæc est communis, & probatur, quia nullum aliud principium potest assignari, ex quo intrinsecè fieret.

Dices primò: constat intrinsecè & essentialiter ex genere & differentia, quæ non sunt nec materia, nec forma: ergo constat aliis principiis quam materia & forma.

Respondeo distinguendo consequens: aliis principiis metaphysicis, concedo: physicis, nego consequentiam:

agimus autem modo de principiis physicis.

Dices secundò: constat intrinsecè vnione, quæ non est materia, aut forma, & est quid physicum, cum sit realiter distincta & à materia & forma, & ab ipso corpore: ergo constat ex aliis principiis physicis quàm materia & forma.

Respondeo, negando consequentiam; quia quamuis includat vnionem, tamen non constituitur ex ipsa, neque tanquam ex parte, neque tanquam ex termino à quo, & propterea improprie diceretur fieri ex ipsa; sed potius dicendum est quod fiat medianre ipsa, aut per ipsam tanquam per conditionem necessario requisitam, vt fiat.

CONCLUSIO II.

13. Principia corporis naturalis in fieri, ex quibus generatio seu productio eius fit, seu quæ essentialiter requiruntur ad hoc quod fiat ex præsupposito subiecto, sunt tria, scilicet, materia, forma, priuatio. Hæc est etiam communis.

Probat primò, quia non potest aliud principium assignari, & hæc sunt principia: ergo.

Probat secundò, quia illa sola sunt principia eius in fieri, quæ in definitione generationis ponuntur, & sine quibus nequit generatio intelligi per modū mutationis: sed illa tria tantum in definitione generationis ponuntur, & sine illis nequit intelligi: ergo illa tria tantū sunt principia corporis naturalis in fieri. *Probat* antecedens, quia generatio definitur transitus subiecti de non esse talis substantiæ ad esse talis, v.g. generatio ignis ex ligno est transitus materiæ ligni à priuatione formæ ignis ad formam ignis: sed in illa definitione nihil aliud exprimitur præter priuationem, quæ intelligitur per non esse substantiæ; & materiam, quæ intelligitur per subiectum; & formam, quæ intelligitur per substantiam, quia est ratio formalis physicè constituens substantiam.

Confirmatur, quia eo ipso, quo intelligitur aliquod subiectum mutari à non esse formæ substantialis ad esse eius, intelligitur generatio fieri, & nisi id intelligatur, non intelligitur generatio: ergo illa tria sunt tantum principia, ex quibus fit, seu generatur corpus naturale.

14. *Obijci* primò: generatio habet pro termino ad quem formali formam, nec præsupponit ipsam, quandoquidem per generationem fiat forma, saltem vt quo; ergo generatio non potest habere formam pro principio.

Confirmatur, quia si potest habere formam pro principio, ex eo quod sit terminus formalis ad quem eius, habebit etiam pro principio totum corpus, quod est terminus ad quem totalis, & ad quod eius, & sic dabuntur plura principia quam tria.

Respondeo, quamuis communiter dici soleat quod principia corporis naturalis in fieri, seu principia, ex quibus generatur corpus naturale, sunt principia, ex quibus fit ipsa generatio, mihi tamen videri, quod reuera non sint proprie loquēdo principia ipsius generationis, quia reuera nō potest proprie dici quod relatio illa fiat ex termino suo, & quia vt dicitur in obiectione, terminus ad quem non præsupponitur ipsi; sed solum subiectū, & priuatio. Vnde concedo consequentiam obiectionis, & confirmationis: nec id facit contra conclusionem, quia non asserit illa tria principia esse principia ipsiusmet generationis: sed esse principia prærequisita ad hoc vt generetur corpus, quia ad hoc vt generetur corpus in aliquo instanti, debet haberi, & partes intrinsecæ ipsius, & præterea debent præesse in vna parte ex ipsis antecederet priuatio formæ, aliās fuisset corpus ante, & sic non fieret in illo instanti; & credo in re hoc velle alios authores.

15. *Obijci* secundò: Ex nihilo nihil fit: ergo ex priuatione, quæ nihil est, nihil potest fieri, & consequenter non erit principium.

Confirmatur, quia vnum contrarium non potest fieri ex altero: sed priuatio est contraria formæ, & consequenter rei constitutæ per formam: ergo talis res nequit fieri ex priuatione.

Respondeo, distinguendo antecedens; tanquam ex subiecto aut causa intrinsecè componente, concedo; tanquā ex termino à quo, nego antecedens; & similiter distinguo primum.

Tria sunt principia corporis naturalis in fieri.

Duo sunt principia corporis naturalis in facto esse.

primum consequens, & nego secundam consequentiam. Et hoc eodem modo respondendum est ad confirmationem distinguendo maiorem, & consequens eius: tanquam ex termino à quo, nego; tanquam ex parte componente, concedo.

16. *Obijciat tertio*, Generatio dependet essentialiter à Deo, & à causa efficiente, & finali, & ab actione, & à forma etiam præexistente in materia, & à priuatione formæ præexistentis, & ab vnione; ut enim sit generatio, omnia hæc intercedere debent: ergo plura sunt principia generationis.

Respondeo non dependere ex his, tanquam ex principiis, ex quibus fit, nam non dicitur fieri ex Deo aut ex causa efficiente, sed potius à Deo, & à causa efficiente; nec dicitur fieri ex fine, actione, aut ex vnione, sed propter finem, & per actionem, & vnionem, seu mediante actione, & vnione (adde vnionem esse realiter ipsammet generationem, ut alias videbimus, & propterea non posse generationem esse ex vnione, cum idem non fiat ex seipso.) Quantum autem ad formam substantialem præexistentem, & ad priuationem eius, quæ ponitur per generationem,

Respondeo esse per accidens ad generationem, quod præcesserit talis forma, aut quod ponatur de nouo priuatio eius: nam si per impossibile vel possibile, non præesset aliqua alia forma in materia, sed poneretur in ea forma noua, cuius habuit ante priuationem, saluaretur essentialis ratio generationis, quæ etiam saluaretur, quamuis non tolleretur forma præexistens, modò poneretur cum ea simul alia forma; unde manifestum est quod generatio non fiat nisi per accidens ex forma præexistente, & multo minus sit ex priuatione eius, tanquam ex termino à quo, quandoquidem priuatio formæ præexistentis maneat cum forma producta, quod est contra rationem termini à quo.

17. *Querens*, an hæc tria principia conueniant vniuoce in ratione principij, seu an detur ratio aliqua principij ut sic, quæ sit communis vniuoce his tribus principiis.

Fuentes hic q. 3. art. 3. negat hæc principia conuenire in aliqua ratione vniuoca, sed asserit ea conuenire in aliqua vna ratione, quæ vniuoce de ipsis prædicetur. *Mastrius disp. 1. q. 1.* absolute asserit dari his principiis aliquam rationem communem vniuocam, quæ etiam explicatur in prædicta definitione principiorum assignata à Philosopho.

Communior sententia negat hæc principia conuenire vniuoce ratione vlla principij ut sic, sed solum analogice, & hæc sententia mihi magis placet, & probatur, quia ex his principiis vnum est non ens, nempe priuatio, & aliud est ens reale, nempe materia: sed non datur aliquis conceptus vniuocus aut vniuoce communis enti reali, & non enti reali: ergo hæc principia non conueniunt inter se in aliqua ratione vniuoca principij ut sic, aut etiã vniuoce de ipsis prædicabili. Probatur minor, quia aut illa ratio esset ens, & tum sequeretur quod non ens esset ens: aut esset non ens, & tum sequeretur quod ens esset non ens; quod est absurdum: nec huius rationis ita propositæ vim tollit *Mastrius* supra, ut legenti patet.

18. *Confirmatur*, quia non potest concipi aut assignari aliqua vna ratio, quæ ipsis competat vniuoce, aut quæ sit ipsis vniuoca: ergo non est asserenda talis ratio.

Confirmatur secundo, quia in quacumque ratione assignabili debet poni ly *aliquid*, aut æquiualens: sed ly *aliquid*, ut dicitur de ente, & non ente, non significat aliquam vnã rationem: ergo non est assignabilis aliqua vna ratio principij, quæ de his principiis prædicari possit vniuoce, aut tanquam vniuocum prædicatum. Quod si etiam daretur ipsis aliqua ratio cõmunis, probatur contra *Mastrium*, quod illa ratio non exprimitur in definitione principiorum, quia in illa expresse ponuntur duæ rationes diuersæ principiorum, nimirum ratio termini & partis intrinsecæ, quæ duæ rationes non dicuntur de quolibet principio nisi diiunctiue, sic scilicet ut verum sit quod quodlibet principij sit, aut terminus à quo, aut pars intrinseca corporis principij: ergo non exprimitur

aliqua vna ratio determinata principij ut sic in illa definitione.

19. *Dices* pro *Fuente*, hæc omnia bene probare, quod non detur his tribus principiis aliqua ratio vniuoca, aut aliquod prædicatum vniuocum commune, nõ vero probare quin detur illis aliqua ratio vniuoce prædicabilis.

Contra, quia licet secundum *Scotum* 1. disp. 8. q. 3. n. 14. ab ipso *Fuente* citatum, non omne prædicatum vniuocum vniuoce prædicetur in rigore logico, quia album respectu huius, & illius parietis albi est prædicatum vniuocum, sed tamen non vniuoce prædicatur, quandoquidem non sit de essentia ipsorum, quod requiritur in rigore logico secundum *Scotum*, ut aliquid vniuoce prædicetur, tamen nullum prædicatum vniuoce prædicatur, quod non sit prædicatum vniuocum, quia ut vniuoce prædicetur, debet esse ratio vna competens pluribus, & hoc sufficit, ut dicatur prædicatum vniuocum, quamuis non sufficiat ut dicatur vniuoce, nisi vltius etiam esset de essentia istorum plurium: quod totum tam clare patet ex *Scoto* in prædicto loco, ut mirum sit oppositum venisse in mentem *Fuenti*.

Adde ad hæc, quod ratio principij conueniens priuationi conueniat ipsi intrinsece, & quidem essentialiter, si capiatur fundamentaliter: & similiter ratio principij conueniens materiæ & formæ conuenit ipsis intrinsece, & essentialiter; unde si conueniant illæ rationes in aliqua vna ratione abstracta ab illis, profecto conuenient in ratione vniuoca & vniuoce de ipsis prædicabili.

20. *Obijciat* pro *Fuente*: ratio principij seu significatum per hoc nomen *principium* æque denominat hæc tria principia: ergo dicitur de illis vniuoce.

Respondeo negando suppositum antecedentis, nempe quod detur aliqua vna determinata ratio principij abstracta ab his tribus principiis, quod probare deberet hic author, ut aliquid concluderet.

Obijciat secundo pro *Mastrio* ex *Scoto* 1. d. 3. q. 2. quando intellectus est certus de aliquo conceptu, & incertus de aliis, ille conceptus, de quo est certus, debet esse conceptus communis vniuoce illis aliis: sed intellectus potest esse certus de priuatione quod sit principium corporis naturalis, & incertus an sit principium per modum termini ad quem: ergo datur conceptus principij ut sic cõmunis vniuoce tribus principiis.

Respondeo distinguendo maiorem: quando ille conceptus vnus, de quo est certus, est conceptus determinatus, concedo: quando non, nego maiorem, & instantiæ patent ex dictis in Logica de vltimis differentiis ac indiuiduis; ex quibus etiam patet ad reliquas obiectiones, quæ contra hanc resolutionem opponi possent.

21. *Querens secundo*, an hæc tria principia sint cõtraria.

Respondeo breuiter esse contraria in modo principij, quatenus habent diuersissimū modū causandi. *Deinde* sunt etiam contraria in entitate, quatenus habent dissimiles entitates: non sunt autem contraria eo modo quod duæ formæ positivæ expellentes se inuicem ab eodem subiecto dicuntur contrariæ, quia materia non habet subiectum, nec expellitur à forma, priuatio autem non est forma positiva. Priuatio vero & forma sunt contraria contrarietate large sumpta, propterea scilicet coincidunt cum oppositione, quia sine dubio opponuntur priuatione, cum non compatiantur in eodem subiecto, nempe in eadem materia, & vnum ex ipsis sit priuatio alterius. Nec hæc res indiget maiori examine, quamuis ab aliquibus fuisse tractetur, nimis anxie sollicitis de difficultatibus nominalibus, quæ tamen ex vocum significatione cuilibet patent.

DISPUTATIO III.

De materia prima.

Quandoquidem ex tribus principiis concurrentibus ad generationem corporum naturalium materia prima sit primum, & commune subiectum aliorum duorum principiorum, priuationis scilicet

An conueniant vniuoce in ratione principij tria principia.

An principia sint contraria.

scilicet & formæ, quæ propterea ipsam præsupponunt, semper naturâ, aliquando etiam tempore; ideo immediate post considerationem principiorum in communi, de ea videndum videbatur.

QUESTIO I.

An & quid sit materia prima.

CONCLUSIO I.

1. Datur materia prima. Hæc est communissima inter omnes Theologos, & Philosophos cum Patribus August. Ambrosio, Chrysost. Beda citatis à Masio hic, & cum Philosopho hic c. 6, ac Platone in *Tymæo*, contra aliquos recentiores Gallos; quos nuper tenuisse oppositū Parisiis, & propterea à Parlamento Parisiensi merito proscriptos fuisse asserit Camerarius par. 2. quæst. 1. qui tamen ipse in re videtur cum ipsis convenire, dum negat materiam primam in sensu, in quo communiter accipitur à Philosophis, aliam non agnoscens pro materia prima, quam quatuor elementa, quæ à prædictis authoribus negata fuisse non est verisimile. Itaque ab eodem Parlamento Camer. ipse æque merito proferri debet.

Probat. à Complutensibus quia in qualibet mutatione necessario debet dari subiectum, quod transeat à priuatione ad formam; ergo & in mutatione substantiali; sed illud, quod est subiectum primum in mutatione substantiali, est materia prima: ergo datur materia prima. Hæc probatio non placet, quia supponit illud quod esset probandum, nimirum mutationem substantialem: quamvis enim ab omnibus supponi debeat produci de nouo substantiam, tamen qui negaret materiam primam, merito etiā negaret substantias, quæ de nouo producuntur, produci per mutationes substantiales.

Et propter eandem rationem non videtur mihi convincere probatio communis Scotistarum ac aliorum, quæ supplere posset defectus præcedentis probationis: nimirum quod si non daretur materia prima ac mutatio substantialis, sequeretur quod agens naturale crearet, & annihilaret. Si enim quando corrumpitur lignum, & producit ignis, tota substantia ligni, nulla relicta parte, destruitur, & tota substantia ignis secundum omnem partem sui producit, lignum annihilatur, hoc est secundum se totum, & omnes suas partes redigitur in nihilum, & ignis creatur, hoc est producit de nouo secundum se, & omnes suas partes ex nihilo. Hæc, inquam, probatio se sola non sufficit, quia qui negaret materiam primam, non haberet pro inconuenienti totam hoc concedere. Vnde probandum est quod sit absurdū ac inconueniens causam secundam aut annihilare aut creare: hoc autem probato, bona esset communis illa ratio.

2. Probat. ergo hoc, & simul conclusio: Causa naturalis non potest producere substantiam ignis de nouo, nec ullam aliam, nisi destructa alia substantia, verbi gratia, ligni, neque potest corrumpere ullam substantiam, nisi producta aliqua alia, ut euident est experientia quotidiana: sed huius non est alia ratio, nisi quia non potest producere substantiam de nouo secundum omnes suas partes, sed potius requirit concursū alicuius partis substantiæ corruptæ, quæ maneat in substantia producta; cur enim non posset producere de nouo substantiā absque destructione alterius, nisi propter dependentiam, quam habet substantia producenda à destructione alterius substantiæ: aut quam dependentiam potest illa substantia habere ab illa destructione, nisi quia non potest esse absque parte aliqua istius substantiæ quæ destruitur?

Dices: Ideo productio ignis dependet à destructione ligni, verbi gratia, quia non est compatibilis cum ligno.

Contra: non potest habere incompatibilitatem cum ligno, nisi incompatibilitatem in eodem subiecto, vel incompatibilitatem in eodem loco: primam incompatibilitatem non habet, quia ignis, & lignum, cum sint substantiæ completæ, non habent subiectum, in quo sint; & si haberent, iam illud subiectum esset materia prima. Secunda incompatibilitas non requirit destructionem, quia sufficeret expellere substantiam, quæ destruitur, ab eodem loco, sicut vnus homo expellit alium hominem: ergo quamuis habeant illam incompatibilitatem, non

deberet lignum destrui ad productionem ignis.

3. Dices, esse naturam ignis aut causam producentis ignem, expellere substantiam, in cuius loco producit substantiam ignis producti, eam destruendo, & non posse illam alio modo expellere.

Contra: non debet talis natura destructiua esse indita ulli causæ frustra: sed frustra inderetur ipsi, quandoquidē inueneret quod absque destructione expelleret illam à loco.

Dices, agens naturale destruere vnā substantiam, ut per transubstantiationem produceret aliam substantiam.

Contra, quia frustra illa virtus transubstantiatiua inderetur ipsis, per quam vnā substantiam destruere deberent totaliter ut aliam producerent, cum vtrique posset esse simul in rerum natura, modo vna tantum à loco remoueretur.

Alij addunt ad hoc, quod actio illa transubstantiatiua sit miraculosa, & fide tantum credita, & quod propterea non debeat attribui causis naturalibus. Sed hoc parum deferuit, nam quamuis de facto actio transubstantiatiua Eucharistica sit sine dubio miraculosa, quatenus ponit corpus Christi sub speciebus panis destructa substantia panis, tamen dubitari posset an detur de facto actio transubstantiatiua alterius rationis, per quam vna substantia conuerteretur totaliter in aliam substantiam, ita ut vna pariter cum suis accidentibus desineret, & altera maneret cum suis in eodem loco.

Confirmatur hoc, & tota probatio per omnia illa principia, ex quibus colligitur causam secundam non posse naturaliter creare: hoc enim supposito non potest dubitari de conclusione.

Obiectio alia non potest esse contra hanc conclusionem, nisi quod non esset necessaria materia prima; sed hoc falsum esse patet ex fundamento conclusionis.

CONCLUSIO II.

4. Materia prima bene describitur esse primum subiectum, ex quo aliquid fit, cum insit, non secundum accidens, & si corruptitur aliquid in hoc abibit ultimum. Hæc est Philosophi capite ultimo huius libri, quem omnes Peripatetici sequuntur. Probat. quia omni, & soli conuenit, & ita significat naturam materiæ primæ, ut per eam possumus materiam distinguere ab omni, quod non est materia, nec in ea ponitur aliquid superfluum: ergo est bona descriptio eius, quia nihil aliud quam hoc requiritur ad bonam descriptionem. Probat. antecedens exponendo singulas particulas. Dicitur *subiectum*, quia recipit in se formam, quæ est altera pars corporis naturalis, & per hoc distinguitur à forma, & etiam à priuatione, quæ non est subiectum. Dicitur *primum*, quia ipsa non fit ex illo alio subiecto, & per hoc distinguitur à quocumque subiecto, quod fit ex alio subiecto, nempe à toto composito. Dicitur *ex quo aliquid fit cum insit*, & non per accidens, quia reuera ex ea, tanquam ex parte componente, & per se fit totum compositum physicum. Aliqui autem excludunt per illas particulas priuationem, sed reuera priuatio erat exclusa antecederet per *ly subiectum*: Alij existimant excludi compositum quod est subiectum, ex quo fit accidens quodcumque eductum ex eius potentia: sed hoc etiam compositum exclusum erat per *ly primum*. Vnde existimo per hanc particulam excludi potius substantiā quamcūque simpliciter completam verbi gratia celestem (supposito quod non constet materia) quæ substantia esset primum subiectum ex quo fierent accidentia connaturalia sua, sed non inesset illis accidentibus: esset etiam primum subiectum, ex quo fieret totum accidentale conflatum ex substantia illa, & quolibet ex illis accidentibus, & etiā inesset illi toti, sed non per se, sed potius per accidens, quia ipsi toti non esset vnum per se, sed per accidens. Deinde pari ratione excluderetur per hanc particulam materia prima per se existens, quatenus esset primum subiectum accidentium in ea subiectarum, & totius per accidens resultantis ex ea, & quocumque ex illis accidentibus, etiam si per impossibile ipsamet non peteret connaturaliter subiectari in alio subiecto. Ultima particula, & si corruptitur aliquid in hoc abibit ultimum, adiungitur

Kk à Philo

Datur materia prima.

Alia probatio insufficiens.

Probatio melior.

à Philosopho non tanquam pars per se definitionis aut descriptionis, quia per priores particulas sufficienter describitur; unde à pluribus omittitur hæc particula, dum describunt materiam etiam ex mente, & verbis Philosophi; sed adiungitur maioris declarationis causa, ut aduertatur quod sicut est primum subiectum ex quo fit generatio rei, ita etiam sit vltimum subiectum, in quod resoluitur corruptio, & destructio rei, quod tamen ipsum sufficienter colligi posset per hoc quod esset primum subiectum, nam ex hoc sequitur, quod non posset corrumpi, & quodcumque subiectum, quod non est primum subiectum, sed compositum ex primo subiecto, potest corrumpi, quantum ad naturam suam intrinsecam.

5. Ex hac descriptione sequitur materiam primam esse substantiam incompletam, nam eo ipso quod sit primum subiectum, non potest habere aliud subiectum, & consequenter non potest esse accidens, quia accidens quodcumque essentialiter dicit ordinem saltem aptitudinalem ad subiectum. Deinde ex eo quod ex ea, tanquam ex parte componente, fiat substantia una per se, nempe compositum substantiale, sequitur quod compleri debeat per alteram partem, & consequenter quod sit incompleta. Deinde ex eo, quod ex materia tanquam ex parte subiectiua fiat compositum unum per se, sequitur quod sit nata recipere aliam partem, & quod sit in potentia per se ad illam partem; & ex eo quod ex ea, tanquam ex subiecto primo, fiat huiusmodi compositum, sequitur quod ipsamet non includat plures partes essentielles physicas, quia alias non esset primum subiectum physicum, sed altera potius pars ex illis partibus essentialibus physicis ex quibus componitur; & consequenter ad hoc sequitur quod sit pura potentia physica non includens vllum actum physicum, hoc est vllam formam physicam tanquam partem essentialem, ex qua componitur, cum quo tamen stat, quod possit includere plures partes essentielles metaphysicas & plures partes integrales non essentielles physicas.

Obijcies contra hæc: Philosophus 1. Met. sex. 8. ait materiam neque esse quid, id est, substantiam; neque quantum; neque quale; neque aliquid eorum, quibus ens determinatur, id est, neque aliquid ex iis, quæ ponuntur in prædicamentis: ergo non est substantia, neque consequenter primum subiectum.

Respondetur explicando Philosophum: non est substantia completa, nec aliquid completum ex iis, quæ directe ponuntur in prædicamentis, concedo antecedens ex mente Philosophi: non est substantia incompleta, & indirecte tantum collocabilis in prædicamento vlllo, nego antecedens, & in se, & ex mente Philosophi. Et similiter distinguo consequens: ergo non est substantia completa, concedo, incompleta, nego consequentiam.

CONCLUSIO III.

6. *Materia prima distinguitur realiter ab elementis, igne verbi gratia, aëre, aqua ac terra. Hæc etiam est communissima contra Camerarium, qui plures veteres, & aliquos recentiores pro se citat. Probatur manifeste, quia ignis de nouo generatur, ut patet experientia: ergo sit ex aliquo subiecto præsupposito, alias crearetur, ut patet: sed illud subiectum præsuppositum est materia prima, non verò ignis, est enim primum subiectum, & ignis non est tale cum fiat ex illo alio subiecto. Præterea ignis de nouo definit esse: aut ergo secundum totam suam substantiam nulla relicta parte substantiali intrinseca, & sic annihilaretur, quod est absurdum; aut relicta aliqua parte, & sic datur materia prima distincta ab igne, & cæteris elementis; neque enim illud, quod includitur per se in igne, & eo definente remanet, potest esse vllum aliud elementum, ut patet.*

Et per hoc patet ad fundamentum leuissimum Camerarii, nempe quod non sit necessitas aut indicium distinguendi materiam primam ab elementis, & quod elementa sint ingenerabilia ac incorruptibilia, quod probat ostendendo elementa non posse convertere se in se inuicem. Sed quidquid sit de hoc, hinc non sequitur, quin ignis de facto producat de nouo alium ignem, & non solum ignis, sed alia

causa, siue hoc fiat per conuersionem alterius elementi, siue non; ergo ignis est generabilis de nouo.

7. *Confirmatur primo, per omnia illa argumenta, quibus in libris de generatione ostenditur mixta non componi ex elementis formaliter; hinc enim euidenter sequitur elementa non esse materiam primam mixtorum, & consequenter mixta habere aliam materiam primam.*

Confirmatur secundo, quia sequeretur plura corpora esse naturaliter in eodem loco, verbi gratia, ignem, aërem, aquam, terram. Hanc confirmationem fufius proponam loco iam citato, eam iam proposui, ut impugnamus responsum Camerarii.

Itaque ille respondet negando sequelam, quia sunt in eadem parte materiae. Sed hæc responsio non est intelligibilis; si enim non sit materia distincta ab ipsismet elementis, quomodo possunt esse in eadem materiae parte? Deinde quæro, quænam sit illa materiae pars, in qua sunt. Si dicas ipsa elementa: ergo elementa sunt in seipsis, quod est ludicrum: si aliud quidpiam, ergo datur materia distincta ab elementis.

8. Pro complemento huius quæstionis proponenda videbantur varia nomina, quibus veteres materiam appellare consueverunt, occasione accepta ex eius natura iam descripta. *Ægyptij eam facem viam dixerunt, quoniam substantiarum à Deo productarum est contemptibilissima: quam etiam ob rationem August. 12. Confess. eam ait esse prope nihil. Idem Ægyptij eam Lunæ effigie hieroglyphice denotabant, quod Lunæ instar, alieno splendore eniteat, pulchritudinem omnem à forma, quam recipit, desumens; & etiam quod nimium mutabilis modo hanc, modo illam speciem induat, qua de causa vocatur adultera, ac etiam malefica; non vero quia machinatur eadem formam, quam possidet, ut alia forma fruatur (ut dicunt Complutenses) hoc enim omnino falsum est, illa enim contentissima est quacumque, & mere passiuè se habet ad mutationes, quas subit, ut propterea merito posset ab his odiosis nominibus vindicari.*

Plato eam vocat magnum & paruum; magnum quidem capacitate, quod scilicet omnes formas possit recipere, & in omnibus speciebus corporum naturalium compositorum reperiri; paruum autem, quod ex se nullas formas aut operationes habeat. Idem quoque Matris nomen illi attribuit, sicut & post eum Aristoteles, eo quod instar matris formas substantiales in sinum receptas sustentando foueret; vel quod composita corporea omnia ex ea, tanquam ex communi omnium matre generarentur. Ab Hesiodo, & Poëtis appellabatur Chaos, quia secundum se est rudis indigestaque moles, quod de chaos dixerat Onidius. Omitto alia nomina, quia hæc sunt præcipua, & magis vîrata apud veteres.

QVÆSTIO II.

Virum materia prima sit generabilis & corruptibilis.

Certum est quod materia prima, cum sit quid finitum & limitatum, possit à Deo de nouo produci, & ita destrui, ut non existat in rerum natura: sed quæritur an sit proprie loquendo generabilis & corruptibilis.

CONCLUSIO I.

9. *Materia prima est generabilis, & corruptibilis subiectiue, & est etiam radix generationis & corruptionis. Hæc materia prima est radix*

Probatur prima pars, quia est subiectum generationis & corruptionis: ex ea enim res omnes, tanquam ex primo subiecto, generantur & corrumpuntur, eaque est, quæ mutatur subiectiue motu generationis & corruptionis, illa enim est quæ transit à non forma ad formam, & à forma ad non formam.

Probatur secunda pars, quia illud est radix intrinseca generationis & corruptionis naturalis, cui est cõnaturalis generatio & corruptio: sed soli materiæ ex omnibus substantiis est cõnaturalis generatio & corruptio: ergo. Probatur minor, quia illa sola est, quæ per generationem, & cor

Materia
prima di-
stingui-
tur reali-
ter ab
elemen-
tis.

genera-
tionis &
corrup-
tionis.

& corruptionem acquirit aliquam perfectionem, quam per se appetit, nimirum formam substantialem, qua intrinsece & per se perficitur.

Dices: compositum substantiale per generationem accipit esse, ergo acquirit aliquam perfectionem per generationem, & consequenter potest dici esse radix generationis. Et similiter potest discursu de forma.

Respondeo secundo, quamvis totum concederetur, nihil esse contra nos, quia non esset radix corruptionis, dicitur autem in conclusione quod materia sit causa & radix generationis & corruptionis.

Respondeo tertio, illud non dici proprie radicem generationis, quod per ipsam generationem fit: forma autem, & compositum fiunt per generationem, & propterea, quamvis acquirant esse per eam, non erunt radix eius intrinseca.

CONCLUSIO II.

10. *Materia prima non est generabilis aut corruptibilis terminative.* Hæc etiam est communis, & probatur, quia non potest produci nec destrui per generationem aut corruptionem: ergo, &c. probatur antecedens, quia quod producit per generationem, aut destruit per corruptionem, debet habere subiectum; sed materia non habet subiectum ex quo fieret, cum sit primum subiectum: ergo &c. Et hæc ratio probat quod neque per divinam potentiam posset esse terminus generationis aut corruptionis. Hinc sequitur nullum agens naturale posse producere materiam primam, aut eam destruere; quia hinc sequitur quod non possit produci aut destrui nisi per creationem, aut annihilationem; agens autem naturale non potest creare, aut annihilare: ergo agens naturale nequit producere, aut destruere materiam primam. Probatur consequentia, quia substantia non potest produci nisi per generationem aut creationem, nec destrui nisi per corruptionem aut annihilationem.

11. *Sed obijcit contra hoc Laurentius Valla,* quia agens naturale potest producere formam, quæ perfectior est: ergo & materiam, quia quod potest in plus, potest in minus.

Confirmatur primo, quia non requiritur maior virtus in causa, quam sit in effectu: sed agens naturale habet omnem virtutem, quæ est in materia prima, & aliquid amplius: ergo potest esse causa respectu eius.

Confirmatur secundo, quia vermes producti in speciebus sacramentalibus non præsupponunt ullam materiã, ex qua fiant: sed eorum materia simul cum ipsis producit ab agente naturali: ergo causa naturalis potest producere materiam.

Respondeo negando consequentiam cum sua probatione: nam homo est perfectior bruto, & lapide, & arbore, quæ tamen nequit producere, quamvis possit producere alium hominem. Itaque non ex perfectione materiæ oritur, quod non possit produci per causam naturalem, sed ex modo producendi, qui competit ipsi, nimirum creatione; qui modus etiam rebus imperfectissimis potest convenire. Quod autem talis modus producendi competit materiæ, probatur, quia alias produceretur ex subiecto, & sic ipsa non esset primum subiectum.

Et per hoc patet ad primam confirmationem, quia non sufficit æqualis virtus, nec etiam maior, sed ulterius requiritur quod effectus contineatur in virtute causæ, & quod non habeat modum producendi, qui non possit competere causæ.

12. *Ad secundam confirmationem respondeo* negando minorem, sed materiam, quæ tum producitur, creatur à Deo de nouo, vel reproducitur antiqua. Et si quæratur, cur id facit, *Respondeo,* quia voluit concurrere cum illis speciebus, quantum ad omnes actiones naturales non minus quam si subesset illis substantia panis; unde cum, si adfuisset substantia panis, agentia naturalia circumstantia tum, cum producantur vermes, producerent vermes ex materia panis, Deus defectum istius materiæ supplet producendo de nouo vel illam vel aliam, ex qua vermes isti generentur.

Obijciens secundo, si materia est incorruptibilis naturaliter,

erit perfectior formis substantialibus, quæ sunt corruptibile.

Respondeo negando sequelam, nam ex hoc solum habetur quod sit magis durabilis naturaliter, sed hic excessus est excessus tantum secundum quid.

Confirmatur, quia homo facilius corrumpi potest naturaliter quam lapis aut ferrum, & tamen non propterea est imperfectior lapide aut ferro, quia scilicet inde sequitur tantum maior excessus in duratione, non vero in operationibus aut aliis perfectionibus.

QVÆSTIO III.

An materia prima sit ita pura potentia, ut non includat essentialiter vllum actum metaphysicum aut physicum.

13. *Non* est quæstio de potentia actiua, quia communiter supponitur materiam primam non esse actiuam; & si sit aliquo modo actiua, certum est quod non sit solummodo actiua, sed etiam receptiua; nec etiam est quæstio de potentia obiectiua, prout illud dicitur potentia obiectiua, aut potius in potentia obiectiua, quod est possibile, sed nondum existit in rerum natura neque propria, neque aliena existentia; nam omnes fatentur materiam primam realiter existere. Quæstio ergo est de potentia susceptiua. Ut autem adhuc melius intelligatur controuersia,

Aduertendum est, aliud esse potentiam susceptiuam, aliud esse puram potentiam susceptiuam. Illud est pura potentia susceptiua, quod potest recipere aliquem actum seu formam, & sic paries est potentia susceptiua respectu albedinis, intellectus respectu intellectionis. Illud est pura potentia susceptiua, quod non includit intrinsece tanquam partem essentiali sui aliquem actum aut formam, & potest tamen recipere aliquam formam. Quia vero res potest includere intrinsece tanquam partem essentiali sui aliquam formam physicam realiter à se distinctam, ut homo includit animam, ignis formam substantialem ignis, & potest etiam includere aliquam formam metaphysicam, ut homo includit rationalitatem realiter sibi identificatam; si autem includat formam physicam, quamvis posset recipere aliam formam physicam, erit quidem potentia susceptiua physica, sed non erit pura potentia physica; si vero includat formam metaphysicam, quamvis posset recipere aliam formam metaphysicam, erit potentia metaphysica, sed non erit pura potentia metaphysica. Hinc illud est pura potentia physica, quod non includit intrinsece, tanquam partem essentiali sui, formam physicam; & illud est pura potentia metaphysica, quod non includit tanquam partem essentiali sui formam metaphysicam.

14. Ex quo patet hanc quæstionem dupliciter posse habere sensum, primus est, an materia prima sit ita pura potentia physica, ut non includat vllum actum, tanquam partem essentiali physicam sui. Secundus est, an sit ita pura potentia metaphysica, ut non includat vllum actum vel formam metaphysicam, tanquam partem sui.

Prima sententia est materiam primam esse ita puram potentiam, ut neque includat vllum actum physicum aut metaphysicum. Hanc tenent puriores Thomistæ, quos citat & sequitur *Ruinshic & Complutensis quæst. 2.*

Secunda sententia est materiam primam includere actum metaphysicum, non vero physicum, & propterea eam esse in pura potentia susceptiua physica, non vero metaphysica. Hæc est communior iam cum *Doctore 2. di. 12. q. 1.* cum suis omnibus, quos sequuntur *Suares disp. 13. Met. sect. 5.* & recentiores fere omnes.

CONCLUSIO I.

Materia prima est ita pura potentia susceptiua physica, ut nullum actum physicum includat tanquam partem essentiali physicam sui. Hæc est communis apud authores vtriusque sententiæ.

Probatur euidenter, quia alias non esset primum subiectum physicum, & consequenter non esset materia prima. Probatur sequela, quia si includeret aliquem actum physicum, illa

K k 2 ille

Non est
genera-
bilis aut
corrupti-
bilis ter-
minabilis.

Quid sit
pura po-
tentia
suscepti-
ua.

Duplex
sensus
quæstio-
nis.

Materia
prima est
pura pot-
entia phy-
sica.

ille actus deberet habere aliquod subiectum, quod etiam esset inclusum in materia, quia alias non esset actus: sed illud subiectum esset prius quam esset materia prima, quia partes physice sunt priores toto physico: ergo materia prima non esset subiectum primum.

Probaturs secundo, quia alias materia prima non esset primum principium rerum naturalium, nam fieret ex alio principio in eodem genere causa, in quo alia sunt ex ipsa materia: fieret enim ex parte physica componente receptiva, nimirum ex illo subiecto quod actuaretur per formam physicam, quam includeret: sed hoc est absurdum.

Confirmatur: illud subiectum, ex quo fieret materia prima, vel includeret aliam formam physicam, & aliud subiectum, vel non includeret: si includeret, tum daretur processus in infinitum, quod in proposito hoc est absurdum, & gratis dictum; si non includeret, ergo idem dicendum de ipsa materia prima: quia est eadem ratio de ipsa, & illo alio subiecto quantum ad hoc.

CONCLUSIO II.

16. *Materia prima non est ita pura potentia, quin includat actum metaphysicum.* Hæc est iuxta secundam sententiam contra primam.

Probaturs, quia materia prima includit gradum entis incompleti, & substantiam incompletam, & partis physice susceptivæ, & isti gradus sunt eodem modo inter se distincti, quo gradus entis completi, & substantiæ completæ, & substantiæ compositæ ex partibus physicis; sed ex illis gradibus formalitas seu gradus substantiæ est differentia contrahens gradum entis, & gradus partis susceptivæ est differentia contrahens gradum substantiæ incompletæ, & consequenter gradus substantiæ est actus metaphysicus actuans metaphysicè gradum substantiæ incompletæ; ergo materia prima includit tanquam partem essentialem metaphysicam sui actum metaphysicum, & consequenter non est pura potentia metaphysica.

Confirmatur: homo includit actum metaphysicum, quia includit rationalitatem, quæ est actus metaphysicus actuans, & determinans animal ad esse hominis: sed materia prima includit susceptivatem, quæ est differentia contrahens rationem substantiæ incompletæ ad esse materiæ primæ: ergo includit essentialiter actum metaphysicum.

Confirmatur secundo, quia ideo colligitur quod homo includat actum metaphysicum, quia videmus quod includat plures formalitates, in quarum una convenit cum aliis rebus distinctæ naturæ ab ipso (nempe in animalitate) sed materia prima convenit cum forma substantiali in ratione entis incompleti substantialis, & disconvenit ab illa in ratione partis susceptivæ substantialis & primi subiecti: ergo debet dici quod includat actum metaphysicum, nempe differentiam illam, per quam distinguitur à forma & aliis rebus. Quod si quis negaret huiusmodi formalitates diversas in materia prima, perfecto eodem modo & æque facile posset negare formalitates diversas in homine, aut quavis alia re.

Confirmatur tertio, quia materiæ primæ sublunarium omnium sunt eiusdem speciei inter se, & diversæ speciei à materiæ celestium in sententia adversariorum: ergo omnes materiæ sublunares conveniunt in differentia una specifica, per quam distinguuntur specie à materiæ celestium.

17. *Dices cum Complutensibus* materiam primam sublunarium esse eiusdem speciei negativè, non vero positivè.

Contra, quia hæc responsio est gratissima, & eodem modo posset quis dicere quod humana natura esset eiusdem speciei negativè tantum & non positivè. Deinde materiæ primæ sublunares habent positivam formalitatem, secundum quam conveniunt inter se & disconveniunt ab aliis rebus: ergo sunt positivè eiusdem speciei.

Dices materiam primam non esse eiusdem speciei positivè, quia non habet differentiam;

Contra, quia habet formalitatem per quam convenit cum aliis rebus, & aliam per quam differt ab illis non minus quam homo: ergo habet differentiam non minus quam homo.

Dices eam differre seipsa, & non per differentiam. *Contra*, sic etiam posset quis dicere de homine ac de Angelo, quod nimirum differret se ipso ab illis rebus, à quibus differt. Deinde, si per hoc quis velit quod differat seipso, id est ratione alicuius formalitatis in ipsa incluse, verum est, sed non ad rem, quia hoc non tollit, quin habeat differentiam per quam differat: si velit dicere quod seipsa totaliter differat, ita ut non conveniat in vlla formalitate cum aliis rebus, falsum est; quia convenit cum forma in ratione entis incompleti substantialis.

Quod si dicatur cum *Rumio*, quod materia non sit species completa directe collocabilis in prædicamento substantiæ, hoc ultro concedendum est; sed inde non inferitur, quin includat actum metaphysicum incompletum, nec nos de alio actu loquimur.

Adde adversariorum fundamenta esse levissima, & multo facilioris solutionis quam nostra, ut ex eorum solutione patebit.

18. *Obiicies primò*: si materia secundum se, & prout distinguitur à forma, haberet actum, aut differentiam metaphysicam, per illam distingueretur ab aliis rebus: sed hoc est absurdum: ergo. *Probaturs minor*, quia omnis distinctio positiva specifica est à forma: ergo si materia distingueretur secundum se positivè, & specificè ab vlla re, haberet formam, & non haberet formam; haberet quidem, quia distingueretur, non haberet autem, quia supponitur considerari quatenus non includit formam.

Respondeo negando minorem, & distinguendo antecedens probationis: omnis distinctio est à forma physica vel metaphysica, transeat à forma physica sola, nego: tunc quia certum est Angelos distingui specie inter se, quavis non habeant formam physicam; tum quia celi (si tamē content materiæ diversæ speciei à materiæ sublunarium, ut tenent adversarii) sine dubio distinguuntur specie à sublunariis non solum ratione formæ, sed etiā ratione materiæ; tum denique quia gratissime dicitur quod omnis distinctio sit à forma physica. Distinguo etiam consequens: si materia secundum se distingueretur, haberet formam physicam, & non haberet formam physicam, nego; haberet formam metaphysicam, & non haberet formam physicam, concedo consequentiam.

19. *Dices cum Complutensibus*: ad hoc ut aliquid habeat formam seu differentiam specificam seu metaphysicam, debet habere principium aliquod, & radicem, unde desumatur: sed tale principium non potest esse, nisi vel actus informans, qualis est forma substantialis, vel actus subsistens qualis est Angelus; ergo cum materia nec habeat vllum actum ex his, nec etiam sit vllus actus ex illis, non poterit includere actum metaphysicum.

Confirmatur ab iisdem, quia genus habet desumi, tanquam à radice, vel à materiæ prima, quæ est pura potentia, vel ab aliquo, quod habeat aliquid veræ potentialitatis admixtum: ergo differentia metaphysica desumi debet ab aliquo quod physicè habeat rationem actus vel informantis vel subsistentis.

Respondetur negando minorem; tale enim principium est quæcumque entitas realis, & physica, quæ est diversæ naturæ ab alia entitate reali, & physica, & talis entitas est materia prima.

Ad confirmationem respondeo negando consequentiam, neque enim sequitur illud consequens, sed potius sequeretur hoc aliud: ergo debet differentia desumi ab aliquo, quod est actus vel habet aliquid actualitatis, & concedo libenter hanc consequentiam; materia autem habet aliquid actualitatis, quia habet in se gradum determinationis entis incompleti, & substantiæ incompletæ, quod sufficit.

20. *Obiicies secundo*, ex iisdem Complutensibus: si materia esset aliqua species positiva incompleta, aut haberet differentiam, qua constitueretur in esse talis speciei, deberet reduci ad aliquam speciem completam: sicut n. species imperfecta reducit ad perfectam, ita incompleta ad completam: sed non potest reduci ad vllam speciem completam, quia non ad omnes, cum non participet

natura

Includit metaphysicum.

Non omnis distinctio est à forma physica.

materiam omnium; neque ad aliquam vnam, quia non potius ad vnam quam ad quamcumque aliam.

Respondeo negando minorem, potest enim reduci ad quamcumque speciem substantiæ materialis physice compositæ, quia est pars essentialis cuiuscumque talis substantiæ, & bene potest pars reduci ad totum; neque alio modo debet participare omnes illas species, nisi quatenus debet esse talis pars earum. *Adde* argumentum hoc posse retorqueri, quia omnis species incompleta negatiue tam bene reduci debet ad speciem completam, quam species incompleta positiue: sed materia secundum aduersarios est species incompleta negatiue: ergo vel debet reduci ad aliam speciem completam, vel non debet: si debet & potest, ergo similiter poterit reduci, quamuis esset species incompleta positiue; si non potest nec debet, ergo nec debet etiam sic reduci, quamuis esset species incompleta positiue.

QVÆSTIO IV.

Utrum materia prima sit actus entitativus.

21. **Q**uæstio hæc potest, & solet etiam ita disputari, ut omnino sit de nomine, potest tamen etiam sic examinari, ut sit etiam de re. Si enim per actum entitativum intelligatur illud quod existit realiter, & non est potentia tantum obiectiua, prout est Anti-Christus iam, sicut *Scotus 2. d. 12. quæst. 1.* & multi *Scotistæ* intelligunt, nemo potest dubitare quin materia prima sit actus entitativus, & *Thomistæ*, qui absolute negant materiam primam esse actum entitativum non negant eam esse actum entitativum in hoc sensu; unde inter illos, & *Scotistas*, intelligentes hoc modo actum entitativum, est quæstio tantum de nomine.

Sensus
quæstio-
nis.

Alio modo potest per actum entitativum intelligi omne illud quod habet existentiam sibi propriam non existens per existentiam alienam, nec potens sic existere; in hoc sensu est quæstio hæc realissima, nam sensus esset an materia prima habeat existentiam sibi propriam distinctam ab existentia formæ.

Prima sententia est quod materia non sit actus entitativus; nec includat talē actum. Ita puriores *Thomistæ* citati à *Complutensibus* hic quæst. 2. ex quibus tamen aliqui dicunt, ut *Ruinus* ibidem, quod materia prima habeat propriam existentiam communicatam tamen sibi à forma; alij vero communius dicunt, quod existat eadem ipsa existentia, qua forma existit.

Secunda sententia est *Doctores 2. dist. 12. quæst. 1.* cum suis omnibus, & recentioribus communiter in hac materia, nempe quod materia prima sit actus entitativus.

CONCLUSIO.

22. *Materia prima non est ita pura potentia, quin includat actum entitativum, aut sit actus entitativus.* Hæc est iuxta secundam sententiam contra primam.

Materia
includit
actum
entita-
tivum.

*Probat*ur, quia si intelligamus per actum entitativum illud, quod realiter existit, & non est in potentia obiectiua, aut si dicamus illud quod sic existit includere actum entitativum, certum est materiam primam esse actum entitativum, aut includere talem actum, quia certum est quod realissime existit; alias composita non existerent realiter, nec formæ etiam materiales, quia hæc educuntur realiter à potentia materiæ, & dependent in esse, & conservari à materia; quod fieri non posset, nisi materia realiter existeret. Si autem dicatur illud esse actus entitativus, aut includere actum entitativum, quod habet propriam, & peculiarem existentiam, probatur quod materia, ut distinguitur realiter à forma, habeat peculiarem, & propriam existentiam distinctam realiter ab existentia formæ. Probatur inquam hoc primo, quia, ut in *Metaphysica* ostendetur, existentia realis realiter identificatur rei existenti per illam, neque aliquid potest existere realiter per aliquid à se realiter distinctum sed materia distinguitur realiter à forma, & ab existentia formæ: ergo existit per propriam existentiam distinctam ab existentia formæ.

23. *Probat*ur idem secundo, quia omnis actio realis causæ effectivæ habet pro termino aliquid, ut existens; per talē enim actionem nihil aliud facit efficiēs, quam co-

municare existentiam rei, seu efficere ut aliquid, quod ante non existeret, existat; ergo ubi sunt duæ actiones realiter distinctæ, & habentes terminos realiter distinctos, quilibet ex illis terminis debet habere existentiam sibi correspondentem: sed actio productiva materiæ, & actio productiva seu educitiva formæ sunt actiones reales distinctæ rationis, quia una est creatio, altera educio, & habent etiam terminos distinctos, una nempe materiam, & altera formam: ergo tam materia quam forma debet habere propriam existentiam.

Et si dicat, quod uterque terminus posset terminare actionem realem ut existens, quamvis uterque existeret eadem existentia, & consequenter quod non sit necesse ut existant diuersis existentibus.

Contra, quamvis hoc posset dici quando uterque terminus simul produceretur, tamen in proposito nostro nequit habere locum, quia materia prius natura producit quam forma.

24. *Unde probatur idem tertio*, & confirmatur præcedens probatio: quidquid producit realiter prius tempore aut natura quam aliud, debet pro illo priori habere existentiam & terminare actionem, ut existens: sed materia prius natura saltem producit quam forma: ergo pro illo priori debet habere existentiam aliquam, secundum quam posset terminare actionem illam realem, per quam producit: sed non habet existentiam formæ, quæ in illo priori nondum producta est: ergo aliam, & consequenter materia habet propriam existentiam, siue existentia distinguatur realiter à materia; siue non. Et hæc probatio convincit contra *Ruinum*, quod materia non habeat existentiam suam distinctam quidem ab existentia formæ, sed communicatam tamen à forma.

Dices materiam esse priorem forma in genere causæ materialis, posteriorem vero in genere causæ formalis. Sed præterquam quod hoc sit fallum, ut agentes de mutua causalitate causarum dicemus: Adhuc contra est, quod ut est prior, in quocumque genere est prior, debet habere existentiam: sed non potest habere existentiam formæ, ergo aliam, & consequenter propriam.

*Probat*ur idem quarto: si materia existeret existentia formæ aut existentia comunicata à forma, sequeretur quod produceretur à causa secunda productiva formæ, v. g. ab igne & aqua & similibus, & consequenter quod aut non produceretur semper per creationem, aut quod ignis naturaliter crearet, & aliæ causæ secundæ: consequens est contra omnes Peripateticos etiam aduersarios, ergo & antecedens. Probatur sequela maioris: quidquid communicat existentiam alicui rei, aut producit eius existentiam, producit ipsam rem, eatenus enim potest aliquid produci, quatenus potest produci eius existentia aut communicari ipsi: sed ignis verbi gratia producit formam ignis cum eius existentia: ergo, si hæc ipsa existentia est existentia materiæ primæ, producit etiam materiam primam, & communicat ipsi eius existentiam.

26. *Probat*ur quinto, quia potest forma existere, quin existat materia, ut est evidens in anima rationali, & in quacumque etiam alia forma absoluta substantiali, quæ de potentia absoluta potest existere non existente vlla materia, aut saltem sine quacumque materia, quam semel informavit: ergo materia non existit per existentiam formæ. Probatur consequentia, quia videtur impossibile quod rei alicuius existentia existat, non existente ipsa metre, cuius est existentia.

*Confirmat*ur hoc, quia de facto existit anima rationalis, & materia quæ informabatur per ipsam, & tamen illa materia non existit per animam rationalem: ergo per existentiam animæ nunquam existeret, & consequenter materia non existit per existentiam formæ. Secunda consequentia est evidens in sententia aduersariorum, qui in homine non ponunt nisi vnam formam substantialem, quæ est anima. Probatur prima consequentia: quoties existit res aliqua, & existentia, per quam nata est existere, debet existere per illam existentiam: ergo si materia existit simul cum existentia animæ, sequitur quod non sit nata existere per existentiam animæ.

Kk 3

27. Præ

27 *Probatur sexto*, quia si materia existeret per existentiam formæ, aut etiam per existentiam communicatam à forma, sequeretur quod quoties destrueretur aliquod compositum, toties annihilaretur: sequeretur etiam quod toties crearetur materia, quia toties reciperet novam existentiam: sed hoc est absurdum etiam secundum aduersarios, ergo. Probatur sequela maioris quoad primam partem, quia toties desineret esse secundum omnem partem sui; desineret enim quoad formam, quia alias non destrueretur; desineret etiam quoad materiam, quia desinente forma desineret existentia materiae, & consequenter desineret ipsa materia: sed hoc est annihilari, ergo. Probatur idem antecedens quoad secundam partem, quia toties producit nova forma, per cuius existentiam existit materia.

Respondent aliqui materiam non annihilari, nec creari, quia quamvis perdat vnam existentiam, succedit tamen alia, & sic semper manet in eodem esse, sicut lumen productum ab vno agente, & conseruatum ab alio, semper manet idem.

28 *Contra*, quia, si existentia materiae sit existentia formæ, implicat materiam habere eandem existentiam, & consequenter manere in eodem existere, non manente eadem forma. Illud autem de lumine non est idem, quia nec actio productiua luminis, nec conseruatio eius sunt de intrinseca ratione luminis, & consequenter non est mirum quod iis variatis possit lumen idem quoad omnia sibi intrinseca manere: sed existentia est de ratione intrinseca materiae existentis, & consequenter mutatis existentis non manet materia in eodem esse existentia.

Respondent alij materiam semper manere eandem quoad esse essentia, quamvis varietur eius existentia. *Sed hæc responsio* non est ad rem, quia ad creationem sufficit quod res producat de nouo secundum omnem sui partem quoad esse existentia, siue extiterit ante quoad esse essentia, siue non.

Confirmatur, quia esse essentia materiae non potest alio modo destrui quam auferendo ab ipso existentiam; ergo si perdat existentiam, destruitur quoad esse essentia eo modo quo potest destrui quoad illud esse.

29 *Respondent* alij materiam ideo non destrui aut produci de nouo, quia nullo tempore vel instanti caret existentia, sed quando amittit existentiam prioris formæ, recipit existentiam posterioris.

Sed contra, quia de conceptu destructionis tantum est ut res perdat existentiam suam, siue eam, vel aliam iterum acquirat, siue non; & de conceptu productionis est, ut detur rei existentia, quam ante non habuit, siue aliam habuit, siue non; ergo reuera destruitur, & producitur materia de nouo.

Probatur septimo, quia si est eadem existentia veriusque, non magis debet dici, quod sit formæ quam materiae; & consequenter non magis debet dici, quod materia existit existentia formæ, quam forma existentia materiae: ergo tam bene potest dici quod materia habet propriam existentiam, quam id dicitur de forma, imo potius deberet dici quod forma existat per existentiam materiae, quia materia præsupponitur formæ, & hæc ex illa educitur, & ab illa sustentatur.

Probatur ultimo, quia nullum prorsus est fundamentum, vnde colligatur (vel cum mediocri probabilitate) quod materia non existat, nisi per existentiam formæ: ergo non debet asseri.

30 *Obijciens primo*: si haberet existentiam à se, vel illa existentia esset quid realiter distinctum ab ipsa, vel non esset: sed neutrum dici potest, ergo. Probatur minor quoad primam partem, quia sequeretur quod materia non esset pura potentia, ut distinguitur à forma, cum includeret actum existentia. Probatur eadem ratione etiam quoad secundam partem, & præterea omnibus rationibus, quibus probatur existentiam esse realiter distinctam à rebus existentibus.

Respondet negando minorem, ad cuius probationem pro vtraque parte respondeo distinguendo sequelam: non esset pura potentia metaphysica, concedo, non esset

pura potentia physica, nego; ex eo enim quod includeret existentiam, non sequeretur quod includeret actum physicum, quia existentia non est talis secundum omnes. Ad rationes autem, quibus probatur existentiam distingui realiter à re existente, respondebitur suo loco, & ostendetur contrarium.

Obijciens secundo, si materia existeret propria existentia, esset ens in actu: ergo non posset facere vnum per se cum forma, quia ex duobus entibus in actu non fit vnum per se: sed est absurdum quod non faciat vnum per se cum forma: ergo non existit propria existentia.

31 *Respondeo primo*, quod si hoc argumentum valeret, probaret, quod materia non posset etiam existere per existentiam formæ, quia sic existens esset ens in actu tam bene, quam si existeret propria existentia, & de forma, & materia existentibus eadem existentia verum est dicere quod sint duo entia in actu: ergo non possent facere vnum per se; quod autem existentia eorum sit vna aut duplex, est omnino impertinens, quantum ad hoc.

Respondeo secundo distinguendo antecedens: esset ens in actu, id est esset ens actu existens, concedo antecedens, esset ens in actu, id est ens actuatum forma physica informante, aut ens actuale completum, nego antecedens, & consequentiam, & distinguo eius probationem: ex duobus entibus actu existentibus, modo sint essentialiter incompleta, & vnum ex ipsis essentialiter ordinatum ad alterum, non potest fieri vnum per se, siue existant existentia diuersis, siue eadem existentia, nego probationem; alias certe non essent essentialiter incompleta: ex duobus entibus actu existentibus essentialiter completis, & non ordinatis per se ad se inuicem, non potest fieri vnum per se, concedo: materia autem, & forma sunt essentialiter incompleta, & ordinata ad se inuicem. Quod vero duo entia actu existentia etiam existentia diuersis possint facere vnum per se, patet manifeste, quia manus existit existentia diuersa ab existentia pedis, & tamen tam manus quàm pes concurrunt ad faciendum vnum per se hominem, & duæ partes aquæ totalis existunt existentia diuersis, & tamen concurrunt ad faciendam vnam per se aquam. Nec refert, quod hæc partes sint partes integrales & non essentielles. Nam quemadmodum duæ partes integrales existentes existentia diuersis concurrunt ad faciendum vnum per se integrale, ita duæ partes essentielles existentes existentia diuersis possunt concurrere ad faciendum vnum per se essentielle physicum, nec potest dari meo iudicio sufficiens ratio disparitatis.

32 *Dicitur*: existentia rei est vltimus actus rei: ergo quidquid existit, est vltimate completum, nec potest ulterius compleri, & consequenter si materia existit existentia propria, non potest compleri per formam, nec facere cum ipsa vnum per se.

Respondeo primo negando antecedens: tum quia reuera non est actus proprie loquendo, tum quia accidentia, quæ sunt actus aliquo modo substantia, adueniunt ipsi post existentiam, ut omnes fatentur.

Respondeo secundo, distinguendo antecedens, est vltimus actus metaphysicus rei, transeat, est vltimus actus physicus rei, nego antecedens; & similiter distinguo primum consequens: est vltimate completum metaphysice, ita ut nulla alia formalitas metaphysica adueniat rei post existentiam, transeat; est vltimate completum physice ita ut non possit actus informans physicus aduenire rei, nego consequentiam primam. Distinguo etiam secundum consequens: non potest compleri metaphysice per formam vllam aduenientem post existentiam, transeat; per formam physicam, nego secundam consequentiam.

33 *Confirmatur hoc*, quia manus, non obitante existentia, est per se coniungibilis cum aliis partibus corporis; & ipsa forma non obstat quod existat per propriam existentiam, potest coniungi per se cum materia, & completur ulterius per materiam: ergo similiter materia, quamuis existeret propria existentia, potest tamen ulterius coniungi & compleri per formam physicam. Et ex hoc ipso exemplo patet falsum esse quod dicunt Complutenses quæst. 5. m. 5. q. nepe repugnare quod dentur existentia parciales: nam

Duo enim
incomple-
ta possunt
facere
vnum ens
per se.

nam existentia capitis est existentia partialis, & existentia manus, ac cæterarum partium integralium hominis.

Confirmatur secundo, quia anima rationalis separata, & existens propria existentia (& idem est de quacumque forma substantiali, quæ conseruaretur à Deo absque materia, est quid physice incompletum, & non ponitur propterea directe in vllò prædicamento: ergo quamuis materia esset existens propria existentia, adhuc esset physice incompletum quantum ad hoc, nec poneretur directe in prædicamento vllò, quæ videtur mihi manifestissima instantia.

34. *Obiicies tertio*: si materia existeret propria existentia, illa existentia deberet esse in per se potentia ad existentiam formæ, & deberet posse recipere effectum formalem ab existentia formæ: sed neutrum dici potest; non primum, quia illa, quorum vnum est per se in potentia ad alterum, debent esse diuersæ rationis formaliter: sed illæ existentia non videntur esse formaliter diuersæ rationis, ergo neutra ex illis est in per se potentia ad alteram: non etiam secundum, quia nec materia, nec eius existentia existunt per existentiam formæ, ergo non recipiunt effectum formalem istius existentia, nam effectus formalis existentia est facere existens.

Respondeo negando minorem; ad cuius probationem pro prima parte dico illas duas existentias esse diuersæ rationis, quia vna petit essentialiter identificari formæ, & facere ipsam existentem, altera petit essentialiter identificari materiæ, & facere ipsam existentem, quod sufficit ad diuersitatem earum. Quod si etiam essent eiusdem rationis, adhuc posset vna esse in per se potentia ad alteram realiter loquendo, & iuxta hoc potest distinguere maiorem objectionem realiter loquendo, concedo, formaliter, nego; & similiter distinguo minorem & probationem eius pro prima parte. Ad probationem minoris pro secunda parte respondeo negando consequentiam, ad cuius probationem dico quod effectus formalis existentia respectu ipsius rei, cui identificatur, est facere illam rem existentem, non vero respectu alterius rei, cui coniungitur per unionem realem: quare cum sic uniatur materiæ, nec identificetur ipsi, effectus formalis ipsius respectu materiæ, non debet esse facere ipsam existentem, sed potius effectus ipsius est concurrere cum ipsa ad constituendum totum, & actuare seu complere eius existentiam in ordine ad constitutionem eius.

35. *Confirmatur* hæc responsio, quia ex coniunctione materiæ existentis cum forma existente non debet materia aut existentia eius existere per existentiam formæ magis, quam ex coniunctione substantia existentis cum accidente existente, substantia existere per existentiam accidentis, aut è contra: sed non obstante coniunctione substantia hominis, verbi gratia, cum accidente existente, homo non existit existentia istius accidentis, nec è contra, ergo nec materia existens debet existere per existentiam formæ, quamuis coniungatur cum ipsa.

Deinde quemcumque effectum formalem tribuit existentia accidentis subiecto, cui inhaeret, similem proportionaliter tribuit existentia formæ materiæ existenti; unde ut aduersariis demus quæ effectum tribuit existentia formæ existentia materiæ, petendum ab illis quem effectum tribuit existentia accidentis substantia, & statim apparebit, quam parum vrgeat hæc difficultas.

Rursus querendum ab illis, quem effectum tribuit existentia manus existentia corporis; & quod respondunt, poterit sufficere nobis.

36. *Obiicies quarto*. Non ponitur vlla mentio in definitionibus materiæ primæ assignatis à Philosopho de actu entitativo, nec quod materia habeat propriam existentiam; ergo non est dicendum quod sit actus entitativus, aut quod habeat propriam existentiam.

Respondeo negando antecedens, nam eo ipso, quo dicitur primum subiectum, datur intelligi quod sit substantia distincta rationis à forma, & quod sit prior forma, & ex hoc satis colligitur, quod habeat etiam propriam existentiam.

37. *Obiicies quinto*. Ens diuiditur in actum & potentiam; ergo per hoc quod aliquid sit pura potentia realis, quæ

uis nullum diceret actum; posset esse ens reale, & consequenter falsum est vnum ex fundamentis communibus nostræ conclusionis, nempe quod materia non posset esse ens reale, nisi esset actus entitativus, aut nisi diceret talem actum.

Respondeo negando suppositum primi consequentis, nimirum quod possit habere rationem potentia realis absque inclusione actus metaphysici, & absque eo quod posset existere propria existentia, & consequenter absque eo quod diceret actum entitativum.

Obiicies sexto ex Complutensibus quæst. 5. num. 55. existere est esse extra suas causas: ergo nihil potest existere, antequam causæ exerceant suas causalitates: sed non exercent suas causalitates antequam sit totum; ergo materia non existit priusquam sit totum, & consequenter non existit propria existentia, sed existentia totius, quæ est etiam existentia formæ.

Confirmatur: ad hoc ut effectus existat, non sufficit ut exerceatur vna causalitas, sed omnes causalitates exerceri debent; sed omnes causalitates non exercentur, antequam sit totum; ergo. Probat maiorem, quia existentia non definitur esse, quia res sit extra causam, sed extra causas: ergo non sufficit exerceri causalitatem vnius causæ, sed debent exerceri causalitates omnium, causarum. Fufius proponunt hanc objectionem *Complutenses*, tanquam secundum fundamentum sententia suæ asserentis materiam non existere propria existentia: sed ni fallor, tota vis consistit in hoc.

38. *Respondeo* ergo distinguendo consequens: antequam causæ omnes immediate concurrentes ad productionem rei, quæ existit, exerceant omnes causalitates requisitas ad productionem istius rei, concedo; antequam exerceant omnes causalitates respectu aliarum rerum, nego consequentiam. Similiter distinguo subsumptum; sed causæ producentes compositum non exercent omnes causalitates requisitas ad existentiam materiæ antequam sit compositum, nego; omnes causalitates requisitas ad ipsum compositum aut alias res, concedo subsumptum.

Ad confirmationem respondeo distinguendo maiorem eodem modo: omnes causalitates requisitæ ad productionem ipsiusmet effectus, concedo; requisitæ ad productionem aliarum rerum, nego maiorem. Distinguo etiā minorem: omnes causalitates requisitæ ad productionem materiæ, nego; ad productionem totius, transeat, & per similitudinem distinguo probationem istius maioris.

QVÆSTIO V.

Quomodo materia dependet quoad existentiam à forma, & an possit conseruari absque vlla forma.

40. *Q*uemadmodum effectus causæ efficientis, licet habeat existentiam distinctam ab existentia ipsius causæ efficientis, dependet tamen ita à causâ efficienti, ut non posset habere suam existentiam, nisi existeret causa efficiens aut conseruans ipsum: ita quamuis materia habeat existentiam distinctam ab existentia formæ substantialis, posset tamē dubitari, an ita dependeat in ordine ad habendam suam existentiam à forma, ut non posset habere existentiam, nisi existeret forma. Hoc ergo modo examinabimus quæstionem, & quidem in ordine ad potentiam non solum ordinariam ac connaturalem, sed etiam in ordine ad potentiam absolutam & extraordinariam Dei.

Prima sententia est quod materia ita absolute dependeat ab existentia formæ, ut neque de potentia absoluta possit conseruari absque aliqua forma substantiali. Hanc tenent omnes *Thomistæ* (quos impugnauimus quæstione præcedenti) citati à *Complutensibus quæst. 5.*

Secunda sententia est quod materia, licet habeat existentiam distinctam realiter à forma, dependet tamen connaturaliter ita à forma, tanquā à communicante sibi existentiam, ut licet absolute & simpliciter possit conseruari de potentia absoluta absque omni forma substantiali; tamen hoc non possit fieri, quin Deus concursu particulari suppleat defectum influxus formæ; unde si solū haberet talem influxum ad conseruationem materiæ, qualis

habet de facto cum forma, & destrueret formam; desineret necessario materia: ita *Suarez disp. 15. Met. sect. 8. Fonseca 5. Met. c. 2. quest. 3. sect. 1. Molina 1. par. qu. 3. art. 3. disp. 2. & alij plures*

Tertia denique sententia est, materiam nullo modo dependere quoad existentiam suam ab vilo influxu formæ, atque ideo non solum eam posse conservari de potentia absoluta absque omni forma substantiali, sed etiam sic eam posse conservari absque vilo concursu particulari positivo Dei suppleto concursu formæ. Hæc est *Doctoris 2. dist. 12. cum suis omnibus*, quem sequuntur etiam recentiores plurimi, & nominatim. *Aversa questione. 20 Philosophia sect. 10. Amic. tract. 5. questione 4. ac Arriaga disput. 2. sect. 6.*

CONCLUSIO I.

Materia
nequit
existere
absque
forma na-
turaliter.

41. *Materia nequit naturaliter existere absque aliqua forma substantiali.* Hæc est communissima omnium Petipariticorum.

*Probat*ur ab aliquibus, quia est incompletum quid essentialiter & physice, ergo nequit conservari naturaliter absque forma, quæ est eius complementum.

Contra, quia manus potest conservari absque aliis partibus, & corpus organicum absque anima, & ipsa anima absque corpore, non obstante quod sint incompleta entia, ergo similiter dici posset de materia non obstante incompletione sua.

*Probat*ur secundo ab aliis, quia esset inutilis, ergo deberet connaturaliter destrui, si non poneretur in ipsa aliqua forma, sicut animæ brutorum separatæ, & formæ substantiales omnes non debent conservari connaturaliter destructa earum unione ad subiectum, quia essent inutiles.

Materia
absque
vlla for-
ma esset
utilis.

Hæc etiam probatio non sufficit, negatur enim antecedens, nam esset utilis ad hoc ut agens creatum applicatū ipsi posset in ipso producere formam substantialem.

42. *Probat*ur ergo melius: si posset esse, naturaliter absque vlla forma, maxime per actionem alicuius causæ secundæ naturalis: sed non potest id contingere, ergo.

*Probat*ur minor, quia agens naturale non intendit per se destructionem vllius rei, sed eatenus destruit, quatenus intendit producere aliquem alium effectum quem absque destructione nequirit producere: ergo nequit destruere compositum substantiale, aut separare formam substantialem à materia, quin eius loco producat aliam formam substantialem in illa materia, & consequenter nequit separare materiam ab omni forma substantiali.

*Impugn*at hæc ratione *Arriaga* supra: quia causæ naturales quandoque destrunt aliquas formas accidentales absque productione alterius incompatibilis cum ipsis, ut patet in luce aut lumine, quod destruitur absque vlla forma impassibili: ergo similiter posset destrui forma substantialis aliqua absque forma incompatibili.

Contra: Lux non destruitur per actionem positivam, sed per subtractionem concursus positivi, & illa ipsa subtractio non fit nisi per destructionem causæ conservatiuæ, aut per remotionem eius, quæ remotio non fit nisi per productionem alicuius formæ positivæ: sed formæ substantiales omnes habent causas naturaliter conservatiuas semper applicatas, nec propterea conservatio earum naturaliter subtrahi potest, nisi tollantur dispositiones positivæ illarum; hæc autem tolli nequeunt nisi per introductionem formarum oppositarum.

43. *Confirm*atur hoc, quia omne compositum substantiale habet virtutem productivam accidentium sibi connaturalium, & est sibi sufficienter semper applicatum in ordine ad hoc: ergo nisi aliquod agens aliud adsit, quod per actionem positivam producat alias dispositiones incompatibiles, semper manebunt illa accidentia, & consequenter semper manebit illud compositum ac forma eius in materia eius, quia semper debet manere quamdiu manent illa accidentia, quæ sunt dispositiones naturaliter conservatiuæ eius.

Itaque existimo esse certum, quod nulla causa naturalis possit destruere aliquam formam præsertim permanentem, cum necessario produci debeat, aut per illud ipsū

agens, aut per aliud aliqua forma positiva incompatibilis cum forma destruenda, aut cum aliqua forma ad conservationem eius requisita: cuius ratio à priori est, quod causa naturalis applicata passo, naturaliter, & consequenter necessario agere debet quidquid potest: ergo si produxit aut conservavit formam substantialem, aut accidentalem in hoc instanti aut tempore in hoc subiecto, debet etiam illam producere, aut conservare pro quocumque alio tempore, pro quo est eodem modo applicata: sed semper erit eodem modo applicata, nisi producat alia forma incompatibilis aut cum illa forma, aut cum forma aliqua ad ipsam prærequisita: ergo nunquam potest destrui forma aliqua absque productione alterius formæ.

Nulla
forma de-
struitur
à causa
naturali
absque
produ-
ctione al-
terius for-
mæ.

44. *Melius impugnari posset prædicta probatio*, quia quamvis causa naturalis non intenderet per se destructionem, & propterea deberet produci aliqua forma, ut alia forma destrueretur; tamen adhuc posset contingere, quod aliqua causa naturalis, verbi gratia ignis, intendens producere formam suam introduceret dispositiones ad hoc necessarias & expelleret dispositiones oppositas repectas, verbi gratia in aqua aut alio corpore, donec veniret ad aliquem terminum, in quo istæ dispositiones essent expulsæ quantum ad gradum, qui requireretur ad conservationem formæ substantialis, non tamen essent introductæ dispositiones in gradu sufficienti ad introductionem formæ ignis: in hoc casu, qui est non solum possibilis, sed talis, ut non possit cognosci, quin naturaliter sæpe occurrat, destrueretur forma aquæ, & non introduceretur forma ignis, quia forma aquæ debet destrui statim ac desinunt qualitates, conservatiuæ eius in gradu in quo sunt necessariae ad eius conservationem, forma & ignis non debet introduci, antequam introducantur dispositiones ad ipsam in gradu requisito.

Et si dicat, si forma ignis non debeat tum produci, aliquam aliam formam debere. *Contra* est, quod nulla alia forma debet produci, nisi sit producta dispositio sufficiens ad illam; nemo autem scire potest, an in casu proposito introducatur dispositio sufficiens ad vllam formam producendam.

45. Hæc impugnatio non facile tollitur ab illis, qui ponunt dispositiones positivas requiri ad formam substantialem in ipsamet materia prima, & hanc absque talibus, non posse naturaliter recipere formam substantialem. Verum in nostra sententia, qui subiectamus accidentia absoluta, & dispositiva in toto composito, & asserimus dari resolutionem vsque ad materiam primam in generatione & corruptione totali, non habet difficultatem, quia pro quocumque instanti materia denudatur forma substantialis, quæ afficitur, est sufficienter disposita ad receptionem alterius formæ cuiuscumque, quæ possit produci ab agentibus circumstantibus, & hinc necessario debet tum recipere aliquam formam.

Et hinc probatur secundo conclusio, Materia prima non potest poni naturaliter, nisi in aliquo loco sit applicata taliter causæ alicui, quæ possit in ipsa introducere formam, & sit ad hoc ex se determinata, nisi poneretur impedimentum: ergo necessario deberet naturaliter loquendo in materia produci ab aliqua causa aliqua forma substantialis, nisi ponatur impedimentum: sed nullum impedimentum naturale esse potest nisi quod sit informata aliqua forma substantialis incompatibili cū forma, quæ produci deberet: ergo non potest esse naturaliter absque aliqua forma substantiali.

46. *Obiici*es primo: Materia fuit in initio creationis absque vlla forma: sed tum fuit naturaliter producta: ergo naturaliter potest esse absque vlla forma. *Probat*ur maior tum autoritate *S. Augustini*, qui ita videtur sentire, tum ex illo *Gen. 1.* Terra erat inanis, & vacua, id est, materia prima erat absque vlla forma.

Respondeo primo, negando maiorem, ad cuius probationem, nego *August.* dicere quod materia prima fuerit vnquam absque aliqua forma pro vilo instanti temporis, sed ad summum vult quod fuerit prius natura producta, quæ esset producta vlla forma Locus etiā ille scripturæ

NON

non debet intelligi de materia prima, quæ non vocatur terra, sed de propria terra, quæ erat tunc inanis & vacua, quia erat absque arboribus & plantis.

Respondeo secundo, conclusionem intelligendam de materia prima, quantum ad actiones causarum secundarum, ex suppositione productionis eius sub formis, non vero quantum ad actionem causæ primæ, quæ produceretur primo, antequam informaretur vlla forma.

56. Obiicit secundo, Ideo anima rationalis potest conservari naturaliter absque omni corpore, quia est subsistens substantia partiali: sed materia est quid similiter subsistens, ergo potest naturaliter separari absque omni forma.

Respondeo, quidquid sit de minori, distinguo maiorem: ideo partialiter, transeat ideo totaliter, nego maiorem & consequentiam: & ratio disparitatis est, quod agens separans animam à corpore non sit naturaliter determinatum ad coniungendum aliud corpus cum ipsa, & propterea bene potest naturaliter existere absque corpore; sed agens separans formam substantialem à materia est determinatum ad producendam aliam formam in illa, vel aliquod aliud agens tum applicatum, & consequenter quando separatur vna forma, aduenit alia, & hinc corruptio vnius dicitur generatio alterius.

57. Obiicit tertio, Agens separans animam à corpore, non est determinatum ad producendam aliam formam substantialem in corpore illo, licet corpus illud sit quid incompletum physice, & in per se potentia ad aliquam formam; ergo quamvis materia sit per se potentia ad formam substantialem, agens separans vnam formam non debet esse determinatum ad producendam aliam formam.

Respondeo negando consequentiam, & ratio disparitatis est, quod quando separatur anima à corpore, corpus non reperitur dispositum sufficienter ad vllam aliam formam, & propterea agens non debet nec potest esse determinatum ad producendam vllam aliam formam in illo; sed quando separaretur omnis forma substantialis à materia, esset tum disposita optime ad recipiendum aliquam aliam formam, & consequenter deberet alia produci.

CONCLUSIO II.

58. Forma non habet vllum influxum positivum physicum in materiam aut eius existentiam, & consequenter si desineret forma, & non produceretur alia forma in ipsa, conservaretur in rerum natura per vllum ipsum influxum, quo conservaretur simul cum forma absque alio concursu positivo suppleto defectum influxus forme. Hæc est iuxta tertiam sententiam contra secundam.

Probari potest ex Arriaga disp. 2. sect. 6. quia huiusmodi dependentia esset dependentia à priori; sed talis solum datur ad causam efficientem & materialem, ergo non datur in materia ad formam. Hæc probatio non valet, quia in minori manifeste petitur principium, & eam aduersarij tam bene negant, quam ipsammet conclusionem.

Probat ergo melius primo, quia materia præsupponitur formæ tanquam causæ materialis, ex cuius potentia forma realiter educitur, & à cuius influxu reali depêdet: ergo materia non potest dependere ab vlllo influxu reali formæ. Antecedens supponitur hîc ab omnibus etiam aduersariis, & probabitur disputatione sequenti. Consequentia probatur, quia non datur mutua causalitas inter causas realiter influentes, vt ostendimus libro secundo.

59. Probat secundum impugnando præcipuum fundamentum, ex quo posset colligi dependentia aliqua in materia ad formam: ideo colligeretur potissimum, quod materia dependeat à forma, quia materia nequit naturaliter esse absque aliqua, & non videtur quod semper deberet coniungi cum forma, nisi quia dependeret à forma: sed hæc ratio non probat, quod dependeat ab influxu aliquo reali formæ; ergo non est dicendum quod sic dependeat. Probat minor, tum quia non potest substantia esse naturaliter absque aliqua forma accidentali, & tamen non dependet ab influxu aliquo reali vllius formæ accidentalis, saltem directe & per se (quod addo, quia dependet ab accidentibus indirecte, quatenus impediunt dispositiones contrarias suæ formæ, & deferentes ad introducendam formam aliam substantialem incompatibilem) tum

& præcipue, quia potest ostendi ratio, unde proveniat illa necessaria connexio absque tali influxu, aut dependentia: ergo ex illa non colligitur sufficienter illa dependentia. Probat vltimum antecedens, quia eo ipso quo materia nō potest esse, nisi vbi adest aliqua causa effectiva determinata, aut ad conservandam, aut ad producendam de nouo aliquam formam substantialem in materia, quamvis materia nō dependeret ab vlla forma, adhuc deberet necessario habere aliquam formam substantialem: sed sic est, quod materia nunquā ponitur, nec poni potest naturaliter, nisi in loco, vbi est aliqua causa naturaliter determinata, aut ad conservandam, aut ad producendam formam substantialem aliquā in illa: ergo datur alia causa necessaria illius connexionis absque dependentia à forma.

60. Et sane hæc ratio necessariæ connexionis materiæ & formæ præferenda videtur illi, quam assignat *Mastrius hic q. 3. a. 1.* refundens illam connexionem in ordinem vniuersi, qui etiam male asserit coëxistentiam necessariam formæ oriri aqualiter ex parte materiæ, quia hæc est, quæ essentialiter petit cōpleri; est potentia quæ petit actuari; est sic imperfecta, vt petat perfici. Nam corpus, quod est altera hominis, pars, est per se potentia, & quid imperfectum, & tamen non necessario coniungitur semper cum anima: ergo idem posset dici de materia.

Confirmatur: si non posset poni substantia aqua, nisi in loco, vbi esset aliqua causa determinata ad producendum calorem in ipsa, aqua necessario, naturaliter loquendo, haberet semper calorem, nec posset esse naturaliter absque calore, & tamen nō dependeret ab aliquo influxu caloris cum omnis influxus caloris potius tēdat in corruptionem, quā in conservationem aquæ: ergo potest ex necessaria applicatione materiæ ad causam efficientem determinatā ad producendam formam aliquam oriri necessaria connexio materiæ cum forma absque influxu aliquo formæ in materiā, aut dependentia aliqua materiæ ab ipsa forma.

61. Probat tertio, quia, si esset dependentia materiæ à forma, tanquam ab influente physice in illā, non crearetur materia: sed hoc est contra omnes, ergo non est talis dependentia. Probat maior, quia sicut est contra creationem formæ, quod producat cum dependentia ab influxu physico materiæ: ita videtur esse contra creationem materiæ, quod producat cum dependentia ab influxu physico formæ, seu quod idem est, sicut est contra creationis rationem productio ex aliquo subiecto, quia debet esse totaliter ex nihilo, ita videtur esse contra rationem eius quod sit ex aliquo formæ; quia non magis debet esse ex nihilo subiecti quā ex nihilo formæ, hoc est, æque debet esse cum independentia à causa tam materiali, quam formali realiter influente.

62. Obiicit: Ideo colligitur formam dependere à materia, quia nequit esse absque illa naturaliter loquendo; ergo si materia nequeat esse naturaliter absque forma, dependet ab illa. *Confirmatur*: materia ordinatur ita essentialiter ad formam, vt si repugnaret forma, repugnaret etiam materia: ergo dependet à forma.

Confirmatur secundo, quia si materia non dependet à forma, forma autem dependet à materia, sequitur quod materia sit perfectior quam forma contra omnes.

Respondeo negando antecedens in sensu præciso: non enim ideo tantum, sed quia forma non creatur, sed producit per agens creatum non potens ipsam producere nisi cum dependentia à subiecto, quam dependentiam si non haberet, non esset vlla ratio, cur non produceretur absque subiecto à causa naturaliter agente & nato producere ipsam.

Confirmatur hæc responsio, quia quamvis substantia nequit esse naturaliter absque accidentali aliqua forma, sicut nec forma accidentalis potest esse absque substantia, tamen non asseritur dependentia substantiæ ab influxu formæ accidentalis, sicut asseritur dependentia formæ accidentalis ab influxu substantiæ: ergo quamvis materia nequeat esse absque forma substantiali, sicut forma illa nequit esse absque materia, non tamen æque debet asseri dependentia materiæ à forma substantiali, sicut asseritur dependentia formæ substantialis à materia.

Ad primam confirmationem, nego consequentiam in sensu conclusionis, quia potentia visiva ordinatur essentialiter ad visionem, & tamen non dependet ab influxu visionis, imo naturaliter conservatur absque visione, & idem est de potentia intellectiva respectu intellectus, & de potentia effectiva respectu effectus: ergo idem dicendum in proposito.

Ad secundam etiam confirmationem, nego sequelam, quia quantitas est imperfectior qualitate, & tamen est independentis à qualitate; hæc vero est dependens ab illa. Verum quidem est, quod quantum ad independentiam, materia sit perfectior; sed quantum ad actiuitatem, forma est longe perfectior, & propterea simpliciter dicenda est forma perfectior, nisi quis velit dicere, quod habeat se sicut excedens & excessum.

CONCLUSIO III.

63. *Deus potest conservare materiam absque omni forma substantiali.* Hæc est authorum secundæ & tertiæ sententiæ contra primam sententiam. Probatur primo ex dictis, quia materia habet propriam existentiam, & est independentis ab omni influxu formæ, nec dicit ordinem essentialem actualem ad formam: ergo nihil impedit, quo minus conservari possit absque omni forma.

Confirmatur: quia non potest assignari vlla ratio tam necessaria connexionis inter formam, & materiam, quin possit de potentia absoluta conservari absque omni forma, præsertim cum certum sit de potentia absoluta posse multa separari, quæ naturaliter separari non possunt.

Confirmatur secundo: quia maior est dependentia formæ accidentalis à subiecto, quam materiæ à forma substantiali: sed forma accidentalis potest separatim ab omni subiecto conservari, ut patet in accidentibus Eucharisticis: ergo & similiter materia potest conservari absque omni forma substantiali.

Confirmatur tertia soluendo rationes necessariae connexionis earum quas communiter assignare solent aduersarii. Dicunt ergo aliqui rationem esse quod materia existat existentia formæ. Sed præterquam quod hoc falsum est, ut patet ex dictis, adhuc non sequitur intentum ipsorum, si esset verum: quia res nata existere per vnā existentiam naturaliter, potest supernaturaliter sine illa existentia existere per aliam existentiam, & hoc maxime censendum est verum in sententiis aduersariorum, quia existimant quod humanitas Christi, quæ nata erat ex se existere per propriam, de facto tamen existit sine illa existentia per existentiam Verbi. In nostra quidē sententia implicat ut res aliqua existat sine propria existentia, quia propria existentia secundū nos non distinguitur realiter à re existente, nihil autem potest existere sine omni eo, quod ipsi realiter identificatur, & propterea etiam implicat in nostra sententia, ut materia existat per existentiam formæ, aut per existentiam communicatam à forma.

64. *Alii dicunt* rationem esse quod materia dependeat à forma in genere causæ formalis: quod enim sic dependet ab alio, nequit etiam supernaturaliter esse sine illo, hinc enim corpus nequit esse sine forma.

Sed contra, quia materia nō depēdet à forma, ut à causa formali intrinseca, sed ut à causa formali extrinseca, neque enim forma est de essentia materiæ aut pars intrinseca eius: sed q. depēdet ab alio ut à causa formali extrinseca præsertim si sit absolutū, potest esse sine illo, nisi ostēdatur alia ratio connexionis necessariae præter hoc q. est esse causæ formale extrinsecæ, ut patet manifeste; nā subiectū accidentiū depēdet ab ipsis ut à causa formali extrinseca communicationibus ipsi effectū suū formale, & tamen certū est posse esse subiectū sine aliquibus accidentibus, paries. n. potest esse sine albedine, à qua quoad esse albū depēdet, tanquā à causa formali. Illud autem de corpore nō est ad rem, quia depēdet à forma, ut à causa formali intrinseca.

65. *Et si dicas* subiectum non dependere ab accidentibus, ut à causa formali per se, sed ut à causa formali per accidens, & propterea posse esse sine ipsis.

Contra, quia non propterea potest esse sine ipsis quod sint causæ formales per accidens, sed quod non sint causæ formales intrinsecæ, nam si essent intrinsecæ, quan-

tumuis non essent nisi causæ formales per accidens, adhuc non posset esse sine ipsis, unde album, ut album, non potest esse sine albedine, quæ est causa formalis intrinseca ipsius, etiam de potentia absoluta.

Confirmatur hæc responsio: Non minus repugnat Deum posse conservare rem, quæ dependet ab alia re in genere causæ materialis sine illa, quam rem, quæ dependet ab alia in genere causæ formalis, sine illa; & hinc quemadmodum nequit conservare corpus sine forma substantiali, quæ est causa formalis eius, ita nequit conservare ipsum sine materia, quæ est causa materialis eius: sed Deus potest conservare rem sine causa materiali eius extrinseca, quæ scilicet non est pars intrinseca eius, siue sit causa materialis per se, siue per accidens eius; ergo posset conservare rem sine causa formali extrinseca eius; siue sit per se, siue per accidens. Probatur minor, quia potest conservare formam substantialem sine materia, ut fatentur aduersarii, & accidentia sine subiecto, ut patet de fide.

Confirmatur secundo: quia magis dependet quodcumque accidens vnum numero à suo subiecto, quam quacumque materia vna numero à quacumque forma, ut patet ex eo quod naturaliter materia eadem numero posset esse sine quacumque forma vna numero determinate, vnum autem numero accidens afficiens vnum numero subiectum, nequeat esse sine illo eodem subiecto: sed accidentia absoluta dependentia à subiecto, ut naturaliter nequeant esse sine ipso determinate, possent esse supernaturaliter sine ipso aut vllō alio; ergo materia potest esse supernaturaliter sine omni forma.

66. *Denique alij dicunt* materiam dependere à forma ut res modificata dependet à modo: sed res modificata, licet sit quid absolutum & prius modo, nec dependeat à modo, tanquam à causa materiali aut formali intrinseca; tamen non potest esse sine aliquo modo: ergo similiter materia non potest esse sine aliqua forma, quamuis sit prior forma, & non dependeat à forma ut à causa materiali aut formali intrinseca: quod autē res modificata nequeat esse sine modo, patet, quia natura singularis completa nequit esse sine subsistentia, quæ est modus eius, nulla res creata potest esse sine vbi, nullum corpus sine figura.

Sed contra, quia maior huius responsionis est manifeste falsa, nam forma non est modus materiæ, modus enim secundum aduersarios nequit esse sine re modificata, neque enim subsistentia potest esse sine re subsistente: neque figura sine re figurata, neque vbi sine re vbicata; forma vero potest esse sine materia vlla secundum aduersarios: ergo non est modus materiæ.

Confirmatur, quia quando dicitur quod materia se habet ad formā, ut res modificata ad modū, vel intelligitur quod materia habeat se instar rei modificatæ, & forma instar modi; & præterquā quod sit iam ostensū hoc esse falsum, adhuc militat contra aduersarios, quia magis difficile est conservare modum sine modificato, quā modificatū sine modo, ut omnes fateri debent, & patet inductione: ergo si forma, quæ est instar modi, potest conservari sine materia, quæ est instar modificati, poterit materia conservari sine forma. Vel intelligitur quod materia sit modus seu instar modi, & forma instar rei modificatæ, & hoc nequit esse, tum quia materia est subiectū formæ, & per formam determinatur; tum etiam quia idē numero modus non potest esse sine eadē numero re modificata, ut eadem numero re figura sine eadem numero res figurata, & idē numero vbi sine eodem numero vbicata; materia autē eadem numero potest esse sine eadem numero forma, quam semel habet. Vel intelligitur denique quod vtrique sit modus alterius, & tum quemadmodum materia nequit esse sine forma, ita nec forma sine materia, quod est contra aduersarios; & præterea si materia non sit modus formæ, nec forma materiæ, ut iā ostendimus, sequitur manifeste quod altera alterius non sit modus.

67. *Ioannes à S. Thom.* dat pro ratione necessariae connexionis, quod existentia sit actus secundus, & consequenter quod essentialiter præsupponat actum primum: sed talem non habet materia absque forma: ergo nec existentiam potest habere absque forma.

Respondeo

Potest
conservari
materia
absque vl-
la forma
substantia-
li.

Soluitur
prima ra-
tio neces-
sariae con-
nexionis.

Forma
non est
modus
materiæ.
Soluitur
quarta ra-
tio.

Respondeo existentiam non esse actum secundum, nisi quatenus est actus, qui non est essentialis, quod etiam hic ipse auctor concedere videtur. Hoc ergo supposito, concedo maiorem, nempe quod existentia sit actus secundus, id est non essentialis, & consequenter præsupponens actum primum, id est essentialem; nego autem minorem: habet enim materia ex se essentialiam suam metaphysicam independentem ab omni forma, quod videtur evidens; & hæc essentialia est actus primus sufficiens ad existentiam, quæ non præsupponit necessario alium actum, quæ essentialia; quod si quis negaret essentialiam rei esse actum primum, potest etiam negare existentiam esse actum, aut saltem negare ipsam esse actum secundum, quia eatenus habet rationem actus secundum, quatenus præsupponit primum aliquid actum: sed nullum alium actum præsupponit præter essentialiam, unde si essentialia non sit actus, existentia non erit actus secundus; quamvis autem essentialia materię esset actus primus, adhuc maxime distingueretur materia à forma, & ab actu formali physico, quia huiusmodi actus præsupponit materiam, & in ea recipitur, & est radix distinctionis specificæ rerum materialium constantium, materia eiusdem speciei.

Cæteras rationes necessariæ connexionis ipsarum ponemus in objectionibus.

68. *Probat*ur secundo conclusio argumento communi Scotistarum desumpto ex ipso Scoto variis locis. Quodcumque absolutum prius natura, quam aliud absolutum distinctum realiter ab ipso, potest absque contradictione esse ac conservari absque illo alio absoluto posteriori: sed materia est aliquid absolutum, cum sit substantia, & est prior quacumque forma materiali substantiali, saltem natura, & distinguitur realiter à quacumque tali forma, ergo absque contradictione potest esse absque quacumque forma substantiali, & etiam pari ratione absque quacumque forma accidentali absoluta. Maior videtur evidens, quia si sit quid absolutum, non potest dicere ordinem actuale ad aliud necessarium, nisi ad causas requisitas ad ponendum ipsum in esse; in hoc enim consistit ratio abolitionis eius, & non potest habere pro tali causa aliquid posterius, ut est evidens, quia omnis causa, secundum quod causat, debet esse prius, saltem naturam, quam effectus sic, ut si causet realiter, debeat esse existens realiter; si intentionaliter causet, pro ut causat finis, debeat esse prius intentione, quod si non dicat ordinem actuale ad aliud, non est actualiter connexum cum ipso necessario: ergo potest separari ab ipso, saltem per divinam potentiam.

Abolutum prius alio potest esse absque illo explicatur.

Instantia contra illud axiomam.

69. *Contra* tamen hanc maiorem aduersarii proponunt aliquas instantias, quas hic ponam, ut ex earum solutione magis appareat veritas istius maioris. Dicunt ergo, substantiam singularem esse quid absolutum distinctum realiter à quacumque substantia, quæ etiam est quid absolutum; sed nequit conservari absque aliqua substantia.

Deinde materia & forma unitæ sunt priores toto composito, quod est quid absolutum, & tamen nequeunt absque illo conservari. *Rursus* actio est prior effectu, sed nequit conservari absque effectu. *Quarto* quantitas est prior figura, & tamen non potest esse absque aliqua figura. *Quinto* substantia est prior ubi, sed nequit esse absque aliquo ubi.

Solutur prima de substantia.

Respondeo primo, falsum esse, quod substantia sit quid absolutum, ut videbitur in Metaphysica.

Respondeo secundo, si sit quid absolutum, posse naturam singularem conservari sine ipsa.

Respondeo tertio, si non possit natura singularis conservari sine aliqua substantia, adhuc veram esse maiorem in sensu Scoti, nam sensus eius potest dici esse, quod absolutum prius possit esse sine posteriori, nisi posterius sequatur ab ipso per emanationem sine actione aliqua particulari distincta, ac terminata ad illud posterius: si autem substantia sit talis, ut nequeat natura separari ab aliqua substantia, tum debet necessario sequi per emanationem aliqua substantia à natura, nisi ponatur in natura unio ad aliam substantiam, ut contingit in Incarnatione: at forma non sequitur per emanationem à materia, quandoquidem requirit actionem aliquam novam causæ educantis: ergo quamvis substantia non possit conservari absque substantia, adhuc materia posset conservari absque forma.

70. *Ad secundam dico*, quod materia & forma, ut unita, non sunt quid absolutum, quia dicunt formaliter ut solvitur sic unionem, quæ est respectus: unde ex hoc, quod non possint esse ut sic absque toto, non sequitur quin absolutum prius possit esse absque posteriori absoluto. Adde ulterius, vel unionem esse causalitatem, qua producitur ipsum totum, & consequenter esse respectum actuale ad totum, quod non competit uni absoluto respectu alterius posterioris; vel certe ad eam sequi causalitatem talem per emanationem, quod etiam non convenit absoluto priori respectu posterioris. Adde præterea aliquos Scotistas tenere, quod possint materia & forma unita conservari de potentia absoluta absque toto, quorum sententia impugnanda esset, ut valeret hæc replica.

Solutur tertia de actione.

71. *Ad tertiam dico* actionem esse respectum, & consequenter, quamvis conservari nequeat absque termino, quem essentialiter respicit, idem non sequi de uno absoluto priori respectu alterius absoluti, quem non potest essentialiter respicere.

Sed dices: quemadmodum aliquod respectum prius alio realiter distincto non potest conservari sine illo, quare non possit aliquod etiam absolutum prius habere tam necessariam connexionem cum aliquo posteriori, ut non possit conservari sine illo posteriori?

Respondeo rationem esse, quia respectum actuale ex eo, quod tale respectum, dicit essentialiter ordinem actuale ad aliud, seu potius est ordo essentialis ad illud, & consequenter nequit esse sine illo: sed absolutum nequit esse talis ordo, neque dicere talem ordinem, quia aliud non esset absolutum.

Confirmatur hoc, quia omne respectum præsupponit extremam, nisi sit essentialiter positio extremorum, & propterea nequit esse ullum respectum sine extremis: ergo cum materia non præsupponat formam, nec sit positio formæ, bene potest esse sine forma.

Solutur quarta de figura.

72. *Ad quartam dico*, quod quantitas posset forte redigi supernaturaliter ad punctum, & in tali casu non haberet ullam figuram, atque adeo exemplum eius non est ad rem; quod si non posset, non præiudicat maiori præmissæ, quia figura non est quid absolutum posterius quantitate: & ratio quare non possit poni quantitas absque figura, est, quia figura consistit in dispositione tali, vel tali partium extra se invicem positarum, non potest autem esse res habens partes extra se invicem sine eo, quod illæ partes sint extra se invicem hoc vel illo modo, quia non potest habere illas, nisi aliquo modo, ut est evidens; talis autem ratio connexionis cum aliqua forma non reperitur in materia.

Ad quintam de ubi, dico primo, quod non sit quid absolutum, sed respectum; unde instantia non est ad rem.

Dico secundo, quod res posset esse absque ullo ubi, scilicet si poneretur unica res sola absque alia re, ut suo loco dicemus; si autem ponatur cum aliis rebus, necessario debet habere vel distantiam aliquam ab illis, vel indistantiam, & hoc ipso habebit ubi aliquod. Quod si etiam tenenda esset sententia recentiorum multorum, quod non posset poni res absque aliquo ubi, id propterea accideret, quia deberet poni in aliqua parte spatij imaginarij, quia implicaret quod esset, nisi in tali aliqua parte, unde deberet necessario habere ubi, per quod in tali parte potius, quam in alia poneretur. At neque huiusmodi etiam ratio necessariæ connexionis reperitur ex parte materiæ, & alicuius formæ, etiam indeterminate: ergo.

Solutur quinta de ubi.

Obiicies primo: sequeretur quod materia esset in actu, & non esset in actu, sed hoc implicat: ergo implicat eam separari ab omni forma. Probatur sequela maioris, quia esset in actu, quandoquidem actu existeret, ut supponitur; & non esset, quia non haberet formam, à qua haberet actu existere.

Respondeo negando sequelam pro secunda parte, ad cuius probationem dico, quod licet non haberet formam physicam substantialem, haberet tamen formam metaphysicam, & existentiam, quod sufficit, ut actu existeret; neque enim à forma physica debet habere res actu existere, aliis Angelis non existeret actu, nec cæli in sententia, quæ tenet

tenet eos non constare materia & forma. Itaque materia esset actu, id est actu existeret sine actu formali physico & substantiali, quæ est forma; non autem esset actu sine actu existentia & entitatio, & sine actu metaphysico, quæ est differentia metaphysica eius.

74. *Dices cum Complutensibus*: ordo essentia distinguitur realiter ab ordine existentia, & etiam est prior illo indispensabiliter: sed forma est actus pertinens ad ordinem essentia ergo prior debet esse forma in materia, quæ existentia, & consequenter nequit materia existere sine forma. Probant minorem, quia materia ex se non habet actum etiam entitatum spectantem ad ordinem essentia: ergo sola forma est actus eius ad ordinem essentia spectans. *Confirmant primo*, quia materia prima inter omnia creata habet esse ex se maxime potentiale, & proinde nihil actualitatis includit: sed existentia est maxima actualitas, & nihil fere includens potentialitatis: ergo ut materia redatur proportionata ad recipiendam hanc actualitatem, debet mediari forma substantialis, & specificatio ab ea desumpta, quæ aliquid potentialitatis, & aliquid actualitatis habet; non enim ad maximam actualitatem nisi per inferiorem, neque ad actum ultimum nisi per intermedium, & gradatim deueniri potest.

Confirmant secundo: ideo essentia diuina, ut habet rationem speciei intelligibilis, nequit uniri intellectui beatorum, nisi hic prius actuetur lumine gloriæ, quia intellectus creatus in genere intelligibili est pura potentia, & essentia diuina ut habet rationem speciei intelligibilis, est perfectissimus actus, & proinde, ut proportionetur illi, debet disponi per lumen gloriæ, quod & diuinum ordinem attingit, & habet actualitatem admixtam potentialitati: ergo materia prima similiter debet proportionari ad actualitatem existentia per formam substantialem.

75. *Respondeo primo* negando maiorem, cuius rationem dabimus in Metaphysica.

Respondeo secundo distinguendo minorem: forma est pertinens ad ordinem essentia materia, tanquam quid intrinsecum ipsi, nego minorem; est pertinens ad ordinem essentia compositi, & est pertinens etiam ad essentiam materia tanquam perfectiui physicum extrinsecum eius, concedo minorem, & nego consequentiam. Ad probationem minoris nego antecedens, materia enim habet suam essentia propria distincta à forma, est enim potentia pura secundum omnes, est susceptiuum formæ, est pars materialis compositi: nec hæc habet à forma ullo modo, ut est euidentis.

Ad primam confirmationem distinguendo maiorem: est maxime potentiale physice, & nihil actualitatis physice, hoc est nullam formam physicam includens, concedo maiorem; est maxime potentiale metaphysice, & nihil actualitatis metaphysice, hoc est nullam differentiam metaphysicam includens, nego maiorem. Ens enim incompletum ut sic, abstractum ab omnibus entibus incompletis, est magis potentiale metaphysice, & minus habens actualitatis metaphysice quam materia. Data autem minori nego consequentiam: sufficienter enim proportionatur ad existentiam seipsa. Ad probationem consequentia dico, ad maximam actualitatem posse deueniri absque inferiori actualitate, nisi inferior sit necessario prærequisita, & ad ultimum actum posse perueniri absque intermedio nisi intermedium sit necessario prærequisitus: negamus autem actualitatem formæ necessario prærequiri ad actualitatem existentia, in ordine saltem ad potentiam absolutam.

Ad secundam confirmationem nego suppositum antecedens, nimirum quod necessario requiratur lumen gloriæ, quod sit qualitas inherens intellectui ad videndum Deum sic, ut de potentia absoluta non possit videri absque tali lumine, de quo suo loco. Adde, illud de summa potentialitate intellectus in genere intelligibili, & summa actualitate essentia diuina, ut habet rationem speciei intelligibilis, & actualitate luminis admixta potentia, esse verba quibus cooperitur veritas realis; & mihi certum est intellectum habere in genere intelligibili multum actualitatis, quandoquidem habet virtutem receptiuam cuiuscumque intellectus creatæ virtutis etiam actiua: sed de hoc in Theologia.

76. *Obiicies secundo* sequeretur, quod materia esset ali-

cuius speciei, quidquid in existit à parte rei, debet esse alicuius speciei; & quod non esset alicuius speciei, quandoquidem non haberet formam, quia sola forma est, quæ dat speciem.

Respondeo concedendo sequela pro prima parte, & negando eam pro secunda, & distinguendo eius probationem: forma physica, nego; forma physica vel metaphysica, transeat. In tali autem casu, quævis materia non haberet formam physicam, haberet tamen metaphysicam, quæ nihil aliud est, quam differentia metaphysica contrahens rationes superiores inclusas in materia prima, quibus convenit cum aliis rebus ad esse materie primæ. Quod autem forma physica non sit sola, quæ dat speciem rebus distinctæ speciei, manifeste patet, quia Angeli sunt distinctæ speciei tum inter se, tum ab aliis rebus, & tamen non includunt formam physicam: & in sententia etiam probabilis, cuius veritas non depedit ab hac difficultate, Celi non componuntur ex materia & forma substantiali, nec consequenter ea includunt, & tamen distinguuntur specie ab aliis rebus; imo in sententia aduersariorum materie celestis & sublunaris distinguuntur specie inter se, quæ tamen distinctio non provenit à formis rerum celestium & sublunarium, quia si ex diversitate specifica formarum esset distinctio specifica in materiis, quas informarent, tum materie hominis & bruti distingueretur specie, quæ ipsi non affirmant. Et si dicatur, quod non distinguatur specie proprie loquendo, quævis id esset verum, non faceret ad rem, quia tum dicere possemus ad obiectionem primariam, quidquid existit à parte rei, debet esse alicuius speciei proprie, vel improprie loquendo: non autem esset necessarium, ut esset alicuius speciei proprie loquendo & consequenter materia absque omni forma posset esse alicuius speciei improprie loquendo, licet non esset alicuius speciei proprie loquendo.

77. *Obiicies tertio* quæ sunt magis unum, sunt minus separabilia, quæ quæ sunt minus unum: sed materia & forma unita sunt magis unum, quæ subiectum, & proprietates, v.g. homo & risibilitas, quia hæc sunt unum per accidens, secundum communem sententiam virtuosorum; scholastica vero unum per se: ergo quemadmodum subiectum non potest separari à proprietate, ita nec materia à forma.

Respondeo distinguendo antecedens: quæ sunt magis unum unitate eiusdem rationis, transeat; unitate diversæ rationis, nego maiorem, & similiter distinguo minorem, & nego consequentiam, quia materia & forma habent unitatem tantum unionis physice; subiectum autem & proprietates habent unitatem unionis metaphysice, hoc est identitatis realis.

Respondeo secundo negando suppositum consequentis, quia secundum aduersarios subiectum & proprietates sunt separabilia.

Respondeo tertio negando minorem, quia materia & forma non sunt unum, licet faciant unum, & consequenter nequeunt esse magis unum. Adde ipsos aduersarios debere, necessario concedere, quæ sunt magis unum unitate unionis realis, qualiter materia & forma dicuntur unum, esse magis separabilia, quam quæ sunt minus unum, eo modo, quo subiectum & proprietates sunt minus unum, quam materia & forma: quia hæc materia & hæc forma sunt magis unum sic quam hoc subiectum; & hæc proprietates, verbi gratia, hic homo, & hæc risibilitas: sed hæc materia & hæc forma, verbi gratia, hominis, sunt separabilia naturaliter, hic autem homo & hæc risibilitas non sunt sic separabilia, ut fatentur aduersarii, unde patet hoc argumentum nihil valere.

78. *Obiicies quarto ex Ioanne à Sancto Thoma*: secundum Philosophum hoc libro materia prima se habet ad formas naturales, sicut materia artificialium ad formas artificiales: sed materia artificialium ita est pura potentia in genere artificiali, ut nullam habeat existentiam artificialem ante formam artificialem: ergo materia prima ita est in pura potentia in genere naturali & existentia naturali, antequam habeat formam naturalem.

Respondeo proportionem materie primæ in ordine ad formas naturales physice (quam intendit Philosophus, quæque sola faciebat ad eius institutum, & probari poterat ab ipso) consistere in hoc, quod sicut materia artificialium, verbi gratia, lignum vel lapis, ex se nihil continet formam artificialem, distinctam realiter ab ipsa, & introducere per artificem:

Forma
physica
non est
que sola
dat speciem

Minus
una pot.
sunt esse
minus se-
parabilia.

Proportio
materie
ad pri-
mam ad
materiam
artificia-

Confirmatur: sicut materia potest recipere immediate illud accidens realiter distinctum, similiter posset immediate recipere ipsam formam substantialem, quæ est per se actus eius.

86. *Obiicies primo*: potentia naturalis est una ex speciebus qualitatis, secundum Philosophum: sed materia habet potentiam naturalem ad formam, & mediante illa eam recipit: ergo mediante potentia realiter distincta, quæ sit accidens, eam recipit.

Respondeo distinguendo maiorem: potentia naturalis distincta realiter à se potente, concedo maiorem; indistincta nego: & similiter distincta minori, nego consequentiam.

Obiicies secundo, & simul replicabis contra hanc responsionem: adueniente forma, materia non est amplius in potentia ad illam: ergo potentia materię ad formam distinguitur realiter ab ipsa. Probatur antecedens, quia aliàs materia simul esset in potentia, & in actu.

Confirmatur, quia non habet potentiam naturalem ad formam semel perditam: ergo potentia naturalis materię est separabilis ab ipsa: probatur antecedens quia nullum agens naturale potest eam formam iterum in ea ponere.

87. *Respondeo primo* negando antecedens, nam sicut non perditur potentia causæ efficientis adueniente actu ipsius, verbi gratia potentia intellectiva adueniente intellectione, & calefactiva adueniente calore; ita non debet perdi potentia susceptiva, adueniente suscepta. Ad probationem antecedentis respondeo distinguendo sequelam: in potentia susceptiva aut productiva, & in actu qui recipitur aut producitur concedo, & hoc est necessarium: neque enim potest esse forma suscepta, quin sit potentia suscipiens: in potentia obiectiva, & in actu existentia, nego sequelam: neque enim existeret, & non existeret simul.

Respondeo secundo distinguendo antecedens: non est amplius in potentia ad illam, prout potentia dicit negationem aut carentiam actus seu formæ, concedo; prout dicit entitatem positivam, quæ absente forma includit tale carentiam, nego antecedens, & similiter distinguo probationem: esset in potentia, & in actu, prout potentia dicit negationem aut carentiam actus, nego; hoc non esset absurdum: prout dicit positivum, cuius coniungitur illa carentia, concedo; sed hoc non est absurdum. Et certe hæc distinctio aduertenda est, quia communiter potentia capitur, prout habet annexam huiusmodi carentiam: non enim solet dici quod Pontifex sit in potentia ut sit Pontifex, sed quod sit actu talis.

88. *Ad confirmationem* respondeo negando antecedens, & distinguendo eius probationem: nullum agens naturale potest eam iterum producere simpliciter, nego, secundum quid, concedo. Itaque res potest habere potentiam naturalem ad accipiendum aliquid, quoties agens naturale habet virtutem simpliciter productivam istius, licet per accidens hic & nunc accideret, quod non posset illud producere. Quod autem agens naturale habeat virtutem simpliciter productivam forme destructæ, patet, quia forma est eiusdem rationis iam & ante, & agens iam habet eandem virtutem, quam ante habuit: ergo sicut ante simpliciter poterat eam producere, ita etiam iam, quantum est ex se, posset eam producere: per accidens autem non potest eam iam producere propter defectum alicuius conditionis requisitæ, nimirum quia Deus non vult cum illo concurrere: de quo alias.

Confirmatur hac solutio, quia secundum aduersarios potentia activa, quam habet ignis ad producendum ignem, est calor, & secundum omnes vel est calor, vel non est quid distinctum realiter ab ipsa substantia ignis: sed ignis non perdit aliquid realiter sibi identificatum, nec suum calorem, quoties destruitur calor ab ipso productus: ergo destructo illo calore manet, & non perit potentia, quia produxit ipsum ignem, quantumvis per illam potentiam non possit illud denuo producere: ergo similiter posset manere potentia, quia materia recepit formam, destructa illa forma, quantumvis per eam non posset iterum recipere illam formam.

Hæc confirmatio est optima, & ad hominem, & ex ea potest aliter responderi ad confirmationem obiectionis, negando antecedens, & admissio antecedente suæ probationis, negando eius consequentiam, quia tum habet aliquid potentiam naturalem ad aliquid, quando habet potentiam, quæ vel potuit vel potest illud recipere; unde non est necessarium quod illud possit recipere, modo ante recepit illud.

89. *Obiicies tertio*: Causa effectiva mediante aliqua potentia realiter distincta producit suum effectum: ergo causa materialis mediante aliqua potentia realiter distincta producit suum effectum, & consequenter mediante tali potentia recipit

formam: quia per receptionem formæ causat suum effectum.

Respondeo primo negando antecedens, cuius rationem alias videbimus. *Respondeo secundo* negando consequentiam: & ratio est, quia materia cum forma habet facere unum per se, & propterea immediate debet cum ipsa coniungi: causa autem efficiens non habet facere unum per se cum suo effectu, & propterea non debet ex hoc capite immediate cum ipso coniungi.

CONCLUSIO II.

90. *Materia non recipit formam mediante aliqua potentia à se formaliter distincta qua immediatius formam recipere*. Hæc videtur esse communior. Probatur, quia materia ex se sufficiens est ad immediate respiciendam formam, & forma est actus per se ipsius: ergo magis congruum est dicere quod sine tali potentia formam recipiat. *Confirmatur*, quia nulla est ratio, unde colligatur talis potentia: ergo &c.

Dices non esse maiorem rationem quod anima habeat potentiam intellectivam distinctam à se formaliter, quæ immediate recipere intellectionem, quam quod materia habeat potentiam à se formaliter distinctam, quæ recipiat formam.

Respondeo negando antecedens, quia forma est per se actus materię, intellectio vero non est per se actus animæ.

CONCLUSIO III.

91. *Materia habet potentiam à se formaliter distinctam, à qua formaliter dicitur potens recipere formam*. Hæc est communis Scotistarum, & probatur, quia ipsamet non est formaliter potentia, ergo quandoquidem possit recipere formam, habet necessario potentiam à se formaliter distinctam. Consequentia est evidens: probatur antecedens, tum quia omnis potentia formaliter loquendo est alicuius subiecti potentia: sed materia non habet aliquod subiectum nec physicum, nec metaphysicum, cuius sit potentia, ergo non est potentia. Tum etiam quia potentia formaliter est respectus transcendentalis; sed omnis respectus debet esse formaliter saltem distinctus à quocumque re oblatum: ergo potentia materię debet ab ea distinguere formaliter.

CONCLUSIO IV.

92. *Potentia formalis, quæ dicit materia ad formam, non est de eius essentia, sed proprietas eius quarto modo; potentia vero radicalis, quæ dicitur, hoc est radix, à qua pullulat ista potentia formalis, est de eius essentia*. Hæc est etiam communis Scotistarum cum Doct. 2. d. 12. q. 1. 4. d. 11. q. 3. & aliis locis, contra recentiores communiter. Probatur prima pars, quia potentia formalis est respectus transcendentalis: ergo non potest esse de essentia absoluti. Præterea potentia formalis præsupponit aliquid ad quod sequitur, sicut risibilitas: sed illud quod præsupponit non est aliud quam materia prima: ergo præsupponit materiam primam: ergo non est de essentia materię primæ: nihil enim potest esse de essentia rei sibi præsuppositæ.

Probatur secunda pars, quia necessario pullulat ab essentia materię primæ, sicut risibilitas ab homine, & omni animali conuenit, ergo est proprietas eius.

Probatur tertia pars, quia radix proprietatis quarto modo est maxime essentialis rei.

Dices si materia habet potentiam à se formaliter distinctam ad formam, quare non potest illa potentia esse receptiva formæ ut quod sicut intellectus, qui est potentia, quia anima potest intelligere, est productivus, & receptivus intellectiōis ut quod.

Respondeo, præter rationem assignatam conclusionem 2. aliu de etiam id colligi, quia scilicet quidquid potest recipere aut producere ut quod re absolutam, debet esse absolutum; neque respectus potest esse subiectum receptivum aut productivum talis rei. Cum ergo ista potentia, quæ habet materiam, sit respectus, sequitur manifeste quod non possit, ut subiectum, recipere formam: intellectus vero est quid absolutum, & propterea potest producere, & recipere intellectiōem.

Authoritates & rationes, quæ contra hanc conclusionem obici possunt, tantum concludunt materiam dicere essentialiter radicem, à qua provenit potentia formalis susceptiva, & consequenter de essentia eius esse potentiam susceptivam radicalem.

93. *Quæres*, an potentia receptiva materię, quæ habet ad recipiendam formam substantialem quacumque; distinguatur à potentia sustentativa, quæ habet ad sustentandas illas formas quæ educuntur ex ipsius potentia, & quæ non habet in ordine ad animam rationalem, quæ creatur & non educitur ex ipsius potentia.

Mastrius hic art. 4. respondet affirmativè citans pro se plures auctores. Fundamentum eius est, quod sustentatio, & receptio distinguatur: ergo & potentia receptiva ac sustentativa:

Potentia, & actus quomodo possint, & non possint esse simul.

Materia non recipit formam mediante potentia formaliter distincta, quæ sit accidens, eam recipit.

Materia habet potentiam formaliter distinctam, à qua formaliter dicitur potens recipere formam.

Potentia materię est proprietas eius.

An potentia receptiva materię, quæ habet ad recipiendam formam substantialem quacumque; distinguatur à sustentativa, quæ habet ad sustentandas illas formas quæ educuntur ex ipsius potentia.

tiva: nā distinctio potētiarū arguitur ex distinctione actū. Probat antecedēs fuissimē, sed melius probaret consequentiā, quæ secūdu ipsūm principia articulo præcedēti nō sequitur, nec vera est eius probatio: in illo. n. articulo ostēdit potētia receptiua materiæ esse eadē formaliter respectu omniū formarū, & negat ex distinctione formarum argui posse distinctionē potētiarū: ergo quamvis distinguatur specie receptio à sustentatione, adhuc non sequitur quod distinguatur formaliter potentia sustentatiua, & receptiua.

Ex distin-
ctioe
actū
nō sequi-
tur distin-
ctio potē-
tiarū.

Confirmatur: Eadē ipsa potētia formaliter, quæ est volitua, est nolitua, & potest nolle quādo nō habet volitionē, ac velle quādo nō habet nolitionē, & nolitio & volitio distinguuntur realiter, & specie. Similiter eadē est potētia formaliter, quæ apprehēdit intellectualiter, & iudicat intellectualiter, & discit: ergo similiter potest eadē potentia formaliter recipere, & sustentare, nisi sit aliqua alia ratio præter diuersitatem sustentationis, & receptionis.

94. Itaq; nisi possit in aliquo reperiri potētia sustentatiua, in quo non sit potētia receptiua, aut ē cōtra, existimo nō esse distinctas formaliter has potētias, quia nulla est necessitas distinguēdi illas. Quod si in aliquo possit potētia receptiua reperiri, in quo nō reperitur potentia sustentatiua, aut ē cōtra, tū distingui debent formaliter propter principia omnia, ex quibus colligitur distinctio formalis inter animalitatē, & rationalitatē. An autē possint hoc modo separari, nō mihi satis cōstat, quia nō occurrit mihi exēplū aliquod vilius rei, quod habet virtutē sustentatiuā suā materialē absq; virtutē receptiua, nec ē cōtra. Verū est q. Verbu diuinū sustentet naturā humanā, & q. nō proprie recipiat illā: sed nō videtur sustentare ipsā materialiter, quia natura humana, cū sit substantia cōpleta, non potest habere dependentiā à causā materiali alia quā intrinseca, qualis nō est Verbu respectu ipsius, habet enim suā propriā materiā creatā, etiā vnitā Verbo. Verum etiā est quod Deus possit sustentare formas substantiales, & accidentales absolutas supplēdo defectum concursus causæ materialis: sed hoc facit efficienter, & non materialiter.

95. Quod si quis velit dicere q. virtus sustentatiua ut sic sit communis vniuerse virtuti sustentatiuæ materiali, & efficienti, quādoquidē certū sit q. aliquid possit habere virtutē sustentatiuā efficiētē, q. nō habet virtutē receptiua formæ substantialis, aut vilius formæ physicæ, ut patet in Deo, potest dicere cōsequēter quod virtus sustentatiua ut sic distinguatur à virtutē receptiua quacūq; & consequēter q. quæcūq; virtus sustentatiua particularis, in qua includitur ratio virtutis sustentatiuæ ut sic, distinguatur formaliter à quacūq; virtutē receptiua. Sed quidquid sit de distinctione formali Scoticā harū potētiarū, certū est quod ita distinguatur potētia sustentatiua, & receptiua ut possint intelligi sub vna ratione, quin intelligatur sub alia: sic. n. intelligimus materiā recipere formas substantiales aliquas, dubitādo adhuc an habeat virtutē sustentatiuā respectu earū; vnde ponimus quæstionē particulare de hac re, quādo examinamus, an & quānam formæ substantiales educantur ē potētia materiæ, ac sustentantur ab ipsa.

Quæres secundo an potētia receptiua formæ substantialis & accidentalis distinguatur formaliter. *Respondēdo* quod sic, quia potest reperiri in aliquo potentia receptiua formæ accidentalis, in quo nō reperitur potentia receptiua formæ substantialis: potest. n. Angelus recipere formas accidentales, & nō substantiales. Similiter totū cōpositū substantiale potest recipere formas accidentales, & non potest recipere formas substantiales, cū sit cōpletū, ut suppono: vniuersaliter autē huiusmodi separabilitas arguit distinctionē formalem in principiis Scoti, ut patet ex dicēdis in disputatione de distinctione formali in Metaphysica.

QVÆSTIO VII.

De appetitu materiæ primæ ad formas substantiales.

96. **A**ppetitus duplex est, elicited & innatus; elicited, quicquid nomine vocatur intencionalis, est actus à potentia appetitiua productus, quo in aliquid cognitū fertur, illud desiderādo vel quomodocūq; volēdo; *Innatus* est naturalis inclinatio cuiuscūq; rei ad suā perfectionem, indita à natura cuiuslibet rei, & sic ignis appetit esse

fursū. Distinguntur autē hi duo appetitus, q. elicited sit actus distinctus realiter, productus à re per ipsū appetēte, & quod præsupponat cognitionē, appetitus vero innatus, neq; producat realiter à re appetēte per ipsūm, neq; cognitionē necessario exigit. Dico necessario, quia per accidēs posset res appetēs aliquid appetitu innato illud cognoscere: Angelus. n. potest cognoscere cognitionē lapidis, quā tamē appetit appetitu innato; sed hoc est per accidēs ad appetitū, quia quātumuis illā nō cognosceret, eam appetēret, imo nunquam sit, ut præexigat appetitus innatus cognitionem, quia est proprietas rei, proprietas autem non præexigit operationem aliquam.

Porro appetitus innatus, quatenus cōparatur ad formam, quam respicit, dum abest illa forma, vocatur appetitus desiderij; dum autē comparatur ad formam illam dum actu coniungitur cum re appetente, vocatur appetitus complacentiæ; vnde dici potest & solet de re appetente aliam rem appetitu innato, quod desideret illam, quamdiu abest, & quod complaceat sibi quamdiu adest.

97. Itaq; nō quæritur in hac quæstione, an materia habeat appetitū elicitedū circa formā, quia est extra cōtrouersia quod nō, quādoquidē nō habeat vim cognitiuā, sed an habeat appetitū innatū, seu naturalē inclinationē ad formas omnes substantiales, quas potest habere. Circa quod aliqui sentiūt materiā appetere omnes formas, sub ratione tamē formæ, ut sic, in qua omnes conueniūt, non tamē sub ratione particulari cuiuscūq; formæ. Alij dicūt, quod dicat appetitum ad omnes formas, quas habet, & quas potest habere naturaliter, nō vero ad formas, quas habuit, quia illas nequit naturaliter habere. Alij dicunt materiā appetere omnes omnino formas, sed nō eodē tamē appetitu formaliter, sed tot appetitibus diuersis, quot sūt formæ diuersæ. Alij volūt, quod eodē appetitu realiter & formaliter recipiat omnes formas, quas recipit. Facile cōtrouersia erit maxima ex parte de nomine; quid probabilius appareat, sequētib; cōclusionib; aperietur.

CONCLUSIO I.

98. *Materia prima appetit omnē formā substantiāle, quæ potest ipsi inherere, tū presēti quā absēti; tū habita ac destructa, quā nō habita ac nō destructa, & hoc nō solū secundū rationē formæ ut sic, sed etiā secundū rationē particulare cuiuscūq; formæ ex illis.* Hec est cōmuniō cū Scoti 1. d. 1. q. 1. ac suis, excepto Shgema qui negat appeti formas secūdu rationes particulares, hic digressione 5. q. 6. Scotum sequuntur Auerſa q. 20. sect. 21. Ruinus hic q. 7. Amicus ibidem cōtra plures alios, quos sequitur Arriaga disp. 2. phys. sect. 4.

*Probat*ur, quia appetitus innatus materiæ respectu formæ est idēficatus materiæ, cū nō sit actus elicited ab illa, nec qualitas vlla ipsi superaddita, & cōsistit proprie in perfectibilitate ipsius respectu formæ, quæ perfectibilitas non est aliud quā vniuersitas ipsius cum forma sic, ut faciat cum forma vnū per se, sed potest facere vnū per se cum quacūq; forma substantiali, quæ potest ipsi inherere, siue præsens sit, siue absēs, siue destructa, siue nō destructa; & non solū potest facere vnū per se cū illis secūdu rationē formæ, sed etiā secūdu rationē particularem, aliās non resultaret ex materia, & forma vlla particulari cōpositū aliquod particulare: sed omnia cōposita, quæ resultarent ex materia, & forma quacūq; essent eiūdem rationis, quod est absurdum: ergo vera est conclusio vniuersaliter, prout iacet secundum omnem partem.

99. *Confirmatur:* ideo appetit formam absentem, quia potest cum ipsa facere vnū per se: sed cum præsentī potest hoc facere, & cum destructa etiam, quantum est ex se, si v. g. iterum coniungeretur cum ipsa: ergo appetit etiam præsentē, & destructas formas.

Confirmatur secundo: ideo appetit formam secundum rationem formæ ut sic, quia potest cum illa facere vnū per se secundū illam rationem, nimirum cōpositum ut sic: sed potest facere cū forma secundum rationem particularem formæ cōpositum tale determinatum: ergo appetit formam particularem secundum rationem particularem. Quæ ratio probat quod non solum appetat formas secundum rationes particulares específicas, sed etiam secundū rationes particulares singulares: nā cum forma

Quid ap-
petitus
elicited,
& quid
innatus.

Sensus
quæstio-
nis.

Diuerſi
modi di-
cendi.

Materia
appetit
omnem
formam.

singulari, qua talis est, facit compositum singulare tale, quod non posset facere cum vlla alia singulari forma, sicut cum forma tali specifica potest facere compositum tale specificum, quale non posset facere cum vlla alia forma diuersae rationis specifica.

Dices cum Arriaga, appetitum materiae dicere formaliter negationem primae productionis formae: vnde, quia forma destructa fuit producta, materia non potest dicere talem negationem, & consequenter non potest dicere appetitum ad illam.

Contra quia gratis, & absque vlllo fundamento dicitur illa negatio esse de ratione formali appetitus, & si esset verum, sequeretur quod materia non appeteret formam habitam. Deinde nos non loquimur de appetitu prout dicit talem negationem, sed prout dicit omnem entitatem positivam, quam inuoluit.

100. *Obiicies primo*: Materia nequit coniungi cum forma ut sic, ergo nequit appetere formam ut sic, & consequenter falsa est conclusio, quatenus dicit quod appetat formas secundum rationem formae ut sic.

Respondeo distinguendo antecedens: cum forma ut sic non contracta ad aliquas differentias in particulari, concedo; contracta ad aliquam differentiam particularem, nego antecedens, & consequentiam.

Obiicies secundo: si materia appeteret formam, quam non habet, praesertim secundum rationem particularem, deberet appetere destructionem formae quam habet: sed hoc est absurdum, quia appetit formam habitam; absurdum autem est, quod appetat quis destructionem rei, quam appetit: appeteret enim ipsam, & non appeteret simul. Probat sequela maioris, quia quod appetit aliquid, debet appetere media necessaria ad acquisitionem eius: sed medium necessarium ad acquisitionem formae absentis est destructio formae habitae: sine hac enim destructione acquiri nequit; cum utraque forma simul in ea esse nequeant: ergo deberet appetere illam destructionem.

101. *Respondeo primo*, negando sequelam, & distinguendo maiorem probationis, si medium sit simpliciter necessarium, transeat; si non sit, nego maiorem. Et iuxta hoc distinguo minorem: sed destructio formae habitae est medium simpliciter necessarium ad acquisitionem formae non habitae, nego: posset enim forma non habita acquiri, quamuis non praefuisset forma habita, & consequenter destructio formae habitae non est medium simpliciter requisitum: destructio illa est medium requisitum secundum quid, id est, ex hypothesi quod habeatur, concedo minorem, & nego consequentiam.

Dices: saltem carentia formae habitae est medium simpliciter requisitum ad habendam formam non habitam, quia sine illa nequit haberi forma illa alia: ergo debet petere carentiam illam, & consequenter non potest appetere formam ipsi oppositam, quia alias appeteret formam & carentiam eius simul.

102. Propter hanc replicam & alias, quae opponi possunt. *Respondeo secundo*, negando sequelam, & distinguendo alio modo maiorem probationis: si finis desideratus nequeat acquiri, nisi medium illud necessarium appetatur concedo: si possit acquiri, quamuis non appeteretur medium, nego maiorem, & consequentiam, quia posset materia acquirere formam non habitam, quamuis non appeteret destructionem formae habitae.

Responderi posset tertio, negando sequelam & distinguendo adhuc alio modo maiorem probationis: quod appetit aliquid appetitu elicitu praesertim efficaci, transeat; quod appetit aliquid appetitu innato, nego maiorem; praesertim quando non appetit illud solum, sed aequae appetit alia incompatibilia cum illa, ut contingit in casu nostro, quia materia non appetit vnā solā formam, sed alias cum illa incompatibiles; vnde non debet ad acquisitionem vnus appetere destructionem aliarum.

103. *Obiicies tertio*: si appeteret omnes formas appetitu innato identificato sibi, deberet appetere illas simul: sed hoc est falsum, quia alias deberet posse habere omnes simul.

Respondeo distinguendo maiorem: deberet appetere illas simultate actus, nego: simultate potentiae, concedo

maiolem, & nego minorem. Itaque ex eo, quod materia appetat appetitu innato omnes formas, non sequitur quod possit omnes formas simul habere, ita ut ipsae formae simul & copulatiue possint perficere ipsam, & hoc est quod intelligitur quando dicitur, quod non possit omnes formas habere simultate actus: sed sequitur quod habeat appetitum, qui simul respiciat omnes illas formas, ita ut pro eodem instanti, quo respicit vnā, aequae respiciat quamcumque aliam, & quod possit pro eodem instanti, quo habet vnā, habere quamcumque aliam; non quidem in sensu composito cum alia forma, sed in sensu diuiso possibili, nempe ex suppositione, quod in illo instanti non haberet illam aliam formam: & hoc est quod intelligitur, quando dicitur, quod materia possit habere omnes formas simultate potentiae. Exemplum huius est in voluntate respectu volitionis & nolitionis eiusdem obiecti voluntas enim potest utramque producere, & quidem pro eodem instanti quo producit vnā ex illis, posset producere alteram, vnde habet simultatem potentiae respectu vtriusque; non tamen potest habere utramque simul copulatiue, quia opponuntur contrarie; vnde non potest illas habere simul simultate actus; quod idem directe occurrat in casu praesenti de materia.

104. *Obiicies quarto*: sequeretur materiam esse in statu violento sub forma habita, si naturaliter tum appeteret formam non habitam secundum rationem suam particularem: sed hoc est absurdum: ergo & conclusio. Probat sequela, quia tum videtur aliquid esse in statu violento, quando habet aliquid incompatible cum illo, quod naturaliter appetit: & hinc graue, dum est sursum, est in statu violento; & leue quando est deorsum; & aqua, quando est sub calore.

Confirmatur: si materia prima esset sine vlla forma esset in statu violento, quia careret perfectione per se suā, quam naturaliter appetit: ergo si materia existens sub vna forma appetat formam non habitam tanquam perfectiū suū, erit in statu violento, quandoquidem habeat tum carentiam eius. Nec sufficit dicere, quod habeat aequiualem perfectionem, nempe formam habitam, quia posset fieri quod forma habita non esset aequiualens formae absenti; forma enim absens posset esse perfectior forma habita, & consequenter forma habita non esset tum aequiualens formae absenti. Nec tollitur haec difficultas recurrendo ad diuersos formaliter appetitus, dicendo tot esse diuersos appetitus in materia, quot sunt formae; imo potius augetur, quia hoc supposito sequeretur materiam secundum vnum appetitum suum carere sua perfectione per se, neque aliam etiam aequiualem habere secundum eundem: ergo esset in statu violento secundum omnes illos appetitus, quibus respiceret formas absentes; & quandoquidem non esset in statu naturali, nisi secundum vnum appetitum, respicientem scilicet formam vnā habitam, potius dicenda esset simpliciter in statu violento, quam in statu naturali, vnde male astrueret *Fuentes* plures appetitus ad defendendum, quod materia sub vna forma non esset in statu violento: sed certe nec in ordine ad hoc illos plures appetitus asseruit: quare male id imposuit *Masrius hic quasi 6. artic. 1.*

105. *Respondeo* negando sequelam, & distinguendo probationem: si illud aliud incompatible etiam non appetatur, nego: & dico quod non propterea graue fursu est in statu violento, quia habet vbi incompatible cum vbi deorsum, quod naturaliter appetit; sed quia vltimus non appetit vbi fursu, sed abhorret ab eo, ut colligitur ex eo quod feratur deorsum ablato impedimento. Et idē dicendum de leui existente deorsum, & etiam de aqua, quae sub calore non est in statu violento, ex eo precise, quod calor sit incompatible cum frigore, quod appetit, sed ex eo, quod abhorret a calore, ut colligitur ex eo, quod reducat se ad frigus, & quod calor deseruiat ad eius destructionem.

Ad confirmationem respondeo primo, negando antecedens, quia quamuis non esset in statu conaturali, quandoquidem non haberet vllā ex perfectionibus, quas conaturaliter exigit, tamē hoc non videtur sufficere, ut dicatur esse in statu violento, sed vltius requiritur ut habeat aliquam

Quomodo materia simul appetat omnes formas.

aliquam formam nocivam, alias intellectus dormientis esset in statu violento.

Respondeo secundò, negando consequentiam, quia ratio quare materia diceretur tum esse in statu violento, non est quod careat aliqua perfectione, quâ conaturaliter appeteret; sed quod careret omni tali perfectione: quando autem est sub vna forma, licet careat pluribus perfectionibus talibus, non tamè caret omni, & propterea nõ debet dici esse in statu violèto: nec refert, quod careat maiori perfectione, quàm habet, quia sufficit quod habeat aliquâ, quâ appetit, & præsertim si illa perfectio sit talis, ut eû ea nõ possit habere vltiori, naturaliter loquendo, sicut cõtingit in casu nostro. Quod si aliquis nihil aliud velit per statum violentum intelligere, quam statum in quo aliquid sit absque aliqua perfectione, quam naturaliter appeteret, quamvis haberet perfectionem aliam incompatibilem, quam etiam appeteret, ne fieret quæstio de nomine, posset concedi ipsi, quod materia esset in statu violento, nec id esset absurdum ex ista hypothesi: vere tamen hic modus loquendi esset improprius & novus.

106. *Obiicies quinto*: materia satiatur quacunq; forma, quam habet: ergo non appetit aliam vllam. Probatur consequentia, quia si appeteret aliam, non esset satiata.

Respondeo negadò consequentiam cum sua probatione; satiari enim materiam à forma non est aliud, quam eam à forma perfici sic, ut eam ipsa constituat vñ per se compositum substantiale: hoc autè est. compatibile sine dubio cum hoc, quod possit perfici per alias formas, & consequenter, cum appetitu respectu aliarum formarum, qui consistit in hac perfectibilitate; vnde non sequitur ex eo, quod materia satiatur per vnam formâ, quin possit appetere alias formas. Verum quidè est, quod qui est satiatus, quantum ad appetitum elicitum, non possit appetere aliquid aliud, quam id quo sic satiatur, quia satiatus huiusmodi inuoluit negationem vltioris desiderij, & tunc iudicamus hominem satiari, quando nihil amplius appetit, præter id quod habet: at satiatus materiæ orta à forma non inuoluit negationem appetitus innati respectu aliarum formarum, cum consistat in hoc solummodo, quod perficiatur materia taliter à forma, ut faciat cum ipsa vñ per se compositum completum. Quod si quis velit intelligere per satisfactionem materiæ, quod sic se habeat, ut non appetat aliquid præter id, quod habet, tum negadum est materiam satiari per formâ, aut etiam eam posse satiari vnquam, nisi haberet omnes formas possibiles: & in hoc sensu capiendò satisfactionem, negandum esset antecedens obiectionis, nec id esset vllò modo inconueniens.

Obiicies sexto: appetitus est respectu absentis tantum: ergo materia non appetit formam, quam habet.

Respondeo, distinguendo antecedens: innatus, nego: elicitus, transeat, & nego consequentiam; imò appetitus elicitus complacentiæ potest haberi circa res possessas, licet appetitus desiderij non habeatur circa illas: vnde *Respondeo secundò* negando absolute antecedens.

CONCLUSIO II.

107. *Materia non equaliter appetit omnes formas, sed magis appetit perfectiores formas.* Hæc colligitur ex *Scoto* 4. d. 49. q. 10. & dist. 50. q. 5. & eam tenet expresse *Mastrius* hic q. 6. a. 2. contra *Ruinum* q. 7. dub. 2. *Auersam* q. 20. sect. 11. *Fuent. quæst.* 2. diff. 3. art. 4.

Probatur, quia appetitus materiæ nihil aliud prorsus est quam perfectibilitas eius: sed est magis perfectibilis per formam perfectiorem, quandoquidem cum ea componat compositum perfectius: ergo magis illam appetit.

Confirmatur, quia ideo appetit formam vllam, quia est eius perfectio: ergo magis appetit formam, quæ est maior perfectio eius.

Probat vltimus Mastrius conclusionem, quia ipsimet aduersarij concedunt, quod magis appetat formas substantiales, quam accidentales: ergo debent concedere, quod magis appetit magis perfectas formas.

Sed hæc probatio non vrget, quia nõ ideo magis appetit formas substantiales, quam accidentales, quia substantialis est perfectior præcisè, sed quia accidentales appetit propter substantiales, & propter quod vnūquodq; est tale,

& illud magis: quia ratione dicitur communiter, quod finis magis appetatur, quam medium, quia medium appetitur propter finem, forma autem imperfectior substantialis non subordinata, de qua loquimur, non appetitur propter formam perfectiorem, ut est euident, quia potius est impedimentum perfectioris formæ, quam adiumentum; vnde ruit paritas obiectionis.

Probat idè vltimus ex proportionem appetitus innati ad elicitum: Appetitu elicto magis appetitur maius bonum: ergo & innato. Hæc etiam probatio parum stringit, quia negari posset proportio quantum ad hoc; neq; n. in omnibus debet habere proportionem, ut patet ex eo, quod quâdo appetitus elicitus habet maius, nõ appetat bonum minus; nõ obstatè vero, quod appetitus innatus habeat maius bonum suum, appetit minus bonum, ut statim dicitur, ergo similiter nõ est necesse quod appetitus innatus magis appetat maius bonum, licet appetitus elicitus id faciat.

108. *Obiicies*: appetitus materiæ est potètia passiva naturalis eiusdè: sed hæc est indifferens ad omnes formas, & quantum est ex se non magis determinata ad vnam, quam ad alteram, alias sub illa, quam determinate respiceret, esset naturaliter, sub aliis violenter: ergo æqualiter appetit omnes formas.

Confirmatur, quia hinc oritur, ut materia appetat minus nobilem formam existens sub nobiliori, & formam semel amissam: ergo appetit æqualiter omnes.

Respondeo distinguendo minorem, est indifferens ad omnes, quâto ad hoc, quod per omnes possit perfici, & quod ex se nõ magis possit habere vñ, quâ alterâ, cõcedo; est indifferens ad omnes ita, ut nõ magis appetat vñ, quâ alterâ, nego minorem, & cõsequentiâ. Ad probationem minoris dico, quod quâuis magis esset determinata materia ad vñ, quâ ad alterâ, quatenus magis appeteret vñ, quâ alterâ; tamè nõ inde sequeretur, quod esset in statu violèto sub iis quas minus appeteret, quia sufficit ad tollendâ violètiâ, quod illas etiâ appetat, licet nõ tãto opere eas appetat.

Ad confirmationem dico, quod non ex æquali appetitu omnium formarum oriatur, ut appetat ignobiliore formas, & eas quas amittit; sed ex eo quod omnes appetat, licet magis vnas quâ alias, ut colligitur euidenter ex hoc quod si per impossibile appeteret omnes, sed in æqualiter, non posset non appetere ignobiliore & amittas.

109. *Obiicies*: appetere magis maius bonum est appetitum cognitiuorum, qualis nõ est materia: ergo nõ sic appetit.

Respondeo distinguendo antecedens: appetitu elicto, concedo; innato, nego antecedens & consequentiam.

Obiicies tertio: materia appetit formas solummodo ad faciendum vnum per se cum illis: sed cum quacunque facit vnum per se: ergo æqualiter omnes appetit.

Respondeo distinguendo minorem: facit vñ per se eiusdè rationis & æquè perfectum, nego minorem; diuersæ perfectionis concedo minorem, & nego consequentiâ; quia licet appetat facere vnum per se, magis tamen debet appetere facere vnum illud per se, quod est perfectius.

Obiicies quarto: sequeretur quod deberet appetere interitum formarum ignobiliorum, & quod ex nobiliori composito nunquam fieret ignobilius.

Respondeo negando vtrâq; sequelam, quia nõ obstatè maiori appetitu formæ perfectioris, manet appetitus ad formâ imperfectiorem, & sic nõ inest materiæ desiderij interitus eius. Deinde nõ obstatè eodè maiori appetitu potest agēs naturale tale applicari, quod prius ipsâ formâ, quâ magis appetit, & introducat formâ, quâ minus appetit; sicut n. non obstatè, quod aqua appetat frigus, & nõ appetat calorem, propter applicationem tamè agētis calefactiui priuatur frigore, & afficitur calore: ita nõ obstante appetitu maiori forme perfectioris, posset agēs aliquod applicati, quod introduceret formâ imperfectiorem, perfectiori expulsa: imò si materia nõ haberet appetitum ad formâ aliquâ imperfectâ, & tamè posset cõiungi eû illa per agēs naturale; sequeretur ex destructione cõpositi nobilioris cõpositum ignobilius. Vnde nõ video cur *Mastrius* dicatq; hoc argumentum cõvinceret, si materia non haberet appetitum ad formâ imperfectiorem, nõ quod in tali casu nõ sequeretur ex nobiliori cõposito ignobilius cõpositum.

L I 3 C O N

Curma-
ria non
sit in sta-
tu violen-
to carēs
formis,
quas ap-
petit.

Non 2.
qualiter
appetit
omnes
formas.

CONCLUSIO III.

Materia
quamvis
habet
formam
includen-
tem per-
fectiones
omnium
formarum
appeteret
alias for-
mas.

110. *Non solum materia appetit formas ignobiliores, dum est sub nobiliori, sed si haberet formam unam includentem perfectiones omnium aliarum formarum, adhuc appeteret alias formas imperfectiores.* Hæc videtur communior, & prima pars colligitur ex *Scoto* 1. d. 1. q. 1. ubi inquit quod nulla forma satiat materiam totaliter, nisi in illa omnium aliarum formarum perfectiones contineantur: ergo manet appetitus in materia ad ignobiliores, quando est sub nobiliori non continente perfectiones aliarum formarum. Secunda vero pars videri posset contra ipsum in eodem loco, quia videtur supponere quod si esset aliqua forma, quæ contineret aliarum formarum omnium perfectiones, illa satiare materiam, & consequenter non relinqueret in ipsa appetitum ad alias formas. Postea tamen explicabimus *Scotum*, & ostendemus neque hanc partem esse contra ipsum, sed potius iuxta ipsius principia.

Probat ex dictis, quia appetitus materiæ est perfectibilis eius: sed non obstante perfectioni ac perfectissima forma continente aliarum omnium formarum perfectionem, est perfectibilis per alias quascumque formas, quandoquidem possit facere cum qualibet ipsarum unum per se: ergo dicit appetitum ad illas.

Confirmatur, quia appetitus materiæ ad quaecumque formam est vel proprietas eius, ut tenet *Scotus*, vel quid essentiale ipsi, ut existimant alij: ergo semper manet non obstante quacumque forma, quam haberet materia etiam perfectissima illa.

111. *Materius probat hanc conclusionem, quia si materia non appeteret formam ignobiliolem, quando est sub nobiliori, non posset forma nobilior destrui, & consequenter compositum ex materia & anima rationali, quæ est forma perfectissima, quæ de facto dari potest, naturaliter iuxta legem ordinariam nequireret corrumpi, contra rationem, & experientiam.*

Verum hac probatio non placet, quia, ut ante dixi, quamvis nō diceret materia appetitum ad formas ignobiliores, dum esset sub nobiliori aut nobilissima, tamen posset agens naturale introducere dispositiones, contrarias illi formæ, & eam expellere ac educere aliā formā ex potentia materiæ, sicut potest educere calorem ex potentia aquæ, quamvis aqua non appeteret illam: unde nego sequelam.

Dices: ex appetitu materiæ ad alias formas præter habitam dicitur communiter materiam esse radicem corruptionis, & generationis: ergo si non haberet appetitum ad formam ullam, quando esset sub forma perfectissima, non posset fieri corruptio aut generatio ex ea.

Respondetur negando maiorem, in sensu præciso, quasi scilicet solus appetitus materiæ esset radix corruptionis ac generationis; nam etiam si appetitus ille sit causa cur possit coniungi cum aliis formis, tamen quamvis non adesset, modo materia haberet coniungibilitatem cum aliis formis incompatilibus, adhuc esset radix generationis & corruptionis, ut patet in exemplo aquæ.

Confirmatur hoc, quia materia cælestis (supponendo quod sit eiusdem speciei cum materia sublunari) habet appetitum ex se ad alias formas, & tamen non potest naturaliter perdere formam cælestem: ergo appetitus præcise non est sufficiens ad hoc, ut possint agentia naturalia generare & corrumpere.

112. *Obiicies primò*; Non datur appetitus innatus respectu mali: sed imperfectior forma esset malum materiæ, ergo non appetit ipsam.

Respondetur negando minorem aut potius distinguendo maiorem respectu mali simpliciter, concedo; respectu mali secundum quid, nego maiorem; & similiter distinguo minorem: est ipsi malum secundum quid, concedo, & nego consequentiam, est ipsi malum simpliciter, nego minorem, quia quod perficit aliquid, non est ipsi malum simpliciter; licet esset aliquid quod impediret maius bonum, & præsertim si per accidens impediret illud maius bonum, ut contingit in proposito, quia forma ignobilior per accidens tollit formam perfectiorem, quia per accidens est quod infuerit illa perfectior forma, aut quod esset hic & nunc producenda, quando producebatur forma

imperfectior. Exemplum huius potest esse in moralibus in eo, qui cum posset actum nobilioris virtutis elicere, eo, quando non adesset præceptum, neglecto, eliceret actum ignobilioris virtutis, ille enim actus ignobilioris virtutis incompatibilis cum actu nobilioris non esset dicendus actus malus, quia alias non esset virtutis, quamvis impediret formaliter actum meliorem; ergo similiter, quamvis forma imperfectior impediat perfectiorem, non debet dici mala simpliciter.

113. *Obiicies secundo*. Ideo Deus visus ita satiat appetitum beati, ut non desideret aut apperet aliud videre, quia aliorum obiectorum continet perfectiones: ergo quando materia haberet unam formam aliarum perfectiones continentem, ita satiaretur, ut non appeteret aliam saltem inferiorem.

Respondetur primo, exemplum esse ad oppositum, quia non ita satiatur beatus Deo viso, quin appetitu innato apperet alia videre, quidquid sit de appetitu elicto; ergo similiter dicendum in proposito. Dixi quidquid sit de appetitu elicto, quia fortassis etiam appetitu elicto beatus aliqua alia præter Deum desiderat, nam certe quando beati orant pro nobis, desiderant nobis bona, verum tamen est, quod illud desiderium eorum sit cum summa resignatione ad voluntatem diuinam, & absque vlla molestia, ac propterea non impendit quo minus sint plene satiati eo non obstante, de quo tamen suo loco.

Respondetur secundo negando consequentiam, quia, ut non eo supra dixi, non eodem modo discurrendum est de appetitu elicto, præsertim regularo ac conformi rationi ac de appetitu innato, ut patet ex eo quod aliquis posset quantum ad appetitum elictum satiari obento minori bono, quod tamen ab aduersariis nō dicitur de appetitu innato ergo non est eodem modo quantum ad hoc discurrendum de illis. Probat maior, quando quis appeteret eleemosynam ab aliquo Principe, posset esse contentus ea, quam daret, & non appetere maiorem: ergo potest quis satiari quantum ad appetitum elictum obento minori bono, ita ut aliud non petat. Et hinc fit ut plurimi (proh dolor) sibi satisfactum existiment, quando ad votum suum consequuntur bona terrena, nec curant consecutionem vitæ æternæ, sed illa forte essent contenti semper, si semper manerent in eodem statu.

114. *Obiicies tertio* *Scotum* supra, & 2. d. 14. q. 1. ubi docet quod forma includens virtualiter omnes perfectiones aliarum formarum, satiaret omnes appetitus materiæ etiam extensivæ: ergo non appetit aliam formam ullam, si habet talem formam.

Respondetur negando consequentiam, quia cum hoc quod satiatur materia per unam formam, potest habere appetitum innatum ad aliam: neque enim satiatus & appetitus innatus opponuntur, satiatus enim materiæ consistit in completionem quam dat forma informans faciens cum ipsa unum per se; appetitus autem consistit in perfectibilitate seu complebitate per formam; completio autem, & complebitas compatiuntur adeo, ut nihil compleatur quod non sit complebile.

Dices; si satiatus materiæ consistat in completionem tali: ergo per quancumque formam satiatur, quod videtur contra *Scotum*, qui negat materiam satiari nisi per formam continentem perfectiones omnium aliarum formarum.

Respondetur, satiaretatem capi posse dupliciter, vno modo quatenus dicit completionem quancumque, per quam fit unum compositum completum, & de hac non loquitur *Scotus*: alia est talis completio particularis, per quam possit dici, quod materia habeat actu omne suum complementum aliquo modo, nimirum vel formaliter vel virtualiter ac eminenter, & de hac satiaretate loquitur *Scotus*: & certum est materiam non posse hoc modo satiari, nisi habeat vel omnes formas simul, vel aliquam formam continentem formaliter, ac eminenter perfectiones aliarum formarum: & certum est etiam quod satiaretur habita una tali forma sic, ut posset dici simpliciter de ipsa, quod non haberet carentiam ullius perfectionis, quā potest habere, quandoquidē haberet omnes secundū speciem vel formaliter, vel eminenter, quod sufficit ut simpliciter dica

dicatur omnes habere, & hoc modo tantum vult Scotus, quod satiaretur materia per vnicam talem formam.

CONCLUSIO IV.

An vno appetitu materia appetat omnes formas.
 115. Vnico radicali & formali appetitu materia appetit non solum omnes formas eiusdem speciei, quas potest recipere, sed etiam omnes formas diuersæ speciei, si non possint dari materia diuersæ speciei, quarum aliqua determinarentur ad has formas, ita ut non possint alias recipere, alia ad alias: stant autem possint dari huiusmodi materia diuersæ speciei, tum non vno appetitu formali respicit omnes formas diuersæ speciei, sed diuersis formaliter appetitibus pro diuersitate formarum. Hæc est conformis principiis Doctoris, quamuis videatur aliquibus Scotistis problematicus in 4. d. 11. q. 3. & quantum ad primam & secundam partem est communior contra *Fuentem art. 4.* quoad tertiam autem partem non solet proponi, credo quod negaretur à recentioribus ac *Thomistis*, & à *Mastris* propter doctrinam quam habet q. 5. a. 3. obiectione prima ad tertium.

Probatur prima pars primo, quia si non respiceret omnes formas eiusdem speciei eodem appetitu radicali & formali, deberet habere tot appetitus actû sibi identificados, quot sunt formæ tales possibiles & consequenter quandoquidem formæ tales possibiles sint infinitæ numero, deberent esse infiniti respectus aptitudinales in materia distincti formaliter, quod videtur inconueniens propter omnia illa principia, quibus probatur non dari de facto infinitum actû. Probatur sequela, quia omnis appetitus, quo materia appetit vllam formam, identificatur ipsi materiæ, & consequenter inexistit ipsi, dum ipsa existit, siue formæ, quas respicit, existant realiter siue non existant: neque enim respectus aptitudinalis dependet ab actuali existentia termini secundum omnes.

115. *Probatur secundo*, quia non sunt multiplicandæ formalitates, nec respectus absque necessitate: sed nulla est necessitas multiplicandi appetitus formaliter ad multiplicationem formarum eiusdem speciei, nec vlla est ratio cur vnicò formaliter appetitu non posset materia appetere omnes illas formas: ergo non habet plures appetitus formaliter distinctos; sed vnicum tantum formalem appetitum, & consequenter vnicum radicalem: quia potius multiplicari deberet formalis, quam radicalis appetitus, qui est de ipsa essentia materiæ, & differentia constitutiva eius, ratione cuius pullulat appetitus formalis, qui est respectus aptitudinalis profluens ab essentia materiæ. Probatur minor: si esset aliqua necessitas multiplicandi respectus in materia, maxime quia posset intelligi cum respectu ad formam vnam, seu ut appetens vnam formam, sine eo quo intelligeretur cum respectu ad alias formas, seu ut appetens illas: sed hæc ratio non concludit quin eodem formaliter appetitu appetat omnes: ergo nulla est necessitas multiplicandi appetitus. Probatur minor, quia, ut diximus in disputatione de distinctione formali, potest vnica simplicissima formalitas intelligi cum ordine ad vnum quid, quin intelligatur cum ordine ad aliud, ad quod dicit ordinem.

Confirmatur hoc, quia secundum omnes eodem appetitu radicali, quæ est ipsa essentia materiæ, materia respicit omnes formas; sed ille appetitus radicalis potest intelligi, ut est principium appetitus formalis ad vnam formam, sine eo, quod intelligatur, ut est principium appetitus formalis ad aliam formam, & tamen non sunt plures appetitus radicales: ergo quamuis posset materia intelligi cum appetitu ad vnam formam sine eo, quod intelligeretur cum appetitu ad aliam formam, non debet dici quod habeat plures appetitus formales formaliter distinctos formalitate Scotistica ante omnem operationem intellectus, de qua loquor in conclusione, non de distinctione rationis ratiocinate aut ratiocinantis, neque enim curandum est an pluribus appetitibus ratione tantum distinctis appetat omnes formas; sed facile concedi potest, nec potest habere aliam difficultatem quam de nomine.

116. *Obiicit primo Scotus* 1. d. 1. q. 1. n. 6. vbi dicit

tot esse appetitus materiæ ad formas, quot sunt formæ receptibiles in ipsa: ergo nostra conclusio est contra Scotum.

Respondeo primo, posse Scotum intelligi de appetitibus ad formas distinctæ speciei iuxta tertiam partem conclusionis.

Respondeo secundo, eum posse intelligi cum *Vigerio*, *Borgia* & *Mastris* de appetitu proximo, quatenus inuoluit etiam dispositiones actuales, non de appetitu, qui est respectus identificatus materiæ: certum autem est, quod tot habeat dispositiones diuersas de facto materiæ, quot recipit formas diuersas.

Respondeo tertio, eum intelligi optime de tot appetitibus distinctis ratione tantum, non à parte rei antecederet ad omnem operationem intellectus.

Obiicit secundo. Relationes multiplicantur ad multiplicationem terminorum secundum doctrinam communem Scoti: ergo tot sunt appetitus in materia, quot sunt formæ receptibiles.

Respondeo distinguendo antecedens: relationes, quæ ita possunt respicere vnum terminum, ut non necessario debeant respicere alios terminos, concedo antecedens; quæ non possunt respicere vnum, quin necessario debeant respicere reliquos terminos, & quorum vnum non respiciunt prius quam reliquos, nego antecedens & consequentiam; quia materia æque primo respicit omnes huiusmodi formas; nec prius respicit vnam quam alteram, ut est euident.

Obiicit tertio ex Fonte: si esset vnus tantum appetitus in materia, satiaretur vnica forma, & non appeteret alias: ergo sunt plures, & consequenter tot, quot sunt formæ.

Respondeo negando antecedens, quia quandoquidem ille vnus respiceret alias formas, materia per illum appetere etiam alias formas.

117. *Ex his probatur secunda pars conclusionis*, quia in tali casu non posset esse respectus materiæ ad formam vnus speciei, quin esset respectus ad omnes alias formas aliarum specierum: ergo non est necessitas plurificandi respectus illos formaliter.

Confirmatur. In tali casu eadem esset ratio multiplicandi respectus ad formas diuersæ speciei, ac ad formas eiusdem speciei: sed ad has non multiplicaretur: ergo nec ad illas.

Probat Mastris, tum quia in homine sufficit vna inclinatio ad multos actus ridendi, in gravi vna propensio ad multos descensus; tum quia in subiecto contrariorum receptiuo vna est potentia contrariorum: ergo vna erit potentia, & consequenter appetitus materiæ ad formas impossibiles, & per consequens ad omnes. Tum quia si essent diuersæ potentiæ ac appetitus ad diuersas formas, posset omnes simul recipi.

Quæ probatio posset etiam adduci pro prima parte. Sed certe non sufficit, quia qui negaret conclusionem quoad has partes, negaret eandem inclinationem formaliter & hominis ad varios actus ridendi, & grauis ad varios descensus; & similiter negaret vnam formaliter potentiā ad formas contrarias, loquendo de potentia, quæ est respectus aptitudinalis, quo respiciuntur formæ; unde hac probatione obscurū per æque probatur. Deinde quāuis essent diuersi formaliter appetitus & potētia in materia, tamen formæ diuersæ non possent esse in ipsa propter incompatibilitatem realem ipsarum, incompatibilitas enim formarum attendi debet penes subiectum quod immediatum, quæ est ipsa materia, non penes ordinem istius subiecti ad illas formas, quæ est ratio sine qua non esset subiectum earum.

118. *Probatur tertia pars conclusionis*, quia signum præcipuum distinctionis formalis, antecedentis operationem intellectus est quod possit dari à parte rei aliquid sub vna consideratione, quin daretur sub alia consideratione, & hinc quia potest dari res à parte sub consideratione sensitiui, nimirum brutum, sine eo quod habeat rationem discursiui, colligimus quod in homine ratio discursiui distinguatur formaliter à ratione sensitiui: sed in

casu tertiae partis posset dari à parte rei appetitus materiae ad vnam formam, quin haberet annexum ordinem seu appetitum ad aliam formam: ergo in materia de facto existente ac respiciente per appetitum omnes formas, appetitus, quo respicit vnam, distinguitur formaliter ab appetitu quo respicit aliam.

Confirmatur: si idem formaliter appetitus respiceret omnes formas, impossibile est quod reperiretur à parte rei secundum eandem rationem formalem quin respiceret omnes: sed in casu conclusionis reperiretur appetitus vnius formae, qui non esset appetitus alterius formae: ergo non eodem formaliter appetitu respiciuntur illae formae.

119 *Obiicitur*: sequeretur quod in materia de facto essent infiniti respectus, quia sunt infinitae formae distinctae speciei possibiles.

Respondeo primo, negando sequelam cum sua probatione, quia secundum Scotistas communiter datur status in speciebus, de quo suo loco.

Respondeo secundo, concedendo sequelam, & dico quod vel id non est inconueniens, vel si sit inconueniens, propter hoc ipsum inconueniens neganda est hypothesis huius partis conclusionis, nempe quod possint dari materiae diuersae speciei sic, vt vna sit determinata ad formas aliquas, & alia ad alias. Nec mihi occurrit melior ratio ad probandum quod non possint dari materiae distinctae cum hac diuersitate, (quidquid sit an habere possent aliam diuersitatem specificam, de quo postea) quam hoc ipsum, nempe quod inde sequeretur quod in qualibet materia darentur infiniti respectus actu formaliter distincti.

Dices: hoc non sequeretur in sententia Scotistarum, qui ponunt statum in formis. *Contra primo*, quia saltem sequeretur in aliorum sententia. *Contra secundo*, quia quamuis ex principiis Scotistarum sequeretur status in formis distinctae speciei habentibus inaequalitatem perfectionis, quia scilicet sequeretur quod daretur aliqua forma infinitae perfectionis, tamen non sequeretur status in formis diuersae speciei, quae non haberent inaequalitatem perfectionis. Diximus autem in Logica possibiles esse species distinctas aequalis perfectionis.

QVÆSTIO VIII.

De unitate materiae primae.

120. **E**xaminādū hic quomodo materia prima sit vna in omnibus rebus constantibus materia prima, an sit vna numero, vel vna specie, vel vna tam numero, quam specie. Tres autem sunt ordines rerum, in quibus considerari posset materia prima, primus ordo est corporum sublunarium omnium, scilicet quotquot continentur sub concavo Lunae, de quibus nemo dubitat, quin consent materia, praeter eos, qui ipsius materiae existentiam vertunt in dubium. Secundus ordo est corporum caelestium, caelorum scilicet ac stellarum tam fixarum, quam errantium, de quibus valde dubitari posset an consent vlla materia; sed dubium hoc ad libros de Caelo remittendum censui, & modo supponendum quod materia consent, ac ex ista hypothesi discutienda praesens quaestio. Tertius ordo est substantiarum spiritualium, Angelorum scilicet ac animarum rationalium: quas substantias, quamuis probabilius ac communius sit carere omni materia, ac esse physice indiuisibiles, tamen non defuerunt plures viri doctissimi, qui oppositum censuerunt: unde remittendo huius controuersiae examē ad tractatum de Angelis, hic examinabimus, an ex hypothesi quod constarent materia, illa materia, qua constāt, sit eiusdem vel diuersae rationis à materia sublunarium ac caelestium corporum: sententiarum diuersitas facile colligi poterit ex conclusionibus, quas propterea enumerare non placuit.

CONCLUSIO I.

Materia prima sublunaria est eiusdem speciei, sed diuersa numero.

121. *Materia prima sublunarium omnium est eiusdem speciei, sed diuersa numero pro diuersitate corporum, in quibus simul inexistit, ita vt materia ligni sit diuersa numero à materia ignis simul existentis cum eodem ligno; & dico simul*

existentis quia eadem numero materia, quae est iam in vno corpore, posset esse postea in alio corpore. Hæc conclusio est communissima cum *Scoto 4. d. 11. q. 3. Sum. dispnt. 15. sect. 3. Auer. 1. q. 20. sect. 2. Amico trakt. 5. q. 8.* qui reliquos authores citant.

Probatur prima pars de unitate specifica, quia nullum est indicium aut fundamentum asserendi diuersitatem specificam harum materialium, nisi quod inexistant corporibus distinctae speciei, eaque essentialiter & physice constituentur: sed hæc ratio nihil valet: ergo non est asserenda illa distinctio. Probatur minor, quia materia eadem numero, atque adeo eadem specie, quae fuit in corpore ligni; postea reperitur in corpore ignis ex eodem ligno generati, ac diuersae speciei ab illo: ergo inexistencia materiae in diuersis specie corporibus non arguit diuersitatem specificam eius.

Confirmatur, quia nullum est corpus sublunare, quod non possit corrumpi, & ex eo generari aliud corpus distinctae rationis: ergo non est vlla materia sublunaris ita determinata ad aliquam formam recipiendam, aut aliquod compositum constituendum, quin possit esse sub alia specie forma, & constituere aliud specie compositum: ergo nulla materia sublunaris distinguitur specie ab alia materia sublunari.

122. *Probatur secunda pars de unitate numerica*, quia si naturaliter eadem numero materia posset esse in diuersis locis, & sub diuersis formis non subordinatis, ac constitui simul diuersa specie composita, verbi gratia lignum & ignem, non esset necessarium, vt ad productionem ignis ex materia ligni corrumpetur forma ligni, & ipsum lignum, vt patet: sed non potest generari vna substantia ex alia, quin illa alia destruat: ergo non potest id fieri naturaliter, & consequenter tot sunt materiae numero distinctae, quot simul existunt corpora distincta numero.

Confirmatur, quia quidquid probat distinctionem numericam aliarum rerum eiusdem speciei, probat etiam distinctionem numericam materialium inexistantium in diuersis corporibus simul existentibus: ergo distinguuntur numero. Nec contra hoc est, quod materiae omnes continuarentur, aut quod sint talis naturae: vt si separarentur à formis, continuarentur inter se, ac consequenter, vel actu faciunt, vel facerent, separatis formis, vnam numero materiam totalem. Tum quia quamuis, si omnes partes aquae continuarentur, facerent vnam numero totalem aquam unitate integritatis; verumtamen est, quod vna pars aquae distinguatur numero ab alia parte, tum quia non loquimur in conclusione de unitate integritatis & continuationis, sed de unitate numerica metaphysica, qualem habet qualibet res singularis, quae destrui potest manente altera re, ad quam comparatur, aut conseruari, destructa illa altera re.

123. *Obiicitur primo*: secundum Philosophum in genito & corrupto, licet sit eadem numero materia, non tamen eadem specie: ergo multiplicatur specie materia, in sublunariis.

Respondeo explicando mentem Philosophi per distinctionem antecedentis: non est eadem specie unitate specifica intrinseca ipsius materiae, nego antecedens, quia implicat esse aliquid idem numero, & non esse idem specie; hoc modo non est eadem specie unitate specifica extrinseca ipsius compositi resultantis ex ipsa, concedo antecedens, & nego consequentiam. Sensus ergo Philosophi est, quod licet materia geniti & corrupti sit eadē numero, non tamen constituit eandem speciem in genito & corrupto, quia genitum esse semper diuersae speciei à corrupto, ex quo gignitur; neque enim ex indiuiduo vnius speciei generatur vnquam, naturaliter loquendo, aliud indiuiduum eiusdem speciei, saltem immediatē.

124. *Obiicitur secundo*, potentiae distinguuntur specie, quando actus distinguuntur specie: sed formae substantiales sublunares sunt actus materialium sublunarium, & distinguuntur specie, & materiae illae sunt potentiae respectu earum: ergo distinguuntur specie.

Respondeo distinguendo maiorem: ita vt vna species, ac nume

ac numero potentia non possit respicere actus diuersæ speciei, nego maiorem, alias eadem specie, ac numero voluntas non possit habere volutionem & nolitionem, nec idem intellectus assensum & dissensum, nec eadem quantitas albedinem ac nigredinem, calorem ac frigus; nec vniuersaliter darentur formæ contrariæ expellentes se inimicem ab eodem subiecto: ita vt sensus sit, quod quando sunt aliquæ potentia, quæ respiciunt aliquos actus determinatæ speciei; quos aliæ potentia respicere nequeant, sicut oculus respicit calores, quos auris nequit respicere, istæ potentia per ordinem ad istos actus distinguantur specie, concedo maiorem, & concessa minori, nego consequentiam; quia nulla materia sublunaris respicit vllas formas, quas quæcunque alia materia sublunaris non possit æque bene respicere, vnde per ordinem ad illas formas nequeunt distingui specie.

CONCLUSIO II.

125. Materia corporum celestium, (si detur) non distinguitur specie à sublunari. Hæc est Doctores 2. dist. 14. quæst. 1. cum suis. D. Bonan. 2. dist. 12. quæst. 1. Molinæ in opere sex dierum, & aliorum multorum, quos citant ac sequuntur Conimbricen. 1. de calo c. 2. quæst. 6. art. 1. contra D. Thom. 1. par. quæst. 66. art. 1. cum suis, quos sequuntur Suar. disp. 13. met. sect. 11. Aueris quæst. 33. sect. 6. ac alij. Probat Mæstrinus, quia forma cæli non sariat totum appetitum materia, cum non contineat omnem perfectionem aliarum formarum sublunarium, non enim continet perfectionem animæ rationalis: ergo relinquit appetitum in materia ad formas sublunares, & consequenter est eiusdem rationis cum materia sublunarium.

Hæc probatio supponit, quod esset probandum, nimirum quod in materia cæli ex se sit appetitus ad formas sublunares, quod negant aduersarii. Itaque quantumvis non expleat forma cæli totam capacitatem materiæ celestis, ac propterea possit habere alias formas, tamen non sequitur quod possit habere alias formas sublunares, aut tales, quas potest recipere materia sublunaris.

126. Probari potest secundo, quia non potest ostendi quid peculiare possit competere materiæ primæ physicae vni, quod non competeret cuicunque alteri: cum enim qualibet materia physica prima sit potentia physica pura, & qualibet forma substantialis sit actus physicus correspondens potentiæ physicae, videtur quod qualibet materia possit coniungi cum qualibet forma physica, & consequenter, quod materia sublunaris possit ex se coniungi cum forma celesti, & materia celestis cum forma sublunari; atque adeo quod nullæ materiæ primæ possint inter se specie distingui.

Confirmatur, quia ex ratione materiæ primæ vt sic, habet materia prima sublunaris posse coniungi cum formis, cum quibus potest coniungi: sed materia celestis habet rationem materiæ primæ, vt sic: ergo potest coniungi cum iisdem formis.

Ad hanc probationem possit dici, quod vna materia, nempe sublunaris, determinaretur ex natura sua intrinseca ad certas formas, ita vt non possit coniungi ac facere vnum per se cū aliis formis, sicut corpus hominis determinatur ad animas rationales, & quod alia materia, nempe celestis determinaretur ex natura sua intrinseca ad alias formas, nimirum celestes, ita vt non possit vllam sublunarem recipere ac facere cum ipsa vnum per se; hoc autem supposito, sine dubio distinguerentur specie.

Ad confirmationem etiam responderi possit negando maiorem, & dicendo, quod ex ratione materiæ primæ, vt sic, habet posse recipere aliquam formam; ex ratione vero materiæ primæ talis habet recipere tales ac tales formas; vnde cum materia celestis non habeat rationem talis materiæ, neque sublunaris in sententia aduersariorum, non debet posse recipere formas receptibiles à materia sublunari; & cum hæc non habeat rationem particularem materiæ celestis, non debet posse recipere formas celestes.

127. Nihilominus, quamuis propter hanc responsionem difficulter possit ostendi repugnantia in diuersitate specifica materiarum celestium & sublunariū, nisi ostendatur de facto, quod materia sublunaris determinet sibi solas formas sublunares, & materia celestis determinet sibi solas formas celestes, non debet asseri; patebit autem ex dicendis, quod id ostendi non possit.

Deinde quandoquidem materia prima sublunaris possit coniungi, & facere vnum per se cum anima rationali, quæ est perfectior forma quacunque celesti, & cum formis imperfectioribus, quam sint formæ celestes, videtur etiam coniungi posse ex se cum forma celesti, atque adeo non determinare sibi formas sublunares tantummodo; & quandoquidem materia sublunaris, quæ non asseritur ab aduersariis perfectior materia celesti, possit facere vnum per se cum anima rationali, videtur etiam, quod materia celestis possit facere vnum per se cum illa: & sane alias ex hoc capite possit colligi, quod materia sublunaris esset perfectior, quam materia celestis, contra aduersarios, nam materia ex natura sua susceptiua formæ perfectioris est perfectior, vt patet.

128. Præterea, non potest assignari aliquid particulare in forma celesti, ratione cuius determinaret sibi aliquam materiam particularem sic, vt non sufficeret ipsi quæcunque materia prima corporea: ergo materia prima sublunaris possit ipsam sustentare, ac facere cum ipsa vnum per se non minus, quam celestis.

Confirmatur particulariter contra Suarium, quia secundum ipsum repugnat multiplicatio specifica in materiis sublunariis; ergo etiam in quibuscunque materiis. Probatur consequentia, quia quemadmodum dici potest quod materia celestis determinat sibi formas solas celestes, ac sublunaris materia formas sublunares, ita sane potest dici, quod materia aliqua sublunaris possibilis determinet sibi formas aliquas sublunares, atque adeo esset diuersæ speciei ab alia materia sublunari possibili, quæ similiter possit sibi determinare alias formas sublunares: ergo si hoc dici nequit, neque illud etiam dici poterit. Nec refert quod formæ omnes sublunares conueniāt in ratione formæ amissibilis, aut corruptibilis; inde enim non sequitur, quod quæcunque materia correspondens vni debeat esse correspondens alteri: nam sicut non obstante, quod formæ omnes tam sublunares, quam celestes conueniunt in ratione formæ physicae, vt sic, hoc non obstante secundum ipsum possunt dari plures materiæ, quarum vna determinat sibi celestes propter rationem particularem suam, & istiusmodi formarum, ac alia sublunares: ita non obstante conuenientia formarum sublunarium omnium in ratione formæ amissibilis, aut corruptibilis, aut quacunque alia, possent tamen dari plures materiæ sublunares, quarum vna ex natura sua intrinseca determinaretur ad aliquas formas, & alia ad alias propter diuersitatem illarum formarum secundum rationes particulares; quod si hoc nequit fieri, nec illud fieri poterit. Vnde consequenter multo tenet Aduersa possibilitatem materiarum sublunarium diuersæ speciei ex suppositione quod materia celestis & sublunaris sint, aut possint esse diuersæ speciei.

129. Hinc probatur tertio conclusio, quia si materia celestis esset distinctæ speciei à sublunariis, maxime quia determinaret sibi formas celestes, nec possit coniungi cum formis sublunariis: sed hoc dici nequit: ergo non distinguitur. Probatur minor, quia si possit dari aliqua materia determinata ad aliquas formas, sequeretur, quod tot essent materiæ distinctæ speciei possibiles, quot sunt formæ: quia quemadmodum materia Solis est determinata ad formam Solis, ita possit dari materia alia, quæ esset determinata ad formam lapidis, & alia ad formam ignis, & ita de cæteris formis: sed hoc est inconueniens, quia, vt dixi in fine quæstionis præcedentis, inde sequeretur, quod de facto daretur infiniti respectus aptitudinales, & infinitæ formalitates radicales ipsis correspondentes in materia prima de facto existente: sed hoc videtur inconueniens: ergo.

Probatur quarto, quia non dantur plures causæ efficien-

tes

Materia
celestis
non di-
stingui-
tur specie
à sublunari.

tes primæ, nec plures causæ finales ultimæ: ergo nec plures materiæ primæ diuersæ rationis.

Dices: si ex vnitatem causæ primæ, & finis ultimi colligi deberet vnitatem materiæ primæ, quandoquidē non datur nisi vna numero causa prima, non deberet dari nisi vna numero materia prima, consequens est absurdum ex dictis conclusionibus præcedentibus: ergo & antecedens, & consequenter non valet consequentia probationis.

130. *Contra*, quia licet non debeat esse omnimoda proportio inter materiam primam & causam primam, quantum ad vnitatem, tamen tanta debet poni proportio in hoc, quanta potest: sed potest poni proportio quantum ad vnitatem specificam, licet non possit poni quantum ad numerum: ergo debet poni: & hoc est intentum argumenti, quod propterea hoc modo facilius proponi potest: Tanta vnitatem ponitur in causa prima & in fine ultimo, quanta potest poni: ergo tanta debet poni in materia prima: sed potest poni in materia vnitatem specifica licet non possit poni numerica: ergo debet poni in illa vnitatem specifica, licet non possit poni numerica.

Dices secundo: licet ponatur vna causa efficiens prima, non debet poni vna formalis prima: sed dantur plures speciei distinctæ: ergo similiter debent poni plures materiæ.

Respondeo, negando consequentiam, & disparitas est, quod ad vnitatem illam specificam corporum, quæ certum est dari in vniuerso, necessaria sit vnitatem specifica formarum, non autem materialium.

Probari potest quinto conclusio argumento Theologico desumpto ex autoritate S. Augustini lib. 1. de Genesi contra Manichæos cap. 7. & lib. 12. Confess. cap. 20. & aliorum Patrum communis, qui asserunt calum & terram facta esse ex eadem materia, & loquuntur sine dubio de eadē specie materia, non de eadem genere.

131. *Probat conclusio ultimo*, & principaliter, quia non est vlla ratio, vnde colligatur distinctio specifica materialium celestis ac sublunaris: ergo gratis assereretur ipsarum distinctio, & contra vulgare principium, quod non sine multiplicanda entia sine necessitate: consequentiam omnes admittunt. Probat antecedens soluendo rationes, quas adferunt aduersarii. *Prima ergo ratio est*, quod calum sit ab intrinseco incorruptibile, vt hic supponi debet; sed non esset sic incorruptibile, si constaret eadē specie materia cum sublunaribus: ergo Probat minor, quia materia sublunarium est radix corruptionis eorum ob appetitum suum ad diuersas formas: ergo si similis datur in celestibus corporibus, debent esse corruptibilia ab intrinseco non minus, quam sublunaria.

Confirmant primo, quia ex incorruptibilitate intrinseca calum debet materia ipsius esse determinata ad vnam formam, & consequenter distinctæ speciei à materia sublunari, quæ non est sic determinata.

Confirmant secundo, quia ideo sublunaria sunt corruptibilia, quia includunt materiam primam non determinatam ad certam formam, sed appetentem varias formas: ergo si calum includit talem materiam, non erit incorruptibile ab intrinseco.

132. *Contra hoc fundamentum*, in primis facit, quod vel loquantur de incorruptibilitate simpliciter in ordine ad quodcumque agens, etiam Deum, vel de incorruptibilitate in ordine ad causas secundas ac ad Deum, vt est auctor naturæ, ac agens secundum potentiam ordinariam. Si de prima incorruptibilitate loquuntur, maior est manifeste falsa, nam certum est Deum posse dissoluere partes physicas, quibus supponimus constare calum auferendo ipsarum vniem, & consequenter extra dubium est, eum posse corrumpere calum, & aliud calum ex materia ipsius generare, vniendo cum materia ipsius aliam formam, saltem eiusdem rationis cum forma corrupta; nihil autem aliud, quam hoc requiritur ad proprie dictam corruptionem calum.

Quod si loquantur de secunda incorruptibilitate in ordine ad causas secundas & Deum, vt agit secundum potentiam ordinariam, minor est falsa, nam bene posset esse sic incorruptibile, quamuis constaret materia eiusdem

speciei cum sublunaribus. Nam si Deus produxisset aliam quam substantiam corpoream sublunarem talis rationis, vt exigeret eonaturaliter pro qualitatibus conseruatiuis aliquas, quibus non darentur alie qualitates contrariæ producibiles ab vlla causa secunda, nec à Deo saltem vt agit secundum potentiam ordinariam; illud corpus non posset destitui, aut corrumpi ab vlla causa secunda, nec à Deo, vt sic agente, quia nulla causa secunda de facto, nec Deus vt agit ordinarie, destruit aliquam substantiam, nisi expellendo qualitates conseruatiuas eius per qualitates ipsas contrarias: ergo non posset causa secunda destruere tale corpus, & consequenter esset incorruptibile ab intrinseco in ordine ad causas secundas ac ad Deum, vt agit de potentia ordinaria, non obstante, quod constaret materia sublunari. Quod autem Deus posset huiusmodi substantiam aliquam producere, negari non potest, cum in hoc nulla sit proflus implicancia.

133. *Confirmatur hoc*, quia non obstante, quod sublunaria contentent materia eiusdem rationis, sunt tamen aliqua ex illis facilius, aliqua difficilius corruptibilia per causas secundas, & illa diuersitas provenit ex natura particulari eorum desumpta à forma particulari, quam habent, tanquam à radice; ergo non obstante, quod constarent simili materia, nihil impedit quo minus posset aliquod ex illis esse talis naturæ, vt nullo modo posset destitui per causas secundas, propter naturam suam particularem desumptam à sua forma particulari.

Confirmatur secundo: ex natura particulari substantiæ calum oritur, quod quantitas eius, licet sit eiusdem rationis cum quantitate sublunari, non sit capax recipiendi à causis secundis calorem, vt aduersarii supponunt, quauis possit recipere calorem, dum existit in sublunaribus: ergo ex natura particulari calum posset accidere, vt materia eius non esset capax vllius forme producibilis à causis secundis, & consequenter, vt calum esset incorruptibile ab intrinseco in ordine ad causas secundas, quamuis materia eius esset eiusdem rationis cum materia sublunarium.

Deinde, licet calum sit de facto incorruptibile per vllas causas secundas de facto existentes, non est adeo certum, quin possit Deus producere aliquam causam secundam, quæ ipsum posset destruere; vnde posset negari maior, loquendo etiam de secunda incorruptibilitate. Nec refert, quod calum dicatur simpliciter incorruptibile: hoc enim simpliciter posset intelligi quantum ad causas secundas de facto productas, aut producendas.

134. *Ex his respondeo* in forma ad prædictum fundamentum, distinguendo maiorem: calum est incorruptibile in ordine ad potentiam absolutam, aut in ordine ad causas omnes secundas, comprehendendo possibiles non futuras, nego maiorem; in ordine ad causas secundas existentes, aut futuras, concedo maiorem, & nego minorem cum consequentia suæ probationis.

Ad primam confirmationem distinguo antecedens: ex natura ipsius materiæ, quasi illa ex se non posset coniungi cum aliis formis, nego antecedens; ex natura forme celestis, seu ex defectu virtutis in causis secundis, quæ possit expelli forma celestis à materia calum, concedo antecedens, & nego consequentiam.

Ad secundam confirmationem, distinguo antecedens: non determinatam, neque ex se, neque ex natura forme, aut defectu virtutis expulsiuæ in causis secundis, concedo antecedens; non determinatam ex se præcise, nego antecedens & consequentiam. Alia aduersariorum fundamenta consistunt in sequentibus obiectionibus.

135. *Obiicit primo Philosophum qui lib. 1. de generat. rer. 43. 53. 54. & 87. dicit*, ea, quæ habent communem materiam inter se inuicem agere, & pari posse; sed celestia & sublunaria non possunt inter se inuicem agere & pari, calum enim non pariuntur à sublunaribus, sed agunt in illa, ergo non habent communem materiam.

Deinde 12. met. expresse asserit materiam calum esse diuersam rationis à sublunari: & hoc idem voluit, quando dixit, quod corruptibile, & incorruptibile distinguantur genere; intellexit enim per genus, genus physicum quod est materia.

Respon-

Prima ratio aduersariorum.

Calum posset esse incorruptibile, non obstante materia.

Respondeo omitendo diligentius examen locorum citatorum, quæ bene considerata in ipso Philosopho inueniuntur meo iudicio non esse ad propositum: sed relinquentur hoc, inquam, respondeo quod Philosophus solum vult materiam cælestem esse diuersæ rationis, hoc est status ac conditionis non ex natura sua intrinseca, sed ex conditione formæ, quod non facit ad rem. Quam responsionem dedit *Gianinus*, & non sufficienter impugnat *Auersa* dicendo quod si materia cælestis esset diuersæ rationis & status ex conditione formæ, tum vna materia sublunaris posset dici esse diuersæ rationis à materia sublunari, quia diuersam habet formam. *Respondeo* enim mentem Philosophi, & intentum responsionis prædictæ esse, non quod materia cælestis sit diuersæ rationis quomodocumque; sed quantum ad non patiendum ab illis, in quæ agit, quam diuersitatem habet à forma cælesti, & nulla materia sublunaris habet similem conditionem, licet vna materia sublunaris habeat ex forma aliquam differentiam in patiendi ab alia materia, quia difficilius mutari potest motu generationis vna materia sublunaris, quam alia materia. Adde hic non tam defendere nos conclusionem ex autoritate, quam ex ratione.

136. *Obijciens secundo*. Posset dari in cælis materia diuersæ rationis à sublunari, & determinata ad vnam formam in specie, & si daretur, incorruptibilitas cæli ab intrinseco sic facilius saluaretur, & daretur ratio cur non posset à causa secunda corrumpi: ergo ita dicendum est.

Respondeo primo, quod facilius ostenderetur incorruptibilitas cæli etiam in ordine ad diuinam potentiam, dicendo cælum esse corpus simplex, & tamen id non debet asseri, nisi sit aliqua ratio id concludens: ergo similiter in proposito discurrendum, & negari potest consequentia.

Respondeo secundo negando antecedens, pro secunda parte, quia non facilius assignatur ratio, cur non possit corrumpi cælum à causa secunda dicendo, quod materia ipsius sit determinata ad vnam formam, quam dicendo, quod qualitates conseruatiuæ eius non habeant qualitates contrarias, & consequenter quod expelli nequeant à causis secundis; quia hæc non sunt natæ expellere qualitates, nisi per introductionem qualitatum contrariarum.

137. *Obijciens tertio*. Nisi materia cælestis esset determinata ad certam formam, vnum corpus cæleste posset producere corpus sibi simile ex materia alterius cæli; & nisi forma cælestis esset determinata ad materiam talem, posset produci forma cælestis in materia sublunari: ergo materia cælestis est determinata ad formam vnam tantum, & forma cælestis ad materiam cælestem, ac consequenter hæc erit diuersæ rationis à sublunari.

Respondeo negando antecedens pro vtraque parte, quia non est necesse vt cælestia corpora habeant virtutem productionis sui similitudinis.

Obijciens quarto. Frustra esset potentia & appetitus in materia cæli ad alias formas, quandoquidem nunquam posset naturaliter coniungi cum aliis formis: ergo non est in ea talis appetitus, & consequenter est determinata ad formam illam, quam habet, atque adeo est diuersæ speciei à materia sublunari.

Confirmatur, quia Deus posset in cælis producere materiam distinctam à materia sublunari, quæ scilicet esset determinata ad formas cæli, & non posset poni sub formis sublunariis: ergo quandoquidem de facto nunquam sit ponenda materia cæli sub forma sublunari, probabilius est quod produxerit de facto in illis talem materiam, quam materiam indifferentem ad formas etiam sublunares. Propter hanc confirmationem dicit *Arriaga disp. 2. mem. 168.* forte probabilius esse quod materia cæli sit diuersæ speciei, quamuis idem author *num. 167.* absolute dicat id non posse certo definiti.

138. *Respondeo* negando antecedens, ad cuius probationem dico, quod imprimis posset reduci ad actum naturalissimum, quantum est ex parte materiæ, & simpliciter quantum ad potentiam absolutam, non solum per Deum, sed forte etiam per aliquam causam secundam possibilem.

Deinde non est frustranea potentia in aliqua specie, licet in aliquo indiuiduo non posset reduci ad actum, modo in aliis indiuiduis posset sic reduci: sic non est frustranea potentia ascendendi ad cælum Luna in igne nostro vulgari, qui tamen naturaliter nunquam eo potest transire, quia alius ignis ibi reperitur vt communiter supponitur, & bonum esset nostro igni esse ibi: sic etiam non esset frustranea potentia & appetitus in materia lapidis ad formam auri, licet non posset naturaliter acquirere formam auri, quia sufficit quod alia similis materia posset eam acquirere; & quod ipsa per illam perficeretur, si coniungeretur cum ipsa: sic etiam demum non frustra est potentia, & appetitus in materia ad formam corruptam, licet nullum agens naturale posset restituere formam illam corruptam. Et si quæretur ad quid deferuiat ille appetitus? *Respondeo* ad hoc, quod materia cæli perfici possit aliis formis, si coniungeretur cum illa.

Ad confirmationem respondeo negando consequentiam propter fundamentum nostræ conclusionis, & præsertim, quia non sunt multiplicanda entia sine necessitate: hic autem nulla est necessitas ponendi materiam distinctam in cælis.

CONCLUSIO III.

139. *Si Angeli essent physice compositi ex materia & forma, & adhuc essent spirituales substantia, quales modo sunt, nimirum indivisibiles integraliter, & incapaces quantitatis, materia ipsorum esset diuersæ speciei à materia sublunari ac cælesti.* Hæc est communis, & patet manifeste; quia materia qua constat Angelus, debet esse indivisibilis entitativæ; alias ipsemet Angelus non esset indivisibilis: ergo est distinctæ speciei à materia sublunari ac cælesti, quæ est diuisibilis entitativæ ex natura sua intrinseca: quod enim ex natura sua intrinseca includit partes entitativas, distinguitur sine dubio specie ab eo quod non includit tales partes. Hæc probatio mihi conuincit conclusionem ex suppositione sententiæ communioris & Scoti, quæ tenet distinctionem partium entitativarum substantiæ non provenire formaliter à quantitate, sed omnem substantiam capacem quantitatis habere suas partes entitativas ex se. In opposita vero sententia non sufficeret, quia responderi posset materiam ex se non esse diuisibilem formaliter in partes entitativas, sed habere illam diuisibilitatem, & extensionem à quantitate; unde quia in Angelis non habet quantitatem, & in corporibus habet quantitatem, propterea in his est diuisibilis, in illis non est: nec hæc responsio impugnari melius potest, quam per principia, quibus probatum est in Logica, substantias non habere à quantitate suas partes entitativas, sed à seipsis.

140. *Probari potest secundo conclusio*, quia materia Angeli est spiritualis, & materia corporum est corporea, ergo distinguuntur specie necessario.

Dices materiam Angeli secundum se non esse spiritualement, nec corpoream, sed materiam secundum se abstrahere ab vtraque illa ratione, & reddi spiritualement per formam Angeli, ac corpoream per formam corporis.

Contra, quia si poneretur à parte rei absque vlla forma, deberet esse vel spiritualis, vel corporea: videtur enim quod ens vt sic adæquate diuidatur in spirituale & corporeum, sic vt nullum ens reale detur à parte rei, quod non sit vel spirituale vel corporeum: ergo materia realiter existens secundum se non potest abstrahere à spiritualitate, & corporeitate.

Confirmatur, quia materia secundum se existens absque vlla forma, vel debet habere partes integrales, vel debet carere talibus partibus; si careat talibus partibus (quandoquidem non sit indivisibile continuatum aut terminatum aliarum partium, vt sunt indivisibilia, quæ dicuntur esse in continuo) est spiritualis, quia in hoc videtur consistere ratio substantiæ spiritualis. Si habeat partes entitativas, ergo est substantia corporea, quia in hoc videtur consistere ratio substantiæ corporeæ: ergo non abstrahit ab alterutra ex illis rationibus. Verum quia hæc probatio dependet à conceptu substantiæ spiritualis, &

Materia
angeli est
et distin-
ctæ ratio-
nis à ma-
teria su-
blunari.

corporeæ, qui non est tā obuius & facilis, ac videri posset, nolo in ea examinanda ulterius hærere, & sistendum suadeo in prima probatione, quæ magis est realis, & minus intricata, minusq; dependens à quæstione de nomine.

141. Fundamentum oppositæ sententiæ esse potest quod vel repugnet materiæ primæ diuersæ rationis, vel saltem de facto non dentur: ergo materia spiritualium non est diuersæ rationis à materia corporalium.

Respondeo primo: si verum sit antecedens, inde sequi vel quod repugnet etiam materia in spiritualibus, vel eam de facto in illis non dari, & consequenter si supponatur esse in illis, sequetur eam esse, & non esse eiusdem rationis cum materia corporum.

Respondeo secundo, negando antecedens pro vtraque parte, si detur materia in spiritualibus, vt supponitur ab aduersariis; absolute autem concedo antecedens, & distinguo consequens: non est distinctæ rationis ex vno capite, concedo; ex alio nego consequentiam. Itaq; vt dixi, ex hypothesi antecedentis esset, & non esset distinctæ rationis. Ceteræ difficultates, quæ moueri solent de materia prima, vt an sit de essentia corporum; an sit subiectum inhærensionis quantitatis ac qualitatum; an vllæ, & quænam formæ ex ipsius potentia educuntur; duabus sequentibus disputationibus tractabuntur.

Quæres: An materia sit actiua.

142. Pro complemento huius disputationis hoc dubiū videbatur proponendum. Ad quod breuiter *respondeo*, quod sine controversia habeat actiuitatem sufficientem ad hoc, vt suæ propriæ passiones emanent ac fluant ab ipsa, siue sint realiter distinctæ ab ipsa, vt tenere solent Thomistæ, siue realiter ipsi identificatæ, vt asserunt Scotistæ, cuius ratio est illa ipsa, qua probari potest de villa re quod habeat talem actiuitatem. Et hinc sequitur quod quantitas, si sit proprietas physica materiæ in ipsa subiectata, & ab ea inseparabilis, producat effectiue à materia non secus ac calor producit ab igne.

Deinde certum est quod habeat virtutem sufficientem vt pullulent ab ipsa relationes accidentales intrinsecus aduenientes, similitudinis verbi gratia ac dissimilitudinis, & aliæ tales: est enim materia vna similis alteri materiæ, & dissimilis formæ, & hoc tam necessario, modo existat alia materia, & alia forma, vt nec de potentia absoluta possit impediri, quin sit sic dissimilis ac similis, & consequenter quin emanent illæ relationes, si tamen ab vllis rebus emanant tales, de quo in Logica.

Rursus, gratissime negatur quin possit mouere intentionaliter intellectum non alligatum sensibus ad cognitionem intuitiuam sui tam bene, quàm forma aut accidens vllum, & hoc vel concurrente immediate cum intellectu in genere causæ efficientis, vel producendo speciem intelligibilem impressam in ipso, quæ immediate ipsum determinet. Ex quo sequitur quod materia non sit omnino ita passiva, vt non sit vllō modo actiua.

143. Denique, mihi videtur quod concurrat etiam actiue cum forma physica ad operationes physicas competentes per se ipsi toti; neque enim ipsa forma substantialis videtur mihi tota ratio agendi etiam actione physica, quidquid dicant communiter authores. Ratio autem mea est, quod forma sola non sufficiat absque materia, quemadmodum nec materia sola absque forma; & quod non videam vllam rationem, cur materia non haberet aliquam actiuitatem particularem circa tales actiones, quemadmodum forma habet, licet hæc haberet perfectiorem actiuitatem.

Confirmatur, quia ipsum compositum est quod agit: sed secundum aduersarios omnes, præter Scotistas, compositum non distinguitur à materia & forma vnitis: ergo materia etiam agit partialiter tali actione: & quamuis secundum Scotistas totum distinguatur à partibus vnitis tamen per se primo æquè includit vtramque partem: ergo sicut dicitur forma inclusa in ipso concurrere, materia etiam, quæ non minus includitur, debet dici per se concurrere.

144. *Obiicies* axioma vulgare, quod formæ sit agere, & materiæ pati. *Respondeo* optimum sensum huius posse

esse quod passiones omnes, quæ competunt toti, ac tendunt in eius destructionem, competant ipsi, non ratione formæ, quæ non inclinatur ad destructionem sui, & consequenter auertitur ab illis mutationibus corruptiuis; sed competant ipsi ratione materiæ: quantum ad hoc, quod materia etiam inclinatur ad illas, sicut inclinatur ad formas, ad quarum introductionem tendunt: Actiones autem, quæ competunt toti in ordine tum ad conseruationem sui tum ad generationem aliarum rerum, competant ipsi ratione formæ, quantum ad hoc, quod determinatio earum sit refundenda in formam: quamuis enim materia ad illas concurrat; tamen quia materia est ex se indifferens ad illas ac quascunque alias, si petatur ratio quare sint tales actiones potius quam aliæ, recurrendum est ad naturam particularem formæ. Itaque sicut licet intellectus concurrat actiue ad intellectiones quascunque, ratio tamen, cur hanc intellectionem potius quam illam habet, oritur ex specie vel obiecto: ita licet materia concurrat actiue ad illas operationes, ratio tamen cur has præ illis habet, est quod habeat talem formam: & in hoc sensu dicitur formæ esse agere; hoc est formæ esse determinare ad actiones quascunque in particulari, & hinc etiam desumi potest optima ratio cur forma compleat materiam ac perficiat ipsam. Vnde etiam posset dici quod forma sit tota ratio agendi, id est tota ratio agendi hac determinata actione. Hinc quoque operationes arguunt formam: cum enim materia secundum se sit indifferens ad quascunque operationes tales, debet determinari ad has præ illis per formam, & consequenter ex eo quod videntur tales operationes particulares, optime colligitur adesse formam aliquam particularem, à qua originem ducunt.

145. Nec refert, quod materia sit pura potentia passiva: hoc enim dicitur, quatenus non includit, tanquam partem sui, aliquam formam physicam. Nec refert etiam quod Philosophus dicat *secundo Physicorum* materiæ, & efficientem non coincidere: hoc enim non potest sic intelligi, quasi idem realiter non possit esse efficiens respectu alicuius formæ, & materialis causa eiusdem, alias intellectus non posset producere intellectionem in se, nec graue mouere se deorsum, nec leue sursum, nec vniuersaliter idem mouere seipsum, quod postea ostendimus esse falsum. Sed si pro vero accipi debet, intelligendum est sic quod materia prima, & efficiens totale non possint coincidere: quod vltro concedendum, sed non præiudicat nostræ resolutioni, neque enim asserimus materiam causam esse effectiuam totalem vllius operationis physicae.

146. *Obiicies secundo ex Arriaga disp. 2. sect. 9.* quia effectiuitas materiæ non est necessaria ad illas operationes, forma enim caloris est sufficienter productiua alterius caloris absque concursu effectiuo materiæ, & idem est de formis substantialibus: ergo materia non est actiua in ordine ad formas aut actiones transeuntes.

Respondeo negando antecedens, & probationem pro secunda parte: quamuis enim calor sit productiuis alterius caloris absque concursu materiæ, vt patet tum experientia in accidentibus Eucharisticis; tum ratione, quia non facit ens per se cum suo subiecto aut materia, & propterea potest habere virtutem completam respectu formarum sibi similium; tamen forma substantialis non habet talem virtutem, & alias non video quomodo compleri posset per se à materia, aut quomodo cum materia possit facere vnum per se substantiale habeatque rationem actus per se respectu materiæ, & materiæ rationem potentia per se respectu formæ.

Obiicies tertio, ex eodem: Materia non continet formas substantiales: ergo non potest ad eas concurrere. *Respondeo*, in antecedenti peti principium manifeste; idem enim est continere formas illas, ac eas posse producere, vnde idem per idem probatur. Sed in forma, nego antecedens.

Materia
habet
actiuita-
tem ad
suum pro-
prie-
tatum
emanatio-
nem.

Item ad
producen-
das spe-
cies.

Item ad
operatio-
nes phy-
cas.

Quomo-
do ma-
teria & effi-
ciens non
coincidit.

DISPUTATIO IV.

DE FORMA SUBSTANTIALI.

MULTIPLEX est forma, vna artificialis, altera naturalis; illa acquiritur per artē, hæc per naturā, & diuiditur in substantialem, quæ est substantia, & accidentalem, quæ est accidens. *Rursus* forma substantialis diuiditur in intrinsecā, quæ intrinsece componit substantiā, & extrinsecā, per quam intelligitur causa exemplaris, quæ intrinsece non componit substantiam, respectu cuius dicitur forma. Denique forma substantialis intrinseca est duplex, vna Metaphysica, quæ non distinguitur realiter à re, cuius est forma, aut si distinguitur, non est ratio distinguendi rem, cuius est forma, specificè aut essentialiter ab aliis rebus: quod addo propter existentiam; quæ quamuis esset distincta realiter à re, esset tamē forma metaphysica ipsius. Alia Physica, quæ realiter distinguitur à re, cuius est forma, & constituit illam, seu facit cum illa rem essentialiter distinctam ab aliis rebus, vocaturque communiter forma informans, quia materiam quæ est altera pars compositi physici, intrinsece informat, & eam sic informando, constituit totum: & de hac forma; quia est vnum ex principiis corporis naturalis hic agitur.

Eam autem antiqui variis nominibus appellauere. *Pythagoras* eam vocabat *vnū*, quod materiam, quæ communis est ad multas species, determinaret ad vnā; *Tymæus* apud *Platonem*, *mentem* propter similitudinem quam habet cum mente diuina; nam vt multiplex & mira rerum omnium materialium varietas à mente diuina efficienter, ita à forma prouenit formaliter, & hac etiam de causa vocabatur à *Platonis* *diuina soboles*, *Plato* ipse nonnunquam *similitudinis* & *effigies idearum* in mente diuina existentium, & nonnunquam etiam *embras*, quia non imitantur istas ideas nisi imperfectè, eo quod res in mente diuina perfectius esse habent, quàm in seipsis. *Aristoteles* aliquando *pulchrum*, quod conferat rebus pulchritudinem; aliquando *optimam*, quod ipsam maxime appeteret materia; aliquando *finem*, quia eam maxime intendunt agentia naturalia; aliquando *quidditatis rationem*, seu *quod quid est rei*, quod esset præcipua pars compositorum naturalium, & ratione cuius solummodo haberent inter se distinctionem specificam. Alij *terminum*, quod materiam ex se indeterminatam determinat ad certam speciem. Alij *characterem*, quod per eam cognoscatur differentia specifica compositorum. Alij *exemplar*, quod vt exemplar propositum artifice determinat ipsum ad certum opus, ita forma determinat agentia naturalia ad certas operationes.

QVÆSTIO I.

Quid sit forma substantialis, & an detur.

2. **Q**UIA in hac quæstione nulla est controuersia inter Peripateticos, non erant enumerandæ sententiæ illæ, sed veritas ipsa simpliciter proponenda duabus conclusionibus.

CONCLUSIO I.

Bene describitur forma substantialis esse substantia incompleta nata actuare materiam, faciendo cum ipsa vnum per se. Hæc in re est communis, & patet, quia omni & soli conuenit, & declarat naturam formæ, vt distinguitur ab omni alia re. Dicitur *substantia incompleta*, vt distinguitur à toto composito completo, & accidentibus. Dicitur *nata actuare materiam*, vt distinguitur ab ipsa materia, cum qua conuenit in ratione substantiæ incompletæ. Dicitur *faciendo cum ipsa vnum per se*, vt

ostendatur quid sit ista actiatio, nihil enim est aliud quam determinatio materiæ ad compositum constituendum.

CONCLUSIO II.

3. *Dantur forme substantiales.* Hæc est communissima cum Philosopho hic contra quosdam antiquos, & eam etiam negare debent quotquot negant materiam primam: si enim hæc non detur, non dabitur forma ipsam actians.

Probari solet communiter, quia alias non darentur composita substantialia: sed hoc est falsum, ergo. Hæc probatio non sufficit, nisi probetur minor, quæ ab aduersariis sine dubio negaretur.

Probari posset secundo, quia alias non darentur generationes substantiales: sed hoc est absurdum. Hæc etiam probatio similiter peccat ac præcedens, indiget enim probatione minoris, quam negarent aduersarij.

Probatum tertio, quia datur materia, quæ est pura potentia, & appetens formam substantialem, vt probauimus disputatione præcedenti: ergo datur etiam forma substantialis perficiens ipsam. Hæc petit manifeste principium, quia supponit dari formam substantialem: quia si forma non daretur, materia prima non daretur sub conceptu substantiæ incompletæ, & appetentis formam, nec disputatione præcedenti probatum est materiam primam dari sub tali conceptu, nisi supponendo quod darentur forme substantiales, quod suppositum huc probandum remissum est, nec hic propterea supponi potest, sed probari. Probatum quidem est dari aliquid commune subiectum primum, quod sit in re producta de nouo & in re corrupta: sed illud habere rationem entis substantialiter incompleti, ac perfectibilis per aliam substantiam incompletam non tam est probatum quam suppositum, nec probari potest nisi probando dari formam; unde non debet assumi tanquam principium ad probandum formam.

Probatum quarto, quia certum est experientia aliqua accidentia aliquibus rebus conuenire connaturaliter, & disconuenire aliis rebus: calor enim conuenit igni, & disconuenit aquæ, vt colligitur ex eo, quod non conueniat aquæ, nisi ab extrinseco agente, quo semoto reducit se ad pristinum frigus reiciendo calorem; ergo debet esse in illis rebus aliquid, ratione cuius hoc accidat; cur enim esset disconueniens aquæ, quod non est disconueniens igni, nisi esset aliquid in aqua quod non est in igne? sed illud non est commune subiectum illud quod reperitur in aqua & igne, vt manifestum est, ergo debet esse aliquid aliud: sed illud aliud est, quod vocamus formam substantialem, ergo datur forma substantialis.

Dices illud aliud esse accidens, & non aliquid substantiale, quod probatur, quia est in materia prima seu communi illo subiecto, ac dependens etiam ab illo in esse & fieri, non minus quam accidens est in subiecto ergo est accidens non minus quam ipse calor, & consequenter non potest esse substantia nec completa, nec incompleta. Hæc est maxima huius rei difficultas.

5. *Respondent aliqui*, non esse accidens, quia licet sit in alio, non tamen est in alio per inhætionem, sed per informationem.

Et si quaratur, cur non sit in alio per inhætionem. *Respondent*, quia facit cum materia vnum per se, & quia est in per se potentia ad illud: quod autem est in alio per inhætionem, non facit cum ipso vnum per se, nec ipsum est in per se potentia ad illud, & hinc accidentia non faciunt cum suis subiectis vnum per se.

Contra, quia ideo facit cum illo, in quo inest, vnum per se, nec est in ipso per inhætionem, & subiectum est in per se potentia ad illud, quia est substantia incompleta: ergo antequam cognoscatur facere vnum per se cum illo subiecto, debet cognosci quod sit talis substantia; quod est id, quod modo examinari debet: unde in hac etiam ratione petitur principium, quia supponitur id, quod est probandum.

Mm

Alij

Alii respondent, ideo illud non posse esse accidens, quia aduenit enti, quod est in potentia, & non actuatum per aliam formam, accidens autem aduenit enti actuato per aliam formam.

Contra, quia quantitas est accidens, & tamen secundum satis communem sententiam non aduenit enti actuato per aliam formam: ergo non est de ratione accidentis aduenire enti actuato alia forma.

Deinde, secundum Scotistas anima aduenit enti actuato per aliam formam, etiam substantialem, & tamen est substantialis: ergo non est de ratione formae substantialis aduenire enti non actuato per aliam formam, & consequenter ex eo, quod aliqua forma adueniat enti actuato alia formā, aut non actuato, non potest colligi, quod sit, vel non sit substantiale; Præterea vnde colligitur, quod illud, quod aduenit enti non actuato, non possit esse accidens & inherere ipsi, quemadmodum intellectio, quæ aduenit Angelo, qui est ens non actuatum forma aliqua, inheret ipsi, & est accidens?

7. *Auersus* dicit illud non esse accidens, quia respicitur à materia seu subiecto illo communi primario, & non ut aliquid ordinatum per se ad aliam formam, forma autem accidentalis respicitur à materia secundario, & tanquam aliquid ordinatum ad aliam formam.

Contra, quia forma corporeitatis, quæ præter animam est in viventibus, ordinatur ad ulteriorem formam, nimirum ad animam, & tamen secundum veriorum Scotistarum sententiam est substantialis: ergo ordinatio illa non impedit substantialitatem.

Deinde vnde colligitur, quod aliquid existens in alio, & non ordinatum ad ulteriorem formam non sit accidens tam bene, quam alia accidentia, quæ ordinantur ad ulteriorem formam? quod enim sic ordinantur, vel non ordinantur, videtur esse impertinens ad accidentalitatem aut substantialitatem, nisi velimus hanc rem difficillimam reducere ad quæstionem de nomine.

Dices formas, quæ non sunt ulterius ordinabiles, esse altioris ordinis, atque adeo posse esse substantiales.

Contra, quia vel intelligitur per hoc, quod sunt altioris ordinis, ut extrahantur extra genus accidentis, & hoc est petere manifeste principium: vel intelligitur esse altioris ordinis, id est perfectioris naturæ, & hoc non impedit quod essent accidentia, quia intra genus accidentis possunt esse, & sunt de facto alia aliis perfectiora.

Confirmatur primo, quia materia prima, quamuis sit ordinata ad aliam formam, & ulteriorem perfectionem, adhuc est substantialis: ergo ordinatio illa non impedit substantialitatem.

Confirmatur secundo, quia intellectio non videtur ordinata ad ulteriorem formam, & tamen est accidens.

Dices esse ordinatū ad habitū. *Contra*, quia prima apprehensio, & visio ocularis non est ordinata ad habitū, & tamē sunt accidentia: ergo ordinatio illa non facit ad res.

8. *Alii respondent* colligi, quod illud non sit accidens, quia non præsupponit aliam formam, ex cuius vi particulariter sequatur; omne autem accidens præsupponit in obiecto talem rationem.

Contra, quia relationes extrinsecus aduenientes, Vbi, Situs, Quando, non præsupponunt in subiectis aliquam formam, ex qua sequantur; nec calor in aqua; & tamen sunt accidentia: ergo non præsuppositio talis formæ non arguit substantialitatem.

9. *Melius ergo respondetur* formam substantialem esse illam, quæ non præsupponit aliquam aliam, ex qua sequatur, aut producatur, & est principium aliquarum aliarum formarum conseruatorum totius compositi constati ex ipsa & subiecto in quo recipitur; vnde cum illud, ratione cuius conueniat aquæ frigus; & disconueniat ipsi calor, sit aliqua forma, quæ non sequatur ex forma præuia, & est principium aliquarum formarum conseruatorum, ac conseruatorum totius compositi ex ipsa, & suo subiecto, propterea debet dici forma non accidentalis, sed substantialis: ex experientia autem præmissa in probatione constat dari huiusmodi, ergo constat dari formam substantialem.

Cur forma
quæ dicitur
substantialis non
accidens.

Et si queratur, vnde colligatur quod forma talis debeat esse substantialis potius quā accidentalis, *Respondetur*, id colligendum ex communi acceptione formæ substantialis. Et hæc doctrina confirmari potest ex dictis in Logica disputatione de Accidenti ut sic, in prædicamentis.

10. *Probat*ur quinto conclusio, quia certum est lignum & aquam substantialiter differre, ergo differunt in aliquo substantiali: sed non differunt in subiecto communi, quod in utroque reperitur, ergo in alio substantiali: sed illud aliud est forma substantialis, ergo datur talis forma.

Confirmatur, quia differunt plus quam res alba & nigra: sed hæc differunt essentialiter in aliquo accidenti: ergo illa differunt in aliquo substantiali.

Confirmatur secundo: quando ex re alba fit nigra, aut ex calida frigida, non dicitur ipsa res alba aut calida destrui, & frigida ac nigra generari; nec dicitur aliam esse rem iam ab illa, quæ fuit ante: sed quando ex ligno fit ignis, dicitur destrui lignum, & ignis generari, & alia esse rem ab illa, quæ fuit ante: sed ratio huius non potest esse alia quā quod, quando ex re frigida fit calida, non destruitur aliquid substantiale, sed aliquid accidentale; quando vero ex ligno fit ignis destruitur aliquid substantiale: sed illud substantiale non est subiectum commune, ergo præter illud subiectū commune datur aliud substantiale: illud autem est, quod vocamus formam substantialem: ergo datur forma substantialis.

Confirmatur tertio, quia certum est dari animam rationalem, quæ est forma substantialis, tum quia per se potest connaturaliter existere absque subiecto, quod non est verum de vilo accidenti; tum quia id definitum est in tertio Lateranensi Concilio sub Leone X. *sect. 8.* & *Clement. vnicade summa Trinitate*: ergo non solum datur forma substantialis, quæ est anima, sed alia formæ substantiales in cæteris rebus. Consequentia quoad primam partem est euidens. Probat quoad secundam, quia aliæ cæteræ res per se existentes, v.g. lignum & lapis, essent entia incompleta substantialiter, constarent enim substantialiter sola materia prima, sed materia prima est substantia incompleta, aliās non posset aduenire ipsi forma substantialis animæ.

11. *Arriaga disput. 3. sect. 1. num. 2.* putat hoc argumentum non esse efficax, quia dubitari posset an materia prima, quamuis sit quid incompletum, manere tamen possit absque suo complemento, quandoquidem anima ipsa rationalis, quamuis sit quid incompletum, manet tamen absque suo complemento post mortem hominis. Sed argumentum tamen, hoc non obstante, habet vim, quia quidquid sit an manere possit vel maneat aliquando naturaliter materia absque forma; tamen absurdum est, quod esset incompleta in omnibus aliis rebus, & quod non nisi solo homine compleatur, & consequenter admittendum est dari alias formas substantiales præter animam rationalem, quod est intentum huius argumenti. Et sane quantum ad rationem naturalem eadem est ratio colligendi, quod materia compleatur in homine, per formam substantialem, & quod compleatur in aliis animantibus, etiam in aqua & igne per talem formam; vnde si ex fide hebetur quod sic compleatur in homine, argumento Theologico optimo colligi potest, quod similiter cōpleatur in aliis entibus.

12. *Idem num. 3.* opponit aliam difficultatem contra hanc confirmationem, nepe quod non sequeretur alias res esse substantialiter incompletas, quamuis constarent sola materia prima, quia materia prima posset esse substantia completa, quamuis in homine cōpleretur ulterius per animam rationalem, quemadmodum Verbum diuinum, licet sit completum, potest tamen facere vnum per se cum natura humana, & in hoc sensu compleri per illā.

Circa quā difficultatē satis prolixè discurret: sed facile respondetur, quidquid sit, utrum substantia cōpleta posset ulterius cōpleri, constare materiam primā sicut non est sic cōpleta substantialiter in homine, ut sit tota substantia hominis; ita eam non esse sic cōpletā in aliis animantibus ac subiectis, ut sit tota substantia earū, quia aliās aliæ substantiæ non differrent substantialiter, & quia opera

operationes; & accidentia propria substantiarum non competunt ipsis ratione materiae primæ, quæ est eiusdem rationis in illis: ergo sequeretur, quod si præter eam non darentur in aliis animantibus & substantiis aliæ formæ substantiales; quemadmodum aliæ dantur in homine, quod aliæ substantiæ non essent completæ substantiæ in ratione substantiarum particularium talium, quod est intentum argumenti.

Alia probatio Aristotelis. *num. 11.* Idem *Arriaga* alio modo probat conclusionem *num. 11.* ex mysterio Eucharistiæ, quia constat ex fide totā substantiā panis perire, & manere accidentia ipsius: ergo nullū accidens est pars substantialis ipsius, & consequenter præter materiam primam datur aliqua forma substantialis in pane, tum quia ipsa materia prima non est tota substantia panis, alias lapis esset panis; tum quia, quādoquidem materia prima Christi manet sub accidentibus panis, sequeretur, quod maneret panis, si panis nihil aliud est quam materia prima cum talibus accidentibus.

Hæc probatio est bona probatio Theologica, si antecedens esset tam certum quoad secundam partem, nimirum quod accidentia omnia panis remaneant. Sed forte de hoc dubitari posset, & dici quod non constet alia accidentia ibi manere, præter accidentia sensibilia, præter quæ posset dici dari alia insensibilia, quæ essent principia illorum sensibilibus, & quæ cum materia prima dicerentur panis: quod si ita esset, quamvis tota substantia panis periret, & ipse etiam panis, tamen non sequeretur posset consistere forma substantiali, quia materia prima posset esse tota substantia panis, licet non esset vocanda panis, nisi habita forma accidentali illa insensibili.

Alia doctrina Aristotelis. *num. 14.* Idem author *disp. 4. Met. sect. 6.* ait conceptum substantiæ, ut comprehendit omnem substantiam, esse quod intrinsece constituit primam rem: & per primam rem intelligit quod primo, & per se intenditur à natura, vel primo, & per se existit, vel quia est prima radix categoriarum, & hinc infert formas aliquas esse substantiales, quæ dantur aliquæ formæ, quæ sunt primæ radices, ex quibus sequuntur aliæ formæ.

Si obiicias quod dispositiones ad formas substantiales sint primæ radices illarum, cum tamen sint accidentia; respondeo eas non esse primas radices, tum quia illas non continent, tum quia formæ illæ substantiales non intenduntur propter dispositiones, sed è contra.

Hæc explicatio non placet vllæ ratione, tum quia datur per distinctionem, tum quia forma corporeitatis, quæ est in viventibus cum anima, non esset substantialis, quandoquidem ordinetur ad animam, quod est absurdum; tum quia ubi sursum in graui non præsupponit vllam radicem in illo ad quod sequitur, neque ordinatur ad vllam aliam formam ex iis, quæ in graui reperiuntur, & tamen non est substantialis; & hinc manifeste impugnatur quod asserit idem author *S. Respondeo primo*, substantiam ut sic posse definiti esse quod non habet aliam sui priorem radicem.

Omitto aliam impugnationem, quam ipsemet proponit *num. 38.* & non bene soluit.

Fundamentum oppositæ sententiæ esset, quod non sit principium, unde colligatur existentia formæ substantialis, nec differentia eius à forma accidentali; sed ex dictis constat hoc esse falsum.

QVÆSTIO II.

An forma educantur de potentia materia.

Varia sententia. *sent. 15.* Aliqui existimauere formas substantiales, quæ de nouo producuntur in materia, præfuisse in eadē secundum se totas, sed latuisse tamen, & per actionem causarum naturalium prodire in lucem, ac apparere. Sic cum *Anaxagora* veteres quidā. Alii opinati sunt formas quidem præfuisse in materia ante generationē, sed secundum partem tantum sui, & secundū aliam de nouo produci. Alii dixerunt eas præfuisse secundum esse tantū essentia, & educi secundum esse existentia. Alii erant in sententia, quod nec secundum se formaliter præfuerint

formæ, aut partialiter, aut totaliter, aut secundum esse essentia, aut existentia, nec etiam virtualiter. Alij denique tenent quod virtualiter tantum præfint in materia. Sed authores huius sententiæ, quæ communior, & verior est; diuiduntur adhuc in varias sententias: nam aliqui illam vniuersaliter tenent de omnibus formis præter animam rationalem, etiam formis calorū, & elementorū. Ita Scotistæ communiter, quos sequuntur *Molina*, *Vasq. Ruinus*. Alij excludunt cum anima rationali formas cælestes tantum, ut *Suares disp. 15. Met. sec. 2.* & 3. alij cum his excludunt quoque formas elementorum asserentes educi solum ex potentia materiae solas materiales mixtorum. Sic *Fonseca 5. Metaph. cap. 2. Conimbricen. 1. Phys. cap. 9. quæst. 12.* Antequam resoluator hæc quæstio, prius statuendum quid siteductio.

De eductione.

16. Circa eductionem formæ ex potentia materiae varij sunt modi dicendi, sed omisissimis minus principalibus & facili impugnationis, præcipui tantum proponendi videbantur.

Itaque *Conimbricenses, 1. Phys. q. 12. a. 5.* dicunt eductionem esse productionem formæ cum dependentia à materia prius tempore existente, ita ut, nisi materia prius tempore existeret quam vniatur ipsi formæ, productio formæ non posset esseeductio, quamuis dependeat à materia. Hanc sententiam etiam tenent *Complutenses* hic *q. 2. Ioannes à S. Thom. q. 4. a. 2.* qui vltius requirit, articulo primo, tanquam vnā conditionem necessariā ad eductionem, quod forma, quæ educitur, sit connaturalis subiecto, ex quo educitur.

17. Hic modus explicandi eductionem non placet, quia omnino impertinens est, quod materia præexistat tempore; sed sufficit quod forma producat dependentem ab ipsius influxu; quemadmodum enim sufficit prioritas naturæ in causa efficiente, ut efficienter producat effectum, etiam sufficit talis prioritas in materiali, ut materialiter producat suum effectum.

Confirmatur, quia per actionemeductiuā seu per eductionem formæ hic intelligimus productionē eius, quæ sit distinctæ rationis à creatione, & aliud intelligere per eductionem est excitare quæstionem inutilem de nomine: sed actio illa, per quam produceretur forma cum dependentia à causa materiali, esset distinctissima rationis à creatione (quæ est productio formæ sine tali dependentia) etiam si materia non præexisteret: ergo potest esseeductio sine illa præexistentia.

Confirmatur secundo, quia causa secunda non potest producere formam vllam naturaliter nisi per eductionem: neque enim potest creare aut cōcreare: sed potest producere formam in aliquo subiecto, quod non præexistit tempore, nempe in eodem ipso instanti, in quo producit istud subiectum: ergoeductio non requirit, quod subiectum prius tempore existeret quā formaeducta.

Probat minor, quia Sol, si in eodem instanti cum ipso produceretur simul aër, illuminaret aëtem, & de facto Angelus in primo instanti, quo producit, producit in seipso intellectionem, & aqua in seipsa frigus, ac ceteras qualitates connaturales suas.

Deinde specialiter contra *Ioannem à Sancto Thoma* facit, quod ignis educat calorem ex potentia aquæ, quam calcfacit, qui tamen calor non est connaturalis propriæ loquendo aquæ, cum sit contra inclinationem eius: ergo connaturalis formæ ad subiectum non requiritur ad eductionem.

18. Dices pro aduersariis. Eductio fit per mutationem subiecti ad formameductam: ergo requiritur ad eam, quod subiectum prius tempore existeret quā forma, quia alias non posset mutari ad formam.

Respondeo distinguendo antecedens: per talem mutationem, qua transeat de priuatione formæ, quæ realiter inexistat subiecto pro aliqua duratione temporis, ad ipsam formam, nego: tum quia id gratissime dicitur, tum propter impugnationes præmissas: per talē mutationē,

M m 2 qua

qua subiectum, quod de se haberet formam, nisi actio agentis intromississet, recipit ipsam per talem actionem, concedo antecedens, & nego consequentiam, cuius probationem distinguo: non posset mutari mutatione prioris rationis, concedo; posterioris, nego.

Dices secundo cum Complutensibus. Actioeductiva formæ præsupponit materiæ productam: sed materia per se non potest produci, sed producitur productione totius, quandoquidem non habeat proprium esse: ergo debet produci ut existens sub alia formâ, & consequentereductio præsupponit materiæ tempore.

Respondeo primo negando minorem cum sua probatione, cuius ratio patet ex dictis disputatione præcedenti.

19. *Respondeo secundo* primam formam quæ producitur in materia, esse dependentem à materia in genere causæ materialis, atque adeo eam præsupponere materiæ non minus quam sequentes alia formæ, quæ educuntur ex ipsa: unde quemadmodum talis dependentia & præsuppositio potest saluari absque eo, quod materia præsupponatur tempore secundum aduersarios, ita etiam præsuppositio materiæ ad educationem potest saluari absque eo, quod materia præsupponatur ipsi tempore: & quemadmodum ipsi saluant istam præsuppositionem cum dependentia materiæ à forma recurrendo ad diuersitatem dependentiæ, in genere scilicet causæ materialis, & formalis, ita in proposito posset etiam defendi quod materia, licet dependeat à productione compositi & educatione, sit tamen prior in genere causæ materialis, quameductio aut compositum. Unde in forma.

Respondeo distinguendo maiorem; tempore, nego: natura, concedo, & consequenter concessa minori, quæ tamen est omnino falsa, nego consequentiam.

Deinde, quamuis ob replicam *Complutensium* concederemus, educationem formæ substantialis præsupponere materiæ existere prius tempore; tamen educationes formarum accidentalium, quæ natæ sunt inherere toti composito, quod per se produci potest independentem ab illis, non præsupponerent tempore subiectum; quæ instantia conuincit, educationem ut sic, non præsupponere tempore subiectum, quantum ad hanc replicam.

20. *Suares dispnt. 15. Met. sect. 2. ait* educationem non esse aliud quam actionem eandem, qua simul producitur forma ex materia, & compositum: quando ergo eadem actione forma fit, qua fit ipsum compositum, tum forma educitur; quando vero forma fit una actione & compositum alia, tum non educitur forma, sed creatur. Ad quod tamen addit, si materia fiat eadem actione, qua fit forma, tum non educi formam, nec generari, sed creari totum; unde vnica illa actio, per quam fit forma & compositum, quæ siteductio, non debet terminari ad materiæ: ex qua doctrina infert calorum formas non fuisse educas, quia putat eadem actione materias & formas eorum, ac ipsum consequenter compositum fuisse productum; at quia diuersis actionibus formæ elementorum ac ipsorum materiæ fuerunt producta, & quia per actionem, qua producebantur ipsorum formæ in materia alia actione producta, producebantur ipsa elementa secundum ipsum; hinc formas elementorum in prima productione putat fuisse educas, & generata, non creata elementa.

21. In hac doctrina multa displicent. *Primo* enim quod compositum fiat eadem actione, qua forma educitur, quamuis fortasse verum sit, omnino impertinens videtur ad educationem: nam si per impossibile aut possibile compositum non fieret eadem actione, sed diuersa, adhuc forma si produceretur dependentem à materia, omnino educeretur, nec enim crearetur.

Deinde, si per possibile aut impossibile forma non dependeret à materia, quamuis eadem actione & ipsa, & compositum producerentur, profecto non educeretur.

Confirmatur, quia in sententia plurimorum Scotistarum non producitur compositum eadem actione, qua educitur forma; quod adeo verum est, ut *Mayronius* putet illas actiones posse separari, & formam conseruari posse vni-

tam & dependentem à materia sine eo, quod resulter totum; & tamen adhuc hi Scotistæ non negarent formas educi; & quamuis eorum sententia forte non sit vera, de quo alias, tamen signum maximum est posse haberi conceptum educationis absque eo quod habeatur conceptus de productione formæ & totius vnica actione.

22. *Rursus* quod materia & forma producantur vnica actione, vel non producantur, modo adfit dependentia formæ à materia, non impedit educationem.

Confirmatur, quia vel formæ calorum dependent à materia, vel non dependent; non potest dici quod non dependent, quandoquidem non possint connaturaliter conseruari absque illa materia, nec habeant vllam propriam operationem independentem à materia, nec sint ordinis supernaturalis. Si autem dependent: ergo educuntur, gratis enim aliud requireretur ad educationem, præsertim si non requiratur, quod materia sit prius tempore existens quam forma educatur, quod non requirit *Suares*; & præterea materia præsupponitur ipsis, & consequenter non videtur posse produci eadem actione, qua producitur forma; aut si potest produci eadem actione, & tamen esse prius natura existens, ergo productio eadem actione nequit impedire educationem.

Verum hæc impugnatio non sufficit, quia ad educationem requiritur sine dubio dependentia rei educæ ad rem, ex qua educitur, tanquam ad prius & communicans esse. Si autem materia, & forma vnica actione producerentur, licet forma dependeret à materia, & materia etiam à forma, quatenus neutra per illam actionem posset esse sine altera, tamen neutra communicaret esse alteri, quia neutra prius altera existeret, & consequenter neutra ex altera educeretur, & dependentia earum à se inuicem tanquam à concomitanti necessario ex vi actionis, & non tanquam à priori.

23. Melius ergo impugnatur illa sententia, quantum ad hoc, quia si actio ponatur ex parte termini producti, ut ponunt communiter Thomistæ, ac ipse *Suares*, materia & forma non possunt produci vnica actione, quia vnica forma non ponitur simul absque miraculo in pluribus subiectis realiter distinctis.

Deinde, qua ratione posset materia & forma cæli vnica actione produci, idem posset dici de materia & formis elementorum in prima productione, & æque deberet dici de vtrisque: ergo male asseritur de formis elementorum, quod in prima productione educantur, & id negatur de formis calorum. Nec refert quod materia elementorum transeat postea ad alias formas, nam hoc posset fieri, quamuis eadem actione produceretur cum forma, quam primo habuit. Verum quidem est quod perdita illa forma, deberet alia actione produci seu conseruari distincta ab ea, qua simul producebatur: sed hoc non esset inconueniens, imo in sententia Thomistarum esset necessarium, nam de facto ad mutationem formarum sicut mutantur composita, mutantur actiones productiue seu conseruatiue materiæ, quia secundum ipsos producitur actio, qua producitur compositum.

Denique gratis fingit *Suares* materiæ & formam cæli fuisse de facto productas vnica actione.

24. *Mafrius q. 7. a. 2. ait* formam educi auteductam esse de potentia materiæ formaliter nihil aliud esse, quæ fieri formæ necessario in materia, & esse suum esse necessario in materia, ita ut si sit, inquit, aliqua forma, quæ sit & fiat in materia, tamen absolute fieri possit, quantum est ex se, sine materia, & esse sine materia, ista nõ dicitur educi de potentia materiæ. Hanc doctrinam adscribit Scoto pluribus locis & præsertim in 4. dist. 1. quæst. 1. ubi ait: *Formam autem materialem dico esse, quæ ex natura sua necessario inclinatur naturaliter ut sit actus materiæ, sine sit substantialis, sine accidentalis.* Addit eam etiam esse *Auerse & Amici.*

Sed re vera non est nec horum authorum, nec Scoti, nec etiam in se sufficiens. Quod probo manifeste, tum quia anima rationalis habet suum fieri naturaliter in materia, ita quod esset miraculum quod fieret nisi in materia, sicut esset miraculum quod forma materialis fieret extra mate-

materiam, & tamen non educitur ex materia; tum quia forma materialis efficitur ex materia, & tamen non ita necessario habet suum fieri in materia, quin quantum est ex natura sua, posset fieri & conservari absque materia; tum quia quamvis connaturaliter forma materialis petat fieri & conservari in materia, tamen si actu non dependet à materia quantum ad fieri, non educeretur; & similiter quamvis anima rationalis possit connaturaliter conservari & fieri absque dependentia à materia, tamen, si dependeret à materia, educeretur: ergo male explicatureductio dicendo, quod illa forma educatur, quæ petit connaturaliter non esse, nec conservari absque materia. Fateor illas formas, quæ hoc petunt educi, sed tameneductio earum non consistit in petendo hoc, nam possent petere hoc connaturaliter sine eo, quod educerentur, ut si, producerentur absque actuali dependentia à materia quemadmodum anima; & possent etiam educi, quamvis non peterent educi connaturaliter saltem de potentia absoluta, neque enim repugnat, quod anima rationalis educatur miraculose ex potentia corporis.

Confirmatur, quia habitus supernaturales creantur secundum Scotistas, & tamen connaturaliter petunt produci, & conservari in subiecto: ergo productio, & conservatio in connaturali subiecto non arguit necessario educationem, nec est necessarioeductio. Ille autem locus Scoti non est prorsus ad rem, nam aliud est, quod forma materialis sit, quæ inclinatur naturaliter ut sit actus materia, (intellige cum dependentia, alias anima rationalis esset forma materialis) aliud est, quodeductio ipsius consistat in hoc, quod id petat, aut quod eo ipso educatur quo necessario connaturaliter loquendo produci, & conservatur in subiecto aut materia.

25 *Fuentes*, hic quæst. 4. explicat educationem consistere in dependentia formæ in esse fieri & conservari à materia, & hunc modum dicendi tenent plures Scotistas, & alij authores secundum ipsum, quos citat.

Sed quamvis omnes formæ, quæ educuntur, dependent in fieri, & conservari à materia connaturaliter loquendo, tamen non puto totum hoc requiri ad educationis essentiam, quod probo evidenter, quia si albedo dependeret tantum materialiter à subiecto in fieri, & conservaretur postea à Deo siue in materia siue extra materiam absque tali dependentia, profecto educeretur è potentia subiecti, & tamen non dependeret in conservari: ergo dependentia in conservari, licet connaturaliter comiteretur educatione, non est tamen de intrinseca ratione eius.

Confirmatur, quia quantitas Eucharistica educatur è potentia panis in prima productione, neque enim creabatur, & tamen non dependet in conservari à pane: ergo dependentia in conservari non necessario requiritur ad educationem.

Deinde si esset aliqua forma, quæ non posset connaturaliter conservari ultra instans in quo produci, illa posset educi, & tamen non conservaretur dependenter à subiecto: ergo illa conservatio non requiritur.

Denique modo dependeret in fieri à materia tanquam influente, quamvis naturaliter posset conservari absque materia, adhuc educeretur: ergo ad educationem non necessario requiritur dependentia in conservari.

26 *Alij* explicant aliter, educationem esse productionem formæ cum dependentia à causa materiali receptiva, & hanc dependentiam explicant sic, quod quemadmodum influit causa efficiens in formam, & propterea hæc ab illa dependet, tanquam à dante sibi esse, ita etià causa materialis influit in ipsam dando ipsi esse recipiendo ipsam, & propterea dependet forma à materia: nec sufficit, ut hoc modo dependeat, quod non produceretur, nisi esset materia in qua produceretur, quia sic anima rationalis dependeret à corpore in fieri, quia non produceretur à Deo, nisi adesset corpus dispositum, in quo reciperetur, sed requiritur influxus aliquis positivus materia, quo comunicet ipsi suum esse, siue iste influxus consistat formaliter in ipsamet receptione formæ, siue in aliquo alio respectu, de quo lib. 2. Nec refert ad educationem, quod forma dependeat secundum potentiam naturalem, aut obedientialem, aut

neutram, aut violentam, aut quod producatur à solo Deo, aut à causa secunda, sed sufficit quod dependeat: nam eo ipso quo sic dependet, non creatur; & per actionemeductivam intelligimus hic actionem non creativam.

27 Hic modus dicendi probatur, tum quia alias melior assignari non potest, tum quia non potest melius distinguui actioeductiva à creativa, quæ quod sit productio formæ cum huiusmodi dependentia, tum quia nihil habet difficultatis sicut ceteri modi; tum etiam quia est communissimus iam, & fortassis eum intendit *Mastrius*, ut patet ex probatione sua, quamvis ipsamet eius explicatio in terminis non sufficiat: est autem *Scoti* sine dubio, quia expresse asserit in 4. d. 1. q. 1. quod forma, quæ creatur, producatur prius natura, quam uniat, & consequenter quod non dependeat ab unione ad subiectum: ergo intendit formam, quæ non creatur, non posse produci prius quam uniat, & consequenter eam dependere in fieri ab unione, atque adeo à termino istius unionis, qui est subiectum. Quam doctrinam habet etià in 2. d. 1. q. 1. & aliis locis.

Adversus autem hic obiter, aliquos Scotistas male concedere, quod formaeducta dependeat quidem in fieri à receptione, sed non ab unione, quia hæc ad receptionem sequitur, & præsupponit formameductam; hoc enim non potest habere aliquid probabilitatis; neque enim potest intelligi forma recipi in materia, quin uniat, imò receptio unius est ipsamet unio formalissima, neque una alteram præsupponit, neque vlla ex ipsis præsupponit formameductam.

28 *Dices* educationem hoc modo explicatam non posse dari, quia materia non potest habere virtutem influendi hoc modo in tot formas tam diversas, quot potest recipere, & quot possunt ex ipsius potentia educi, quia id videtur excedere imperfectionem materie: ergoeductio non debet explicari hoc modo.

Confirmatur, quia nullus efficiens sublimare habet virtutem influendi tam perfectam, ut possit etià partialiter concurrere ad productionem tot formarum: ergo multo minus id dici debet de materia. Propter hanc rationem & propter objectionem inferius ponendam num. 39. *Lessius* de summo bono num. 49. negat causalitatem materialem in materia respectu formarum, & *Arriaga* disput. 8. sect. 1. putat esse non ullam efficacem rationem, quæ id probet.

Respondetur tamen negando antecedens cum sua probatione, & ad confirmationem respondeo negando consequentiam, quia non habemus principia, ob quæ tribuamus illam virtutem efficienti, sicut habemus ad eam tribuendam materie. Quod autem hæc virtus debeat tribui materie, probatur manifeste, quia alias sequeretur aut quod causæ secundæ nihil omnino producerent effectivæ, aut quod crearent, quorum utrumque est absurdum.

Probatur sequela, quia nisi dependeret actio ipsarum ab influxu materie, omnino actio ipsarum esset creatio; ergo si haberent ullam actionem, haberent creativam. Probatur antecedens, quia productio cum dependentia à subiecto, quæ tamen non arguit influxum subiecti, non impedit creationem, ut patet in productione animæ rationalis, quæ habet dependentiam à subiecto quantum ad hoc quod naturaliter nequeat produci absque subiecto, & tamen est creatio.

29 *Probatur idem secundo*, & confirmatur hæc probatio, quia si causa secunda, v.g. ignis posset producere formam absque dependentia à subiecto tanquam ab influente in eandem formam, non posset assignari ratio, cur non posset producere formam absque subiecto, & præsertim si poneretur in vacuo, ubi non esset vllum subiectum, in quo eam produceret: sed est absurdum quod id posset facere, tum quia est contra experientiam, tum quia sequeretur quod crearet producendo aliquid absque vlla prorsus dependentia à subiecto, siue tanquam à priori, siue tanquam à cōcomitanti, siue tanquam à posteriori: ergo non potest producere absque tali dependentia.

Dices maiorem esse fallam, quia præsuppositio subiecti posset exigi naturaliter ad productionem formæ tanquam conditio sine qua non absque vlllo concursu ipsius positivum.

Datur causa
salutis mat-
erialis in
materia
respectu
formarum.

Confirmatur, quia de facto prærequiritur ad animæ rationalis productionem subiectum solummodo per modum conditionis sine qua non, absque influxu: ergo eodem modo posset præexigi subiectum ad productionem, & conseruationem aliarum formarum absque indigentia concursus positiui ipsius.

30 *Contra primo*, quia sic posset dici quod creaturæ non agant aliquid, sed quod prærequiritur tamen conaturaliter existentia, & applicatio earum ad passum, tanquam conditio sine qua non, est enim eadem ratio: sed hoc est absurdum: ergo & responsio illa vnde sequitur.

Contra secundo, quia non potest assignari aliquid per modum conditionis sine qua non, nisi habeat aliquem effectum positiuum conducentem ad formæ productionem, aut nisi tollat impedimentum positiuum illius productionis, vt disponendo subiectum ad remouenda impedimenta, aut applicando agens passio, aut aliquid simile faciendo, Quod posset intelligi particulariter deferuere ad productionem ita, vt non posset intelligi quomodo productio posset esse absque illa: sed existentia subiecti non potest habere huiusmodi rationem: ergo non potest dici esse conditio sine qua non.

Ad confirmationem respondeo primo, si valeret illa patitas, secuturum quod quemadmodum anima creatur, ita etiam aliæ formæ, quæ eodem tantum modo dependerent à subiecto, crearentur, vt ante dixi.

Respondeo secundo, negando consequentiam, & ratio disparitatis est, quod anima producatur libere à Deo solo, & consequenter posset Deus ordinarie producere ipsam aut in subiecto aut extra subiectum ad libitum suum, quamuis non dependeret ab influxu subiecti; at aliæ formæ producuntur à causis naturalibus, & propterea deberent ab ipsis produci tam bene extra subiectum quam in subiecto, nisi dependerent à subiecti influxu. Nec refert quod formæ conaturaliter loquendo petent esse in subiecto, quia adhuc deberent produci naturaliter à causa productiua adæquata, sicut calor, licet non petat conaturaliter esse in aqua, tamen debet necessarii in ipsa produci, quando applicatur causa adæquata productiua ipsius.

Resolutio quæstionis.

His præsuppositis de eductionis natura, hunc determinanda est quæstio ipsa.

CONCLUSIO I.

31 *Neque forma qua educuntur, neque vlla alia aut secundum se tota, aut secundum partem sui, aut secundum statum perfectum aut imperfectum, aut secundum esse essentia, aut existentia, sunt formaliter in materia ante actionem causæ, per quam educuntur ex materia, aut inducuntur in ipsa.* Hæc est communissima Peripateticorum contra tres primos modos dicendi in principio huius quæstionis relatos.

Probatur primo vniuersaliter, quoad omnem partem, quia nullum est indicium aut ratio, vnde colligatur, quod præexistant formaliter vlla ratione ante illam actionem in materia: ergo id non debet asseri.

Probatur secundo, quia sequeretur, quod essent infinitæ formæ disparatæ, ac diuersæ naturæ in eodẽ subiecto simul, aut secundum se totas, vt dicit primus, aut secundum partem sui, vt dicit secundus; aut secundum esse essentia, vt dicit tertius modus; imo & quod essent infinitæ formæ eiusdẽ speciei, quia sunt infinitæ tales educibiles ex materia, nec est maior ratio, cur vna educibilis aut inducibilis, quam omnes, inexistenter in illa, vt est euident: sed hoc est absurdum: ergo & id vnde sequitur.

Confirmatur contra primum modum, quia non potest imaginari quomodo agens posset eas, quæ latitarent ante, in lucem producere, nisi producendo aliquid de nouo quod ante non fuit. Sed qua ratione posset aliquid de nouo producere, posset ipsas formas de nouo producere: ergo id dicendum. Deinde sequeretur, quod nulla substantia de nouo produceretur contra experientiam.

32 *Confirmatur contra secundum modum*, quia sicut agens potest de nouo producere partem, ita de nouo posset producere totam, & præterea nõ est maior ratio, cur vna

pars formæ, quam alia præexisteret in materia. Adde, multas formas, imo omnes substantiales esse indiuisibiles intensiue: ergo falsum supponitur, quod habeant partes, quarum vna præexisteret, & altera produceretur de nouo, nam hoc debet intelligi de partibus intensiouis non de partibus extensionis, quia quælibet pars extensionis habet sibi subiectum proportionarum, & vel secundum se totam præexistit in eo, vel secundum nullam partem præexistit, nisi habeat partes intensiouis.

Deinde præexistentia vnus nihil iuuat ad productionem alterius partis, nec facit quo minus illa pars producatur ex nihilo tã bene, quã si tota forma produceretur: neque est minus absurdum, quod vna pars, quæ ante non fuit formaliter in alia parte, producatur de nouo ex illa parte, quã quod produceretur de nouo ex subiecto, quamuis in eo nõ fuisset actu & formaliter villo modo: ergo inutiliter excogitata est illa præexistentia partis in ordine ad saluandum, quomodo altera pars produci posset.

33. *Confirmatur denique conclusio quoad tertiam partem*, quia absurdissimum est & implicatoriũ, quod res quoad essentiam sit realiter in alio formaliter & actu, quin habeat existentiam, nam ab existentia habet actu existere: ergo si formæ sint in materia quoad essentiam, erunt in ea quoad existentiam aliquam.

Deinde quemadmodum existentia potest de nouo produci, potest etiam produci essentia; imo debet, quia eo ipso, quo producitur de nouo existentia, debet produci de nouo essentia. Adde essentiam formæ eatenus tantum esse in materia, quatenus possibiliter continetur in ipsa; sed existentia continetur etiam sic in illa: ergo si formæ sint in materia quoad essentiam, erunt etiam in ea quoad existentiam. Sed longior sum in impugnatione sententiarum futilium, pro quibus tamen

34. *Obijcies*: si formæ non præfuisent formaliter aliquo modo in materia, producerentur ex nihilo: sed sic, vel nullo modo posset produci, quia repugnat ex nihilo aliquid fieri, vel saltẽ nõ posset fieri, nisi per creationẽ, & ab agente creatiuo, quale non est agens creatũ, præfertim eductiuum, vt eductiuum est: ergo vel omnes formæ, quæ producuntur in materia, præfuerunt in ea aliquo modo, vel saltem sic præfuerunt formæ, quæ educuntur.

Respondeo distinguendo maiorem: ex nihilo sui ipsius, tanquam ex termino à quo; concedo maiorem, & nego minorem, quia sic produci possunt, & ab agente creatiuo, & ab eductiuo: ex nihilo subiecti, aut ex nihilo vllõ, tanquã ex parte componente, aut subiecto, aut causa influente, nego maiorem, nec sic producitur de facto vllæ formæ, quia omnes producuntur in subiecto, siue educantur siue non: quamuis possent sic produci absque subiecto ab agente primo, sicut potest Angelos & ipsam materiam primam producere, & sicut conseruat animam rationalem, & quantitatem eucharisticam. Nec est tam euidentis lumine naturæ, quod nulla creatura posset etiam producere aliquid ex nihilo tam sui, quã subiecti, quin ad id probandũ longum opus sit discursu; neque quantum ad apprehensionẽ, aut imaginationem facilius est concipere, quod aliquid produceretur de nouo in subiecto, quod non fuit ante existens in rerum natura, quam quod produceretur absque vllõ subiecto, si esset aliquid, quod ex natura sua haberet independentiam à subiecto, vt sunt Angeli & cæli, si sint simplices physice; vnde si Angelus haberet virtutẽ productionis sui similis, quemadmodum calor habet, produceret sine dubio Angelum alium de nouo ex nihilo tam sui, quam subiecti: vnde ad probandum, quod id nequeat facere, oportet ostendere, quod nõ habeat talem virtutẽ, nec meo iudicio sufficeret ad hoc probandum, quod creatura ex nihilo subiecti nequeat aliquid producere, sed recurrendum ad alia principia, de quibus suo loco. Quod totum fusius dixi propter vim, quam aliqui ponunt in illo axiomate: ex nihilo nihil fit.

35. *Obijcies secundo*: S. Augustinus 3. de Trinit. sap. 3. ait, omnium, quæ nascuntur, occulta quædam semina in mundi elementis latere, & Aristoteles 7. Met. 29. asserit in materia esse aliquam partem rei faciendæ: ergo formæ præexistunt quoad aliquam partem in materia.

Confirmatur

Formæ
non præ-
existunt
in mate-
ria actua-
liter.

Quomo-
do ex
nihilõ
nihil fit.

Confirmatur, quia ex quolibet non fit quodlibet, sed ex determinato subiecto determinata res, & consequenter determinata forma: sed huius non est alia ratio, nisi quod in determinato subiecto sit pars determinata formæ.

Respondeo S. Augustinum per semina illa occulta non intelligere partes formarum, quia reuera nō dicitur pars rei semen eius; sed virtutes productiue & dispositiones quæ conducunt ad productiones rerum, & vult tantum, quod nihil de nouo producat, ad quod producendum elementa mundi non habeant virtutem concurrendi, siue immediate, siue mediate, aut dispositiue: vnde nego consequentiam. *Aristoteles* etiam, quamuis intelligeret de ipsa materia prima (de qua tamen non loquitur, sed de materia secunda includente dispositionē ad rem faciendam, vnde locus iste non facit ad rem nullo modo) solum veller, quod in materia, id est, in composito destruendo, circa quam versatur actio generatiua, sit pars aliqua rei faciendæ, id est, totius compositi generandi (neque enim vocat *Aristoteles* vnam formam rem faciendam, sed compositum) quod verissimum est, quia in eo reperitur materia prima, quæ ipsa reperitur tanquam pars materialis physica in composito generando: vnde iterum nego consequentiam ex dicto *Aristotelis*.

Ad confirmationem respondeo negando minorem: sed ratio est, quod in re destruenda, ex qua aliqua res determinata potius quam alia producit, sunt dispositiones aliquæ particulares, propter quas potest corrumpi ab agentibus determinatis ad talem determinatam formam; aut quod sit applicatum agentibus illis, & quod non possit applicari aliis agentibus potentibus ex eo alias formas educere.

CONCLUSIO II.

Formæ educuntur præter virtutem naturaliter tantum.

35. *Formæ, quæ educuntur ex materia, præferunt in ipsa virtualiter tantum.* Hæc est communissima contra eosdem authores, ac modos dicendi, quantum ad partem exclusiuam, quæ conclusione præcedenti probata est, quia eatenus alio modo, quam virtualiter continentur in ipsa, quatenus formaliter, aut secundum se totas, aut secundum partem sui, aut secundum esse essentia præexistenter in ipsa: ergo cum sic non præexistant, sequitur quod non præexistant alio modo, quam virtualiter. Quod autem præexistant virtualiter, patet, quia eo ipso quo educuntur, dependent à materia tanquam à causa materiali influente, vt patet ex dictis, & consequenter materia debet habere virtutem sic concurrendi ad ipsarum productionem; sed hoc est illas continere virtualiter: ergo sic eas continet.

Confirmatur, quia efficiens secundum omnes continet effectum virtualiter, quia potest concurrere ad eius productionem per influxum effectiuum: ergo cum materia possit concurrere per influxum materiale, debet dici continere eas virtualiter.

Confirmatur, quia ideo aliqua formæ dependent à materia, & educuntur ex ipsa, quia continentur in eius virtute materiali: ergo quæ educuntur sic continentur in ipsa.

Dices: si illa esset ratio, quandoquidem contineantur in virtute efficientis, deberent educi de potentia ipsius: sed hoc est falsum: ergo.

Respondeo, negando sequelam maioris, quia non educuntur ex eo quod contineantur in virtute ipsius quomodocumque, sed ex eo quod contineantur in virtute materiali eius, quod non conuenit efficienti; vnde quando dicuntur educi de potentia materiæ, hoc debet intelligi de potentia passiuā, non de actiuā ex communi sensu.

CONCLUSIO III.

Omnes formæ præter rationalem educuntur.

37. *Omnes formæ substantiales præter animam rationalem educuntur de potentia materiæ, etiam formæ calorum ac elementorum in prima creatione.* Hæc quantum ad formas, quæ producuntur per causas secundas, & etiam quantum ad omnes omnino, præter formas calorum ac elementorum in prima creatione, est communissima con-

tra *Platonem*, & *Auicennam*. Quantum autem ad formas calorum ac elementorum in prima creatione est contra *Thomistas* communiter hic, quos sequitur *Suarez* disp. 15, *Metaph. sect. 2.* quoad formas calorum non quoad elementares. Eam autem vniuersaliter supponit *Doctor in distinct. 17.* quem præter suos sequuntur *Molina, Vasquez, Ruus, Murcia, Auerfa*, & alij plures. Excipitur autem ab omnibus anima rationalis, quia, vt supponitur ex dicendis de ipsamet suo loco, creatur, & non dependet nec in esse, nec in conservari à suo subiecto.

Probatur quoad formas omnes, quæ producuntur a causis secundis, quia experientia constat causam omnem secundam in productione cuiusvis formæ ita dependere à materia seu subiecto, vt non possit nec producere, nec conservare aliquam absque subiecto: ergo siquid est quod istæ formæ dependant à subiecto in esse, & conservari, & consequenter quod educantur ex ipsius potentia, quandoquidem ex dictis de educatione, nihil aliud sit educio quam talis dependentia.

Propter hanc rationem asseritur *Platonem* tribuisse productionem formarum omnium substantiis separatis seu vniuersalibus, non vero singularibus. *Auicenna* vero, qui negabat tales substantias, adscribebat formarum productionem intelligentiæ seu Angelo cuidam rerum materialium gubernatori.

Et cum obieceretur ipsis experientia, qua compertum est res singulares aliquid facere in ordine ad formarum productionem, respondebant eas nihil facere aliud quam disponere materiam ad formarum productionem.

Sed contra Platonem est, quod falsum sit dari tales substantias separatas vniuersales, non vero singulares. *Cōtra vtrumque* est primo, quod aequè bene possent adscribere productionem dispositionum illis causis, ac formarum, & quod aequè bene possent attribuire rebus singularibus productionem formarum, ac dispositionum, cum non sit magis inconueniens vnum quam alterum, & experientia tam doceat ignem producere formam ignis, quam dispositionem ad illam.

Deinde gratissime ac sine vilo fundamento recurritur ad illas causas, & negatur virtus actiua respectu formarum aliquarum causis materialibus singularibus. *Præterea* quamuis demus ad eas recurrendum, non tollitur adhuc vis argumenti, quia nec substantiæ illæ separatae, nec intelligentiæ producunt vllas formas materiales, de quibus loquimur, nisi in subiecto, nec absque subiecto eas conservare possunt: ergo in earum productione dependent à materia, & consequenter formæ educuntur ex illa tam bene, quam dependerent, si producerentur à rebus materialibus ac singularibus.

38. *Probatur conclusio*, quoad reliquas formas eadem ratione, quia non producuntur, nec conservantur, nisi in subiecto: ergo sicut vllæ formæ educuntur, ita & illæ.

Confirmatur, quia sunt eiusdem ordinis cum materia, & non habent vllas operationes independentes à materia; sicut habet anima rationalis, quæ propterea secundum *Doctores naturaliter* potest existere absque materia; nec est inconueniens quod educantur: ergo potius dicendum est, quod educantur. *Probatur antecedens* quoad vltimam partem de inconuenientia, in qua est sola difficultas, quia si esset aliqua, maxime, quia vel producerentur formæ cælestes eadem actione, qua eorum materia produceretur, vel quia non producerentur nec illæ, nec elementares in prima creatione ex materia tempore præexistente: sed ex dictis de educatione patet neutrum horum impedire educationem, nec arguere consequenter quod esset inconueniens, quod formæ cælestes ac sublunares, & consequenter omnes aliæ substantiales, præter animam rationalem, educerentur: ergo, &c. Addo tamen, cum *Thomistis* negantibus formas cælestes ac elementares educi, quia simul tempore cum materia creantur, non esse nobis in re aliam, quam de nomine quæstionem, cuius tamen ipsius illi peiorem partem habent, vt patet ex dictis supra.

39. *Dices*: eatenus colligimus formas substantiales, & præsertim cælestes educi, quia non possunt cōnaturaliter

produci, nec conservari, nisi in subiecto: sed hoc non sufficit: ergo non habemus principium sufficiens ad colligendam earum educationem. Probatur minor, quia anima rationalis non potest produci connaturaliter, nisi in subiecto, & tamen in fieri suo non producitur dependenter à subiecto, & tamen in fieri suo non producitur dependenter à subiecto dependentia sufficienti ad educationem: ergo quod non possint formae produci connaturaliter, nisi in subiecto, non arguit educationem. Nec tollit difficultatem hanc disparitas, quae communiter assignatur, quod nimirum anima, licet non possit produci connaturaliter, nisi in subiecto; possit tamen conservari connaturaliter absque subiecto; formae vero aliae nec possint produci, nec conservari nisi in subiecto. Hoc, inquam, non tollit difficultatem, quia si anima non possit conservari connaturaliter nisi in subiecto, nec tamen dependeret à subiecto, nisi si eut dependet de facto quamdiu est in illo, sane non educeretur; & si aliae formae haberent talem solam dependentiam in esse, & conservari à subiecto, ut non possent connaturaliter produci, aut conservari absque subiecto, profecto non dependeret ab illo dependentia sufficienti ad educationem: ergo quod non possint nec fieri nec conservari, nisi in subiecto, non sufficit ad probandum, quod educatur.

Confirmatur hoc: quia sicut datur de facto aliqua forma, quae potest connaturaliter conservari absque subiecto, & non potest produci nisi in subiecto, quamvis non dependeat in fieri à subiecto: ita nihil impedit quo minus detur aliqua forma, quae non possit produci, nec conservari, nisi in subiecto, quamvis non dependeret ab ipso nec in fieri, nec conservari: ergo quod forma non possit produci, aut conservari absque subiecto, non arguit necessario educationem eius.

40. *Respondet ad hanc difficultatem*, quae est potissima, quae potest videri contra educationem formarum, non ex eo præcise, quod non producantur, nec conserventur absque subiecto, nos colligere educationem, quod & efficaciter convincit hæc replica meo iudicio: sed videri, quia formae educæ habent maximam proportionem cum materia, cum sint eiusdem ordinis cum ipsa, nec habeant ullam operationem independentem ab ipsa, ut habet anima rationalis, nec denique aliquid impedit quo minus dependeat à materia dependentia educiva.

Confirmatur hoc: quia illae formae, quae producuntur à causis secundis, dependent sic à materia, alias causae secundae creantur: ergo quandoquidem non sit inconueniens, quod formae, quae producuntur à solo Deo, etiam educantur ex materia, modo sint eiusdem ordinis cum materia, ac habeant ex se requisita omnia ad educationem, id convenientius dicitur.

Confirmatur secundo, quia non ex eo præcise anima rationalis dicitur creari, quod producat à solo Deo, aut quod existat connaturaliter absque materia, quia posset dependere à materia atque educi in fieri, quamvis produceretur à solo Deo, & in conservari non dependeret semper ab ipsa, sicut res dependens ab una causa effectiva in fieri potest conservari connaturaliter absque tali causa, sed id colligitur ex immaterialitate eius, atque improprietate ad dependendum à materia, & ex autoritate: ergo cum ceterae formae substantiales non sint immateriales, aut improprietate ad dependendum à materia, nec sit autoritas ulla dicens, quod creentur, aut quod non educantur, debet dici quod educantur, & quod non creentur, etiam loquendo de illis, quae à solo Deo producantur.

41. *Obicitur primo:* formae caelorum sunt creatae: ergo non educæ. Probatur antecedens, quia alias caelum non crearetur, contra Scripturam dicentem: *In principio creavit Deus caelum & terram.*

Respondet negando antecedens, & distinguendo eius probationem: non crearetur caeli creatione proprie dicta, quae est productio rei, aut omnino independentis à materia, aut rei: cuius forma producitur independentem à materia, concedo sequelam probationis; nec dicit Scriptura, quod tali creatione creata fiat caelum & terra: non crearentur creatione in largiori significatione, prout si-

gnificat productionem rei, quae à solo Deo producitur & secundum formam; secundum dispositiones ad formam in unico instanti, nego sequelam probationis; & in hoc sensu Scriptura dicit ea creata fuisse, sicut in eodem ipso sensu dicit inferius, Masculum, & feminam creavit eos, scilicet Adamum, & Evam, quos tamen secundum communioem sententiam produxit ex materia tempore praexistente: in eodem sensu dicitur inferius Deum etiam creavisse cetera grandia, quae produxit ex materia aqua.

42. *Dices:* omnis productio compositi substantialis est aut creatio proprie dicta, aut generatio: sed productio calorum & elementorum non est generatio, quandoquidem privatio non praecesserit tempore in ipsorum materia: ergo est creatio proprie dicta, & consequenter formae ipsorum non educuntur.

Respondet distinguendo maiorem: si ad generationem requiratur quod privatio formam praecesserit tempore, ut supponitur in minori, nego maiorem, nec unquam probabitur ab adversariis, si non requiratur hoc, concedo maiorem, & nego minorem, & ad probationem dico illam privationis praecessionem non requiri ad generationem: an autem requiratur illa praecessio, nec ne, est quaestio de nomine parvi momenti, de qua tamen suo loco in tractatu de Generatione.

Ex his patet formas omnes accidentales, saltem naturalis ordinis, educi à potentia subiecti, in quo inhaerent, quia eadem aut maior est ratio de illis ac de substantialibus. Dixi autem, naturalis ordinis, quia secundum Thomistas, & Scotistas etiam communiter habitus supernaturales fidei, spei, & charitatis per se infusi non educuntur, sed creantur, quamvis actus supernaturales harum virtutum educuntur, quia ad hos concurrunt effectivae causae secundae, quae communiter supponuntur non attingere terminum creationis: de quo videri poterunt, quae dixi in commentario ad primum sententiarum dist. 17. quaest. 6. num. 9.

QVÆSTIO III.

An possint duae formae substantiales non subordinatae esse simul in eadem materia.

43. *Intelligo per formas subordinatas illas*, quarum altera alteram indiget, ita ut sine ea nequeat habere aliquas operationes, quas cum ea habere posset, & quarum una aliam praesupponi tanquam constitutum physicum sui immediati subiecti: & suppono ex alias fuisse probandis in tractatu de anima, in omnibus viventibus corporeis dari plures huiusmodi formas, nempe animam, & formam incompletam corporeitatis, quae physice constituit corpus, quo simul cum anima constat, tanquam partibus physicis, quodlibet vivens corporeum, & in quo recipitur anima, quae sine eo requiritur videre aut sentire, sicut nec ipsum sine anima. Per formas autem non subordinatas intelligo illas, quae ita sunt completae, ut non indigeant se invicem ad aliquas operationes, nec una alteram supponit tanquam subiectum suum aut constitutum subiecti sui, adeo ut si simul reperirentur in eodem subiecto, neutra ad operationem alterius concurreret, ut sunt forma ignis, & aquae, anima hominis, & Leonis, de quibus non dubitatur an possint esse successivae in eadem materia, nam id fieri posse constat quotidiana experientia, in qua fundatur axioma commune, quod generatio unius sit corruptio alterius, quatenus forma rei generata succedens in eadem materia formae rei corruptae eam ab illa expellit: sed controversia est, an simul possint esse in eadem materia huiusmodi formae: quae controversia examinanda est & quoad potentiam naturalem, & quoad supernaturalem.

Prima sententia est posse plures formas huiusmodi esse naturaliter in eadem materia simul, praesertim quando sunt formae, quae non exigunt naturaliter oppositas dispositiones. Hanc probabilem reputat *Arriaga disp. 3. num. 101.*

Secunda sententia negat, id fieri posse naturaliter, supernaturaliter vero concedit. Ita *Gregorius in 1. dist. 12. Suarez disput. 15. Metaph. sac. 10. Hurtadus disput. 4. Physica sect. 3.* ac plures alij, quos ex Scotistis sequuntur *Schemma,*

Formae accidentales naturales educuntur.

Quid formae subordinatae.

Quid non subordinatae.

Sghemma 1. Phys. digressionem 7. Mastrinus ibid. disp. 5. a. 2. qui etiam attribuunt illam Scoti 4. dist. 10. qu.

Tertia sententia negat absolute per ullam potentiam id fieri posse. Hæc est Thomistarum communis cum D. Thom. 1. p. q. 76. quos sequuntur *Vasq. de Incarnatione disp. 23. Lorca disp. 24. Complutenses hic disp. 4. sect. 6. & ex Scotistis Arctinus & Fuentes hic & alij.*

CONCLUSIO I.

44. *Due forma substantiales non subordinata nequeunt esse naturaliter in eadem materia simul.* Hæc est communissima.

*Probat*ur primo experientia qua constat ad introductionem omnis talis formæ alteram, quæ præexistit, expelli à materia, ac corrumpi, quod non contingeret, si possent naturaliter simul inesse materiæ.

*Probat*ur secundo per obiectiones, quæ adducuntur contra secundam conclusionem sequentem, nam ex illis ad minus requiritur veritas conclusionis.

Obiicit primo, forma, quæ introducit, expellit formaliter alteram formam, ergo est simul cum illa in materia. *Aliqui concedunt* consequentiam pro aliquo instanti, sed male, quia si possent copari due formæ in instanti naturaliter, possent compari simul per totam æternitatem, quia non esset maior ratio compatibilitatis earum pro instanti, quam pro tempore quocumque, & quidquid inconuenientis sequitur ex eo, quod essent simul tempore, sequeretur ex eo quod essent simul pro instanti, ut mihi manifestum est.

Respondet ergo aliter, negando consequentiam, cuius ratio assignabitur in libris de generatione.

45. *Obiicit* secundo ex *Arriaga*: de facto simul cum forma ferri remanet in eadē materia forma ignis, quando candet ferrum: ergo naturaliter manent simul huiusmodi due formæ. *Probat*ur antecedens, quia in primis est ibi forma ferri; ut patet ex eo, quod postea cessante calore reperitur ibi, & quod non adsit vlla causa, à qua producat.

Deinde est ibi etiam forma ignis, ut patet ad sensum, sunt enim ibi omnia accidentia formæ ignis, non minus quam in carbone accenso. Propter hoc argumentum putat hic author oppositum conclusionis esse satis probabile.

Respondetur negando antecedens, & probationem pro secunda parte; nam licet sit ibi vehemens calor per totum ferrum, & fortassis multum ignis intra poros ipsius, ratione cuius appareat ignis, seu potius ignitum, non tamen est ibi forma ignis, quia nulla ratio suadet eam ibi esse, & consensus communis Philosophorum tenet oppositum.

Confirmatur hoc, quia si esset ibi forma ignis, falsum esset commune axioma Philosophi ab omnibus admissum, quod generatio vnius sit corruptio alterius, nam generaretur ignis ille absque vllius corruptione, & postea corrumpereetur absque vllius generatione.

CONCLUSIO II.

46. *Possunt dari de potentia absoluta plures forma non subordinata in eadem materia.* Hanc teneo cum authoribus secundæ sententiæ, non quod existimem eam doceri à Scoti in illo loco quarti, nam ibi tantum dicit: *quod si illa materia corporis locati in duobus locis transmutatur à duobus agentibus ad duas formas* (supple substantiales non subordinatas) *non esse nouum miraculum, sed tantum per antiquam miraculum* supple; quo ponebatur in duobus locis esset proportionata ad recipiendum actiones illorum agentium: quibus verbis non ait, quod materia transmutaretur in illo casu ad duas formas, nec quod possit sic transmutari; sed quod si transmutaretur, non transmutaretur per nouum miraculum: quod non facit ad conclusionem præmissam quam non credo vllibi traditam à Scoti, quamuis putem eam non esse difformem ipsius principiis: sed potius confirmem.

*Probat*ur, quia multa alia, quæ naturaliter sunt incompatibilia, possunt esse simul supernaturaliter, sic duo

corpora possunt supernaturaliter esse in eodem loco, ut aliàs dicemus: due qualitates contrariæ in summo, verbi gratia, albedo & nigredo, calor & frigus: ergo quamuis due formæ huiusmodi habeant naturalem incompatibilitatem; possunt tamen supernaturaliter esse simul in eadem materia, præsertim nisi sit aliqua implicantia in hoc, quod sint simul, qualem non esse iam ostendam.

*Probat*ur secundo conclusio, & principaliter: Non est vlla implicantia in hoc, quod sint simul huiusmodi formæ in eadem materia: ergo per potentiam absolutam possunt esse simul. Consequentiam admittunt aduersarij, antecedens probari non potest melius, quam soluendo implicantias, quæ ab aduersariis adducuntur, & sunt fundamenta, cur tenent oppositam sententiam.

Prima implicantia est, quod expellere formam aliam à subiecto esset effectus formalis, & non esset effectus formalis formæ; esset quidem effectus formalis, ut omnes supponunt; non esset autem, quia in nostra sententia impediretur à Deo, quando poneret vtramque formam simul: sed Deus nequit impedire effectum formalem: ergo esset, & non esset effectus formalis.

Respondet negando sequelam cum probatione eius pro secunda parte: bene enim potest Deus impedire effectum formalem secundarium formæ, qualis est expulsio alterius formæ, sicut potest impedire quo minus vnum corpus expellat aliud corpus, aut calorem frigus.

Dicit: Ideo Deus nequit impedire effectum formalem primarium formæ positæ in materia, quia non potest supplere talem effectum sine forma, sed non potest supplere effectum secundarium formæ sine forma, ergo nequit eum impedire.

Respondet, quidquid sit de maiori, negando minorem, nam potest sine dubio Deus expellere formam à materia absque introductione alterius formæ, solum subtrahendo concursum conseruatiuum, quo conseruat ipsam, à qua essentialiter dependet forma quantum ad existentiam: unde hæc replica potest retorqueri: Potest Deus supplere effectum hunc secundarium expulsiuum formæ absque forma, quamuis non possit primarium: ergo potest illum impedire, quamuis non possit impedire primarium.

48. *Complutenses* confirmant hanc implicantiam hoc modo: Licet aliquis effectus secundarius formæ possit impediri, tamen non potest impediri, si sit negatiuus, & tam intimus formæ, quam expulsio vnius formæ est in anima alteri formæ, quandoquidem proueniat ex intrinseca ratione formæ: ergo non potest impediri illa expulsio. *Probat*ur antecedens, quia ex eo quod forma cadaueris dat illi consequenter, & secundario priuationem vitæ ex intrinseca ratione sua, nec per potentiam Dei potest impediri quin sequatur ista priuatio, alias idem esset viuens, & priuatum vitæ.

Confirmatur hoc, quia quoties effectus primarius habet talem connexionem cum secundario, ut saltem à posteriori colligatur non fore primarium, nisi sit secundarius, tunc secundarius non potest impediri: sed si non esset expulsio vnius formæ adueniente altera, illa altera non haberet effectum suum primarium, quia non haberet rationem actus primi respectu materiæ, de ratione enim actus primi est quod non sit simul cum illo alius actus primus, neque præsupponat alium actum, sicut de ratione materiæ primæ est non præsupponere aliam materiam.

Confirmatur secundo, quia ut forma exerceat rationem actus primi circa materiam, debet & facere cū ipsa vnum per se, & dare ipsi primum esse seu esse simpliciter. sed nisi expellatur alia forma, non potest tale esse ipsi tribuere quod enim aduenit enti in actu, seu materiæ actuatæ, non tribuit ipsi esse simpliciter, nisi expellatur illa forma, qua actuabatur, quemadmodum albedo adueniens ipsi non tribuit ipsi esse simpliciter.

49. *Respondetur* negando antecedens, & ad probationem dico, quidquid sit, an detur forma cadaueris necessario dicens negationem vitæ, quod Scotistæ omnes meritisime negant; quamuis daretur, & quamuis etiam non posset totum ex ipsa constitutum recipere animā, tamen nullo modo importat negationem aut priuationem animæ in

Plures
forma non
subordinata
posse
dari
de potentia
absoluta
luta simul
in eodem
subiecto.

in materia ipsius sic, quin in eadem materia de potentia absoluta possit esse anima; & sane oppositum asserere est petere directe principium: nam eadem prorsus est ratio, cur possint aut non possint duæ formæ simul in materia, ac cur possit, aut non possit esse forma cadaueris simul cum anima in eadem materia; quare non satis apte assumitur vnum ad probandum alterum, cum vtrumque sit æque ignotum.

Ad primam confirmationem respondeo distinguendo maiorem, si colligatur bene à posteriori in ordine ad quamcumque potentiam, etiam absolutam Dei, concedo; si non colligatur, nisi in ordine ad potentiam ordinariam, nego maiorem, & nego minorem cum sua probatione: haberet enim rationem actus primi per hoc, quod constitueret vnum per se cum materia, & quod ipsamet non constitueretur intrinsece ex alio actu, siue sit cum illa alius actus prius, siue non sit; sicut etiam & materia haberet rationem materiae primæ, quamuis succederet alteri materiae, modo ipsa non produceretur ex illa alia materia tanquam ex subiecto, aut parte componente.

Adde materiam dici primam, quia non præsupponit aliam materiam, aut subiectum, ex quo fieret, forma vero non dicitur primus actus ex eo, quod non præsupponat alium actum, & si propterea diceretur actus primus, non esset verum, quod esset actus primus, aut saltem non esset verum, quod essentialiter haberet talem rationem, ita ut per potentiam absolutam non posset præsupponere aliam formam, & simul cum illa in eadem materia manere: & dicere, quod haberet rationem actus primi in hoc sensu, est etiam petere principium, & assumere id quod probandum est. Vere autem dicitur actus primus, quia constituit vnum per se cum materia; hoc autem posset facere, quamuis adesset alia forma simul in eadem materia.

Ad secundam confirmationem respondeo negando minorem; ad hoc enim, quod faciat vnum per se impertinens est, quod expellat aliam formam, aut non expellat, & hoc ipso, quod facit vnum per se cum ipsa, dat etiam ipsi esse simpliciter; nam dare esse simpliciter materiae non est aliud, quam facere cum ipsa vnum per se; aut si sit aliud, est quid cum hoc necessario connexum; neque propterea albedo non dat esse simpliciter, quia aduenit materiae actuatae, & habenti esse simpliciter, quia quamuis adueniret ipsi non actuatae, adhuc non daret ipsi esse simpliciter. Non dat ergo esse simpliciter ipsi, quia non est substantialis, nec nata facere vnum per se cum illa. Ad illud quod additur, nempe quod aduenit enti in actu, esse accedens, & non dare esse simpliciter, respondebitur inferius ad implicantiam vndecimam.

51. *Secunda implicantia* est, quod idem numero esset de essentia specierum completarum distinctarum, verbi gratia, eadem numero materia de essentia compositi, quod fieret ex illa, & alia forma simul inexistente.

Respondetur, hoc non implicare, sicut nec implicat, quod naturaliter possit idem numero successiue esse de essentia specierum diuersarum, verbi gratia ligni & ignis, & sicut non implicat, quod eadem anima de facto est de essentia carnis viuientis & ossis viuientis, quæ sunt diuersæ speciei, licet incompletæ.

Tertia implicantia est, quod materia haberet simul & semel duos effectus adequatos, nimirum duo illa composita, quæ ex ipsa & pluribus formis illis sequerentur.

Respondetur negando sequelam, neutrum enim ex istis compositis esset effectus adequatus materiae sic, ut non possit alios effectus habere, imo naturaliter ultra sustentationem vnius formæ substantialis completæ, & constitutionem compositi ad illam sequentis, habet alios effectus, nempe sustentationem accidentium in ipsa receptorum.

52. *Quarta implicantia* est, quod illæ formæ constituerent vnum per se compositum, & non constituerent; non constituerent quidem, quia alias essent subordinatæ contra hypotheseos conclusionis: quæ enim formæ natæ sunt constituere vnum per se compositum, sunt subordinatæ: constituerent autem, quia quæcumque forma substantialis intrinsece includitur in aliquo composito, intrinsece constituit ipsum; sed forma ignis, verbi gratia, existens

in materia simul cum forma ligni intrinsece reperitur in composito resultante ex ipsa, & forma ligni; quia intrinsece reperiretur in materia ipsius, & quidquid intrinsece reperitur in materia compositi, reperitur intrinsece in ipso composito: ergo constitueretur intrinsece illud compositum.

Respondeo negando sequelam pro prima parte, quatenus dicit, quod illæ duæ formæ constituerent vnum per se compositum. Ad cuius probationem nego maiorem, nisi reperiat in ipso intrinsece, tanquam pars; aut nisi sit pars alicuius, quod reperitur in illo tanquam pars. Itaque sicut accidentia, quæ inhaerent materiae primæ, licet reperiantur intrinsece in composito, in quo inest illa materia; quia tamen nec sunt partes intrinsecæ illius compositi, nec etiam materiae, aut formæ ipsius, propterea non constituunt ipsum intrinsece; ita forma ignis informans materiam inexistente ligno, licet sit in ligno, quatenus est in materia ligni, quandoquidem tamen non sit pars intrinseca ligni, nec materiae ipsius aut formæ, propterea non est constitutiva ligni.

Dices: licet non sit constitutiva ligni, erit tamen constitutiva alterius compositi simul cum materia & forma ligni, quod sufficit ad ostendendum, quod subordinetur formæ ligni.

Respondeo negando sequelam; illæ enim formæ, quæ sunt subordinatæ ad faciendum aliquod compositum distinctæ rationis à composito, quod ab alterutra sola fieret, non immediate subiectantur in materia prima, sed vna ex illis immediate subiectatur in ea, & altera subiectatur in composito resultante ex materia & illa forma, ut patet in forma corporeitatis, & animæ: illæ autem formæ non subordinatæ subiectarentur in materia æque immediate, sicut æque immediate subiectantur in eodem subiecto albedo & dulcedo.

Deinde nullæ formæ sunt subordinatæ sibi, ac natæ facere vnum per se compositum, nisi istud compositum posset habere vnam aliquam operationem, quam operationem, quam non haberet compositum ex materia, & alterutra ex illis: sed non potest assignari aliqua vna operatio, quæ competere composito vlli, quod resultaret ex forma ignis & ligni, quamuis illæ formæ essent in eadem materia: ergo non essent subordinatæ ad faciendum aliquod vnum compositum.

Quod si aduersarij non putant impossibile aliquod vnum compositum, quod resultaret ex illis formis casu, quo ponerentur in eadem materia, tum admitti potest absque præiudicio conclusionis, quod ex illis formis sequeretur vnum per se, & concedendum quod essent subordinatæ ad faciendum tale compositum, neque hoc est contra hypotheseos conclusionis, quæ loquitur de formis non subordinatis naturaliter, ut sunt formæ ignis & ligni, non curando an sint supernaturaliter subordinatæ, nec ne.

54. *Quinta Implicantia* priori affinis est, quod compositum, quod resultaret ex materia, & illis formis, esset vnum & plura numero specie; vnum quia constaret ex eadem materia: plura vero, quia constaret diuersis formis non subordinatis, quarum quælibet est nata facere vnum per se completum.

Respondeo, quod quemadmodum ignis productus ex ligno, licet constet eadem materia, qua constabat lignum, non est vnum numero, nec specie cum ligno, ita compositum constitutum ex materia & forma ligni non debet esse vnum nec numero, nec specie cum composito resultante ex eadem materia, & forma ignis in eodem instanti temporis. Itaque in tali casu essent plures triæ entitates resultantes ex materia, & pluribus formis, quæ inter se differrent numero & specie, & consequenter duo composita.

Dices: quando albedo & dulcedo insunt eidem subiecto, non potest dici quod sint duo composita accidentalia: & hinc quauis aliquis habeat duas scientias, non potest dici quod sit duo scientes, sed vnus sciens, quia concretum accidentale non multiplicatur ad multiplicationem formarum: ergo quando illæ duæ formæ substantiales essent

in eadem materia, non potest dici quod sint duo composita substantialia, aut duæ substantiæ distinctæ.

Respondeo negando consequentiam, & ipsimet aduersarij debent admittre disparitatem, quia etiam quando accidentia succedunt sibi inuicem in eodem subiecto, non admittunt duo concreta accidentaliter sibi inuicem succedere, & tamen admittunt, quando duæ formæ substantiales sibi inuicem succedunt in eadem materia, duo composita substantialia sibi inuicem succedere: ergo non est eodem modo discurrendum de concretis accidentalibus, ac compositis substantialibus. Ratio autem disparitatis videtur esse, quod compositum substantiale dicat directe aut tertiam entitatem Scotticam, si deitur, aut saltem æque primo materiam & formam; unde quotiescumque aut materia sunt distinctæ, aut formæ sunt distinctæ, potest dici absolute & simpliciter quod composita sint distincta: composita vero seu concreta accidentaliter non dicant æque primo, & eodem modo subiectum & accidens, sed vel subiectum dicunt in recto, & accidens in obliquo, ut aliqui dicunt, vel formaliter formam, & materialiter, ac connotatiue subiectum; unde potest contingere, quod quamuis forma multiplicetur, non debeant concreta multiplicari, nisi etiam multiplicetur subiectum, quod totum pendet ex modo loquendi, & intelligendi, nec in re potest habere difficultatem.

56. Et hinc etiam soluitur *sexta implicatio*, quam aliqui dant, nimirum, quod sequeretur vnum compositum substantiale posse in recto prædicari de alio composito, nempe ignem de ligno, dicendo: lignum est ignis, & e contra, sicut prædicatur de albo, quod sit dulce, eo quod albedo & nigredo sint in eodem subiecto.

Respondeo negando sequelam, & paritatem: & ratio disparitatis est, quod quando dicitur: album est dulce, sensus sit, quod res illa, quæ est alba, sit etiam dulcis, quod verissimum est. Quædo vero diceretur, quod lignum est ignis, sensus esset, quod res illa, quæ est lignum, sit res illa, quæ est ignis, quod falsum est, quamuis eadem materia constaret; sicut falsum est dicere, quod digitus hominis sit caput hominis, quamuis digitus & caput constent eadem forma substantiali, nempe anima rationali, & quidem eadem solâ in sententia Thomistarum ac recentiorum negantium formâ corporeitatis. Quod exemplum etiam confirmat, quod diximus ad præcedentem obiectionem, sicut enim non possunt dici vnum realiter compositum illud, quod sit ex materia capitis & anima, & illud quod sit ex materia pedis ac anima eadē simul, licet constent eadem anima, quia materia est diuersa, & composita illa per se primo dicunt tam materiā quā animam: ita non debent dici vnum compositum illud, quod sit ex materia & forma ligni, & ex eadem materia simul & forma ignis, quamuis constent eadem materia, quia non constent eadem forma, quandoquidem tam per se primo illa composita dicant formam quam materiam.

Dices: saltem sequeretur quod duo supposita essent sibi inuicem communicata, quandoquidem constarent eadem materia: sed hoc est contra rationem suppositi, quod debet esse incommunicabile.

Respondeo, quod, quemadmodum non repugnat suppositis etiam naturaliter participare eandem materiam successiue, & esse sibi inuicem communicabilia in hoc sensu, ita non repugnat ipsis supernaturaliter participare simul eandem materiam; nec incommunicabilitas, quam dicit suppositum, excludit talem communicabilitatem, sed aliam longe diuersam, de qua suo loco.

57. *Septima implicatio* est, quod si corpus hominis, verbi gratia, informaretur duabus animabus, constitueret duos homines; & vel volente aliquid vno alter necessario vellet, quod est contra libertatē humanam; vel si posset nolle, tum volente vno ambulare, alius posset nolle ambulare: in casu autem tali non posset dici quid fieret, atque hoc est inconueniens: ergo inconueniens est, quod duæ formæ simul possint poni in eadem materia.

Cõfirmatur, quia sequeretur quod corpus hominis posset informati simul cū anima rationali animâ bruti, sed

hoc est inconueniens, cum animæ diuersæ speciei requirant subiecta diuersæ speciei.

Respondeo, quod volente vno, alter posset nolle, & tum si vnus vellet ambulare, & alter nollet, vel vnus esset maioris virtutis, quā alter, & sic fieret quod ipse vellet aut nollet, non obstante contradictione alterius; vel essent æqualis virtutis, & tum non sequeretur ambulatio de nouo, quia volitio vnus non esset sufficiens ad eam ponendam, accedente nolitione alterius, quemadmodum de facto si esset aliquis sedens & vellet ambulare, accederet autem alius æque fortis, & impediret ipsum, tum non posset ambulare.

Ad confirmationem respondeo, in conclusione nos loqui de formis non requiruntibus diuersa subiecta, sed potentibus naturaliter succedere sibi inuicem in eodē subiecto; unde nego sequelam. Quod si subiectum animæ esset materia prima sola cum talibus vel talibus dispositionibus accidentalibus, concederem quod eadem materiæ posset aduenire anima hominis & bruti, quia etiam posset ipsi de potentia absoluta aduenire dispositiones, diuersæ quantumuis contrariæ, quæ ad illas animas requirerentur.

58. *Ostensa implicatio* est, quod vna natura non possit simul affici immediate pluribus subsistentiis etiā diuinis secundū *Scotum* 3. d. 1. q. 2. m. 5. cuius ratio est, quia dependet adæquate ab vna, atque adeo nō potest depēdere villo modo ab alia, quia alias dependeret, & nō depēderet: ergo similiter materia nequit informati pluribus formis. Probatur consequentia, quia tam materia depēdet adæquate ab vna forma, quam natura à subsistentia: ergo si haberet aliam formam, dependeret etiam ab alia, & consequenter dependeret & nō dependeret.

Respondeo negando consequentiam cum antecedenti probationis; materia enim nullo modo dependet à forma secundum suum esse, & si dependeret etiam non necessario dependeret adæquate ab vna forma: natura autem dependet, ut supponitur, à subsistentia, cui vnitur, & quidem adæquate de facto, quidquid sit de possibili, de quo in materia de Incarnatione.

59. *Nonā implicatio* est, quod posset recipere infinitas formas simul, atque adeo quod esset infinita perfectionis.

Respondeo: Si receptio infinitarum formarū argueret perfectionem infinitam, tum materiam non posse simul recipere infinitas, sed limitari virtutē eius ad determinatum numerū Deo cognitū. Sicut ex eo, quod intellectus esset infinitæ virtutis, si infinita simul intelligeret, quamuis posset plura simul intelligere; limitatur tamen eius virtus ad certum numerum, ultra quē nequit plura simul cognoscere. Quod si illa receptio non arguit talem infinitatem, tum potest simul infinitas formas recipere, sicut communiter admittitur, quod idem locus abique infinitate potest supernaturaliter infinita corpora suscipere, si possint simul produci. An autem illa receptio arguat in materia infinitam virtutem, parum est curandum, quantum ad præsentem difficultatem; sed exemplum illud de loco videtur arguere quod non.

60. *Decima implicatio* est, quod implicet formam vnā esse in pluribus materiis: ergo materia vna nequit esse sub pluribus formis. *Suarinus* & *Mastrus* concedunt antecedens, & negant consequentiam. Verum meo iudicio est eadem prorsus ratio; unde nego antecedens, cuius rationem dabo quæstione sequenti.

Vndecima implicatio Thomistis familiaris est, quod sequeretur secundam formam esse substantiale & accidentale: esset enim substantiale, ut supponitur, & esset accidentale, quia adueniret enti in actu completo, hoc est materiæ actuata per formam substantialem completam, ac non subordinatam; quod autem sic aduenit: est accidens.

Responderetur negando sequelam pro secunda parte, quamuis enim illud, quod aduenit naturaliter loquēdo enti in actu completo, hoc est materiæ actuata per formam completam, sit accidens; tamen non omne illud, quod aduenit ipsi supernaturaliter, debet necessario esse acci

accidens, & ideo naturaliter non potest aduenire materiæ actuata aliqua forma substantialis, quia formæ non subordinatæ substantiales sunt impossibiles naturaliter in eodem; unde vna alteri superuenire nequit quin expellatur altera.

61. *Duodecima implicatio* est, quam proponunt *Complutenſes* supra pro ratione fundamentali suæ sententiæ, quod sequeretur materiam posse & non posse informari à pluribus formis; posset enim ex hypothesi, non posset autem, quia quod ex se non potest aliquid, non potest illud, nisi aliquid ipsi addatur, per quod posset illud: sed materia est impotens connaturaliter loquendo ad recipiendas simul duas formas: ergo nec supernaturaliter potest illas recipere, nisi addatur ipsi aliquid, per quod id posset. Hac eadem ratione applicata ad formam probant etiam vnam formam non posse informare plures materias.

Sed facile respondetur negando sequelam pro secunda parte. Ad cuius probationem dico, quod materia quantum est ex se etiam naturaliter posset recipere plures formas, nisi fuisset propter incompatibilitatem ipsarum formarum; quæ non est in ordine ad potentiam supernaturalem. Quod si argumentum hoc valeret, probaret quod subiectum idem non posset recipere supernaturaliter duas qualitates contrarias, nec idem locus duo corpora: & certum est multa facere posse multa supernaturaliter, quæ non possunt facere naturaliter, absque eo, quod aliquid ipsis addatur præter concursum causæ supernaturalis, qualis etiam concursus aduenit materiæ, quando haberet duas formas, nam tum adesset concursus, quo Deus produceret secundam formam in illa, qui concursus non adesset, quando vna sola forma informaret materiam, nec deberetur materiæ informata ab vna forma, imo potius deberetur ipsi negatio ipsius, quia vna forma exigit connaturaliter ablationem alterius formæ non subordinatæ.

62. *Obiici* præter hæc possunt aliqua loca Scoti, quibus oppositum conclusionis videri posset tenere; nam in 4. l. 10. q. 2. n. 4. dicit non posse plures formas esse in eadem materia: quod etiam insinuat in secundo dist. 2. q. 7. n. 4. & 4. d. 11. q. 3. n. 33.

Respondetur illis locis nihil eum docere ad propositum: nam in primo loco solum proponit difficultates contra conclusionem suam, & ad illas postea respondet. Neque quoties aliquis Doctor proponit obiectiones contra suam conclusionem, existimari debet ipsemet tenere omnes propositiones quas assumit in illis, ut manifestum est: quare miror illum locum adduci ad propositum hoc ab illo Scotista. In aliis duobus locis supponere quidem videretur formas substantiales non subordinatas esse impossibiles: sed intelligendus est quantum ad potentiam ordinariam, non quantum ad absolutam, de qua nullam facit mentionem.

QVÆSTIO IV.

An vna forma substantialis possit simul esse in duabus materiis.

63. **O**mnes qui negant materiam posse esse simul sub pluribus formis, negant etiam vnam formam esse posse in pluribus materiis. Imo & aliqui etiam ex illis, qui concedunt materiam posse esse sub pluribus formis, negant tamen formam posse esse in pluribus materiis simul, ut *Suares* supra, & *Mastrius* disp. 5. q. 7. qui tamen distinctione utitur, asserit enim vnam formam posse esse in pluribus materiis discontinuis inadæquatis, quas scilicet continuatas posset informare, propter exemplum S. Dionysij Areopagitæ, qui gestasse caput suum abscissum legitur, & eodem capite prædicasse populis: quod facere nequirit, nisi anima esset simul in capite, & reliquo corpore; negat vero eandem formam posse esse in pluribus materiis adæquatis. Vocat autem materiam adæquatam, illam integram, quam petit forma connaturaliter informare, ut est corpus humanum respectu animæ; materiam vero inadæquatam vocat partem materiæ adæquatæ.

CONCLUSIO.

64. *Eadem forma informare potest simul, & semel duas materias etiam adæquatas, hoc est tales, cum quibus potest facere vnum per se completum de potentia absoluta, non vero de ordinaria.* Hanc quoque secundam partem de potentia naturali tenent omnes, & patet tum experientia, tum quia vna materia non potest naturaliter subesse pluribus formis adæquatis simul, nec vnum corpus in pluribus locis. Quoad primam vero partem de potentia absoluta, eam expresse tenet *Rhnius*, & *Amicus* hic, & ex Scotistis *Sghegma*, & est conformis ad resolutionem questionis præcedentis, ac ad ea, quæ diximus in Logica, ostendentes non implicare, quod idem accidens possit esse in pluribus subiectis simul de potentia absoluta.

Probat autem quoad hanc partem, quia vnum corpus potest esse in pluribus locis simul de potentia absoluta, & vna forma accidentaliter in pluribus subiectis, & vna materia sub pluribus formis, & vna substantia potest afficere plures naturas: ergo & vna forma potest esse de potentia absoluta in pluribus materiis. Probat consequentia, quia eadem propter est ratio, & qui soluere poterit contradictiones, quæ afferuntur contra antecedens, poterit eadem facilitate soluere illas quæ adducuntur contra consequens: ergo æque debet tenere vtrumque.

Confirmatur, quia de facto naturaliter loquendo eadem anima rationalis reperitur in pluribus subiectis realiter distinctis, ac loco diffinis, ut in capite & pede, estque de essentia diuersorum specie corporum: ergo de potentia absoluta potest etiam informare diuersa corpora disunita ac completa. Quæ sane confirmatio mihi est valde magni momenti, nam quod diuersa subiecta, quibus anima inest, sint continuata ac incompleta, non sufficit pro disparitate, saltem in ordine ad diuinam potentiam; nec enim illa diuersa corpora verbi gratia caput, & pes, sunt incompleta essentialiter & physice, quandoquidem non possint physice, & essentialiter compleri ulterius, licet possint compleri ulterius integraliter, quia possunt coniungi cum aliis partibus integralibus, ex quibus resultat aliquod ens integraliter completum, nempe homo.

Confirmatur ulterius, quia quemadmodum naturaliter eadem numero anima rationalis potest informare duo corpora distincta rationis continuata inter se, ita omnino videtur, quod eadem forma aquæ posset informare duas partes materiæ primæ saltem continuatas, quod sufficeret pro conclusione. Quod si posset etiam illas continuatas informare, profecto posset & discontinuatas, quemadmodum eadem anima secundum plures ex aduersariis, speciatim *Mastrius*, potest illas partes discontinuatas informare simul, quas simul posset informare continuatas, ut patet in exemplo S. Dionysij.

65. *Probat* secundo principaliter conclusio, quia non est repugnantia, quod vna forma simul informet duas materias etiam adæquatas in sensu conclusionis: ergo asserendum est de potentia absoluta id fieri posse: consequentiam admittunt aduersarij. Probat antecedens soluendo implicantias, quæ adducuntur ab ipsis.

Prima est, quam asserunt *Complutenſes*, quod si forma ex se non possit naturaliter informare duas materias, non poterit etiā supernaturaliter id facere, nisi aliquid addatur, per quod possit: sed nihil potest addi, per quod id possit, ergo non potest simul informare tales materias. Sed hoc argumentum probaret æque, quod vnum corpus non possit esse in pluribus locis supernaturaliter contra ipsosmet *Complutenſes*. Sed positue.

Respondeo, ut supra respondi, multa posse fieri supernaturaliter per aliquam rem, quæ naturaliter nequeat facere, absque superadditione alicuius præter concursu supernaturalem Dei, & terminum eius, qualis concursus adesset in proposito cum termino suo, neque concursus productiuus vniuersis secundæ in forma ad materiā alteram, & ipsamet vniuersa, quæ est terminus eius; ac etiam secundum totum, quod resisteret ex anima, & altera materia.

Secunda

Secunda implicancia est ex Matrio, quod sequeretur formam esse infinitæ virtutis, quia quæ ratione posset informare duas materias, posset infinitas, si darentur, & hoc argueret in ipsa infinitatem virtutis informativæ, quæ est perfectionis. Fulsissime proponitur, & confirmatur hæc implicancia à prædicto auctore, sed meo iudicio nihil vrget.

Respondetur enim primo quod sequeretur vnum corpus non posse poni in pluribus locis, quia posset in infinitis, & si est perfectionis in forma informare posset plures materias, est etiam perfectionis in corpore posse implere plura spatia; ergo æque sequeretur infinitas perfectionis in corpore ac in forma, contra ipsummet *Matrium*.

Dices cum Matrio disparem esse rationem, quia corpus in ordine ad plura loca mere passivè se habet, nullumq; habet exercitium virtutis in eorū acquisitione: sed forma in informando exercet virtutē informativā.

Contra, quia corpus respectu locorum exerceret virtutem repletivam tam bene, quam forma virtutem informativam.

Deinde catenus corpus mere passivè se haberet ad plura loca, quia haberet esse in illis formaliter à pluribus ubi productis à solo Deo in genere causæ efficientis: sed forma etiam in pluribus materiis haberet esse per plures uniones, quæ à solo Deo producerentur: ergo mere passivè se haberet tam bene, quā corpus & consequenter à primo ad ultimum disparitas data nō sufficit.

Alia instantia posset dari contra hanc implicanciam de ipsa materia, quæ secundum *Matrium* potest recipere plures formas, atque adeo infinitas, si darentur, sine infinitate perfectionis, cum tamen reuera si sit maioris perfectionis in forma informare plures materias, sit etiam maioris virtutis in materia esse informabile à pluribus formis, & posse simul constituere plura tota: ergo vel tenendū quod materia nequeat recipere plures formas, non obstante hac ratione, vel admittendum est vnam formam posse, ea non obstante, informare plures materias.

67. *Respondetur secundo*, directe negando sequelā, quia vel non arguit maiorem perfectionem in forma simul & semel informare duas materias quam vnam, atque ideo informare infinitas, si darentur, non argueret infinitam perfectionem in illa, ut est evidens; vel si arguat maiorem perfectionem, quamvis possit plures informare, non tamen poterit infinitas, sed limitabitur ad certum numerum, ultra quem simul nequeat plures informare. Cuius exemplum habemus clarum in virtute intellectiva, quæ licet posset plura simul intelligere ex vi sua naturali, non tamen posset infinita, sed limitatur ad certum numerum, quia intelligere plura supponitur arguere perfectionem maiorem, atque adeo intelligere infinita argueret infinitam perfectionem; ergo quamvis posset forma informare duas materias, non posset tamen infinitas, si informare plures argueret maiorem perfectionem. An autem arguat maiorem perfectionem in forma informare plures materias, est impertinens ad hanc difficultatem: & idem dicendum, quod dicitur de corpore respectu plurium locorum.

Confirmatur hoc vterius exemplo animæ rationalis, quæ potest varias partes corporis informare naturaliter: quæro ergo, an ex eo quod possit plures partes categorematicas ac determinatas informare, possit infinitas, si darentur? Si dicatur quod non: ergo similiter non sequitur, quod si vna forma possit plures materias informare, possit informare infinitas: quæ consequentia videtur evidens à paritate rationis. Si dicatur quod possit: ergo quemadmodum anima potest informare infinitas partes determinatas, si darentur, absque infinitate virtutis, poterit vna forma informare infinitas materias absque infinitate virtutis. Quæ etiam consequentia videtur evidens non minus quam præcedens. Vnde corrumpit totaliter vis huius implicancie.

68. *Tertia implicancia est*, specialiter de formis dependentibus à materia, quia sequeretur, quod talis depen-

deret, & non dependeret à secunda materia, nam dependeret totaliter & adæquate à prima materia.

Respondetur negando sequelam, quia posset poni in pluribus, vel sic, ut dependeret totaliter ab vna, & non dependeret villo modo à secunda licet vniretur ipsi, per unionē tamen, à qua non dependeret quoad existentiam; vel sic ut nec ab vna, nec ab altera depēderet, licet vtrique vniretur, nec enim est necesse ut forma materialis dependeat à materia in fieri, ut patet ex eo; quod posset à Deo produci absque materia villo modo: vel denique ita ut dependeret ab vtraque, sed partialiter à qualibet ex illis, & à nulla adæquate: non ergo sequitur necessario, ex eo quod esset in pluribus adæquatis, quod dependeret & non dependeret ab vlla ex illis, aut ab omnibus simul.

Quod si quæras, an sit idem numero compositum, quod sequeretur ex materiis pluribus, in quibus inesset eadem forma.

Respondetur, quidquid dicant alij auctores tenentes nostram conclusionem, quod non, sed essent plura numero distincta pro distinctione materialium: sicut enim, si eadem forma successivè informaret duas materias, non sequeretur ex ea vnum numero individuum, eodē modo prorsus dicendum, si simul esset in illis, vniuersaliter enim compositum est distinctum numero à quolibet alio, quoties vel forma ipsius est distincta numero à forma alterius, vel materia ipsius est distincta numero à materia alterius. Ad quod conducunt, quæ dixi quæstione præcedenti de distinctione specifica compositorum ex eadem materia & plurimis formis in ea positis.

69. *Obiicies Scotum*, 3. d. 1. q. 2. dicentem expresse ita impossibile videri vnum accidens esse in duobus subiectis, sicut vnam formam substantialem esse in duobus materiis; igitur si necessario sequitur infinitas ex eo, quod vna forma substantialis sit in pluribus materiis, necessario sequitur infinitas ex eo, quod vnum accidens sit in pluribus subiectis: ergo Scotus tener vniuersaliter nullā vnam formā posse esse simul in pluribus subiectis.

Respondetur negando consequentiam quia Scotus non negat aut vnam, aut alteram formam posse esse in pluribus subiectis, neque asserit inde sequitur, quod alterutra esset illimitata, sed dicit quod si sequeretur infinitas vnius, sequeretur etiam alterius, & hoc sufficiebat eius intento, quod erat impugnare responsionem Varonis, in qua ponebatur aliqua differentia inter formam quæ substantialiter constitueret, & quæ accidentaliter adueniret, ut patet ex contextu. Vide quæ dixi in Logica, de Accidente prædicamentali.

QVÆSTIO V.

An eadem actione qua conservatur forma in materia conservetur absque materia.

70. *S*uppono hic formam habere suam propriā existentiam non minus quam materia habet, ac propterea quemadmodum materia potest conservari absque forma ex dictis supra, ita formam posse etiam conservari absque materia; quod quidē naturaliter contingit in anima rationali, quæ est indepēdens in esse & conservari à materia; in aliis vero formis, quæ educuntur ex potentia materiæ non contingit naturaliter, quia alias non educerentur, sed bene posset contingere supernaturaliter, cū in hoc nulla sit implicancia, sicut non est implicancia, quod accidentia Eucharistica, quæ à suo subiecto educta sunt, de facto cōserventur extra subiectū. Quod exemplū ostendit formas etiā substantiales eductas posse similiter conservari absque materia, nec negatur ab vllis Peripateticis aut Catholicis. Examinandū ergo hic remanet, an si conservarentur miraculose, destructo subiecto, aut vniōe earū ad subiectum, eadem actione qua ante, an diuersa, conservarentur.

Prima sententia est eodem modo, quo supra diximus materiam posse conservari absque forma eodē influxu, quo conservatur, quando habet formam, ita etiam formas eodem influxu conservari posse sine materia, quo conservantur, quando sunt in materia. Ita *Mastrius* disp.

Ex duabus materiis & vna forma fierent plura individua.

Forma substantialis potest conservari absque materia supernaturaliter.

disp. 2. q. 3. affirmans esse Scotistarum cum *Scoto* in 4. d. 12. qu. 1.

Secunda sententia tenet formas materiales, quæ dependent à materia in fieri & conservari, non posse conservari eodem concursu, quo conservabantur in materia, sed necessario advenire debere concursum aliquem novum, qui suppleat defectum concursus, quo conservabantur à materia. Ita *Aversa* qu. 21. sect. 4. & Thomistæ communiter, quorum plurimi ultraconcursum effectuum Dei requirunt etiam modum aliquem positivum communicari formis, quando conservantur absque materia, quem vocant perfectitatis modum, qualem etiam attribuunt accidentibus Eucharisticis, & omnibus, quæ separata à subiectis conservantur. Sic tenet *Ruvins* hic qu. 5. ac alij plures.

CONCLUSIO I.

Anima rationalis eodem concursu in & extra subiectum conservatur.

71. *Anima rationalis conservatur extra corpus eodem ipso concursu, quo conservabatur in corpore absque concursu aliquo particulari ipsi superaddito, aut modo aliquo positivo.* Hæc quoad primam partem debet esse communissima, & probatur facile, quia est independens à corpore in omni genere causæ influentis: ergo eodem concursu continuato, quo conservatur in corpore, conservatur extra corpus. Secunda pars est Scotistarum omnium, & videtur esse contra Thomistas; Probatur autem per illa principia, quibus probavimus in Logica, accidentia absque tali modo superaddito posse conservari: & ratio sufficientissima est, quod haberet esse per se destructa solummodo vñione ipsius ad corpus, & quod propterea superflue poneretur modus vllus positivus perfectitatis à quo habere sic existere.

CONCLUSIO II.

Formæ educæ non conservantur eodem concursu in & extra subiectum.

72. *Formæ educæ non possunt conservari eodem concursu extra subiectum, quo conservabantur in subiecto, bene tamen possunt conservari absque modo superaddito perfectitatis.* Hæc est contra *Masirium* supra, & plures Thomistas; secunda vero pars patet ex dictis conclusionibus præcedentibus, quia non solum non esset necessarius ille modus, sed omnino superflueret.

Probatur prima pars, quia si concursus ille Dei, quo conservat eas in subiecto, esset se solo sufficiens ad conservandas formas absque subiecto, esset etiam sufficiens se solo ad conservandas ipsas, dum sunt in subiecto, ut est evidens: sed non est sufficiens ad conservandas illas, dum sunt in subiecto; ergo. Probatur minor, quia si esset sufficiens absolute & simpliciter, sequeretur quod non dependerent à materia, dum sunt in materia, nec quoad esse, nec quoad conservari, & consequenter sequeretur, quod non essent educæ, contra suppositum conclusionis. Probatur sequela, alias dependerent, & non dependerent adæquate à Deo; non dependerent quidem, quia dependent etiam à materia; dependerent autem, quia effectus adæquate dependet à causa, quæ habet actionem, per quam solam adæquate poneretur: sed Deus haberet actionem circa formam, dū existit in materia, per quam solam adæquate poneretur, quamvis non esset concursus vllus materiæ aut alterius causæ: ergo dependeret adæquate à Deo.

Et sane, qui negaret hunc discursu, posset negare esse inconueniens, quod idē effectus dependeret simul ac semel à duabus causis totalibus, contra manifestā doctrinam Scoti pluribus locis, & contra rationē. *Nec sufficit dicere cum Masirio*, quod cōcursus Dei, quo producit in materia, sit sufficiens quoad substantiā, & insufficiens solum quoad modum, quia materiæ actu concurret ad substantiam formæ producendā, ergo non sufficit concursus Dei ad substantiā. Adde non posse ostēdi ad quē modū formæ requiritur concursus materiæ. *Nec valet dicere cum eodem*, quod quamvis concursus Dei sit sufficiens, concursus creaturæ tamē nō sit superfluous, licet non sit necessarius; nam illud est superfluum ad ponendū rem, sine quo res de facto necessario poneretur, & quidē æque facile: sed si concursus Dei sit suffi-

ciens, eo solo posito, necessario poneretur forma, & quidem æque facile: ergo concursus materiæ esset superfluous, imo esset impossibilis, ex principiis illis, ex quibus colligitur effectum dependentem adæquate ab una causa nō posse dependere nec partialiter ab altera.

73. *Nec etiam sufficit dicere*, quod ab actione illa conservatiua Dei dependet adæquate in genere causæ effectivæ, & à concursu materiæ dependet in genere causæ materialis, & quod non sit absurdum eundem effectum dependere adæquate à pluribus causis in diverso genere causæ, licet sit absurdum, quod dependeret adæquate à pluribus causis in eodem genere. Hoc, inquam, non sufficit, quia licet dependere possit effectus à pluribus causis diversi ordinis sic, ut à qualibet adæquate dependeat in suo ordine, non tamen potest ab illis dependere sic, ut ab unaquaque dependeat adæquate simpliciter, ita ut actio vnius solius sufficeret sine actione alterius, quia sic dependeret & non dependeret ab altera; unde nec de facto actio intellectus sola est sufficiens ut ponatur intellectio, nec actio obiecti solius, sed utraque requiritur, & ab utraque dependet intellectio, quod si vna sola sufficeret, profecto altera esset superflua, imo & secundum Scotum impossibilis.

74. *Confirmatur hoc*, quia potest optime colligi, quod aliquis effectus non dependet naturaliter ab aliqua causa, si videatur, quod alia causa ponat omnia, quæ sunt necessaria ad effectum, & quibus actu poneretur effectus, quamvis altera illa causa, non poneretur actu: ergo si actio illa Dei est talis naturæ, ut per eam poneretur forma, quamvis materia non poneretur, ut dici debet in aduersa sententiā, omnino debet dici, quod non dependeat forma à materia. Et sane hinc optime colligitur, quod anima rationalis non dependeat in fieri à materia, licet non producat, nisi in materia, quia concursus, quo ponitur à Deo, est se solo sufficiens, & eo posito poneretur anima, quamvis non esset materia.

Confirmatur secundo, quia res actu non dependet ab aliquo, quo non posito poneretur positus reliquis, quæ ponuntur, modo reliqua possint absque illo poni: sed posito concursu Dei secundum aduersarios absque materia, aut eius concursu (quemadmodum secundum aduersarios poni potest) esset forma: ergo non dependet forma à materia, aut eius influxu, contra hypotheseis conclusionis.

75. *Probatur secundo conclusio*, quia concursus Dei, quo conservatur in subiecto, est volitio, qua vult ipsum producere cum dependentia à subiecto, & in hoc distinguitur concursus, quo Deus producit animam in subiecto, à concursu, seu actione, qua formas educas producit in subiecto se solo effectivæ, verbi gratia, formas calorum, ac animas vegetativas, ac sensitivas irrationales secundum Scotistas: concursus autem, seu actio, quo producit, aut conservat eas extra subiectum, est volitio, qua vult illas producere absque subiecto: sed certum est illas duas volitiones distingui formaliter, & quod distinguuntur etiam realiter, & inter se, & à Deo, nisi fuisset propter infinitatem, ac immutabilitatem Dei, ex qua etiam provenit quod volitio, qua vult producere leonem ac hominem, non sint distincta realiter, quandoquidem potest Deus eadem volitione reali sua facere, quod faceret distinctis volitionibus limitatis, si esset capax talium.

Quod si non dicatur ille concursus esse volitio Dei formaliter, certe debet esse aliquid specialiter dependens ab illa volitione, & per ordinem, ad quod illa volitio debet posse saltem à posteriori distingui ab omni alia volitione Dei formaliter consideratā: sed hoc æquē sufficit ad propositum, quandoquidem illud, per quod volitio, qua vult Deus producere aliquid cum dependentia à subiecto, distinguitur ab illa, qua vult ipsum producere sine subiecto, debet distingui ab illo, per quod altera volitio distinguitur.

76 *Obijcit Masirius*: invariato principio, & termino non variatur actio: sed forma extra subiectum, & in subiecto secū dum se est eiusdē rationis, & Deus est eiusdē ratio

rationis: ergo actio Dei, quando forma est in subiecto, & extra subiectum est eiusdem rationis.

Confirmatur, quia conseruatio non distinguitur realiter à prima productione, quando causa conseruans & produciens est eadem: ergo conseruatio, qua Deus conseruat formam extra subiectum & in subiecto, est eadem.

Confirmatur secundo, quia si non sufficiat illa actio, qua conseruabatur in subiecto ad formam conseruandam extra subiectum, ergo debet definire illa prima actio, & succedere secunda, & consequenter debet definire ipsa forma contra suppositum conclusionis; in ea enim supponitur formam semper continuari.

Respondeo: inuariato principio adæquato, transeat maior; principio partiali, nego maiorem, & concessa minori, nego consequentiam, quia Deus non est principium adæquatum formæ, quando producit, & conseruatur in subiecto cum dependentia ab ipso.

Confirmari potest hoc vulgari exemplo, quia quando duæ causæ creatæ efficientes, verbi gratia, duo ignes concurrunt ad producendum alium ignem, qui à quo libet ex illis se solo posset produci, quilibet ex illis habet actionem distinctam ab illa actione, quam haberet, quando se solo produceret illum ignem, & tamen terminus & principium sunt eiusdem rationis: ergo non est verum vniversaliter, quod quando terminus & principium sunt eiusdem rationis, actio debet esse eiusdem rationis.

Deinde posset responderi alio modo: quando terminus est idem & eodem modo dependens, concedo: quando diuerso modo dependet, nego maiorem, & concessa minori, distinguo consequens: si terminus est eodẽ modo dependens, concedo; si non, nego. In casu autem nostro terminus non est eodem modo dependens: nam dum est in subiecto, dependet à Deo, & subiecto; dum non est in subiecto, dependet à solo Deo.

Posset etiam tertio responderi distinguendo maiorem alio modo: quando principium agit omnino necessario, concedo; quando agit libere, nego. In casu autem nostro principium est liberum, nempe Deus, atque adeo potest vel actione huius rationis, vel illius producere eundem effectum sicut potest formam in subiecto producere, vel extra subiectum; quod non competeret ipsi, si esset agens necessitatum ad agendum, nam eodem modo semper produceret ipsam.

Ad primam confirmationem respondeo distinguendo antecedens: quando causa conseruans, & produciens est eadem, & adæquata, dum conseruat ac producit, concedo; quando est inadæquata ac partialis dum producit, & adæquata ac totalis dum conseruat, vt contingit in casu nostro, nego antecedens & consequentiam.

Ad secundam confirmationem, transeat prima sequela, & nego secundam, quia vt desineret, deberet esse verum pro aliquo instanti, quod non esset: in casu autem nostro, quamuis sibi inuicem succederent alia & alia actiones, tamen sic succedunt, vt non relinquunt formam pro illo instanti absque aliqua actione, & consequenter forma nunquam desinit. Quod etiam confirmari potest exemplo effectus producti ab vna causa, & conseruati absque intermissione per alteram: nam quamuis actio productiua sit destructa, succedente altera conseruatiua alterius agentis, tamen effectus semper conseruatur, & nunquam desinit; & exemplo effectus producti à duabus causis, & conseruati ab vna intendente vires suas, ac augente actionem.

79. *Dices cum Mastro*: licet possit fieri, quod causa secunda possit augere actionem conseruare effectum productum à se & alia, nec possit hoc facere, nisi aucta actione, aut posita alia noua maiori, quã adhibuit primo; tamen non est ita discurrendum de Deo, cuius actio quæcumque sufficere debet, vt se solo faceret, quod faceret cum causa secunda, quia aliàs dependere actio ipsius à causa secunda, quod videtur derogare perfectioni eius.

Respondeo negando, quod actio Dei, qua aliquid cum causa secunda facit, debeat esse talis natura, vt possit facere se sola illud, quia aliàs nihil faceret causa secunda:

nec est inconueniens, quod actio Dei dependeat à causa secunda, quando est actio factiua cum causa secunda, & quando Deus ex sua liberalitate vult admittere concursum causæ secundæ.

Confirmatur, quia certum est, quod concursus Dei, seu actio, qua vult producere compositum, dependeat necessario, à concursu causæ secundæ materialis & formalis, quia implicat vt sine illis faciat compositum: ergo non est inconueniens, quod aliquis concursus Dei dependeat ab aliqua causa secunda.

80. *Dices secundo* cum eodem *Mastro*, quando dicitur, quod idem concursus diuinus non sufficeret, vel fit mentio de concursu diuino materialiter, seu fundametaliter sumpto, & hic cum sit ipsa voluntas diuina, vel velle diuinum, est sufficiens; vel fit mentio de illo concursu formaliter, quatenus dicit terminationem dependentiæ effectus, & hæc etiam sufficit ad positionem & conseruationem effectus.

Respondeo negando, quod sit idem velle diuinum formaliter, quo vult conseruare formam cum dependentia à causa materiali, & quo vult producere ipsam sine tali dependentia: sicut non est idem velle formaliter, quo vult decernere Incarnationem in carne passibili, & Incarnationem quoad substantiam, in sententia *Scoti*. Et sicut non sufficeret decretum, seu velle diuinum, quo vult Incarnationem quoad substantiam ad ponendam illam cum passibilitate: ita non sufficeret decretum, seu velle quo vult producere formam cum dependentia à subiecto ad producendam ipsam sine dependentia à subiecto.

Deinde negatur esse eandem terminationem dependentiæ formæ à Deo, quando producit extra subiectum & in subiecto, quia quando producit extra subiectum, Deus terminat adæquate dependentiam eius; & quando producit ipsam in subiecto, non terminat dependentiam eius adæquate. Ex quo patet hanc replicam ex omni parte deficere. Itaque vno verbo, neque velle diuinum, quo vult producere formam dependentem à subiecto, sufficeret vt produceretur extra subiectum: neque est eadem terminatio dependentiæ formæ in Deo, quando producit dependenter à subiecto & sine subiecto.

81. *Obiicies ultimo Scotum* supra, qui videtur dicere, quod eadem actione conseruetur forma extra subiectum & in subiecto. *Respondeo* eum nihil aliud velle, quam quod eadem actione conseruetur sic, vt non requiratur aliqua alia specialis actio, per quam produceretur modus positius perfectioris: quod vltro fateor, & non præiudicat conclusioni vlllo modo.

Ex hac resolutione patet etiã accidentia educta è potentia subiecti, quæ conseruarentur à Deo absque subiecto, non eadem actione conseruanda, qua conseruantur in subiecto, contra eundem *Mastrium* *disputatione*. 3. *quæst.* 4. *artic.* 2. est enim eadem ratio prorsus de illis, ac de formis substantialibus eductis. Dixi autem *accidentia educta*, quia accidentia creata, vt sunt secundum *Scotistas* communiter habitus supernaturales in substantia, eadem actione conseruari possent extra subiectum, qua conseruantur dum sunt in subiecto, sicut diximus de anima rationali, de qua & de illis quantum ad hoc est eadem ratio.

Quæri posset, an forma dicat potentiam, & aptitudinem ad materiam, & an illa sint de essentia eius, ac terminetur ad omnes materias. Sed eodem modo discurrendum, quo discurremus supra de potentia & aptitudine materiæ.

82. *Quæri etiam posset*, an sit ita actiua, vt non sit etiam vlllo modo passiva. *Respondeo* breuiter, quod sit passiva, hoc est receptiua suarum propriarum passionum ac relationum similitudinis & dissimilitudinis, ac vnionis ad materiam, ac mutationis localis; & etiam, quod sit ratio quare compositum recipiat connaturaliter has qualitates potius quam illas: nã non est dubium quin forma ignis sit principium physicum, quare ignis recipiat connaturaliter calorem potius, quam frigus, neque enim id oritur

Accidentia educta non conseruantur eadem actione in & extra subiectum.

An forma dicat aptitudinem ad materiam.

ex materia, quæ ex se est indifferens ad vtrumque: & similiter forma aquæ est principium physicum, cur aqua recipiat violenter calorem potius, quam frigus; & forma cæli est principium, cur cælum moueatur naturaliter motu suo circulari.

DISPUTATIO V.

DE PRIVATIONE ET VNIONE.

In hac Disputatione consequenter ad tractatum de duobus principiis corporis naturalis agitur de tertio principio, quod diximus supra esse Priuationem: & quia de eo paucissima hic examinanda sunt, ne disputatio breuior esset, agendum etiam videbatur in ea de vnione, quæ requiritur, vt forma tollat priuationem, & vt sequatur compositum, de quo agendum erit disputatione sequenti.

QVÆSTIO I.

Quomodo Priuatio principiet corpora naturalia.

1. **S**uppono priuationem secundum omnes esse carentiam formæ in subiecto apto habere formam, & consequenter distingui solū à negatione per connotationem istius aptitudinis: vnde etiam sequitur, quod priuatio duobus modis possit tolli à subiecto, primo per positionem formæ, quæ priuat, secundo per ablationem istius aptitudinis, si auferri possit sine destructione subiecti.

Suppono secundo ex dictis in Logica in disputatione de ente rationis, priuationem non esse ens rationis, cū sit in rebus independentem ab omni operatione intellectus & potentie cuiusvis vitalis; an autem debeat dici ens reale priuatum, est quæstio de nomine: & si intelligatur per ens reale priuatum aliquid, quod non est ens rationis, nec ens reale positum, melius dicitur, quod sit ens reale priuatum: imo potest dici absolute & simpliciter ens reale, quatenus ens reale opponitur enti rationis, seu quatenus omne illud dicitur reale, quod non est ens rationis. Sumit autem specificationem suam à forma, cui opponitur non intrinsece, quasi forma esset de eius essentia; sed extrinsece, quatenus ex eo, quod priuat tali forma, cognoscitur, quod distinguatur specificè à priuatione, quæ priuat alia forma speciei distincte; tot autē debent dici esse priuationes, quot sunt formæ realiter distinctæ, quibus priuatur subiectū: si enim vna sufficeret, adueniente vna forma nō tolleretur priuatio, & sic forma & priuatio essent simul, quod implicat.

Quid requiritur ad priuationem

2. *Suppono tertio*, vt aliquid habeat priuationem proprie dictam, non sufficere quod habeat carentiam formæ & aptitudinem remotam, quia alias catulus ante nonū diem diceretur cæcus, id est priuatus visu, quod est cōtra communem modum loquendi Philosophorum, à quo in questione de nomine non est recedendum. Itaque requiritur ad priuationem talis aptitudo, vt pro eodē instāti reali, pro quo dicitur res priuata, possit naturaliter habere formam priuatam, & si habeat aliquid impedimentū, non magis petat naturaliter pro illo instāti habere illud impedimentū, quam ipsā formam. Et hinc patet, cur catulus ante nonū diē non dicatur priuatus visu ex eo, quod ante illum diem habeat impedimentum ne possit recipere visu; materia vero habens formā ligni dicatur habere priuationem formæ ignis, quamuis habeat impedimentū positum ne possit recipere formā ignis; nā disparitas est, quod catulus sperat habere naturaliter istud impedimentū ante illū diē ita, vt naturaliter nō possit habere visu ante illū diē; materia vero nō petat habere naturaliter potius formā ligni, quo impeditur à forma ignis, quam ipsam formam ignis: cuius indicium est, quod naturaliter pro illo instāti possit esse sub forma

ignis tam bene quam sub forma ligni, licet per accidens sit sub forma ligni ex eo, quod antecederet ad illud instans non fuerint applicatæ causæ productiue formæ ignis.

CONCLUSIO I.

3. *Non requiritur ad generationem, quod priuatio præcedat formam tempore in materia, neque extra materiam.* Hæc est conformis principiis Doct. 2. d. 1. q. 2. & eam sequitur *Auersa quæst. 10. de rerum principiis*; est autem contra Thomistam communiter, & contra *Mastrium disp. 4. quæst. 3.* quamuis forte in re quæstio sit de nomine.

Priuatio non necessaria præcedit generationem tempore.

Probat quoad primam partem, quia generationem vermis ex speciebus sacramentalibus nō præcessit tempore materia, quandoquidem, vt communiter tenent Theologi esse de fide, non sit vlla materia sub illis speciebus, ex qua fieret illa generatio, & consequenter à Deo miraculose produceretur: ergo non præcessit priuatio in materia tempore istam generationem.

Confirmatur, quia si Deus produxit de nouo materiam sine vlla forma in instāti. A. & in eodem instāti applicaret ipsi ignem taliter, vt posset formam suam in illa producere, fieret generatio ignis, & tamen non præcessisset illam tempore priuatio in materia, quandoquidem materia ipsa taliter non præcessisset.

4. *Et si dicatur ad hæc*, quod illæ actiones non sint generationes. *Contra*, quia non potest vllum prorsus discrimen intrinsecū assignari inter actionem, qua ignis produceret formam ignis in materia tempore præexistente suam actionem, & actionem, qua produceret formam ignis in materia non præexistente: ergo si illa esset generatio, & hæc etiam erit generatio: quid enim conducit ad variationem actionis, quod materia præcesserit tempore vel non præcesserit, quando siue præcesserit, siue non præcesserit, semper habet eundem terminum ad quem, tam totalem, id est compositum, quam formalem, id est formam, præsertim cum forma etiam produceretur cum dependentia à materia tam in vno casu quam in altero.

Confirmatur, quia tam bene posset dici quod actio, qua produceretur aliquid ex materia prius habente formam ligni, distingueretur essentialiter, & specificè ab actione, qua produceretur aliquid ex ea, si prius haberet formam aquæ, quam quod actio qua produceretur aliquid ex ea prius tempore existente, distingueretur specificè ab actione, qua produceretur aliquid ex ea non prius tempore existente: ergo sicut istud absurde diceretur, ita & hoc.

Probat utraque pars in prima rerum creatione Deus potuit generare ignem, & tamen tum non præfuisset priuatio tempore, nec in materia, nec extra materiam, quandoquidem nec ipsum tempus præfuerit.

5. *Probat ut secundum*, quia Deus ab æterno potuit generare aliquid compositum, cum in hoc nulla sit implicancia: sed in tali casu non præcessisset generationem illam priuatio in materia, nec extra materiam. Et quamuis aliqui negent hoc posse fieri, tamen reuera repugnantia non est ex parte generationis, quasi generatio essentialiter peteret, quod præcederet ipsam tempore priuatio: sed ex aliis capitibus, de quibus alias.

Confirmatur, quia potest optime intelligi, quomodo necessaria sit priuatio ad omnem generationem, & quomodo sit principium intrinsecum ipsius, quamuis non præcesserit tempore, vt statim ostendemus: ergo non est necesse vt præcedat tempore. Consequentia patet, quia ideo solum asseritur necessitas talis præcedentiæ, quia alias sequeretur, quod non esset intrinsecum & necessarium principium.

Obiicit ex Mastrio, productio qua produceretur compositum ex materia, in qua non præcessisset tempore priuatio, non esset generatio, sed creatio: ergo vt priuatio principiet corpora generata, debet præesse tempore.

Confirmatur, quia secundum *Scotum 4. d. 11. quæst. 4.* creatio & generatio differunt penes terminum à quo: sed creatio habet pro termino à quo negationem extra genus, quæ scilicet non inest vlli subiecto; ergo generatio debet habere

habere negationem in genere, seu subiecto pro termino à quo.

Respondetur negando antecedens, cuius oppositum patet ex eo, quod ignis applicatus materiae dispositae posset ex ipsa producere alium ignem; sed non potest creare; ergo productio compositi ex materia non præsupposita tempore non necessario est creatio.

Ad confirmationem dico, quod generatio & creatio distinguantur penes terminum à quo, quatenus terminus à quo creationis, est negatio rei creatæ secundum se totam, ita, ut nec subiectum quidem ipsius præcesserit; terminus vero à quo rei generatæ sit negatio ipsius, non tamen ita quin præcesserit materia ipsius saltem naturæ, & quin etiam præcesserit aliquo modo negatio formæ ipsius in subiecto, seu materia eius.

CONCLUSIO II.

7. *Ad generationem requiritur ut priuatio sit prius natura in materia, quam forma, non tamen positue, sed negatiue.* Hæc est Scoti supra & Aueris.

*Probat*ur, quia præcedere debet formam aliquo modo, quandoquidem sit terminus à quo generationis; ergo cum non debeat præcedere tempore, debet præcedere natura.

Confirmatur, quia non potest intelligi generatio, ut mutatio est, quin intelligatur per ipsam materiam transire à non esse formæ ad formam; ergo necessario debet prius intelligi non esse formam in materia, quam ipsa forma, ut intelligatur generatio. Antecedens, præterquam quod patet ex definitione mutationis, probatur ulterius, quia si materia haberet formam ex se, non posset intelligi mutari ad formam ex se: ergo ut intelligatur mutari, debet intelligi non habere formam ex se; ergo debet intelligi sub non esse formæ quantum est ex se, & consequenter sub priuatione.

Confirmatur secundo, quia aliàs priuatio non esset principium intrinsecum generationis.

8. *Dices* esse principium intrinsecum generationum, quæ modo naturali sunt, non vero quæ supernaturaliter, aut à solo Deo fiunt.

Contra, quia sic etiam posset dici quod forma, quæ præcedit formam generandam, esset principium generationis, & etiam priuatio ipsius, quod est secundum omnes absurdum. Probat sequela, quia tam necessario in generationibus, quæ à causis secundis modo naturali sunt, alia forma præcedit formam generandam, quam priuatio formæ generandæ, & etiam tam necessario ponitur priuatio formæ destruendæ, quæ ante fuit, quam priuatio formæ generandæ: ergo tam erunt intrinseca principia generationis forma destruenda, & eius priuatio, quam forma generanda, & eius priuatio.

9. *Probat*ur secunda pars, quia quidquid est positue prius natura alio, est simul tempore cum ipso, omnia enim instantia naturæ clauduntur in vnico instanti reali temporis: ergo si priuatio sit prius natura positue in materia, quam forma, erit simul tempore cum forma, & sic priuatio & forma ipsi opposita erunt in eodem instanti temporis, quod implicat.

Confirmatur, quia materia est prius natura positue, quam forma, & simul tempore cum forma, & idem est de animali respectu rationalitatis, & ceteris omnibus: ergo quod est prius natura positue quam aliud, est simul tempore cum illo.

*Probat*ur tertia pars, quia si debet esse prius natura, & non sit positue prius, debet esse negatiue prius.

Confirmatur explicatio quid sit priuationem esse prius natura negatiue, quia hoc non est aliud, quam quod priuatio formæ reuera inesset materiae pro instanti generationis, si non fuisset per generationem forma producta in ipsa: sed certum est, quod hoc sit verum: ergo certum est, quod priuatio sit prius natura negatiue in materia, quam forma, etiam in instanti generationis.

CONCLUSIO III.

10. *Priuatio per hoc principiat, quod non sit, seu ut alij dicunt, per suum non esse.* Hæc videtur esse magis communis, & probatur, quia tam principiat, quando educitur

forma: sed quando forma educitur, priuatio non est, aliàs forma, & priuatio essent simul realiter: ergo.

Et si dicatur, illud quod non est non posse principiare.

Respondetur hoc esse verum de principio realiter influente, aut realiter constituyente, non vero de principio, quod habet solum esse tale per hoc, quod sit terminus à quo, ut est priuatio.

Dices, ad hoc ut sit terminus à quo generationis, debet materia recedere ab ipso ad formam: sed iam dictum est quod non sit necesse ut sit priuatio in materia ad generationem: ergo non est necesse, ut materia transeat ab ipso, & consequenter non est necesse ut sit terminus à quo generationis.

Respondetur distinguendo maiorem, positue vel negatiue, concedo; positue tantum, nego maiorem. Similiter distingo minorem. Si autem quæras quid sit materiam negatiue transire de priuatione ad formam.

Respondetur non esse aliud, quam eam habituram fuisse priuationem si non habuisset formam, & non habere priuationem, quia habet formam.

ADDITIO.

Doctrinam, quam propono hac quæst. num. 1. Mastrius disp. 2. Met. num. 275. asserit adeo aperte esse falsam, ut nec in meis propriis principiis consistere possit, quia secundum me disp. 18. Met. num. 6. ens quod directe opponitur enti rationis, est ens reale; unde si priuatio dici potest ens reale prout ens reale opponitur enti rationis, sequitur priuationem esse ens posituum.

Sæpe infelicer mecum contendit Mastrius; sed vix vnquam quam hic infalcius, nam est evidens ex terminis, quod si caperetur ens reale sic, ut significaret quidquid opponeretur enti rationis, hoc est pro omni eo siue posituo, siue negatiuo, quod non est ens rationis, quo sensu manifestum est me fuisse locutum in hac quæstione, negationes reales ac priuationes omnes, quæ non sunt entia rationis, deberent esse entia realia; nec hoc magis impugari potest, quam totum esse maius sua parte.

Deinde licet ego concesserim in Metaphysica loco citato ens reale posituum opponi enti rationis directe, non tamen dixi, nec potui dicere, quod negatio realis non etiam opponeretur ipsi, cum sit evidens, quod non sit, nec possit esse ens rationis; unde illa consequentia Mastrij: ens reale posituum est, quod directe & immediate opponitur enti rationis, & negatio dici potest ens reale, prout ens reale opponitur enti rationis: ergo est ens reale posituum, nihil prorsus valet; quia non solum ens reale posituum opponitur enti rationis; nec quando ego dixi, quod negatio esset ens reale simpliciter, quatenus ens reale opponitur enti rationis, id intellexi de ente reali posituo; sed sensus manifestus erat, & quem quicumque vel mediocris iudicij perciperet, quod capiendū ens reale simpliciter pro omni eo, quod opponeretur enti rationis, negatio esset ens reale.

Deinde num. 278. conatur probare quod negationes & priuationes non debeant dici entia realia, nec absolute ut ego dixeram, nec cum addito nempe priuatiua, aut negatiua, ut dicunt alij; quia ens reale ut sic ex suo primario conceptu dicit quid posituum: ergo implicat in adiecto dicere ens reale negatiuum. Probat antecedens, quia posituum & negatiuum contradictorie opponuntur: ergo nedum opponuntur secundum rationes positui & negatiui; sed secundum rationem ipsam entis, seu tanquam ens reale & tanquam non ens reale. Probat consequentia, quia si non opponerentur in ratione entis realis, tunc non opponerentur ut pura affirmatio & pura negatio; tum quæ negatiuum ita directe opponitur posituo, ut tollat quidquid posituum ponit: sed in ratione positui inuenitur ratio entis realis: ergo ens reale ut sic non inuoluitur in ratione negatiui; tunc tandem quia quærit quid dicat ratio illius entis, quod negatiuum appellatur, & quare negatiuum & priuatiuum appellatur; si enim tale dicitur quia

Nn 3 exclu

Priuatio principiat per suum non esse.

excludit omnem rationem entis reale, habetur intentum, quod est purum nihil, & quod abusiue dicatur ens negatiuum reale; cum potius deberet dici realiter non ens; si autem dicatur negatiuum, quia tollit formam oppositam, licet etiam in se aliquam entitatem habeat, hoc non tollit, quin sit ens positium intrinsecè & formaliter.

Quod hæc impugnationes Mastrij nihil prorsus concludant, nec faciant ad rem, condonandum est, quia proposuit improbare, quod improbari reuera nequit; sed impossibile aggredi non deberet.

Dico ergo ex suppositione, quã admittit ipse Mastrius, quod datur à parte rei ante opus intellectus negationes & priuationes, quæ nõ sunt entia rationis, nõ posse quæpiam rationis capacem dubitare, quin capiendò per ens reale, quidquid est à parte rei & nõ est ens rationis, negationes tam bene ac proprie vocari entia realia quam ipse Mastrius, & capiendò per ens reale negatiuũ & priuatiuũ, quod est à parte rei, & nullam formalitatem positiuam includit, nõ posse controuerti, quin negationes & priuationes sint entia priuatiua & negatiua: nec aliud ego, & illi alij, quos impugnat Mastrius, interdimus quã hoc quod euidentissimũ esse confirmo: quia certe posset homines instituere has voces ens reale ad significandũ quodcũque, quod nõ est ens rationis, siue sit positium siue negatiuum, & posset instituere has voces; ens reale priuatiuum & negatiuum ad significandũ negationes & priuationes reales, voces enim sũt ex instituto: sed si hoc fieret, esset verũ quod ego docui, & illi alij, quos Mastrius impugnat. An autem de facto sit illa institutio, est mera quæstio de nomine: sed nõ est dubitandi locus, quin, quod ego dixi, sit de facto etiã verum, quia dixi tantũ quod capiendò ens reale, prout opponitur enti rationis, hoc est prout tale diceretur, omne illud, quod nõ esset ens rationis, negationes & priuationes absolute & simpliciter posset vocari entia rationis. Quod etiã de facto sit illa institutio de ente reali priuatiuo & negatiuo, sufficiẽter probatur per consensũ Authorũ, qui illo modo loquũtur; quamuis generaliter nõ esset admissa ab omnibus: nam Authores particulares aliquando vtuntur modo loquendi nouo ad declarandos suos coceptus, & quando significant sufficienter, quod volunt, sæpe faciunt optime. Ex quibus facile patet impugnationes Mastrii esse cæteris suis simillimas, sed placet respondere sigillatim.

Ad primam, Respondeo primò quamuis de facto ens reale simpliciter acceptum dicatur de ente positio, tamen non inde sequi, quin si caperetur prout opponitur enti rationis, seu prout omne illud diceretur ens reale, quod non esset ens rationis, posset priuatio & negatio dici ens reale; hoc est autem quod ego dico, unde prima hæc improbatio nihil facit contra me.

Respondeo secundo, directe negando consequentiam; quia sicut licet esse hominem, ex primaria significatione significat illud, quod est animal rationale, tamen non sequitur, quin aliquid quod non est, nec potest esse tale animal, dicatur homo cum aliquo adiuncto ex quo datur intelligi, quod non significet tale animal, sed aliquid aliud, vt patet ex eo, quod aliquid, quod non est tale animal vocatur homo secundum quid, verbi gratia, homo pictus: ergo quamuis ens reale significet primario ens reale positium, potest tamen cum adiuncto, ex quo datur intelligi, quod non capiatur in illa significatione, dici de aliquo, quod non sit tale ens: sed tale additum est ly negatiuum, vel priuatiuum: ergo potest dici de priuatione, quod sit ens reale priuatiuum.

Respondeo tertio, negando etiam consequentiam; quia quãuis ex primaria significatione significaret ens positium, posset tamẽ ex secundaria significatione significare aliquid, quod nõ est ens positium propter proportionem, quam haberet cũ ente illo reali positio, sicut patet de Ly sano & alijs similibus analogis: sed negatio aliquã habet proportionẽ cam ente reali positio, quatenus scilicet potest esse à parte rei absque fictione, tam bene quam ens positium: ergo posset vocari ens reale ex

secundaria institutione & quidẽ congruentissime, quãdo ageretur de distinctione ipsius ab ente rationis, & à fortiori posset vocari ens reale negatiuum aut positium.

Quod vterius confirmo, quamuis non sit necesse: quia ipsam ens ex prima sua institutione significat ens reale positium, & tamen potest dici & dicitur de facto de ente rationis cum particula denotante, quod non capiatur pro ente reali, verbi gratia, cum ly rationis: ergo idem dici potest de ente reali, quod cum particula denotante, quod non capiatur pro ente reali positio, dici possit de aliquo, quod non sit tale ens reale, non obstante sua prima institutione.

Ad probationem antecedentis adductam à Mastrio, concedo totum; quia sine dubio negatio opponitur enti positio in omni ratione positio quam includit & consequenter negatio non dicit ens reale positium, nec aliquid positium in ente reali positio; nec vllus oppositum somniatur; sed inde non sequitur quin negatio possit dici ens reale negatiuum, quia per hoc non denotatur, quod aliquid positium inclusum in ente reali inuoluatur; sed potius oppositum; nec sequitur etiam, quod non possit dici ens reale; non quidem prout ens reale significat quid positium reale, sed prout capitur pro omni eo, quod non est ens rationis.

Ad primam probationem consequentiam ipsius, concedo quod negatio opponatur enti reali positio in ratione entis realis positio & entis realis simpliciter, & secundum primariam institutionem; sed nihil inde sequitur ad positum contra nos. Similiter etiam peccat secunda probatio consequentiam, quæ tota posset concedi absque præiudicio aliquo nostro, sed respõdeo tamen aliter distinguendo consequens: ergo ratio entis realis vt sic, quatenus significat ex primaria institutione ens positium reale non inuoluitur in negatiuo concedo: ergo ratio entis realis negatiui non inuoluitur in ipso, aut ratio entis realis prout ex secundaria institutione significat omne illud, quod opponitur enti rationis, non inuoluitur in ipso, nego consequentiam, quia hæc ratio non necessario importat positium quid.

Ad tertiam probationem, Respondeo per ens reale, quod dicitur de negatiuo intelligi aliquid, quod est à parte rei absque fictione, & illud dici negatiuum, quia nihil positium in se includit, unde excludit omnem rationem entis realis vt sic, prout ens reale ex primaria institutione significat ens reale positium; non vero excludit rationem entis realis negatiui magis, quã homo pictus excludit rationẽ hominis picti, licet excludat rationẽ hominis veri, nec excludit rationẽ entis realis absolute, prout tale dicitur omne, quod nõ est ens rationis.

QVÆSTIO II.

An, & quid sit vnio materie ad formam.

11. Omnes concedunt materiam, & formam vniri debere inter se physice ac intime ad hoc, vt constituent totum per se substantiale, sed difficultas est, per quid formaliter vniantur, seu in quo consistat formaliter vnio ipsarum. Aliqui putant materiam & formam intime vniri seipsis, supposita indistantia earum, ac intima præsentia, nec ad hoc requiri aliquam entitatem superadditam ipsis, qui esset modus absolutus, aut respectus. Ita Occamus 1. d. 3. o. q. 1. Greg. d. 28. q. 2. Aureolus. 4. d. 44. Caiet. 3. p. q. art. 7. Ioannes à S. Thoma q. 6. a. 3. Alii vero tenent requiri aliquid tertium, quod sit nexus & vinculum earum: sic Scotus 2. d. 3. q. 4. & in 4. d. 12. quem præter suos omnes sequuntur principales Thomistæ, & recentiores, quos citant & sequuntur Complutenses disp. 6. q. 2. Auerſa qu. 19. sect. 5. Arriaga disp. 4. sect. 1. Inter hos autem authores est alia controuerſia, an illud tertium sit respectus, vel modus positius absolutus. Scotista tenent, quod sit respectus, reliqui existimant, quod sit quid positium absolutum.

CONCLUSIO I.

12. Requiritur aliquid distinctum realiter inter materiã, & formam per quod formaliter vniantur. Hæc est communior cum secunda sententia contra primam.

Probat, quia impossibile est, aliquid prædicatum reale

Vnio est
quid distinctum
à rebus
vnitis

reale competere aliquibus de nouo sine aliqua mutatione reali, vt de se est euident: sed materia cõpetit de nouo esse realiter informatam à forma, & forma esse realiter informantem, & vtrisque esse realiter vnitas, & constituentes totum: ergo fit aliqua mutatio realis, ratione cuius hoc ipsis de nouo competat: ergo aliquid de nouo fit, à quo habent istas reales denominationes: sed illud non potest esse aliud quam vnio, quæ sit realiter ab ipsis distincta (capiō autem hic distinctionē realem, prout comprehendit distinctionem modalem) ergo.

Probat̃ur secundo: materia & forma possunt simul existere in rerū natura sine eo, quod formaliter & intrinsece inter se vniantur: ergo non habent esse sic vnita à se ipsis formaliter, quæcunque enim se ipsis vniantur, aut quomodocunque referuntur ad se inuicem, non possunt esse simul, quin ita vniantur & referantur: ergo vt formaliter vniantur, requiritur aliquid aliud ab ipsis ita distinctum, vt possint esse sine illo à parte rei: sed illud est, quod nos vocamus vnionem formalem: ergo datur inter illa talis vnio.

Dices sufficere, vt de nouo vniantur, quod ponatur vnio efficiens, hoc est actio agentis vnientis ipsa.

Contra primo, quia vel illa actio est in extremis vnitis, vel extra ipsa, si sit in ipsis, habetur intentum, quia conceditur aliquid dari inter ipsa, per quod vniantur, & sine quo non vnirentur; si sit extra: ergo per illam nõ vniantur: apparet enim absurdum, quod per aliquid extrinsecum illis vniantur.

13. Contra secundo, quia non potest dari actio noua realis de prædicamento actionis, de qua loquimur, quin sit terminus nouus realis per eam productus; nihil enim est aliud actio, quàm id, per quod formaliter constituitur agens producens aliquid: ergo non potest agens habere actionem nouam & realem circa materiam & formam (si præexisterent non vnita, vt posset fieri secundum omnes) quia ipsas vniret, nisi aliquid inter ipsas produceret distinctum ab actione & materia ac forma.

Dices sufficere pro termino actionis totum compositum, quod constituitur per formam & materiam.

Contra, vel illud totum compositum est aliquid præter partes, vel non; si sit, habetur intentum: si non, ergo nulla responsio, quia non ostenditur quomodo possit saluari noua actio.

Dices, illud non esse aliquid præter materiam & formam vnitas.

Contra, quia vel materia & forma vnita dicunt aliquid præter materiam & formam, vel non, & redit argumentum.

14. Dices cum Caietano, compositum dicere tertiam entitatem distinctam realiter à partibus, & illud per illam actionem produci, non tamen haberi intentum conclusionis, quæ vult aliquam vnionem præuiam ad tertiam entitatem.

Contra, quia efficiens non potest producere tertiam entitatem, nisi concurrentibus materia & forma, & consequenter iisdem applicatis sufficienter: sed non applicatur ad constitutionem totius sufficienter, nisi vniantur, quia per hoc ipsum constituunt, quod inter se vniantur, ergo prius debet saluari vnio ipsorum quam compositum, & consequenter nulla responsio. Adde communiter ab aduersariis negari illam tertiam entitatem.

15. Confirmatur, quia debent necessario admittere vnionem inter albedinem & parietem, neque possunt illam saluare per illud de tertia aliqua entitate, cum non sit ibi vlla tertia entitas secundum vllum ex ipsis: sed si, vt paries & albedo vniantur, requiritur vnio distincta ab ipsis, etiam à paritate rationis requiritur, vt materia & forma vniantur, vt videtur euident.

Dices, non posse quidem materiam & formam vniri de nouo, quin detur de nouo aliquid, quod non fuit antea, sed illud nouum non debere esse aliquid positiuum, sed indistantiam, seu negationem distantia: vnde eo ipso, quo ponitur illa indistantia, materia & forma se ipsis vniantur.

Contra sic, illa indistantia esset vnio ipsarum, vel saltē

conditio necessitans ad hoc, vt se ipsis vnirentur; sed hoc est falsum, vt dicemus conclusione sequenti: ergo & responsio est falsa, ex qua sequitur.

Contra secundo, quia ipsamet indistantia, seu præsentia intima est quid positiuum: ergo quamui in ea consisteret vnio, adhuc vera esset conclusio. Probatur antecedens tum quia ponitur per actionem nouam realem; tum quia ipsa distantia est quid positiuum, ergo & præsentia; tum denique, quia secundum aduersarium ipsa distantia est negatio: ergo indistantia, seu præsentia non est negatio, quia alias vna negatio tolleretur præcise per aliam, quod implicat.

16. Obijciēs primo: sequeretur quod non vnirentur immediate, & consequenter quod non facerent vnum per se, quod est absurdum.

Respondeo distinguendo sequelam, id est, sine aliquo ab ipsis realiter distincto, concedo: id est, sine aliquo quod prius informaretur à forma quàm materia, aut quod prius actuaret materiam vt quod, quam forma, nego sequelam, & consequentiam.

Obijciēs secundo: sequeretur quod ipsa vnio vniretur per aliam vnionem, & sic in infinitum.

Respondeo negando sequelam, quia sicut quantitas nõ est quanta per aliam quantitatem, quia ipsa est ratio formalis faciendi quantum; & sicut relatio alicuius ad aliud non refertur per aliam relationem ad illud aliud, quia est ratio formalis referendi ad illud; ita vnio cum sit ratio formalis vnienti materiam cum forma, non debet vniri per aliam vnionem ab ipsa.

Confirmatur, quia propterea colligitur quod sit requisita vnio distincta inter materiam & formam, quia possunt existere à parte rei sine vnione; & certe si nõ possent existere sine vnione, nõ deberet superaddi ipsis vnio distincta: sed sic est quod vnio nõ possit existere simul cū materia & forma, quin vniantur vtrique vel alteri ex ipsis, nec è contra: ergo non debet dici, quod vniantur per aliam vnionem. Et hinc soluitur cur ipsa forma nõ possit dici se ipsa vniri tam bene, quam vnio dicitur, & cur etiam forma & materia, quamuis possit existere sine vnione, non tamen vniantur vnioni per aliam vnionem.

17. Obijciēs tertio. Verbum diuinum vnitur naturæ humanæ: siue vlla vnione; neque enim potest esse capax vnionis, quamuis possit simul existere cum natura humana sine tali vnione: ergo quamuis materia possit existere simul cum forma absque vnione, tamen potest vniri ipsi sine vnione.

Respondeo distinguendo antecedens: sine vnione in ipso intrinsece subiectata, concedo: sine vnione ad ipsum terminata, nego antecedens. Vnde argumentum est ad oppositum: Verbum diuinum ex eo, quod possit existere simul cum natura absque eo quod vniantur, non potest ipsi formaliter vniri absque vnione; vel in se subiectata vel ad se terminata: ergo similiter dicendum est de materia & forma.

18. Obijciēs quarto: vel illa vnio esset prior in materia quam forma, vel simul, vel posterior; primum & secundum nequit dici, quia respectus supponit extrema; si dicatur tertium, ergo superfluit, quandoquidem forma sit in materia absque illa.

Respondet Mastrius, quod sit posterius in materia, quæ forma posterioritate naturæ, & tamen non superfluit, quia forma in illo posteriori non est in materia formaliter, sed fundamentaliter.

Contra, quia si est vllō modo in materia ante vnionē, est ibi secundum suum esse formale: ergo est ibi formaliter.

Deinde ad quid requiritur, quod sit ibi aliquo modo secundum suum esse formale?

Respondeo ergo aliter, quod vnio sit in materia priusquam forma, prioritate à quo, quia est ratio formalis ponendi formam in illa; neque est verum quod relatio vniuersaliter supponat extrema in esse aliquo, quando ab ipsa habetur formaliter, quod extrema habeant illud esse, de quo alias lib. 2. *Physic.* dum agitur de causalitate efficientis & materialis causæ.

Na 4 CON

CONCLUSIO II.

Vnio
non est
indistan-
tia aut
intima
praesentia.

19. Vnio materiae & forma non consistit in indistantia aut intima praesentia locali ipsarum; neque etiam in dispositionibus illis prauiis, quibus prepararetur materia ad formam, quae dispositiones essent forma absoluta, ut quantitas cum qualitatibus talibus vel talibus; neque etiam ad illam indistantiam ac dispositiones sequitur necessario, quod aut seipsi, aut per aliam vnionem superadditam vniantur. Haec est contra Nominales, Probat Arriaga hanc conclusionem, quia mors hominis est corruptio substantialis, ergo aliquid substantiale debet perire: sed nihil perit praeter vnionem, ergo vnio, qua vniantur partes hominis, debet esse quid substantiale, & consequenter non consistit in illis dispositionibus, & indistantia seu praesentia locali, quae sunt accidentia.

Haec probatio non valet, falsum enim est subsumptum non solum in nostra sententia, qui ponimus tertiam entitatem distinctam a partibus vnitis; quae entitas est substantialis & perit pereunte vnione, quae praerequiritur necessario ad illam; sed etiam in opposita sententia id negante, quia licet in ea vnio esset accidens, & licet non periret illa entitas simplex praeter illam vnionem, tamen verum esset dicere, quod periret aliquid, de quo praedicatur quod sit substantia, verum enim esset dicere, quod periret homo, qui simpliciter dicitur substantia, neque corruptio hominis dicitur substantialis alia ratione, quam quod aliqua substantia per illam pereat hoc modo.

20. Dices cum Arriaga, licet dicatur tum homo periisse, hoc tamen reuera non esse aliud quam aliquid periisse, quod essentialiter requirebatur ad constitutionem hominis, & inde denominari ipsum hominem periisse; ergo si vnio, quae est illud, quod vere & formaliter perit, sit accidens, corruptio non debet dici substantialis, quamvis substantia hominis denominetur per illam corruptionem periisse.

Contra, quia reuera non solum vnio perit, sed homo perit siue denominatiue siue formaliter: sed nihil requiritur ad hoc, quod corruptio dicatur substantialis, quam quod substantia dicatur periisse per eam, siue denominatiue dicatur periisse, siue formaliter.

Confirmatur: non per corruptionem aut definitionem vnionis praecise habet definere homo, quia si poneretur vnio absque materia & forma, & definirer, non posset tam dici definere homo, nec illa definitio esset definitio substantiae hominis: ergo ab aliquo alio habet dici talis definitio, nimirum ex eo, quod fuit per illam vnionem positus homo, & ex eo quod postea ea definente non remanet homo: sed hoc esset aequum verum, siue vnio esset substantialis intrinsece, siue non: ergo posset saluari destructio substantiae hominis, quamvis vnio non esset intrinsece substantialis, & consequenter posset destructio hominis vocari substantialis, quamvis vnio esset accidens.

21. Dices actionem specificari a termino formali, qualis est in casu nostro vnio, quae definit: ergo si vnio non sit substantialis, destructio non potest esse substantialis.

Respondeo, actionem etiam specificari posse a quocumque, de quo potest dici quod per ipsam ponatur aut tollatur quomodocumque ponitur aut tollitur per illam: sed potest dici quod substantia hominis tollatur per destructionem vnionis, ergo potest illa destructio ab hoc specificari & denominari substantialis; quod adeo evidens est, ut mirum sit posse ab ullo dubitari.

Probat idem secundo conclusionem, quia si vnio consisteret in dispositionibus accidentibus, sequeretur hominem non esse totum substantiale, quod est falsum. Haec etiam non valet, nam falsa est sequela maioris; illud enim dicitur esse totum substantiale, cuius omnes partes sunt substantiales & ordinatae per se ad compositionem physicam per modum actus & potentiae, & non requiritur ad hoc, quod quidquid intrinsece reperitur in illo sit substantia, nisi sit intrinsecum ipsi per modum partis. Quod si intelligat hic author, quod homo non diceretur totum substantiale in hoc sensu, quod non sit tale totum, in quo

non includatur intrinsece aliquod accidens aliquo modo, concedo sequelam, sed nego id esse absurdum, imo existimo esse omnino necessarium.

Dices non sufficere ut aliquid dicatur totum substantiale per se vnio, quod partes ipsius sint substantiae, quia alias aggregatum ex pluribus hominibus esset totum substantiale per se: ergo vnio substantialis requiritur ad hoc ut ex partibus resulter totum substantiale.

Respondeo negando consequentiam, quia licet non sufficiat quod partes sint substantiales, sufficit tamen quod sint substantiales, & habeant se per modum actus & potentiae, qualiter non se habent plures homines: sed se habent sic anima & corpus; materia, & forma physica substantialis.

Confirmatur hoc: debet esse aliqua ratio disparitatis inter partes hominis, & partes aggregati ex pluribus hominibus, ratione cuius inter illas possit in sententia aduersarij intercedere vnio substantialis & inter has non possit: sed illa ipsa disparitas sufficit ad hoc, quod dicantur facere vniam per se substantiam absque vnione substantiali, quamvis plures homines non possent facere vniam per se substantiam, quod videtur evidens.

22. Probat ergo melius conclusio primo, quia multa inter se vnibilia, quaeque non praerequirunt ad vnionem aliquas dispositiones quantitatis aut qualitatum, sunt sibi inuicem intime praesentia localiter ac indistantia, quae tamen non vniantur: ergo vnio non consistit in illa intima praesentia ac dispositionibus, nec etiam ad illas necessario sequitur. Consequentia est evidens. Probat antecedens, quia Verbum diuinum est vnibile tam bene cum aliis naturis humanis existentibus quam natura de facto assumpta, & idem est de aliis Personis diuinis, & omnes tres Personae sunt aliis naturis tam intime praesentibus localiter, ac indistantes omnibus naturis existentibus, quam Verbum est intime praesens naturae assumptae: sed non sunt vnitae, ergo antecedens est verum.

Probat conclusio secundo: Posita materia prima cum omni dispositione absoluta quantitatis & qualitatis, potest poni forma indistans ab ea localiter absque vnione physica, ad quam sequeretur ex forma, & ipsa vnio per se: ergo vnio non consistit aut in illa indistantia, aut in dispositionibus, aut in vtriusque simul; nec etiam ad illa necessario sequitur siue disiunctiue, siue copulatiue. Consequentia patet: probatur antecedens: quamvis subiectum animae separatae esset optime ad illam dispositum, anima separata non posset vnire se subiecto; alias resurrectio hominis mortui esset naturalis, & posset fieri virtute ipsius animae; quod videtur absurdum: sed posset facere se intime praesentem illi subiecto, & casu quo id faceret esset illud subiectum cum omnibus dispositionibus indistans localiter ab illa, neque tamen sequeretur vnio: ergo verum est antecedens.

23. Probat secundum idem antecedens, quia si duo homines aut duae aquae essent simul penetratiue in eodem loco, formae ipsorum essent eorum materiis intime praesentes, & illae materiae essent optime dispositae ad illas, quia dispositio sufficiens ad vniam animam rationalem, aut ad vniam formam aquae, est sufficiens aequum ad aliam animam rationalem, & aliam formam aquae eiusdem omnino rationis; sed tum anima vnus hominis non esset vnita corpori alterius, nec forma vnus aquae materiae alterius, ut est certum apud omnes: ergo possunt esse illae dispositiones ac indistantia absque tali vnione, & consequenter neque consistit vnio in illis, neque necessario sequitur ad illa.

Dices, non esse dispositiones omnes in eo casu in materiis, quia vna ex dispositionibus aut conditionibus necessariis ad vniam formam est, quod sit negatio alterius formae in materia; in eo autem casu non esset talis negatio.

Contra, quia negatio alterius formae non potest esse conditio necessaria, nisi quatenus vna forma esset incompatibilis cum altera in materia: sed in primis non est incompatibilis de potentia absoluta, ut supra vidimus: ergo non impediret quo minus alia forma esset vnita, quando simul ponerentur indistantes.

Deinde

Deinde non est vlllo modo incompatibilis cum alia forma in materia, si eodem modo alia forma est, in materia ac ipsa est: sed in casu posito essent eodem modo in materia iuxta aduersariorum sententiam, quia vna non esset nisi per hoc quod esset indistans à materia sibi disposita: sed altera esset indistans ab eadem materia; & consequenter negatio formæ prioris non requiritur vt alia sit vnita materiæ simpliciter.

24. *Probat*ur tertio, declarando conclusionem: possumus philosophari de duabus indistantiis seu præsentibus intimis localibus, de vna quidem; quæ haberet talem rationem, vt ea posita non posset vnum ex rebus indistantibus moueri localiter, quin altera moueatur: de alia vero, quæ haberet talem rationem, vt poneret quidem res indistantes, sed taliter tamen, vt ab agente loco motiuo vt sic posset vna ex illis rebus moueri loco, quin altera res moueatur. Et hæc duæ indistantiæ habentur de facto, vna quidem inter Angelum & corpora, quibus est præsens, & inter duo corpora penetrata; altera vero inter materiam & formam, subiectum & accidentia. Ex illis verò prima non solum habet virtutem faciendi res indistantes localiter, sed etiã vniendi physice, vt patet; secundo solum habet virtutem faciendi res indistantes præcise.

25. Hoc supposito, quæro ab aduersariis, quando dicunt materiam, & formam vnitæ per indistantiam ac dispositiones, siue tanquam per vnionem, siue tanquam per conditionem sine qua non; an loquantur de indistantia primi generis, an secundi. Si de secunda, manifestum est quod falsa sit eorum sententia, quia vnio physica est talis naturæ vt vnum ex vnitatis nequeat localiter moueri, quin alterum moueatur. Quamuis autem formæ essent indistantes indistantiæ secundi generis, vnum ex ipsis posset moueri localiter altero non moto: ergo non vniuntur physice posita tali indistantiæ. Si vero loquantur de prima, in re conueniunt nobiscum, quia illa vnio, quam nos superaddimus, in re est talis indistantiæ: facit enim materiam & formam indistantes sic, vt vna nequeat moueri localiter, quin altera moueatur; nec in hac conclusione negamus, quin vnio consistat in tali indistantiæ: sed quod negamus est, quod non eo ipso præcise quo materia & forma sint indistantes localiter secundum conceptum præcise indistantiæ, habent esse vnita. Quod sic probo: haberent esse indistantes distantia secundi generis, sed non haberent esse vnita: ergo non sufficit quod sint indistantes præcise.

Dices: Indistantia est quid negatiuum, est enim negatio distantia, ergo non possumus tenere, quod vnio sit indistantia vlllo modo.

Respondeo primo, distinguendo antecedens: indistantia quæ solum habet rationem indistantiæ, transeat; quæ non solum sit indistantia: sed etiam vnit, nego antecedens & consequentiam.

Respondeo secundo negando antecedens vniuersaliter, neque enim à sola negatione habetur esse indistans, sed ab aliquo positiuo, ad quod sequitur negatio: sicut enim ipsa distantia habetur à positiuo, ad quod sequitur negatio præsentia, ita præsentia est quid positiuum, ad quod sequitur negatio.

CONCLUSIO II.

Vnio est respectus extrinsecus adueniens, & non extrinsecus absolutus substantialis aut accidentalis. Hæc est Doct. 3. d. 1. quæst. 1. cum suis communiter contra Thomistas & recentiores admittentes vnionem realiter distinctam à materia & forma, & probatur ex iis, quæ diximus quæstione prima de sex vltimis prædicamentis.

Obiicies primo: sequeretur quod materia & forma non vniuntur substantialiter, sed accidentaliter, quod est absurdum.

Respondeo distinguendo sequelam: id est, non vniuntur nisi mediante accidente, tanquam ratione formali vniendi ipsa, concedo sequelam, nec hoc est absurdum: id est, non ita vniuntur vt facerent vnam per se substantiam nego sequelam, hoc enim esset absurdum.

Dices vnionem intrinsece includi in aliquo compositio-

to: ergo, si sit accidens, aliquod accidens per se intrinsece includitur in substantia, quod videtur absurdum.

Respondeo distinguendo antecedens: tanquam pars intrinseca eius, nego antecedens; tanquam causalitas partium, aut vinculum ipsarum, concedo antecedens, & similiter distinguo consequens.

Dices: Vnio materiæ & formæ vocatur communiter substantialis, & actio, qua producitur, vocatur etiam substantialis: ergo vnio non est accidens, sed quid substantiale.

27. *Respondeo* negando consequentiam, quia vnio & actio illa vocantur substantiales, non quod vnio intrinsece sit substantia, sed quod ad eius productionem sequatur vna per se substantia, nempe homo aut aqua; & posset etiam vocari substantialis ad differentiam vnionis qua vnitur accidens subiecto, quia vnio materiæ cum forma habet pro vtroque extremo substantiam, quod non est verum de vnione qua vnitur accidens.

Dices denique: vnio debet esse proportionata composito: ergo si compositum sit substantia, vnio debet esse substantialis.

Respondeo distinguendo antecedens, id est, sufficiens ad copulandas partes eius, concedo, & nego consequentiam; alio modo, nego antecedens.

28. *Obiicies secundo:* vt copulætur partes integrales substantiæ, præter relationem vnionis ponenda sunt indiuisibilia positiua & absoluta & substantia: ergo vt copulætur materia & forma, præter relationem vnionis debet poni aliquid substantiale positiuum.

Respondeo, quidquid sit de antecedenti, negando consequentiam, quia partes integrales ita copulætur, vt possint esse non obstante sua copulatione extra se inuicem & non tangunt se inuicem immediate vt quod, secundum aduersarios, & consequenter debet necessario assignari aliquid aliud, quod tangant vt quod immediate, quod non est relatio, vt patet: materia autem & forma immediate se tangunt vt quod, & non mediante aliquo tertio, nec possunt esse extra se inuicem, dum coniunguntur; unde non est idem de ipsis dicendum & de partibus integralibus. Adde, argumenta quibus probantur indiuisibilia positiua & absoluta in continuo, non currere in proposito, & consequenter non hic concludere, licet ibi concludant.

29. *Obiicies vltimo:* si esset quid respectuum extrinsecum adueniens, deberet pertinere ad aliquod ex sex vltimis prædicamentis: sed non potest assignari ad quod pertineat, ergo.

Respondeo negando minorem, vel enim vnio materiæ, pertinet ad prædicamentum Passionis, & vnio formæ ad prædicamentum Actionis, vt insinuat Doct. 4. d. 10. qu. 1. propter proportionem, quam habet causalitas materiæ, quæ est eius vnio, cum respectu passionis: quod omnis transmutata ad agens, & proportionem res quamuis causalitas formæ, quæ est etiã eius vnio, cum actione agentis, vt transmutatur: nam forma agit formaliter in materia, eam transmutando formaliter sicut efficiens transmutando ipsam efficienter, & consequenter materia aliquo modo patitur à forma. Et sane hæc est vna ex rationibus, cur materia dicatur esse potentia, & forma actus. Vel vt ait Bassolus. 4. d. 12. qu. 1. & æque probabiliter putat *Mastrins*, spectat vtraque vnio ad prædicamentum Habitus, quia per vnam dicitur materia habere formam, & per alteram forma haberi à materia. Vera autem resolutio dependet ab acceptione habitus vt sic, & actio nis ac passionis vt sic. Contra vero Bassolum nihil magis video virgere, quam quod si debet vnio materiæ dici esse de prædicamento habitus, quia per eam materia habet formam; similiter Vbi posset in eo poni, quia per ipsum non habet locum; aut saltem per vbi actiuum locus dicitur habere rem locatā: sed hæc res est parui momenti.

QVÆSTIO III.

Virum inter materiam, & formam, quando vniuntur detur duplex vnio.

30. *S*upposito ex resolutione quæstionis præcedentis, quod detur aliqua vnio media inter materiam & formam,

Vnio est respectus extrinsecus adueniens, & non extrinsecus absolutus substantialis aut accidentalis. Hæc est Doct. 3. d. 1. quæst. 1. cum suis communiter contra Thomistas & recentiores admittentes vnionem realiter distinctam à materia & forma, & probatur ex iis, quæ diximus quæstione prima de sex vltimis prædicamentis.

Ad quod prædicamentum pertinet vnio.

formam, qua vniantur, sequitur statim controuerſia alia, an ſolum ſit inter illa vna vnio, quæ aut ſubie&aretur immediate in materia & forma ſimul; aut in materia ſola, & terminaretur ad formam; aut in forma ſola, & terminaretur ad materiam; an vero ſint duæ vniones, vna ſubie&ata in materia, & terminata ad formam; & altera ſubie&ata in forma, & terminata ad materiam.

Prima ſententia ait vnam tantum vnionem inter illas interuenire. Hæc eſt *Suarij diſp. 15. Met. ſect. 9. Complutenſium diſp. 6. quaſt. 3. Ruuii 1. Phyiſic. tract. 2. quaſt. 6. Auerſæ quaſt. 18.* ex quibus *Suares* ſtatuit eam in ſola forma, *Ruuius & Auerſa* in ſola materia, *Complutenſes* in vtraque.

Secunda ſententia requirit duplicem vnionem, & eſt *Scoti 2. d. 1. q. 5.* & alibi ſæpe, quem præter ſuos ſequuntur. *Hurtadus diſp. 5. ſect. 7. Amicus 2. Phyiſic. tract. 11. quaſt. 10.*

CONCLVSIO.

31. Datur inter materiam & formam componentes totum duplex vnio, vna in materia terminata ad formam, altera in forma terminata ad materiam. Hæc eſt iuxta ſecundam ſententiam contra primam.

*Probat*ur: quodcumq; ſunt aliqua, quæ denominantur relatiue ad ſe inuicem denominatione mutua eiufdẽ rationis, ſi ponatur relatio in vno extremo ad dandã illam denominationẽ, debet etiam poni alia in altero extremo, ſi ſit capax eius; ſed materia & forma, quãdo componunt compoſitum, denominantur relatiue ad ſe inuicem denominatione eiufdẽ rationis, materia enim dicitur vniri formæ, & forma dicitur vniri materiæ: ergo ſi in alterutra ex iſtis ponatur relatio, quandoquidẽ altera etiam ſit capax, debet poni alia relatio in illa altera: ſed non poteſt poni vnus reſpectus in vtraque, tum quia accidens vnũ numero nõ poteſt ſubie&ari in duobus ſubie&tis realiter diſtinctis naturaliter, tum quia ſi ponetur vnus reſpectus vnionis in illis, deberet ille reſpectus referre illas vnitas alicui alteri termino, neque enim poteſt habere reſpectus pro termino ſuum ſubie&tum.

*Probat*ur maior huius diſcurſus, tum quia hac ratione, quando ſunt duo ſimilia ſibi inuicem, ſi vnum ex iſtis dicatur ſimile per vnum reſpectum ſuperadditum, & alterum etiam dicitur ſimile per alium reſpectum; tũ quia non eſſet maior ratio cur poneretur in vno vnus reſpectus ſubie&tiue, quàm alius in altero; quodcumq; autẽ aliqua forma eſt ponenda in aliquo ſubie&to, & non eſt maior ratio, cur ponatur in vno quàm in alio, debet poni in vtroque, aut ſi non poſſit poni in vtroque, debet vna in vno, & altera in altero poni, ſi id fieri poſſit.

32. *Dices cum Arriaga*, contra primam probationem maioris, diſparitatem eſſe inter ſimilia & vnita, quod vnita ſint in eodem loco, ſimilia vero ſint in diuerſis.

Contra, quia non ex eo, quod ſimilia ſint in diuerſis locis, ponuntur plures relationes; nam ſi poneretur vnica tantũ relatio ex parte vnus extremi per poſſibile aut impoſſibile, adhuc eſſent ſimilia, licet eſſent in diuerſis locis; ſed ex eo quod non ſit maior ratio, cur vna poneretur in vno quàm altera in altero: ſed non eſt maior ratio, cur vna vnio poneretur in vno ex vnitis, quàm altera in altero, licet ſint eodẽ loco: ergo diſparitas nulla eſt.

Dices ſecundo cum eodem diſparitatem eſſe, quod extrema ſimilitudinis ſint omnino eiufdem rationis, & conſequenter non eſſe maiorem rationem cur ſimilitudo ponatur potius in vno quàm in altero, vnde duplex debet poni; extrema vero vnionis Phyiſicæ de qua loquimur, ſunt diuerſæ rationis, & propterea poſſet excogitari ratio, cur in vno potius poſſet poni quàm in altero.

33. *Contra*, quia licet extrema ſimilitudinis ſint eiufdem rationis, verbĩ gratia, duo alba; tamen extrema diſimilitudinis ſunt diuerſæ rationis, verbĩ gratia, albũ & nigrũ; & tamen hoc non obſtante duæ relationes ponuntur in illis, nec poteſt excogitari ratio; cur in vno potius quàm in altero debeat poni relatio: ergo idem dicendum de extremis vnitis non obſtante diſtinctione eorum; & conſequenter diſparitas *Arriagæ* non eſt ad rem.

Conſirmatur, quia omnis relatio habet correlationem

ſibi correlative in termino, ſi nihil obſtet: ſed nihil obſtat, quod relatio vnionis poſita in materia habeat aliam correlationem ſibi correlative in forma, quæ eſt terminus eius, & nihil obſtat quo minus, ſi dicatur eſſe in forma, habeat aliam correlationem ſibi correlative in materia; ergo ſunt duæ relationes vnionis inter materiam & formam, vna ſubie&ata in materia ac terminata ad formam; altera ſubie&ata in forma & terminata ad materiam; quæ duæ relationes ſint ſibi inuicem correlationes.

Dixi autem in maiori, ſi nihil obſtet, quia poteſt aliquãdo interuenire impedimentum vel ex incapacitate termini, & ſic in myſterio Incarnationis vnio hypſtatica ſubie&ata in natura humana non habet aliã correlationem ſibi correlative in Verbo diuino, qui eſt terminus eius, quia Verbum propter immutabilitatem nõ eſt capax nouæ entitatis ſibi inherenti. Vel etiam impedimentum poteſt eſſe ex defectu rationis fundandi, & ob hunc defectũ in pariete viſo non eſt relatio vlla, neque forma correlative viſioni, quæ ponitur in oculo, & per quam oculis refertur, vt videns ad parietem.

34. Addunt aliqui ad hæc, quod etſi vna vnio ſubie&ata in materia ſufficeret, vt forma vniretur materiæ; nõ tamẽ ſufficeret vt vniretur intrinſecẽ debet vniri intrinſecẽ: ergo debet poni alia relatio vnionis in forma.

Conſirmant, quia ex difficultatibus maioribus myſterij Incarnationis eſt, quod natura humana poſſit intime vniri Verbo, faciendo cum ipſo vnum per ſe ſuppoſitũ, abſque hoc quod Verbum habeat vnionem in ſe ſubie&atam, per quam vnatur intime naturæ: ergo non debet aſſeri, quod id contingat in naturalibus, quoties vniantur materia & forma.

Verum hæc probatio parũ aut nihil roborat cõcluſionem; nam ſi intelligatur per vnionem intrinſecã formæ, quod forma vnatur per vnionem in ſe ſubie&atã, manifeſte petitur principium; id enim eſt, de quo quaeritur, & quod negatur ab aduerſariis. Si autẽ intelligatur per vnionem intrinſecã, quod intime coniungatur materiæ ſic, vt vbicumque ſit materia, ibi ſit forma, & vbicũq; ſit forma, ibi ſit materia adæquata eius, falſum eſt, quod nõ vniretur forma materiæ intrinſecẽ per hoc, quod poneretur vnica vnio in materia, per quam vniretur formæ. Nec ſane eſt vlla difficultas, quod Verbum cõſtitueret vnũ per ſe cũ natura humana abſque vnione in ſe recepta, modo ponatur vnio in natura ad ipſũ; ſed difficultas ſumma eſt, quomodo poſſet vlla ratione terminare talem vnionẽ naturæ, ex qua ſequeretur ex ipſo & natura vnũ ſuppoſitũ, quod ſimul eſſet Deus & homo, nec ad hanc augendam aut diminuendã facit, quod recipiat ipſammet nouam vnionem, aut quod nõ recipiat.

35. *Obiicit primo*: Altera vnio eſſet ſuperflua, quia eo ipſo quo materia vniretur formæ, forma vniretur etiam materiæ, quamuis non haberet alteram vnionẽ.

Conſirmatur, quia vnica vnio vnit naturam humanam ſufficienter cum Verbo diuino ergo vna ſufficit ad vniendam materiam & formam.

Reſpondeo negando ſequelam, & diſtinguendo eius probationem; ita vtraque vniretur per modum ſubie&ti, nego; ita vna vniretur per modum ſubie&ti, & altera per modum termini, concedo.

Et ſi quaeras, cur ſit neceſſe, quod vtraque vnatur per modum ſubie&ti.

Reſpondeo, quia eſt eadem ratio de vno atque de altero, & poteſt vtraque ſic vniri.

Dices: Quamuis eſſet eadem ratio ex vtraque parte, tamen Deus poſſet determinare in qua deberet produci, ſicut ſi eſſent duæ cauſæ applicatæ materiæ; & non eſſet maior ratio, cur vna ageret in ipſam quàm altera, nec vtraque ſimul ageret, Deus determinaret, quæ cauſa ex iſtis deberet agere.

Reſpondeo, quidquid ſit, vtrum Deus poſſet determinare vnam ad recipiendam vnionem præ altera, de facto non eſſe dicendum quod ita determinet, quandoquidem poſſit poni conuenienter in vtraq; quia non eſt neceſſe recurrere ad determinationem cauſæ primæ, niſi quando habetur

habetur talis indeterminatio ex parte causæ secundæ, quæ non possit nisi per causam primam tolli. Illud autem exemplum de duabus causis non est simile, quia, ut supponitur, illæ duæ causæ non possent simul agere, sicut posset materia & forma simul recipere vnionem.

Ad confirmationem respondeo negando consequentiã, quia Verbum diuinum non est capax nouæ entitatis. Et confirmatur hæc responsio, quia quamuis Verbum diuinum sit simile vel dissimile creaturæ, non per relationem aliquam realem in ipso repperit ad creaturam, sed potius propter relationem similitudinis aut dissimilitudinis, quam habet creatura ad ipsum, non tamen vna creatura dicitur alteri creaturæ similis aut dissimilis, nisi à relatione in seipsa recepta; ergo quamuis Verbum diuinum diceretur vnicum creaturæ, non per vnionem in se ipso receptam, sed per hoc quod terminet vnionem creaturæ non tamen debet dici, quod vna creatura vniantur alteri, nisi habeat relationem vnionis in seipsa receptam.

37. *Obiicies secundo*, Vnio adæquata materiæ & formæ est illud, quo coniunguntur inter se: sed per vnicam vnionem sufficienter vniantur: ergo per vnicam vnionem adæquate vniantur.

Respondeo distinguendo maiorem: ita ut vtrique vniantur per modum subiecti, concedo; ita ut vtrique non sic vniantur, nego maiorem; & distinguo similiter minorem; priori modo, nego, posteriori, concedo.

Obiicies tertio, Partes continui copulantur vnico termino communi, & non duplici: ergo similiter dicendum est de materia & forma.

Respondeo, quidquid sit de antecedente, negando consequentiã; quia ille terminus communis quo copulantur partes continui, non debet esse subiectatus in partibus copulatis; sed solum debet intercedere inter illas, & præterea est quid absolutum: vnio autem debet subiectari in rebus vnitis per ipsam, aut in aliqua ex illis, & est quid respectuum.

38. *Quæres primo*, vtrum inter animam rationalem & corpus debeat etiam poni duplex vnio.

Respondeo affirmatiue, eadẽ enim est ratio hic & alibi.

Dices: Vnio subiectata in anima non posset esse spiritalis ex eo, quod esset diuisibilis, nam haberet terminum diuisibilem, scilicet corpus, nec posset esse materialis cum subiectaretur in anima spiritali, nec posset esse spiritalis & materialis simul, quia hoc repugnat in re saltem non composita.

Respondeo illam vnionem esse spiritalem, & etiam diuisibilem, neque repugnat spiritalitati talis diuisibilitas, quæ non petat habere diuisibile subiectum, ut alias ostendam in libris de anima.

Alij dicunt vnionem illam eo quod spiritalis sit, esse indiuisibilem. *Contra*, quia non eadem numero vnione vnitur anima pedi & capiti, quandoquidem posset esse vnio eius ad caput sine vnione ipsius ad pedem, ut patet in homine, cui abscinderetur pes: ergo vnio totalis animæ ad corpus habet partes, secundum quarum vniam vnitur capiti, verbi gratia, & alteram pedi.

Respondent ipsi negando antecedens, dicunt enim quod, quando fit vt aliqua pars corporis non informetur ab anima, tota vnio animæ tollitur, & vnio noua producit, qua vnitur partibus, quas informat: & similiter dicunt quod, quando aliquam partem de nouo informat anima, vt verbi gratia, in nutritione tollatur vnio præcedens, & eius loco ponatur alia indiuisibilis vnio, qua vnitur & partibus præexistentibus & parti per nutritionem acquisitæ.

39. *Sed contra*, quia inde sequeretur quod destrueretur homo pro quolibet instanti, pro quo auferretur ab illo vlla pars corporis, & quo acquireretur vlla pars corporis per nutritionem; quod est absurdum. Probatur sequela, quia tum destruitur homo, quando tollitur vnio totalis animæ eius ad corpus. Nec refert quod succedat alia vnio, quia ad conceptum destructionis nihil aliud requiritur quam quod tollatur vnio, siue alia succedat, siue non; & certe *Scotista* tenentes hanc, viam parũ sunt consentanei Doct. & multum patrocinantur Thomistis

in alia difficultate, vbi inferimus contra eos, quod si materia haberet existentiam à forma, toties quoties reciperet nouam formam, destrueretur & annihilaretur, vt facile consideranti patet. *Præterea* & præcipue, si potest saluari sine inconuenienti, quod tota hominis vnio non pereat ad acquisitionem aut perditionem cuiuslibet partis, sine dubio id conuenientius fit, & aduersarij non nisi necessitate compulsi asserunt oppositum; sed id potest fieri sine vllò inconuenienti tenendo vnionem esse diuisibilem, ergo id debet teneri.

40. *Quæres secundo*, vtrum vniones partiales, quibus partes formæ vniantur cū partibus materiæ, aliis vnionibus inter se vniantur. *Respondeo* omnes vniones partiales, quæ possunt esse sine se inuicem, si secundũ se vniantur, inter se vniri per vnionem à se distinctam, qua alias non posset saluari quomodo haberent de nouo denominationem vniti. Dixi *secundum se*, quia forte de facto non secundum se vniantur inter se, sed tantum ratione subiecti, quatenus scilicet omnes partes subiecti, in quibus subiectantur, inter se vniantur integraliter, hoc enim ipso quo ita fieret, etiam partes vnionis correspondentes illis partibus inter se sufficienter vnirentur sine vlla speciali vnione, quæ secundum se inter ipsas intercederet.

41. *Quæres tertio*, vtrum possit Deus de potentia absoluta ponere vnionem in materia ad formam non ponendo vnionem in forma ad materiam.

Respondeo difficile esse assignare repugnantiam cur id non posset facere, cum sit agens liberum, & vnus respectus non dependeat intrinsece, nec extrinsece ab altero: dicere autem quod sint simul natura, & quod propterea non possint esse sine se inuicem isti duo respectus, non satisfacit: quia vel intelligitur per hoc, quod ita sint simul natura, vt non possint esse etiam supernaturaliter sine se inuicem, & hoc est petere principium: vel intelligitur per hoc, quod sint naturaliter taliter simul, vt non possint naturaliter esse sine se inuicem, & hoc posset esse verum, quamuis supernaturaliter possent esse simul. Si tamen actio & passio, & vbi intrinsecum ac extrinsecum habeant tam necessariam connexionem, vt non possit poni actio sine passione, nec vbi extrinsecum abique intrinseco, cur etiam vnio materiæ & formæ non haberet talem connexionem? Itaque quod de istis dicitur, de his etiam dici debet; ego pro præsentis nihil resoluo.

DISPUTATIO VI. DE COMPOSITO SUB- STANTIALI.

CONSEQVENS est vt post tractatum de principiis intrinsecis corporis naturalis, seu compositi substantialis, iam in hac vltima disputatione libri primi Physicorum de ipso composito agamus.

QVÆTIO I.

An compositum substantiale distinguatur reatier à suis partibus unitis.

1. *S*uppono tanquam certum, ac ab omnibus admissum, dari compositum physicum constatum ac constitutum ex partibus physicis, nempe ex materia, & forma, quas propterea diximus fuisse principia corporum naturalium compositorum in facto esse.

Si autem queratur cur ex materia prima & forma substantiali sequatur per se vnũ compositum, potius quam ex subiecto & accidentibus. Ex pluribus rationibus, quæ afferuntur, nulla melior est, quàm quod materia & forma sint incompletæ substantiæ, quarum vna est in per se potetia ad alteram, & altera est per se actus ipsius: quod ex dictis de materia & forma colligi facile potest. Accidens vero nõ est per se actus subiecti, siue proximi, quod aliquando est aliud

An vnio
nes par-
tiales di-
stinctæ
vniantur
inter se.

An possit
poni vnio
in materia
abique
vnione in
forma.

Datur du-
plex vnio
enim in
homine.

Vnio ani-
mæ est
spirita-
lis.

Cur se-
quatur
vnũ per
se ex ma-
teria &
forma po-
tius quam
ex subie-
cto & ac-
cidente.

aliud accidens, siue vltimati, quod semper est substantia, quandoquidem sit diuersi prædicamenti ab illo, nunquam enim accidens vnius prædicamenti subieciatur in subiecto quod sit eiusdem prædicamenti, si excipias relationes intrinsecus aduenientes.

2. *Hoc itaque supposito*, omne huiusmodi compositum siue dubio distinguitur realissime à qualibet ex suis illis partibus seorsim sumptis, quandoquidem quælibet ex illis possit esse in rerum natura absque composito, imò ob eandem rationem distinguitur realiter ab ipsis simul sumptis & existentibus realiter, quia possent simul existere in rerum natura materia & forma ignis, verbi gratia, siue eo quod existeret ipsemet ignis, in casu scilicet quo conseruarentur à Deo absque vnione, qui casus ex dictis est omnino possibilis potentia extraordinaria Dei, imò de facto partes hominis, nempe corpus & anima eius, existit realiter, quando non existit realiter ipsemet homo, sed moritur. Sed controuersia grauissima hic examinanda est, an compositum physicum dicat aliquid realiter distinctum à partibus suis physicis simul sumptis & vnitis ita, vt præter materiam & formam ac vniones ipsarum reperiat in composito substantiali physico alia entitas positua, quam Scotista communiter vocant terciā entitatem, ex eo quod ex entitatibus absolutis concurrentibus ad compositum substantiale illa sit terciā, materia enim est prima, forma vero secunda: vnde illa entitas, si detur, debet esse terciā, præsertim cum secundum Scotistas vnio sit respectus, & non aliquid absolutum.

CONCLUSIO I.

3. *Totum substantiale physicum distinguitur realiter à suis partibus simul sumptis & vnitis.* Hæc est expresse Scoti 3. d. 2. q. 2. quem præter suos sequuntur Capreolus, Caietanus, Ferrar. Iauellus, Conimbricenses citati à Suario disp. 36. *Metaph. sect. 3.* contra eundemmet Suarium, Ruinum, & alios, quos citat & sequitur Auerſa q. 19. sect. 8. & *Complutenses hic disp. 6. quæst. 4.*

Probatur primo ex Philosopho 2. de anima tex. 27. & alibi, vbi diuidit substantiam corpoream in tria membra, materiam scilicet, formam & totum compositum: ergo totum est distinctum à materia & forma.

Deinde 5. *Metaphysic. c. 14.* ait sex non esse bis tria, sed semel sex: quod esset falsum, nisi totum illud constitutum ex bis tribus esset distinctum à bis tribus.

Respondent aduersarii tantum sequi ex his, quod compositum seu totum distinguitur à partibus diuisim & seorsim sumptis, non à partibus vnitis.

Contra, quia Philosophus 8. *Metaphysic. c. 6.* ait totum compositum ex materia & forma non esse simile acervo lapidum, sed aliquid præter partes, vbi expresse vult quod differentia totius compositi ex materia & forma à toto per aggregationem consistat in hoc, quod illud dicat aliquid præter partes; hoc nō dicat. Sed si intelligeret quod totum compositum ex materia & forma diceret quid distinctum tantum à qualibet parte diuisim & seorsim sumpta, illa prorsus differentia esset nulla, quia totū per aggregationem etiam sic distinguitur à suis partibus.

Dices, per illud, quod totum physicum dicit præter partes, intelligi vnionem. *Contra*, quia etiam totum per aggregationem dicit approximationem suarum partium, licet non dicat vnionem aliam: ergo nulla responsio.

Confirmatur, quia totum per accidens, vt album, dicit præter partes, partem scilicet & albedinem, vnionem eorum; ergo non posset dici quod differret totum per se à toto per accidens, in hoc quod totum per se diceret aliquid præter partes, totum per accidens non diceret, si totum per se non diceret præter partes nisi vnionem.

4. *Probatur secundo*, quia omnis causa vera & realis, quæ causat per influxum verū & realem, distinguitur à suo effectu realiter, quia idē nō potest influere in seipsū, neque in aliquid sibi realiter identificatum, & quia alias posset dici quod essetia diuina esset causa intrinseca physica influens in Deū, quo nihil absurdius potest excogitari: sed materia & forma vnita, sunt veræ & reales causæ in-

fluentes realiter in compositum physicum: ergo materia & forma vnita distinguuntur realiter ab ipso composito.

Dixit aduersarii materiam & formam vt vnitas, non causare totum, sed seorsim & diuisim sumptas.

Contra, quia implicat vt siue seorsim, siue simul ponantur in rerum natura, causent totum, nisi vniantur: ergo vt vnitas causant. Probatur antecedens, quia non causant totum, nisi sufficienter applicentur, & applicatio ipsorum est prius aliquo modo quam effectus ipsorum: sed illa applicatio non potest esse alia ab ipsa vnione: ergo vt vnitas causant.

Confirmatur, quia posita vnione aliquid causant, quod non causarent sine vnione; sed non causant seipsas, neque vnionem intrinsece, non enim sunt partes sui ipsius aut vnionis, ergo aliquid aliud.

5. *Hiutadus hic disp. 6.* respondet negando causas intrinsecas vere causare suum effectum, nempe compositum, quod constituitur solummodo ex ipsis, non vero causatur ab ipsis.

Contra primo quia tam deberet totum distingui ex eo quod constitueretur realiter, quam ex eo quod causaretur realiter ab ipsis, neque enim idem potest realiter constitui seipsam.

Contra secundo, quia secundum Philosophum, & omnes, quodlibet totum vnum per se habet quatuor genera causarum; ex quibus dependet: sed ex illis materia, & forma sunt duæ causæ, ergo causant.

Alij respondent causas intrinsecas non debere distingui à suo effectu, licet id sit verum de causis extrinsecis.

Contra, quia si id sit verum de causa extrinseca: ergo etiam & de intrinseca. Probatur consequentia, tum quia non potest assignari disparitas, tum quia non ex ratione causæ extrinsecæ oritur quod debeat distingui ab effectu, sed ex ratione causæ realiter influentis; causa autē intrinseca est realiter influens, vt supponitur; tum denique quia implicat quod idē influat realiter in seipsū, siue per modum causæ extrinsecæ, siue intrinsecæ, vt est euident.

6. Propter hæc, *Suarus*, & *Ruinus*, & plures alij concedunt, partes necessario exigere vnionem, vt causent totum, & eas non nisi vt vnitas causare, dicunt tamen eas vnitas copulatiue non causare, sed diuisim, ita scilicet, vt & materia quatenus vnita causet, & forma etiam quatenus vnita, non tamen ita vt vtraque simul vt vnita copulatiue causent.

Contra, quia compositum per se, sicut habet causam aliquam extrinsecam adæquatam, siue illa causa sit vna aut plures, ita debet habere causam aliquam intrinsecā adæquatam; vel vnā vel plures: & quemadmodum si plures sint causæ extrinsecæ, scilicet efficientes, requisitæ, vna illarum non potest agere sine altera, sed vtraque simul applicari debet, & vt sic applicatæ simul causant etiam copulatiue; ita si plures requirantur causæ intrinsecæ, vna non poterit agere sine altera, sed vtraque simul applicari debet, & vt sic applicatæ causant copulatiue: atqui totum non habet pro causa adæquatā intrinsecā nisi materiam & formam: ergo causatur ab ipsis vt vnitis copulatiue sumptis, & non tantū diuisim.

Confirmatur: Materia seorsim sumpta est causa inadæquata totius, & similiter forma seorsim sumpta: ergo vtraque simul sumpta est causa adæquata totius: ergo vtraque simul sumpta & vnita causat totum. Prima consequentia patet inductione in omnibus aliis causis partialibus.

7. *Probatur tertio conclusio*, quia secundum aduersarios homo non includit aliquid, præter materiam, & animam rationalem, & vnionem: sed materia non causat per modum partis intrinsecæ, aut animam rationalem, aut vnionem, aut seipsam: ergo debet causare aliquid aliud: & similiter potest discursi de anima, & hinc sequitur quod neque seorsim aut diuisim sumpta causet aliquid, quod est contra responsionem vltimam iam datam.

Confirmatur, quia partes vnitæ sunt partes alicuius: nō sui ipsius: ergo alicuius alterius: ergo datur aliquid aliud, in quo includuntur, & consequenter conclusio est vera.

8. *Probatur*

8. *Probatur quarto conclusio*, quia per generationem substantialem debet produci aliqua substantia sue mediate, siue immediate; sed actio qua vnitur anima rationali corpori, est generatio substantialis secundum omnes: ergo debet produci per illam aliqua substantia: sed non producitur per eam anima rationalis, aut materia prima, hæ enim & poterant esse ante producta; & etiam si animarum produceretur, non tamen generatur, sed creatur, ergo aliquid aliud substantiale distinctum.

Dices primo, produci vnionem, quæ est substantialis.

Contra primo, quia secundum multos aduersarios vnio est ipsamet generatio.

Contra secundo, quia quando dicitur quod vnio sit substantialis, vel intelligitur per hoc quod sit substantia, seu modus aliquis substantiæ, qui non sit accidens; & hoc est falsum, quia, vt disputatione præcedenti ostendimus, vnio illa est respectus extrinsecus adueniens. Vel intelligitur quod sit substantialis ex eo quod illam sequatur aliqua substantia, quæ sine illa non sequeretur, & hoc etiam est falsum, nisi sit in homine aliqua entitas substantialis præter corpus, & animam, & vnionem. Vel intelligitur quod sit substantialis ex eo quod habet pro extremis substantias & in hoc sensu est quidem substantialis, sed esse substantiale sic non sufficit, vt generatio sit substantialis, alias actio, qua approximaretur vna substantia alteri, posset dici substantialis, quod communiter ab omnibus negatur.

9. *Dices secundo* per illam generationem produci materiam, & formam vt vnitas, quæ vt sic sunt substantia.

Contra primo, quia vt sic nihil dicunt præter materiam & formam, & vnionem: ergo si anima non producatur, nec materia, & productio vnionis non sufficiat ad hoc vt generatio sit substantialis, adhuc manet difficultas.

Contra secundo, quia vt vnitas sunt ens per accidens; sed generatio debet habere pro termino ad quem ens vnum per se, ergo. Probatur maior, quia vt sic includunt vnionem, quæ est alterius prædicamenti. Et hinc confirmatur probatio, quia per generationem producitur homo: sed homo est quid vnum per se: ergo debet dicere aliquid præter materiam, & formam vt vnitas.

Confirmatur secundo, quia homo per se & directe ponitur in prædicamento substantiæ: sed materia, & forma vt vnitas non ponuntur in eo: ergo homo est aliquid distinctum à materia, & forma vt vnitas sunt.

Probatur quinto conclusio, quia totum compositum ex anima, & corpore, est quid distinctum realiter ab illis simul sumptis & vnitis: ergo & omne totum per se, à paritate rationis. Probatur antecedens, quia in illo toto subiectatur vnum per se accidens, nempe actus vitalis visionis ocularis, verbi gratia: sed non posset subiectari in illo nisi esset quid vnum distinctum à partibus, neque enim vnum accidens potest saltem naturaliter subiectari in diuersis subiectis.

10. *Obiicies primo*: vnum absolutum realiter distinctum à alio potest separari ab illo: ergo si compositum physicum dicatur aliquid realiter distinctum à suis partibus vnitis, poterit separari ab ipsis, aut saltem partes vnite, quæ sunt priores toto, possunt separari à toto: Maior est *Doct.* variis locis, & inde probat materiam posse esse sine forma.

Respondeo primo negando consequentiam, quia partes, vt vnitas non sunt quid absolutum, cum vt sic formaliter dicant ipsam vnionem, quæ est respectus.

Respondeo secundo distinguendo maiorem: si illud absolutum non dependeat essentialiter ab altero absoluto, transeat; si dependeat, nego; totum autem dependet essentialiter à materia & forma tam in esse, quam in fieri, cum sint partes essentialiter eius; vnde negatur consequentia.

Dices: ergo saltem partes vnite possunt esse sine toto, quia & sunt priores ipso, & non dependent essentialiter ab ipso, neque tanquam causa extrinseca, neque tanquam causa intrinseca.

Respondeo negando consequentiam, quia quatiuis non dependeat ab ipso, vt à priori, dependent tamen ab ipso vt à posteriori eo modo, quo agens, vt agens deperdet ab effectu producto per ipsum; quemadmodum enim agens, vt agens, formaliter dicit actionem, quæ nequit esse sine termino, ita materia & forma, vt vnitas dicunt formaliter ipsam vnionem, quæ est causalitas earum respectu totius; vnde non est mirum, quod non possint esse vt sic, quin sit totum, quamuis totum sit quid realiter distinctum ab ipsis.

Alij Scotiste, qui non tenent vnionem esse causalitatem materiæ & formæ respectu totius, magis premuntur hac difficultate, & ex illis, quidam dicunt, quod Deus possit conseruare materiam & formam, vt vnitas, sine toto: sed hoc communiter non reputatur probabile à Scotistis aut alijs. *Quidam vero alijs* negant sequelam, quia quando vniuntur, sufficienter applicantur, vt causent, neque Deus potest eorum causalitatem, quando sic applicantur, impedire, cum non possit eorum causalitatem supplere; illius enim causalitatem solum potest saltem directe impedire, quam potest supplere. Sed prima responsio mihi multo magis placet; & hæc facile impugnari posset: sicut enim potest impedire quo minus forma informet; quamuis non posset supplere eius causalitatem: cur non posset impedire quo minus materia & forma causarent totum, quamuis non posset sine ipsis illud causare?

11. *Obiicies secundo*: si daretur tertia entitas distincta à partibus, faceret compositionem cum ipsis, & sic ex ea & partibus resuleret alia tertia entitas, & sic in infinitum.

Confirmatur, quia vel illa tertia entitas est aliquid compositum, vel non est: si non est, ergo non spectat ad compositum, nec compositum illam dicit; si sit, ergo est pars compositi, & consequenter compositum nihil dicit præter partes.

Respondeo negando sequelam, cum enim sit compositum ex partibus, non debet facere compositionem cum ipsis.

Confirmatur hoc, quia secundum aduersarios totum distinguitur realiter à qualibet parte seorsim sumpta, & tamen non facit compositionem cum illa, quia alias esset pars alicuius alterius compositi: ergo quamuis distinguitur à partibus simul sumptis, non deberet facere compositionem cum ipsis.

Ad confirmationem, quæ est vnicum *Arriagæ* fundamentum, propter quod potest oppositum nostræ conclusionis euidentissimum, explicatis terminis (nimirum omnia sua tam clara videntur huic auctori) *Respondeo* negando antecedens; est enim ipsum compositum, idem autem non est aliquid sui ipsius. Quod si consideretur tertia entitas per modum abstracti metaphysici à composito considerato vt concreto, sicut humanitas se habet respectu hominis, tum potest dici, quod sit aliquid ipsius metaphysicæ loquendo, sed non sequitur, quod sit pars physica ipsius, nec consequenter sequitur quin totum sit quid distinctum realiter ab omnibus partibus physicis, & ab omnibus, quæ physice in ipso includuntur.

12. *Obiicies tertio*: quæ constant iisdem partibus, sunt eadem realiter: sed totum constat iisdem partibus, quibus constant partes vnite: ergo est idem realiter cum ipsis.

Confirmatur primo, quia totum non potest habere diuersam essentiam à partibus: ergo non distinguitur realiter ab ipsis. Probatur antecedens, quia definitio & definitum non habent diuersas essentias: sed partes sunt definitio physica totius.

Confirmatur secundo, quia quod est de essentia rei, non distinguitur realiter ab ipso: sed partes sunt de essentia totius, ergo.

Respondeo distinguendo maiorem, eodem modo se habentibus, concedo; alio modo se habentibus, nego maiorem. Et similiter distinguo minorem, & nego consequentiam, quia partes vnite, licet constant materia & forma, non tamen materia & forma, vt vnitis; totum autem constat iis, vt vnitis.

Respondeo secundo negando minorem, quia partes unitae non constant partibus, sed sunt ipsamet partes, quibus constat totum.

Ad primam confirmationem respondeo negando antecedens, & distinguendo maiorem suae probationis, definitio physica & definitum, nego: definitio Metaphysica, concedo maiorem. Hæc responsio est optima ex suppositione, quod partes physice sint definitio physica, quæ suppositio fit in obiectione, alias enim non valet. In rei tamen veritate falsa est minor, quia illud est definitio, quod ponitur directe in definitione, aut saltem illud est de definitione: sed in definitione totius ponitur aliquid aliud directe præter partes, nam quando volo definire hominem physice, non debeo dicere: est anima rationalis & corpus unita, sed est aliquid constans anima rationali & corpore unitis: unde manifeste sequitur quod partes physice non sint definitio physica se solis.

Ad secundam confirmationem respondeo distinguendo maiorem: de essentia physica, id est, quod est pars essentialis physica eius, nego maiorem: quod est de essentia metaphysica, id est, quod est pars essentialis metaphysica eius, concedo maiorem, & similiter distinguo minorem, & nego consequentiam.

13. Obiicies quarto: si homo diceret tertiam entitatem, sequeretur quod Verbum Diuinum illam entitatem assumpsit, & quod eam etiam dimisit in triduo mortis, tum enim non exiit tertia entitas hominis: sed hoc est contra *Damasceum* asserentem, Verbum diuinum nihil eorum, quæ semel assumpsit, dimisisse.

Respondeo negando minorem, quia solum *Damasceus* vult, quod nullam dimisit partem eorum, quas assumpsit, cum quo potest stare, quod dimiserit aliquid, quod non erat pars. Posset etiam dici, quod nihil dimisit eorum, quæ assumpsit, ita ut post dimissionem existeret à parte rei; & hoc tantum voluisse *Damasceum*: hoc autem nobis non præiudicat, quia tertia entitas post dimissionem exiit in rerum natura. Quod autem non voluerit aliud quam hoc *Damasceus*, patet, quia sine dubio Deus assumpsit unionem animæ & corporis, alias non assumpsisset hominem, sed certum est, quod illam unionem dimiserit in triduo suæ mortis, sic tamen ut non existeret illa unio in rerum natura in illo triduo.

14. Obiicies quinto ex Ioanne à Sancto Thoma: aut non vniretur tertia entitas partibus, aut vniretur; si primum, ergo non spectarent ad eandem entitatem, si secundum, ergo ex illa & partibus sequeretur alia tertia entitas, & sic daretur processus in infinitum.

Confirmatur, quia aut perficeret partes, aut à partibus perficeretur; si primum dicatur, ergo esset actus partium. & sic materia supra actum formar alius actus adueniret quod videretur absurdum; si secundum, ergo perfectius perficeretur ab imperfectioribus.

Respondeo primo, quod non vniretur proprie loquendo quia sic vniri dicuntur, quorum vnum in alio non includitur.

Respondeo secundo, admissio quod vniantur, quia non possunt à se inuicem separari, negando consequentiam, quia tertia entitas est tertia entitas; & sicut ad unionem non sequitur unio, ita nec ad tertiam entitatem sequitur tertia entitas.

Ad confirmationem Respondeo, quod totum perficiatur à partibus, tanquam à suis constitutis, sicut perfectius potest perfici à minus perfectis.

15. Obiicies sexto: tertia entitas esset superflua, cum ea seclusa ipsæ partes unitæ haberent perfectam rationem totius, & præterea non potest assignari vtrum illa tertia entitas sit substantia, vel accidens: ergo.

Confirmatur, quia tertia entitas resultans ex anima rationali & corpore, non potest esse nec corporea, nec spiritalis: ergo non est asserenda talis entitas.

Confirmatur secundo, quia illa tertia entitas adueniret enti in actu: ergo est accidens, quod est absurdum.

Respondeo negando antecedens cum sua probatione: iam enim diximus partes unitas non esse totum, sed partes intrinsecas, & causas intrinsecas totius. Ipsa vero tertia ep-

titas sine dubio esset substantia, & quidem si esset completa, directe collocari deberet in prædicamento substantiæ, & ab ipsa immediate promanant proprietates substantiæ, non à partibus unitis.

Ad confirmationem respondeo, quod esset spiritualis partium & partim corporea: quid enim impedit quo minus tertia entitati hoc possit competere, sicut ipsis partibus unitis, quas aduersarii volunt esse vnum per se, competere? Posset tamen dici simpliciter corporea, quia effectus sequitur debiliorem partem, ut in aliis rebus patet, & quia, ut sit simpliciter corporea, sufficit ut includat aliquam partem corpoream; alias certe homo non posset collocari potius sub substantia corporea, quam sub substantia spirituali, quod est contra omnes.

Ad secundam confirmationem respondeo primo distinguendo antecedens: quod adueniret ipsi, tanquam forma in ipso recepta, transeat, quod adueniret ipsi tanquam aliquid ex ipso pullulans, & includens ipsummet, nego antecedens & consequentiam.

Respondeo secundo negando antecedens, quia partes unitæ non sunt ens vnum per se in actu, nisi causaliter, hoc est quatenus possunt causare aliquid per se vnum.

16. Obiicies septimo: si queretur, quod non includeret partes, nam quod distinguitur realiter ab alio, quatenus distinguitur ab illo, non includit illud aliud.

Respondeo negando sequelam, ad cuius probationem dico: id, quod distinguitur ab alio realiter per modum includentis & inclusi, quo modo distinguitur totum à partibus, non obstante sua distinctione, includere illud aliud. Auctoritates omnes, quæ vel ex Patribus, vel ex Philosopho adducuntur contra conclusionem, nihil aliud volunt, quam quod totum nullam partem dicat præter materiam & formam, aut quod nihil constitutive dicat præter illas: quod est verum, quia tertia entitas neque est pars, neque constitutiva totius. Si autem in aliquibus auctoritatibus dicatur, quod partes sint totum, hoc debet intelligi causaliter, quia scilicet causant totum: qui modus loquendi est satis vsitatus.

CONCLUSIO II.

17. Totum physicum, seu tertia entitas distincta realiter à partibus sumptis, & unitis, est quid compositum includens ipsas partes. Hæc est communior inter Scotistas & probatur quia alias non esset totum nec compositum, nec partes illæ essent partes & causæ intrinsecæ eius; nec materia esset causa materialis eius aut forma formalis, sed potius utraque esset causa efficiens ipsius; quod tam clarum videtur, ut mirum sit, quod ab illo posset in dubium verti.

CONCLUSIO III.

18. Totum illud physicum includit ipsas partes etiam secundum proprias rationes. Hæc etiam est omnium Scotistarum præter *Fabrum*, qui singularem in hac re doctrinam amplexus est: nam *theorema* 21. & in 3. diff. 9. asserit partes unitas transire, seu transigi in tertiam entitatem, & eas ut sic transactas perdere proprias entitates, nec distingui realiter à toto, quem dicendi modum excogitavit hic author ad maiorem facilitatem primæ conclusionis, quæ tamen hoc modo explicata multo esset difficilior & improbabilior.

Probat autem conclusio contra *Fabrum* non solum auctoritate ipsius *Scoti* in 2. d. 12. q. 1. vbi expresse eam tenet, sed variis rationibus: *Primo* quia de potentia Dei absoluta nihil potest perdere propriam suam naturam. *Secundo*, quia alias secundum proprias suas naturas non essent partes intrinsecæ, nec causæ intrinsecæ totius, quo nihil absurdius. *Tertio*, quia nō daretur materia prima in rerum natura secundum propriam suam rationem, quia non datur de facto, nisi in aliquo toto: ergo si in toto perdit propriam naturam, & induit naturam alterius, non datur de facto secundum propriam naturam. *Quarto*, quia anima rationalis in toto existens habet aliquas suas proprias operationes ab ipsamet immediate procedentes, quæ nō procedunt immediate à toto homine: ergo manet secundum entitatem suam propriam in homine. *Quinto* quia alias totum physicum non esset compositum. *Sexto*, quia licet sequeretur aliquid distinctæ rationis ad unionem materiæ &

Tertia entitas est quid compositum includens partes.

Includit partes secundum proprias rationes.

& formæ, in quo non reperiretur materia & forma secundum proprias rationes, non esset verum quod materia & forma transiret in naturam ipsius; sicut nec ex eo, quod causa efficiens producat aliquid aliud à se, est verum quod transeat in naturam eius. *Septimo*, quia quæ semel distinguuntur realiter, nec de potentia Dei absoluta possunt identificari; ergo si materia & forma unitæ distinguantur realiter à toto, nec de potentia absoluta possunt ita transigi in ipsum, ut identificentur ipsi. Omitto alias plures rationes quibus hæc chimerica sententia, de cuius tamen inuentione sibi & *Scotistis* applaudit *Faber*, impugnari possit, quia hæc abunde sufficiunt, præsertim cum noua sit, & absque villo solido fundamento excogitata.

19. *Obiicies pro Fabro*: materia & forma constituunt compositum, quia sunt ipsum, & sunt etiam idem essentialiter compositum; ergo transeunt in ipsum.

Respondeo negando antecedens pro utraque parte: sed potius constituunt compositum, quia includuntur in ipso tanquam partes essentielles physice.

Obiicies secundo: sequeretur quod homo nihil esset, quia non corpus nec anima, nihil autem aliud est in homine: deinde sequeretur quod in animali nihil viveret quia vita est proprietas animæ, quæ dicitur esse distincta ab animali.

Respondeo negando utramque sequelam, & ad probationem primæ dico, quod quamuis nihil aliud sit in homine, tamen homo ipse est aliud, nempe compositum ex anima & corpore, quod sane non est nihil, sed aliquid positum reale magis perfectum, quam anima, aut corpus. Ad probationem secundæ sequelæ dico, quod ipsum animal viveret, quia est quid vegetabile & potens sentire: nec verum est quod vita, siue in actu primo, siue in actu secundo, sit proprietas animæ solius, nisi ad summum ut quo, quatenus scilicet est pars physica animalis, ratione cuius potissimum oritur, ut animal sit viuens, ita ut si non includeret animam tanquam partem, non viveret.

Tertio obiicit quod totum posset esse sine illis, si non transirent in totum: sed hoc est absurdum.

Respondeo negando maiorem, quia nihil potest manere sine partibus essentialibus, & quidquid habet partes essentielles, habet essentialem dependentiam ab illis, ut est evidens. Imo si partes non manerent secundum proprias rationes in toto; verum esset quod totum absolute, & simpliciter posset esse & conservari sine partibus; unde maior esset vera potius in sententia *Fabri*, quam nostra & communi.

20. *Obiicies quarto*: sequeretur quod Verbum diuinum prius assumpsisset partes quam totum, quod est contra *Scotum* in 3. d. 1. q. 2. Probatur sequela, quia priores natura essent quam totum, & consequenter prius vnibiles ac vnitæ.

Respondeo, si esset inconueniens quod prius assumerentur, negando sequelam maioris; quia quamuis essent priores natura, & etiam prius vnibiles, non tamen necessario deberent prius vniri, sed illud prius vniretur, quod placeret Deo prius vniri. An autem illud sit inconueniens, & quid sit dicendum de mente *Scoti* quantum ad hoc, examinandum est in materia de Incarnatione.

Obiicies quinto. Materia & forma causant compositum per conuersionem sui in ipsum, ut patet & ex differentia causarum intrinsecarum, & ex modis causandi materiæ & formæ; ergo &c.

Respondeo negando antecedens cum utraque probatione: imo potius ex utroque capite materia & forma debent manere in toto secundum proprias rationes.

CONCLUSIO IV.

21. Datur distinctio realis mutua inter totum ac partes simul sumptas ac vnitas, ita ut totum distinguatur realiter & essentialiter à partibus sic sumptis, & partes sic sumptæ distinguantur realiter & essentialiter à toto. Hanc tenet *Mastrius*, & est conformior principiis *Scoti* contra *Trombeta* tract. de formalitatibus, qui negat distinctionem realem mutua, contra *Canonicum* hic q. 5. qui negat essentialem mutua, quamuis existimem reuera cum his

authoribus non esse aliam quæstionem quam de nomine, cuius tamen illi peiorem partem habent.

Probatur autem conclusio, quia quam verum est dicere quod partes unitæ distinguantur à toto, & quod habent distinctam essentialiam à toto, tam verum est dicere, quod totum sit distinctum ab illis, & habet distinctam essentialiam ab illis: ergo mutuo distinguuntur distinctione reali & essentiali; quid enim aliud requiri possit ad distinctionem mutuam talem, nisi quis velit fingere acceptionem nouam distinctionis mutue absque vlla causa?

Confirmatur primo, quia ex eo quod partes causent, dicuntur distinguere realiter à toto: ergo ex eo quod totum causetur realiter à partibus, debet distinguere realiter ab ipsis, & consequenter datur distinctio realis mutua inter totum & partes.

22. *Confirmatur secundo*, quia totum est quid essentialiter includens partes, & prærequirens illas simul sumptas & vnitas ex natura sua intrinseca: sed partes unitæ non sunt essentialiter quid includens partes vnitas, aut eas simul sumptas & vnitas præsupponens: ergo sunt essentialiter, & ex natura sua intrinseca distinctæ à se inuicem mutuo. Nec refert quod partes unitæ sint omnia & sola, quæ constituunt physice ipsum totum; & quod hoc non habeat alias partes nec principia constitutiva præter illas: imo ex hoc ipso colligitur, quod totum distinguatur essentialiter ab illis, & illa ab illo. Nec etiam refert, quod totum nequeat existere sine partibus & quod partes possint existere sine toto, nam in primis, si ex eo quod totum nequeat existere sine partibus, sequeretur quod non distingueretur ab ipsis, quandoquidem partes unitæ nequeant existere sine toto, sequeretur quod partes illæ non distinguerentur à toto: & quod sic non daretur distinctio non mutua inter illa. Deinde quod possit totum existere, aut non possit existere sine partibus, non impedit distinctionem realem, quia alias Filius æternus, qui nequit esse sine Patre, non distingueretur realiter à Patre; imo ex eo quod totum sit talis entitas, quæ nequeat existere sine partibus, non vero è contra, sequitur quod sit distinctæ rationis ab illis.

QVÆSTIO II.

An totum integrale, ac totum per accidens distinguatur realiter à suis partibus

23. **N**ON solū quia in se vtilis est resolutio huius quæstionis, sed etiam quia ex ea sumi solet argumentum pro vel contra resolutionem quæstionis præcedentis, videbatur hic statim tractanda, antequam cætera, quæ ad compositum substantiale pertinent, adderentur.

Prima sententia est, omne totum integrale distinguere realiter à suis partibus simul sumptis, & vnitis, non minus quam totum essentielle; totum vero per accidens non distinguere à suis partibus. Hanc tenet *Rocus* secularis quidam *Scotista* non indoctus 1. *Physic.* q. 6.

Secunda sententia est totum heterogeneum distinguere à suis partibus, non vero totum homogeneum, nec totum per accidens: sic *Tartareus* 1. *Physic.* q. 2. dub. 2. & *Schegma* ibidem digressione 3. q. 4.

Tertia sententia est nullum totum integrale aut per accidens distinguere à suis partibus. Quam sequitur *Trombeta* tract. formalitatum, *Mastrius* diss. 5. q. 13. a. 2. & *Fuentes* hic q. 6. difficult. 1. a. 6. quantum ad omne totum integrale.

Quarta denique sententia est, totum per accidens etiam distinguere à partibus realiter: ita *Fuentes* supra art. 7.

24. *Pro resolutione* suppono totum integrale esse aliquid constitutum ex diuersis partibus, aut natis esse extra se inuicem localiter, ut homo constituitur ex manu, pede, capite &c. & aqua integra ex hac parte aquæ & illa parte; aut saltem non pericientibus se inuicem per modum actus & potentie, ut calor ut octo constituitur ex pluribus gradibus caloris natis recipi in eadem parte subiecti. Huiusmodi autem totum distinguitur in totum homogeneum, quod conflat ex partibus integralibus eiusdem rationis, ut aqua conflat ex hac & illa parte aquæ; & in heterogeneum quod conflat ex partibus integralibus diuersæ rationis ut homo conflat ex manu, pede, capite &c. Deinde

Datur distinctio realis mutua inter totum & partes.

Quid totum integrale.

orum per accidens est, quod componitur ex subiecto & accidente sibi inhaerente, ut album ex pariete & albedine, substantia quanta ex substantia & quantitate; intellectus intelligens ex intellectu & intellectione.

CONCLUSIO

25. Nullum totum integrale distinguitur realiter à suis partibus. Hanc tenent auctores tertiæ & quartæ sententiæ contra primam & secundam, & colligitur ex Scoto 4. dist. 17. q. 4.

Probat^{ur} primo de toto homogeneo, quia totum distinctum realiter à partibus debet esse distinctæ rationis ab illis: sed tota aqua integralis non est distinctæ rationis ab illa parte integrali. Probat^{ur} antecedens, quia partes, ex quibus nata est sequi tertia entitas debent accipere aliquod complementum ab illa tertia entitate, & debent esse essentialiter incompletæ: sed si sint eiusdem rationis cum tertia sua entitate, hoc erit falsum: ergo non possunt esse eiusdem rationis, sed debent esse diuersæ rationis ab illa.

Probat^{ur} secundo, quia sequeretur quod materia prima posset produci de nouo ac destrui à causa secunda, quia posset discontinuari & continuari de nouo à causa secunda; & quando discontinuaretur, destrueretur tertia entitas resultans ex partibus eius continuatis, quæ tertia entitas esset materia prima; & quando continuarentur eadem partes, aut aliæ de nouo, produceretur eadem tertia entitas, aut alia, quæ etiam esset materia prima; ergo posset produci ac destrui de nouo à causa secunda, quod est absurdum, cum supponatur esse ingenerabilis ac incorruptibilis terminatiue.

Deinde, vnum indiuiduum semel corruptum iterum reproduceretur naturaliter, nam si resultat ex duabus aquæ partibus tertia entitas distincta aquæ, si separantur illæ partes, destrueretur illa tertia entitas, & si iterum coniungantur (quod videtur optime fieri posse) iterum produceretur illa ipsa tertia entitas, tunc enim est idem numero compositum quando sunt eadem numero partes constituentes: sed hoc etiam videtur absurdum, quamuis enim secundum Scotum posset naturaliter idem numero effectus produci in sensu, in quo infra dicemus lib. 2. tamen quod de facto producat^{ur} vnam, nec a Scoto, nec ab ullo asseritur.

26. Probat^{ur} tertio, & mihi principaliter, tam de toto homogeneo quam de heterogeneo (de quibus sane est eadem ratio quantum ad hoc, nam quod vnum ex illis sit constatum ex partibus diuersæ rationis, & aliud non, nihil facit ad hoc propositum, si bene res consideretur, unde magis consequenter loquuntur auctores primæ sententiæ quam secundæ) Probat^{ur} inquam de vtroque toto quia si vllum ex ipsis diceret tertiā entitatem, deberet ipsi aliquid competere, quod non posset competere partibus vnitis, si per impossibile ponerentur esse vnitæ absque illa tertia entitate, sicut conuenit toti composito ex materia & forma recipere quantitatem, quod non competere partibus vnitis secundum se, quandoquidem vnum numero accidens nequeat subiectari in pluribus subiectis realiter distinctis; & sicut competit toti composito ex anima & corpore recipere visionem & alios actus vitales, qui non possunt recipi in partibus vnitis propter eandem rationem, si enim aliquid huiusmodi non competere ipsi, esset omnino inutilis & frustranea illa tertia entitas: sed nihil prorsus competit de facto toti integrali, siue heterogeneo, siue homogeneo. Quod non competit omnibus partibus vnitis, si per impossibile aut possibile ponerentur absque tertia entitate ex ipsis resultante; ergo nullum totum integrale siue homogeneum siue heterogeneum dicit tertiā entitatem.

27. Obiicit^{ur} primo: Totum integrale fit ex suis partibus tanquam ex causis materialibus, non minus quam totum essentialiale fit ex materia: ergo distinguitur à partibus simul sumptis & vnitis; vel certe non valet argumentum quo Scotistæ communiter vtuntur ad probandum totum essentialiale distingui à partibus ex eo quod causetur ab illis. Respondetur primo, hoc argumentū æque concludere de toto per accidens ac de integrali, & tamen aduersarij ne-

gant totum per accidens distingui à partibus simul sumptis & vnitis: ergo non debent vti illo contra hanc conclusionem.

Respondetur secundo negando antecedens: non enim fit ex ipsis tanquam ex causis materialibus, quæ simul sumptæ vere influant in ipsum, sed solum fit ex ipsis, quatenus quælibet ex illis, includitur in ipso: totum autem essentialiale fit ex partibus ita, vt partes simul sumptæ & vnitæ causent ipsum, quod non ex causatione quomodocunque colligitur, sed ex causatione vera & reali, quam ex aliis capitibus colligere debemus competere partibus phisicis respectu totius, quæ capita non adsunt ad probandum quod similis causatio competat partibus integralibus respectu totius integralis.

Alias obiectiones plures contra conclusionem ex Tartareto & alijs videre licet, quas, quia sunt facillimæ solutionis, non placuit hic proponere.

CONCLUSIO II.

28. Totum per accidens non distinguitur realiter à suis partibus simul sumptis & vnitis. Hæc est communissima Scotistarum cum ipsomet Scoto 3. d. 2. q. 2. n. 10. vbi dicit totum per se distingui à toto per accidens ex eo quod totum per se dicat tertiā entitatem, totum vero per accidens non dicat.

Nec sufficit responsio Fuentis dicentis quod non distinguat^{ur} Deceptor vtique totum per hoc, quod vnum dicat tertiā entitatem & alterum non; sed per hoc quod vnum dicat tertiā entitatem per se vnam, & alterum dicat tertiā entitatem per accidens vnam. Hæc inquam, responsio non sufficit, tum quia Scotus absolute negat totum per accidens dicere tertiā entitatem, non addendo neque quod sit vna per se neque quod sit vna per accidens; tum quia volebat probare quod totum physicum diceret tertiā entitatem distinctam à partibus, non curando an esset vna per se, nec ne, & ad id probandum dixit, quod aliàs non distingueretur à toto per accidens.

Nec refert etiam, quod Scotus ibidem num. 7. dicat totum per accidens esse magis vnum quam totū per aggregationem, & non esse suas partes: nam hoc potest esse verum, quamuis non dicat tertiā entitatem, erit enim magis vnum quia partes eius sunt magis vnitæ, & non erit suæ partes, quia partes eius possunt esse, quin ipsum sit, ablata scilicet inhaerentia accidentis ad subiectum, & manente ipso accidente ac subiecto in rerum natura, vt potest contingere de potentia absoluta. Vnde expressè Scotus in eodem numero nihil ponit superaddi partibus per totum accidentale præter illam inhaerentiam: ergo, inquit, totum (intellige per accidens) supra partes addit informationem & receptionem, quibus vnum accidentale dicitur à partibus realiter distinctum.

29. Probat^{ur} autem conclusio ratione, qua probauimus totum integrale nō distingui realiter à suis partibus, quia nihil potest facere aut præstare tertia entitas, quæ resultaret ex albedine inhaerente subiecto, quod ipsum subiectum cum albedine inhaerente præstare non posset, si per impossibile aut possibile non resultaret illa tertia entitas & consequenter non est asserenda.

Probat^{ur} secundo argumento communi, quia illa tertia entitas, quæ resultaret ex substantia, verbi gratia, & albedine sibi inhaerente, vel esset substantia, vel accidens, neque enim videtur posse dari medium inter hæc: non esset substantia, quia includeret accidens tanquam partem essentialiorem non esset accidens, quia includeret substantiam tanquam partem essentialiorem; accidens enim nequit esse pars essentialis substantiæ, neque substantia accidentis.

Confirmatur, quia si daretur tertia entitas resultans ex subiecto albedinis & ipsa albedine inhaerente, æque primo importaret vt amque partem, & sic album non diceret formaliter albedinem, & connotatiue subiectum contra Scotum & Scotistas vbique.

30. Obiicit^{ur} fundamentum Fuentis: Ideo totum essentialiale distinguitur à partibus, quia vltius includit actuale causationem partium: sed totum per accidens vltra vnionem addit actuale informationem accidentis, & receptio

Totum integrale nō distinguitur à partibus realiter.

ceptionem subiecti; ergo distinguitur realiter à suis partibus simul sumptis & vnitis.

Respondeo distinguendo maiorem: causationem, per quam aliquid aliud realiter distinctum ab illis simul sumptis & vnitis, causaretur, concedo maiorem, causationem, per quam nihil aliud realiter distinctum causatur, nego maiorem & concessa minori (quamvis negari possit, quia receptio formaliter est ipsamet vno subiectata in subiecto, & terminata ad accidens) nego consequentiam, quia per receptionem & informationem nihil aliud realiter distinctum à subiecto, & forma inhærente ipsi producit aut causatur. Quod si ex eo quod totum per accideus includit vnionem, ac informationem & receptionem deberet dicere tertiam entitatem, profecto totum integrale etiam diceret tertiam entitatem contra *Fuentes*, quia includit vnionem & continuationem huius partis cum illa parte; nec potius debet oriri tertia entitas ex vnione & receptione ac informatione formæ accidentalis, quam ex vnione & continuatione partis substantialis. Vnde non videtur satis consequenter philosophatus hic author, dum negat totum integrale dicere tertiam entitatem; & id asserit de toto per accideus.

QVÆSTIO III.

Virum compositum substantiale includat essentialiter materiam ac vnionem.

31. **C**ertum est quod præter formam materia etiam & vnio includatur in toto quouis composito substantiali, quia alias non esset compositum substantiale per se vnum, sed controuertitur, an includatur in ipso essentialiter: *Auerroes 7. Metaph. text. 21. Iandunus ibid. q. 1. 2. & alij* negant materiam esse de quidditate compositi, sed concurrere tantum ad constitutionem ipsius, tanquam vehiculum formæ. *Durandus in 4. d. 44. q. 1.* concedit materiam in communi esse de essentia compositi in communi; negat vero materiam in particulari esse de essentia compositi in particulari: & hanc sententiam probabilem sentit *Fuentes hic q. 2. difficult. 5. a. 1. n. 69.*

Magister sententiarum 4. d. 44. q. 1. fatetur eum communi sententia materiam esse de essentia compositi substantialis, sed negat ad essentiam hominis pertinere ullam materiam, quam nutritione acquirit; sed solummodo illam materiam, quam acquisiuit à parentibus.

Communis sententia est non solum materiam in communi, esse de essentia, & quidditate compositi in communi, sed particularem materiam esse de quidditate & essentia compositi in particulari. Hanc tenet *Dottor in 3. d. 2. 2. q. 1. & S. Thomas 1. p. q. 75.* quos præter suos sequuntur recentiores fere omnes & nominatim *Auersa q. 19. sec. 4. Amicus 1. Phys. trac. 6. q. 6.*

Quantum autem ad vnionem, *Scotista* communiter cum ipso *Scoto in 3. d. 2. q. 2.* negant eam esse de essentiali conceptu, aut quidditate compositi, sed conditionem ad ipsius constitutionem requisitam. Quam sententiam etiam tenet *Soncinas 7. Met. q. 42 & Vasques in eam inclinare videtur tertia parte disp. 19. n. 20. Auersa vero supra sec. 7. Amicus trac. 1. 1. a. 10. Hurtadius disp. 6. sec. 3. & alij* putant illam essentialiter includi in ipso, seu esse de essentia ipsius.

CONCLUSIO I.

32. *Non solum materia in communi est de essentia, & quidditate compositi in communi, sed materia particularis est de essentia compositi particularis.* Hæc est communissima cum *Dottore in 3. d. 22. contra Auerroistas* quoad vtramque partem, & contra *Durandum* quoad secundam partem.

Probat prima pars autoritate *S. Augustini lib. 19. de ciuit. c. 3.* ubi ait animam non esse totum hominem, sed partem meliorem eius: ergo præter animam includit essentialiter aliam partem: quæ autoritas confirmatur, quia si anima esset totus homo essentialiter, profecto nunquam interiret homo ullus, quia nunquam ullius hominis interiret anima, quod est absurdum. *Damasceus* etiam probat Christum debere habere veram carnem, quia alias non esset verus homo: quæ cōsequencia non valeret, si caro non esset de essentia eius: ergo caro est de essentia hominis, &

consequenter à pari materia debet esse de essentia compositi.

Probat eadem pars ratione, quia compositum, tam per se includit materiam, quam formam, & ex hoc habet esse compositum, eatenus enim includit formam, quatenus forma est pars eius: sed materia etiam est pars eius, aliàs forma non esset pars eius; quidquid enim est pars, debet habere aliud cum quo sit pars, vt est euident, nec vlla prorsus est ratio cur per se essentialiter non includeret materiam: & si *Philosophus*, cuius soli auctoritati inniti videntur aduersarij, dixisset materiam non esse de essentia compositi, potius esset auctoritas eius neganda, quam conclusio tam clara. Dicere autem, quod materia sit pars intrinseca compositi, ac de substantia eius, non vero de quidditate, est prorsus nugari verbis: idem enim reuera est aliquid esse partem intrinsecam ac substantialem rei, ac esse de quidditate eius. Et deinde si materia, quamuis sit pars intrinseca compositi, non sit tamen de quidditate eius, profecto nec forma etiam erit de quidditate eius. Similiter dicere quod includat materiam, non vt partem, sed vt vehiculum formæ, est etiam nugari, quia nisi includeret eam vt partem, non esset compositum, nec forma esset pars eius, quod est absurdum.

33. *Probat* secunda pars contra *Durandum*, quia sicut se habet materia vt sic ad compositum vt sic, ita materia particularis ad compositum particulare: ergo si materia vt sic sit de essentia compositi vt sic, materia in particulari erit de essentia compositi in particulari.

Confirmatur: ideo materia vt sic est de essentia compositi vt sic, quia compositum vt sic constituitur ex materia vt sic, sed compositum in particulari constituitur ex materia in particulari.

Probat secundo, quia forma particularis est de essentia compositi particularis, etiam secundum *Durandum*, & non solum forma vt sic est de essentia eius: ergo etiam materia particularis, & non tantum vt sic, est de essentia eius.

Confirmatur, quia sicut non esset idem numero compositum, quando non esset constans eadem numero forma, ita non esset idem numero, quando non constaret eadem numero materia; nec prorsus potest dari in hoc vlla disparitas: ergo sicut forma in particulari est de essentia compositi particularis, ita materia in particulari erit de essentia eius. Vbi aduerte non velle me, quod singularitas materiæ aut formæ etiā sit de essentia compositi, seu quod sit ipsi adeo intrinseca, vt non esset idem numero compositum, si non constaret eadem numero materia ac eadem numero forma, & quod tam sit ipsi essentialis materia particularis, quam forma particularis.

34. *Obiicit* contra primam partem varia loca *Philosophi*, quibus indicare videtur formā esse quod quid rei, & materiam non esse de definitione rei: quæ loca in specie proponuntur & solvuntur à *Mastrio d. 5. q. 1. 2. art. 1.* nec placuit hic iis recensendis, aut minutim examinandis inhætere, cum non contineant quidam rationis.

Respondetur breuiter & facile, solum voluisse *Philosophum*, quod materia non sit de essentia corporum sic, vt per ordinem ad materiam possint inter se specie distinguere corpora: quod certum est, quia materia omnium corporum, saltem sublunarium, de quibus *Philosophus* principaliter ag. bat, est eiusdem rationis, vnde distinctio essentialis & specifica, quam habent inter se, à sola forma desumi debet, tanquam à principio physico; & in hoc sensu sola forma est quod quid rei.

Possent etiam responderi alio modo, quod per formam, quam dicit esse quod quid rei, & per materiam, quam dicit esse extra definitionem rei, intelligat per formam quiddem naturam metaphysicam, & per materiam singularitatem, quam sæpe vocat materiam, & sine dubio non est de essentia rei, nec ponenda in eius definitione: quocumque autem ex his modis intelligatur, nihil facit contra conclusionem, & vt supra dixi, si non posset *Philosophus* commode explicari, potius esset neganda eius auctoritas.

35. *Obiicit secundo*: homo & equus distinguuntur in essentia: sed non distinguuntur in materia: ergo materia non est de essentia ipsorum.

Qo 3

Respon

Respondeo negando consequentiam: quia ut distinguantur in essentia, sufficit quod distinguantur in aliqua parte eius: nec est necesse ut non conueniant in vlla parte, ut patet euidenter in homine & bruto, qui conueniunt in animali, & tamen distinguuntur specificè, propter rationalitatem vnius, & irrationalitatem alterius.

Obiicies tertio, materia artefactorum, non est de essentia eorum, verbi gratia lignum non est de essentia scamni: ergo nec materia corporum naturalium erit de eorum essentia.

Respondeo negando consequentiam, & disparitas est, quod artefacta non sint vnum per se, sed vnum per accidens: atque adeo non dicuntur æque primo ac directe vtramque partem, materiam scilicet & formam, sed vnam partem directe & formaliter; alteram indirecte ac connotatiue: vnde vnam tantum partem dicunt essentialiter: corpora vero naturalia sunt vnum per se, & æque primo ac directe dicunt vtramque partem: quare vtrique pars debet esse de eorum essentia. Quod si artefacta similiter æque primo, ac directe dicerent vtramque partem, vtrique pariter pars esset de eorum essentia, & qui id teneret, negaret antecedens obiectionis.

Respondeo quarto contra secundam partem: eadem numero materia esset de essentia diuersarum specierum: sed hoc videtur absurdum. *Respondeo* negando minorem; cur enim id esset absurdum?

Obiicies quinto contra eandem sequeretur quod non esset idem numero homo in initio vitæ ac in fine, præsertim si viueret longo tempore: sed hoc est absurdum: ergo quamuis materia ut sic sit de essentia compositorum substantialium; materia tamen particularis non potest esse de eorum essentia. Probat per sequela maioris, quia non constat eadem numero materia singulari initio ac fine vitæ: nam in initio habet materiam acceptam à parentibus, quæ materia postea paulatim perditur, & per nutritionem acquiritur alia materia loco eius.

Propter hanc obiectionem potuit *Magister sententiarum* induci ad sentiendum, quod non perdat materia accepta à parentibus, & quod quæcunque alia materia per nutritionem acquisita non sit de essentia hominis: iuxta quam doctrinam negaret maiorem cum sua probatione.

Sed quia statim dicemus hanc doctrinam esse falsam, *respondetur aliter* negando sequelam maioris, & ad probationem dico primo, quod si valeret, probaret etiam formam substantialem materialem non esse de essentia corporum contra ipsum *Durandum*, & omnes, quia sicut perduntur partes materiæ, & acquiruntur aliæ, ita etiam perduntur partes formæ, & acquiruntur aliæ partes, nec partes materiæ possent pardi, aut acquiri, nisi simul cum partibus formæ, ut est certissimum.

Dico secundo, licet perdantur aliquæ partes, & acquirantur plures aliæ, esse tamen eundem numero hominem in principio ac fine vitæ, tum quia constat eadem numero anima, quæ est pars principalior eius, tum quia manent etiam aliquæ partes eadem numero materiæ per totum vitæ tempus: tum etiam quia illæ partes, quæ perduntur & acquiruntur, succedunt sibi tali modo, ut non appareat mutatio facta nisi accidentaliter; vnde quamuis reuera physice loquendo non esset idem numero homo, quia non est constans iisdem numero partibus omnibus, tamen moraliter est habendus pro eodem numero. Quæ solutio prædictæ obiectione modo sufficit, nam postea iterum de ea agetur in libris de generatione.

CONCLUSIO II.

37. *Non solum pars materia accepta à parentibus, sed etiam illæ, quæ acquiruntur nutritione, sunt de essentia hominis.* Hæc est communis contra *Mastrium*, & probatur quia illæ partes informantur anima ac forma hominis non minus quam aliæ partes: ergo non minus sunt de essentia eius, eatenus enim vllæ partes materiæ sunt de essentia hominis, quatenus informantur ab ipsius anima, atque adeo intinsece per se primo includuntur in homine.

Confirmatur, quia est eadem prorsus ratio de partibus per nutritionem acquisitis, ac de partibus acceptis

in generatione: ergo idem dicendum quantum ad hoc de vtriusque.

Obiicies illud Christi: quod intrat in os non coinquinat animam, sed vadit per secessum: ergo non conuertitur in substantiam hominis, & consequenter non acquiruntur nouæ partes materiæ, quæ sint de essentia hominis.

Respondeo explicando dictum illud Christi, quod intelligendum est sic, ut quod intrat per os, vadat per secessum quantum ad partes impuriore, quæ possent coinquinare aut animam aut hominem; non vero sic ut vadat per secessum quantum ad omnes partes materiæ: ita ut nulla prorsus conuertatur in substantiam hominis.

38. *Obiicies secundo:* Illa pars non est de essentia hominis, sine qua manet essentialiter totus homo, sed ante nutritionem erat essentialiter totus homo, hoc est animal rationale: ergo pars acquisita per nutritionem non est de essentia eius.

Respondeo primo, quod hinc probaretur partem aliquam acquisitam per generationem non esse de essentia hominis: tum quia ea perdita adhuc manet homo essentialiter, tum quia quamuis non acciperet in generatione digitum aut aliquam aliam partem, supposito scilicet quod nasceretur mancus, aut claudus, aut monocus, adhuc esset homo completus essentialiter, quantum ad hoc quod esset animal rationale: ergo aliqua pars acquisita per generationem non est de essentia hominis.

Respondeo secundo distinguendo consequens: non est de essentia eius taliter, quin manentibus aliis partibus esset animal rationale sine illa, concedo consequentiam; non est de essentia eius taliter, quod non sit de integritate hominis tam bene quam alia partes acquisitæ per generationem, & taliter etiam quod si deficerent aliæ partes, quas supplet, & non succederet illa, remaneret homo in statu animalis rationalis, nego consequentiam.

36. *Ut melius intelligatur hæc responsio*, aduertendum aliquas partes integrales hominis esse requisitas necessario ad hoc, quod ipse homo possit sub denominatione hominis remanere in suo esse, alias vero esse partes integrales, quæ ad hoc non sunt necessariae, licet sint de integritate hominis, & seruiant ad multas functiones faciendas. Facile est autem assignare multas partes posterioris generis, tales enim sunt quilibet manus, quilibet pes, quilibet auris, & multæ aliæ notabiles partes corporis, nam non obstant quod separetur manus aut pes ab homine, posset adhuc manere homo sub denominatione hominis, sub qua etiam denominatione maneret, quamuis multæ partes ex his simul separentur ab ipso: separetur autem capite non manet sub denominatione hominis reliquum cadauer, nec contingit hoc solum, quia non solet viuere separato capite, quia etiam quamuis viueret non esset appellandus homo, vnde caput censendum est pars prioris generis. Quæ autem aliæ determinatæ partes sint ad hoc necessariae, & sufficientes, non est tam facile assignare, nec necessarium est: sufficit scire quod illæ partes, quæ sufficiunt ut homo possit sentire, & discurre, sint sufficientes ut maneat in esse hominis, quatenus homo est animal rationale, quia animal rationale non est aliud quàm substantia corporea sensitiva potens discurre, & homo essentialiter nihil aliud importat quàm talem substantiam: quare partes huiusmodi censendæ sunt de essentia hominis strictè loquendo, & aliæ partes, sine quibus, adhuc haberet hanc rationem homo, non sunt de essentia eius strictè, quamuis sint de integritate, & complemento substantiali integrali eius. Potest etiam fieri ut per nutritionem acquirantur partes vtriusque rationis, successiue tamen, adeo ut si aliqua tota pars acquisita per nutritionem multorum annorum deperderetur, supposito quod ante perierint partes, quibus successerant, homo non maneret amplius in rerum natura sub denominatione hominis; ut si, verbi gratia, maxima pars cordis habita à parentibus perisset successiue, & eius loco successiue aduenirent aliæ partes per nutritionem, sine dubio separatis partibus illis acquisitis, & non suppleto illarum defectu per alias partes, non maneret cor secundum rationem illam, secundum quam esset necessarium ad conseruationem hominis; vnde eadem

Quomodo
vnius ho-
mine maneat
idem in
principio,
& fine, iuxta
vitæ.

Partes ma-
teriæ ac-
quisitæ per
nutritionem
sunt de
essentia
hominis.

eadem ratione, qua partes illæ cordis acquiruntur per generationem sunt de essentia hominis, etiam illæ partes acquiruntur per nutritionem sunt de essentia eius. Per quod manet quoque soluta hæc obiectio, si proponeretur contra præcedentem conclusionem.

CONCLUSIO III.

Vnio non est de essentia compositi substantialis. Hæc est *Scoti* supra cum omnibus suis contra recentiores communiter supra citatos. Probatur quia vnio, ut suppono ex dictis, est respectus, substantia autem composita, v. g. homo, ignis, lapis, est quid absolutum: sed respectus nullus, & præsertim nullus respectus actualis (qualis est vnio) potest esse de essentia vllius absoluti, quia aliàs esset & non esset absolutum; esset enim ex hypothesi, & non esset, quia inuolueret essentialiter respectum; ergo vnio nequit esse de essentia eius.

Dices cum Amico: si respectus nequeat esse de essentia substantiæ, materia & forma nequeunt esse de essentia eius: sed hoc est contra nos: ergo & illud vnde sequitur, & consequenter falsa est minor nostræ probationis. Probatur sequela maioris, quia materia & forma dicunt essentialiter respectus transcendentales.

Respondeo negando sequelam maioris cum sua probatione: quamvis enim in materia includantur tales respectus, non tamen essentialiter, sed tanquam proprietates competentes ipsi per se in secundo modo dicendi, non in primo; vnde neque debent ex hoc capite includi in essentia compositi.

41. Melior replica contra præmissam rationem, quæ est præcipua, quæ adduci potest, pro hac conclusione est, quod tribus modis potest considerari aliquid esse absolutum: *primo modo*, quatenus non refertur essentialiter ad aliquid aliud, licet includeret essentialiter respectus, quibus suæ partes copularentur inter se, & in hoc sensu concedi posset compositum physicum esse quid absolutum, quamvis includeret essentialiter vnionem suarum partium, quia per illam vnionem non refertur ad aliquid aliud, sed potius partes ipsius referuntur ad se inuicem. *Alio modo* aliquid potest esse absolutum, ita ut nullo modo essentialiter includat respectum, neque quo ipsum referatur ad aliud, neque quo partes copulentur inter se; & in hoc sensu Angelus est quid absolutum, non vero vlla substantia composita physice. *Tertio denique modo* aliquid potest vocari absolutum, quod potest metaphysice concipi secundum genus & differentiam, quibus essentialiter metaphysice constituitur, quin intelligatur vlllo modo includere respectum, præsertim actuale; & in hoc sensu etiam compositum physicum, verbi gratia homo, & lapis, & similia sunt entia absoluta, quamvis essentialiter includeret vnionem in essentia sua physice considerata, quia certum est, quod homo posset intelligi ut animal rationale, quin intelligatur includere vllam rationem vnionem aut alium respectum actuale.

42. Iuxta hanc doctrinam responderi posset in forma ad nostram probationem distinguendo maiorem pro secunda parte: substantia composita est quid absolutum in primo & tertio modo, quo accipitur ens absolutum; concedo maiorem in secundo modo, nego maiorem; & distinguo etiam minorem: respectus non est de essentia absoluti, capiendū ens absolutum secundo modo, concedo minorem; non est de essentia absoluti, si capiatur absolutum primo aut tertio modo, præsertim loquendo de respectu quo partes absoluti vniantur inter se, nego minorem & consequentiam.

Hæc replica videtur mihi probabilissima; nec fortassis est contra *Scotum* ipsum, si bene intelligatur: sed quia communiter intelligitur iuxta conclusionem, ut iacet à *Scotistis*, responderi potest primam & tertiam acceptionem entis absoluti esse valde improprias & excogitatas gratis ad enervandam prædictæ rationis vim; vnde cum composita physica dicantur absoluta simpliciter absque addito, debet hoc intelligi sic, ut nullo modo includant essentialiter respectum vllum præsertim actuale, & hoc tan-

to magis, quod nihil impediatur, ut patebit ex solutione obiectionum.

43. Obiicit primo ex Auerſa q. 19. sect. 7. de essentia compositi est ipsamet compositio: sed vnio est compositio eius: ergo vnio est de essentia ac intrinseca ratione compositi.

Confirmatur, quia compositum & vnium sunt idem omnino; sed vnio est de intrinseca ratione vniri formaliter loquendo, non minus quam album est de intrinseca ratione albi: ergo compositio est de intrinseca ratione compositi.

Confirmatur secundo, quia compositum est concretum dicens formaliter compositionem: sed illud quod formaliter dicit concretum, est de intrinseca & essentiali ratione eius, qua tale formaliter: ergo compositio, & consequenter vnio, quæ est ipsamet compositio, est de intrinseca ratione compositi.

Respondeo distinguendo maiorem: de essentia compositi est compositio, id est coniunctio formæ suarum partium nego maiorem; est compositio, id est, de essentia sua est quod sit entitas, quæ coalescit ex partibus, concedo maiorem: distinguo etiam minorem; vnio est compositio, id est, coniunctio partium compositi, concedo minorem; est compositio id est, est id, ratione cuius formaliter competit compositio esse entitatem, quæ coalescit ex partibus, nego minorem & consequentiam.

44. Ad primam confirmationem respondeo, negando maiorem proprie loquendo, nam verum est quod materia sit vnita, & tamen non est verum quod sit composita proprie loquendo. Itaque vnium est illud quod vniri alteri, compositum vero, præsertim substantiale, non est quod vnitur alteri, ut patet, sed est quid constatum ex aliis. Quod si quis velit dicere quod id, quod vnitur alteri, componatur cum illo, & quod idem sit vniri illi, ac componi cum illo, potest distinguere maior; compositum, id est id, quod componitur cum alio, idem est ac vnium, concedo maiorem; compositum, id est, id quod fit ex aliis, idem est ac vnium, nego maiorem & concessa minori distinguo consequens: ergo compositum, id est, id quod componitur cum alio, dicit formaliter compositionem, quæ est vnio, concedo consequentiam; ergo compositum, id est, id quod componitur ex aliis, dicit formaliter compositionem, quæ est vnio, nego consequentiam.

45. Ad secundam confirmationem respondeo distinguendo maiorem: compositum est concretum dicens formaliter compositionem, quæ est vnio, eo modo quo materia vnita dicit illam formaliter, nego maiorem; est concretum dicens formaliter compositionem, id est entitatem, quæ constat ex partibus, concedo maiorem, & concessa minori distinguo consequens: ergo dicit formaliter compositionem, quæ est relatio vnionis, nego consequentiam; quæ est ipsamet entitas constata ex partibus, concedo consequentiam. Itaque compositum, quod constat ex partibus, est concretum substantiale, sicut homo, & abstractum ipsius est ipsamet sua entitas considerata, ut forma totalis metaphysica dans ipsi suum esse, sicut humanitas est abstractum hominis, & albedinitas est abstractum albedinis, non vero est concretum accidentale, sicut album, dicens formaliter ipsam vnionem, qua coniunguntur ipsius partes, nam si esset huiusmodi concretum, profecto deberet esse subiectum inhaesionis ipsius vnionis, & deberet consequenter alicui per vnionem vniri, quod patet esse falsum, ut bene aduertendum est.

Obiicit secundo: non potest esse, nec concipi compositum absque vnione magis quam album sine albedine: ergo vnio est de essentia eius, sicut albedo est de essentia albi.

Confirmatur, quia materia, & forma non constituunt compositum, nisi ut vnita: ergo vnio est de essentia compositi, non minus quam materia & forma.

Respondeo concedendo antecedens, & negando consequentiam, quia etiam relatio nequit intelligi, aut esse sine termino magis, quam album sine albedine, & tamen non propterea terminus est de essentia eius, sicut albedo est de essentia albi. Itaque licet compositum nequeat intelligi absque vnione, hoc tamen non oritur ex eo, quod constituitur

constituatur formaliter ac essentialiter in esse compositi per unionem propter rationes supradictas, sed ex eo, quod unio est conditio essentialiter prærequisita, ut constituatur per partes: & quemadmodum non potest intelligi, nec esse, quod ignis causet alium ignem, nisi applicetur alicui parti, & tamen ipsa applicatio non est de essentia causationis; ita licet nequeat esse aut intelligi, quod detur compositum absque unione, tamen non propterea unio debet esse de ratione eius; sed potest esse, & est conditio necessaria prærequisita, ut constituatur per partes, imo fortassis est ipsamet causatio partium, de quo postea lib. 2.

Ad confirmationem respondeo distinguendo antecedens: ita ut unio concurret cum ipsis essentialiter, ac intrinsece ad constitutionem totius, nego antecedens, ita ut sit conditio necessaria prærequisita, concedo antecedens, & nego consequentiam: & instari potest ad confirmationem huius in exemplo de applicatione ignis.

47. *Obiicies ultimo*: per unionem præcise distinguitur compositum per se ex materia & forma unitis à composito per accidens resultantem, seu conflato ex eadem materia & forma intime applicatis, seu non unitis: ergo unio est de essentia compositi per se ex materia & forma resultantis. Probatur antecedens; quia non distinguitur per partes, cum utrumque habeat easdem partes, nec aliquid aliud potest assignari, per quod distinguantur; ergo distinguuntur præcise per unionem.

Respondeo distinguendo antecedens: per unionem distinguitur, tanquam à posteriori & arguitur, ita scilicet ut possit quis colligere, quod unum compositum distinguatur ab alio per hoc, quod partes eius uniantur, non vero uniantur partes alterius, concedo antecedens: per unionem per se primo & formaliter distinguitur, nego antecedens: nam compositum ex se & sua natura formaliter distinguitur ab altero composito, quandoquidem sit unum per se, & quid realiter distinctum à suis partibus simul sumptis & unitis, quod non est verum de altero composito; unde nego consequentiam, & distingo probationem antecedentis: nihil aliud præter unionem potest assignari, per quod arguitur colligatur, quod distinguantur, transeat antecedens, & transeat etiam consequentia in eodem sensu, nempe quod per unionem sic arguitur distinguantur: nihil aliud potest assignari, per quod distinguantur per se primo, nego antecedens: potest enim assignari ipsamet entitas compositi per se, quæ seipsa est diversissima rationis ab entitate compositi per accidens: quod si non velit quis dare totam entitatem pro principio distinctionis totius per se, sed aliquam formalitatem ex multis, quæ in illa includuntur dicat formalitatem distinctivam esse illam, ratione cuius petit constitui ex partibus unitis, talem enim formalitatem non includit totum per accidens conflatum ex iisdem partibus.

Q V Æ S T I O I V.

Utrum Quantitas subiectetur in toto immediate.

48. *A* Verroes 1. *Physicor. comm. 6. 3.* Quantitatem ait esse materiam coarctam, eam tamen antecedenter ad formam aduentum esse interminatam, hoc est forte, nullius determinatæ figuræ, aut densitatis aut raritatis: quam sententiam quantum ad subiectionem quantitatis in materia & quantum ad præcessionem eius ad formam substantialem, sequuntur recentiores plurimi, & præsertim Suarez disp. 14. *Metaphys. sect. 3.* Hurtadus disput. 3. *Physica, sect. 6.* Aversa quest. 21. *sect. 7.* Arriaga disp. 5. *sect. 2.* quem tamen minor suam sententiam vocare communem, cum sit contra Thomistas puros, & Scotistas, quorum sine dubio maior est numerus, nec inferior qualitas, ne quid amplius dicam, quam recentiorum, ac Iesuitarum, & quorumcumque aliorum tenentium ipsius sententiam, imo sololorum Scotistarum numerus excedit.

Secunda sententia communissima Scotistarum & Thomistarum cum Scoto in 2. d. 3. q. 4. num. 5. & 17. ac 4. d. 11. q. 2. & aliis pluribus locis, ac D. Thom. q. 56. & alibi, tenet quantitatem nullo modo præcedere formam in materia, nec in ipsa subiectari immediate, sed in toto composito

substantiali conflato ex materia & forma. Verum cum duplex sit totum compositum, unum, quod sit compositum ex corpore & anima; & alterum, quod sit compositum ex materia & forma substantiali immediate in materia recepta, siue sit forma completa, qualis est forma ignis, aquæ, terræ, lapidis; siue subordinata & incompleta, qualis est forma corporeitatis; quæ cum materia facit corpus, quod est altera pars viventis, dubitari potest adhuc, an in omni composito ex his subiectetur immediate quantitas; & si non, in quonam subiectari debet.

49. Pro maiori autem claritate advertendum est duplex posse considerari subiectum quantitatis, unum denominationis: alterum inhesionis: subiectum denominationis est omne illud, quod potest denominari, seu dici quantum, siue quantitas immediate ipsi inhæreat, siue non: subiectum inhesionis est illud, cui immediate inhæret quantitas. Quod autem non sit idem subiectum denominationis, & inhesionis quantitatis necessario, hinc patet, quod tam forma, quam materia, ac totum etiam compositum, imo & ipsa accidentia absoluta, quæ dicuntur communiter subiectari in quantitate, denominentur quanta, atque adeo sint subiectum denominationis quantitatis, cum tamen certum sit omnia illa non posse esse subiectum inhesionis eius: neque enim secundum Averroistas inhæreere potest forma aut composito; nec secundum Scotistas materia, & forma, nec secundum Thomistas aut viros accidentibus subsequenter: ergo non coincidit subiectum inhesionis semper cum subiecto denominationis.

CONCLUSIO I.

50. *Quantitas rerum animatarum non subiectatur aut inhæret immediate in toto composito ex corpore, & anima siue spirituali siue corporali.* Hæc est eorum, qui tenent quantitatem subiectari in materia prima contra Thomistas communiter, & quosdam etiam Scotistas, qui existimant eam subiectari immediate in composito ex corpore, & anima materiali, non vero spirituali, non tamen contra ipsum Scotum, qui licet asserat quantitatem subiectari in composito, nunquam tamen id dixit de toto composito ex corpore, & anima.

Probatur primo, contra Thomistas, quia secundum ipsos totum non distinguitur realiter à partibus: ergo quantitas non potest immediate subiectari in toto. Probatur consequentia, quia unum accidens absolutum non potest naturaliter subiectari in rebus realiter distinctis immediate: ergo.

Confirmatur contra ipsos: quod subiectatur in toto composito immediate, debet necessario subiectari in partibus eius immediate, quandoquidem non distinguatur totum à suis partibus: sed quantitas, cum sit res materialis & corporea, non potest subiectari in anima rationali spirituali, ergo saltem quantitas non subiectatur in toto homine, sed in materia hominis siue prima, siue secunda.

Probatur secundo univ ersaliter contra omnes, quia non potest naturaliter manere accidens sine suo subiecto inhesionis immediato: sed eadem numero quantitas rei viventis manet, destructo toto composito ex anima, & corpore, & hoc, siue anima sit rationalis, siue sensitiva, aut vegetativa, ut patet experientia, mortuo enim homine, & equo, & arbore, corpus ipsorum habet eandem extensionem numero, & plures alias qualitates eadem numero, quas habuerunt ante mortem.

51. *Respondet quidam Scotista* quantitatem subiectari in toto ex corpore, & anima materiali resultantem, secundum se totum, & secundum omnes suas partes, & consequenter non esse mirum, quod destructa una parte, & etiam toto, maneat adhuc quantitas in altera parte superstitere.

Sed contra quia secundum Scotum, & hunc Scotistam quantitas debet necessario immediate subiectari in toto, & mediante toto in partibus totius, in quibus secundum ipsos non potest naturaliter subiectari immediate, propter primam probationem contra Thomistas: ergo destructo toto non potest manere quantitas eadem numero, nequit

nequit enim vllum accidens manere sine suo subiecto immediato.

Confirmatur, quia accidentia materialia educuntur à potentia sui subiecti immediati, ergo naturaliter dependent ab ipso in esse & conseruari, & consequenter nequeunt naturaliter conseruari sine ipso. Probatur prima consequentia, quia nihil est aliud educi de potentia subiecti, quam in esse & conseruari dependere ab ipso.

Confirmatur secundo, quia quod non inest alicui, nisi mediante alio, destructo alio non inest ipsi: ergo cum quantitas non inest partibus, nisi mediante toto, non potest manere in ipsis destructo toto, nisi migrando de subiecto in subiectum, quod naturaliter implicat secundum omnes.

Confirmatur tertio, efficaciter, quia quantitas ligni, quæ secundum ipsum & veritatem subiectatur in toto composito ex materia prima & forma ligni, non potest naturaliter manere in materia prima destructo ligno: ergo similiter nec quantitas rei animata potest manere in parte ipsius destructo toto, probatur consequentia, quia tam immediate subiectatur quantitas ligni in partibus ligni, quam quantitas rei viuientis in partibus eius.

§ 2. *Respondent Thomista* ad hanc probationem non manere eandem quantitatem numero, nec eandem numero qualitates destructo viuente.

Sed hæc responsio falsè innititur doctrinæ, scilicet non dari in viuentibus, nisi vnam formam substantialem de quo alias modo sufficit aduertere nihil magis mirum posse excogitari, quam non remanere post mortem animalium in suis cadaueribus vlla ex præcedentibus accidentibus ipsorum animalium, sed similia produci de nouo à causis, quas quia non sunt, non possunt vnquam assignare aduersarij.

§ 3. *Obiiciens* anima corporea est extensa: ergo vel recipitur in quantitate, vel recipit quantitatem, neque enim apparet quomodo quantitas possit communicare effectum suum vlli, nisi in quo recipitur, vel quod ipsam recipit: sed certum est, quod non recipitur in quantitate: ergo recipit in se quantitatem, & consequenter quantitas recipitur in toto composito ex corpore & anima corporea, seu materiali.

Respondet negando consequentiam cum sua probatione, nam sufficit, vt habeat extensionem quantitativam, quod recipiatur in re habente quantitatem: nam eo ipso quo vna pars istius animæ subiectatur in vna parte corporis habentis quantitatem, & altera in altera, repugnat naturaliter illas partes animæ esse in eodem loco, quia non potest pars animæ informantis subiectum esse in aliquo loco, in quo non sit ipsum subiectum: ergo cum duæ partes corporis habentis quantitatem non possint esse simul in eodem loco, nec etiam duæ partes animæ informantis tale corpus.

Dices, animam rationalem recipi in corpore quanto, & tamen non esse extensam quantitativam: ergo, vt forma sit extensa, non sufficit vt recipiatur in corpore quanto.

Respondet distinguendo consequens: hoc solum non sufficit, concedo; hoc non sufficit, si ceteræ conditiones requisitæ adlinc, quarum præcipua est, quod forma habeat partes entitativas, nego consequentiam. Itaque ratio, quare anima rationalis non sit extensa, etiam si recipiatur in corpore quanto, est quia non habet huiusmodi partes.

§ 4. *Dices secundo*, non aliunde colligi, quod qualitates recipiantur in quantitate, tanquam in subiecto proximo, nisi quia recipiuntur in corpore quanto: ergo si anima recipiatur in corpore quanto, debet dici quod recipiatur in quantitate tanquam in subiecto proximo: sed hoc est absurdum, ergo dicendum quod anima corporea non recipiatur in corpore quanto, & consequenter quod recipiat in se quantitatem.

Respondet primo, negando antecedens, sed id potius colligitur ex mysterio Eucharistiæ.

Respondet secundo negando consequentiam, quia sequitur inconueniens ex eo, quod anima recipitur proxime in quantitate, quale non sequeretur ex eo quod qualita-

tes in ea proxime reciperentur: inconueniens autem illud est, quod non reciperetur immediate in suo subiecto per se, cum quo facit vnum per se, cum tamen posset in illo recipi absque inconuenienti.

Dices tertio: Si quantitas subiectaretur in corpore priusquam informaretur ab anima, sequeretur quod anima non esset actus per se ipsius: sed hoc est absurdum. Probatur sequela, quia actus qui non perficit subiectum nisi mediante accidente, non est actus per se ipsius.

Respondet negando sequelam, & distinguendo eius probationem: nisi mediante accidente tanquam subiecto magis immediato ipsius, transeat; nisi mediante accidente non tamen vt subiecto immediatiore, nego. Et hoc vel simili modo deberet aduersarius Scotista saltem respondere, si simile argumentum vrgeretur contra ipsū de anima rationali, quæ recipitur in corpore prius affecto quantitate.

CONCLUSIO II.

§ 5. Totum compositum ex materia, & quacunque forma, & etiam ipsa materia, & forma quacunque corporea, siue sit anima, siue sit forma substantialis, quæ non sit anima, siue forma accidentalis absoluta, est subiectum denominationis quantitatis. Hæc est communis, & probatur quia nihil ex his est, quod non denominetur magnum aut paruum magnitudine molis, & quod non habeat partes extensas impenetrabiliter: ergo nihil ex his est, quod non denominetur quantum, & consequenter quod non sit subiectum denominationis quantitatis.

Dices: hinc sequeretur quod nihil ex his esset, quod non sit subiectum immediatum inhesionis eius contra sequentem conclusionem.

Respondet negando sequelam, quia bene potest esse aliquid subiectum denominationis, quod non sit subiectum inhesionis immediatum, vt patet ex eo quod totus homo dicatur intelligere, & videre, & esse corpus, cum tamen intellectio inhaereat immediate soli intellectui ac animæ, visio soli oculo, crispitudo soli capiti.

CONCLUSIO III.

§ 6. Subiectum immediatum inhesionis quantitatis est totum compositum ex materia, & quacunque forma substantiali, quæ non sit anima. Hæc est Scotistarum communiter cum Scoto supra, ac etiam Thomistarum; quantum ad omnia præter exclusionem totius compositi ex anima & esset etiam ipsorum quantum ad hoc quoque, si putarent cum anima aliam formam substantialem reperiri in viuentibus: est autem contra tenentes quantitatem subiectari immediate in materia prima.

Probat conclusio primo, quia huiusmodi compositum est capax quantitatis, & denominatur quantum, nec vllam inconueniens sequitur ex eo quod recipiat proxime in se quantitatem: ergo dicendum est, quod id faciat. Probatur consequentia, quia quod recipit denominationem à forma accidentali, debet dici recipere illam formam immediate, si sine inconuenienti id concedi possit. Probatur antecedens, quia est diuisibile in partes entitativas, quarum vna potest correspondere, tanquam subiectum vni parti quantitatis, & altera alteri: ergo est capax quantitatis. Deinde certum est, quod denominetur quantum, & non potest assignari inconuenientia vlla ex eo, quod dicatur immediate subiectare quantitatem: ergo antecedens quoad omnem partem est verum.

§ 7. *Confirmant aliqui*, quia quidquid est diuisibile in partes entitativas, aut recipitur in quantitate, vel in re quantâ, aut recipit quantitatem, aut rem quantam: sed huiusmodi compositum habet huiusmodi partes, & non recipitur in re quantâ, nec recipit rem quantam: ergo recipit quantitatem.

Confirmant secundo, quia quidquid est quantum, debet vel recipi in quantitate, aut re quantâ, vel recipere quantitatem, aut rem quantam: ergo cum huiusmodi compositum sit quantum, & non recipiatur in re quantâ, aut quantitate, nec recipiat rem quantam, debet recipere immediate quantitatem.

Sed contra has duas confirmationes currit instantia de toto composito ex corpore & anima materiali; nam huiusmo-

Quoddam
subiectum
denominati-
onis quæ-
ritur.

Subiectum
inhesionis
quantitatis
est totum
compositum
ex materia
& forma
quæ non
est anima.

huiusmodi totum est diuisibile in partes entitatuas, & est quantum, nec tamen recipit in se quantitatem, aut rem quantam, nec recipitur in quantitate, aut re quanta, sed sufficit ad illam denominationem, quod pars intrinseca ipsius sit res quanta, nimirum corpus.

58. *Probatur secundo*, quia generationis subiectum est materia prima, augmentationis vero & alterationis corpus substantiale, & in hoc distinguitur generatio ab augmentatione & alteratione secundum Philosophum, 5. *Physic. tex. 8. & 1. de Generat. tex. 24.* ergo illud, quod mutatur per generationem ex materia prima, & illud, quod mutatur per augmentationem & alterationem non est materia prima, sed corpus substantiale; ergo sicut materia prima immediate recipit formam substantialem, quæ est terminus generationis; ita corpus substantiale immediate recipit quantitatem, quæ est terminus augmentationis.

Confirmatur, quia secundum ipsum nullum sensibile manet in genito ex iis, quæ fuerunt in corrupto, ut patet ex definitione corruptionis: ergo accidentia sensibilia omnia subiectantur in toto, quia alias ad destructionem ipsius non deberent omnia destrui; & quia ideo colligunt aduersarij accidentia non subiectari in toto, quia putant eadem accidentia manere in genito, quæ fuerunt in corrupto.

59. *Respondet Suarez*, subiectum generationis, augmentationis, & alterationis esse materiam primam; cum hac tamen differentia, quod ad generationem non supponatur eam informatam forma substantiali, ad augmentationem vero & alterationem sic.

Sed præterquam quod hæc responsio non sit conformis Philosopho, sed omnino violenta, ulterius contra eam est quod si materia prima esset subiectum augmentationis, & alterationis, nulla daretur alteratio violenta, quod est contra omnes: Probatur sequela, quia alteratio non potest esse violenta, quoties subiectum eius non aueritur & abhorret à qualitate per eam acquisita: sed à nulla prorsus qualitate materia prima abhorret, imo potius omnes æque appetit: ergo nulla daretur alteratio violenta.

Ad confirmationem Arriaga, reiecta aliorum solutione, negat consequentiam, tum quia quantitas non est accidens sensibile, tum quia possent accidentia compositi destructi definire eo definente, quamuis non subiectarentur in ipso, nimirum quia dependerent à forma ipsius in alio genere, quam in ratione subiecti, v.g. in genere causæ efficientis, aut finalis, aut conditionis sine qua non.

Sed contra, quia ut dixi in secunda probatione consequentiæ confirmationis, ideo aduersarij potissimum, & præsertim Arriaga colligit quantitatem & qualitates non subiectari in toto, sed in materia prima, quia remanent eadem qualitates ac quantitas in genito & corrupto: ergo si hoc sit falsum secundum Philosophum, prout esse fatetur hic auctor, falsa erit eorum sententia secundum Philosophum. Nec refert quod quantitas non sit sensibile, quia eadem est ratio de ipsa, ac qualitatibus sensibilibus, quantum ad subiectionem in composito, ut aduersarij fatentur: unde si secundum Philosophum qualitates subiectentur in composito, sequitur quod secundum eundem quantitas in eo subiectatur: & per hoc patet non valere responsionem eiusdem authoris ad secundam probationem ab ipsomet pro nostra sententia adductam.

60. *Probatur tertio*: prius materia recipit formam substantialem, quam quantitatem: ergo dicendum est, quod quantitas recipiatur in composito. Consequentiam non negabunt aduersarij, quia propterea existimant quantitatem non recipi immediate in composito ex eo, quod recipiatur prius in materia, quam recipiatur forma substantialis in ipsa, & consequenter priusquam sit compositum. Probatur ergo antecedens, quia actus per se materiæ qualis est forma substantialis, debet prius coniungi cum illa, quam actus per accidens eius, qualis est quodcunque accidens, nisi actus per accidens requiratur, ut ratio recipiendi formam, aut aliquid præuius requisitum ad eam recipiendam: sed quantitas est accidens, & non requiritur, ut aliquid necessario præuius ad recipiendam formam substantialem, ut patet ex solutione obiectionum: ergo

prius materia debet recipere formam substantialem, quam quantitatem.

Dices: corpus, quod est altera pars hominis per se ordinatur ad animam rationalem (& idem est de corporibus aliorum animalium respectu suarum animarum) & tamen prius recipit quantitatem, quam animam, ergo posset materia conuenienter recipere quantitatem priusquam formam substantialem, quamuis esset per se ordinata ad illam formam.

Respondeo negando consequentiam, & assignando disparitatem maximam, quia corpus illud, cum constet materia prima, & forma substantiali, debet habere qualitates sibi proprias, & consequenter quantitatem, quæ est subiectum immediatum talium qualitatum, secus est de materia prima.

Confirmatur, quia eo ipso, quo prærequiritur forma substantialis corporeitatis ante animam, etiam prærequiruntur qualitates conseruatiuæ eius ante animam, & consequenter non est eadem ratio de corpore illo, respectu animæ, ac de materia prima respectu formæ substantialis immediate recipiendæ in illa.

61. *Obiicies primo ex Suarez*, quantitas potest subiectari in materia prima, & de facto ita aliquando fit, ergo dicendum est, quod semper ita fiat. Consequentia patet, quia melius est vniforme aliquod subiectum tribuere quantitati, quam difforme, si potest ipsi tribui. Probatur antecedens quoad secundam partem, in qua videtur tantum esse difficultas, quia quantitas hominis non potest habere aliud subiectum quam materiam primam, quandoquidem non sit aliquod subiectum assignabile, in quo sit præter totum hominem, aut materiam primam; in toto autem homine non potest existere immediate propter rationes secundæ conclusionis.

Respondeo hanc obiectionem contra Thomistas esse validam & propterea facile erat *Suario* eorum responsiones confutare, quod & bene fecit: contra nos autem nihil valet: negamus enim antecedens quoad secundam partem (quidquid sit de prima) cum sua probatione; est enim assignabile totum compositum ex materia prima & forma corporeitatis, quam licet *Suario* neget, nos tamen alias sufficienter probabimus in libris de Anima.

62. *Obiicies secundo*: non potest agens naturale agere in materiam, nisi dispositam per certas qualitates determinantes ipsam ad formam introducendam: sed sic disponi nequit sine quantitate: ergo prius habet quantitatem quam formam substantialem.

Confirmatur, quia non potest esse subiectum proportionatum agentis corporei, nisi sit extensa per quantitatem, ergo prius debet habere quantitatem, quam agens corporeum agat in ipsam. Probatur antecedens primo, quia actio naturalis fit per contactum: sed contactus fieri nequit, nisi inter ea, quorum extrema sunt simul, quæ autem habent extrema simul, debent esse quanta.

Probatur idem antecedens secundo, quia non est vlla ratio cur corpus Christi Domini non possit calefieri sub speciebus Eucharisticis à corporibus calidis, aut calefacere corpora frigida, nisi quia non est sub illis modo quantitatiuo: ergo quantitas prærequiritur ad actionem naturalem.

63. *Respondetur* distinguendo maiorem, nisi dispositam per qualitates, quæ insunt materiæ primæ secundum se, nego maiorem, quæ insunt composito destruendo, cōcedo maiorem, & concessa minori distinguo consequens: debet secundum se immediate prius habere quantitatem, nego; mediare, hoc est mediante composito destruendo, cōcedo consequentiam.

Ad confirmationem respondeo distinguendo antecedens: pro illo instanti, quo introducit formam, nego; pro tempore præcedenti, transeat.

Ad probationem antecedentis dico primo in principiis Doctoris actionem naturalem non necessario esse per contactum physicum sic, ut agens & passum debeant esse indistantia localiter, quia alias non posset dari actio in distans contra omnia principia *Scoti*, ut mirum sit hanc probationem videri à *Scotista*: sed sufficit, quod sit per contactum virtutis, qui contactus non est ad propositum, ut patet. Deinde, quamuis deberet esse per contactum physicum sic, ut agens & passum deberent esse indistantia, falsum

falsum est, quod non possint aliqua se habere simul tali similitudine; quamvis vnum ex illis non esset quantum: nam certum est, quod materia denudata ab omni quantitate posset esse localiter indistans ab igne, ac quocumque alio agente corporeo, neque enim quantitas aliquid facit ad illam indistantiam. Denique quamvis extrema, inter quæ intercedit actio, deberent esse quanta pro quocumque instanti temporis, pro quo esset actio, non deberent esse quanta pro quocumque instanti naturæ considerabili in illo instanti temporis; sic autem essent simul materia & agens, quamvis non esset eadem quantitas in genito & corrupto, quia materia in eodem instanti esset quanta alia quantitate.

64. *Ad secundam probationem respondeo primo* concedendo antecedens, & distinguendo consequens: actio per quam producit calor, aut frigus, aut similia accidentia, quæ subiectantur in quantitate, transcat; actiones substantiales, quæ non principiantur à qualitatibus, aut quantitate, nego consequentiam.

Respondeo secundo negando antecedens, sed potius ratio est, quia corpus Christi est ibi modo indivisibili; & fortassis agens corporeum non potest producere aliquam formam divisibilem, nisi subiectum esset actu extensum; materia autem in nostro casu, licet non haberet quantitatem in instanti generationis antecederet ad inductionem formæ substantialis; tamen haberet suas partes entitativas extensas.

Ut autem melius intelligatur obiectio solutio, advertendum est agens naturale de facto, antequam producat formam substantialem, producere aliquas qualitates in corpore destruendo, quia cum non possit formam substantialem producere in materia istius compositi, nisi ab ea expellat alteram formam, & hoc non possit facere, nisi expellendo qualitates conservativas eius, debet necessario producere qualitates contrarias illis qualitatibus in composito destruendo, nõ quod istæ dispositiones sint per se requisitæ ad formam introducendam, sed per accidens tantum ratione scilicet alterius formæ. Quod si inveniret materiam nudam absque illa dispositione, immediate sine illa dispositione produceret suam formam in illa; & hinc patet in instanti generationis, quo producit formam introducendam, & quo verum est dicere non esse formam præcedentem, non requiri quod illæ qualitates antecederent ad formam substantialem insint materia.

65. *Dices* in solo instanti, si esset nuda, non esset magis determinata ad vnam formam, quam ad alteram, & consequenter non potius deberet produci vna forma, quam altera: ergo ut determinetur ad vnam præ altera etiam in illo instanti, debet habere aliquas qualitates dispositivas.

Respondeo negando sequelam antecedentis pro secunda parte, quia ut producat vna forma præ alia, sufficit quod agens, quod denudavit illam à forma præcedenti, sit ex se determinatum ad producendam vnam formam præ alia, sicut ignis est determinatus ad producendum formam ignis, & non formam aquæ.

Instabis: licet hoc curreret, quando causa esset determinata ad certam formam; tamen quando causa applicata esset potens producere diversas formas, sicut sol. v.g. nullo modo curreret.

Respondeo talem causam determinandam ad vnam formam præ alia per alias causas circumstantes, vel per Deum ut causam universalem, ad quæ pertinet determinare causas efficientes, quoties ex se sunt indeterminate. Et sane hoc ipso modo respondere debent aduersarij, si peratur ab ipsis, unde habet talis causa producere in tali composito destruendo dispositiones ad vnam formam potius quam ad alteram. Itaque, quod est valde hic advertendum, quænammodum quæcumque causa productiva formæ substantialis determinatur ad producendas tales dispositiones potius quæ alias, cum tamen subiectum, in quo illas producit, sit ex se ad illas indeterminatum: ita potest determinari ad producendam vnam formam substantialem præ altera quamvis materia sit indeterminata.

66. *Obiicies tertio*: experientia constat aliquas qualitates, quæ erant in corrupto, reperi in genito; quando enim

generatur aqua ex corpore humido calido, ipsa aqua genita est calida; sed hoc non posset fieri, si qualitates, & quantitas subiectarentur in toto composito destructo.

Confirmatur, quia secundum Philosophum eadem perspicuitas est in aqua genita & corrupta.

Confirmatur secundo, quia secundum eundem facilius generatur vnum elementum symtolum, i. simile ex alio elemento simbolo, id est simili, quam ex dissymbolo. i. dissimili, v.g. facilius generatur aer ex aqua, cui similis est, seu cum qua cõuenit in humiditate, aut ex igne, quo cum convenit in calore, ut supponitur communius, quam ex igne aqua, aut è contra, quia hæc in nullis qualitatibus conveniunt: cuius rationem assignat Philosophus, quia ut generaretur aer ex igne aut aqua, non esset necessaria omnes qualitates aquæ aut ignis destruere, sed solum illas, in quibus sunt dissymbola aeri; ut vero generaretur aqua ex igne, necesse esset omnes eius qualitates destruere cum in nullis conveniant: ergo sentit Philosophus eadem qualitates in genito, & corrupto manere.

Confirmatur tertio, quia secundum Philosophum quantitas est proprietas materiæ, ergo debet et subiectari in illa.

Respondeo negando maiorem, ad cuius probationem dico, quod aqua genita non habeat illum calorem in numero, quem habuit corpus istud humidum corruptum, sed alium productum ab aliqua causa circumstanti; cuius indicium est, quod non semper habeat eundem calorem, dum producit, sed aliquando maiorem, aliquando minorem, aliquando nullum, prout scilicet causæ circumstantes natae sunt producere calorem in ipso.

Ad primam confirmationem respondeo, Philosophum loqui de eadem perspicuitate in specie.

Ad secundam confirmationem respondeo, negando consequentiam: solum enim Philosophus vult quod non est necesse, ut per se destruantur qualitates, in quibus corruptum est symbolum cum generando; non vero quod per accidens non debeant corrumpi.

Ad tertiam confirmationem respondeo: quantitatem dici proprietatem materiæ, non quod in ipsamet inhaereat aut subiectetur immediate, sed quod nulli subiecto conveniat, nisi subiecto constanti materiæ.

Confirmatur, quia qualitates sunt proprietates formæ secundum Philosophum, sicut quantitas materiæ, sed non sunt ita proprietates formæ, ut in ipsa forma subiectentur immediate secundum aduersarios; sed eatenus tantum sic dicuntur, quatenus conveniunt composito ratione formæ: ergo non est necesse ut quantitas secundum Philosophum sit alio modo proprietas materiæ.

68. *Obiicies quarto Scotum* in 2. d. 3. q. 4. n. 10. ubi dicit, quod quantitas non interminata, sed terminata sit eadem in generato, & corrupto: sed hoc esset falsum, nisi subiectaretur in materia, si enim subiectaretur in composito, destructo composito destrueretur & consequenter non maneret eadem numero in genito & corrupto. Hic locus est fundamentum quibuldam *Scotistis* tenendi oppositum conclusionis ex mente *Scoti*: sed falluntur, ut patebit ex solutione iam danda.

Respondeo ergo Scotum eo loco impugnare sententiam aliquorum dicentium, quod substantia individuetur per quantitatem aliquam, aut terminatam, aut interminatam: & optime arguit contra ipsos, non ex propria sententia, sed ad hominem, quod inde sequeretur, quod genitum & corruptum essent idem numero, quia in genito & corrupto est idem principium individuandi, nempe eadem quantitas in eorum sententia, imò & in sua etiam propria sententia posset esse de potentia absoluta eadem numero quantitas in ipsis, & consequenter si quantitas esset principium formale individuationis, essent idem numero, quod implicat.

Quod autem propria sententia *Scoti* non fuerit, eandem numero quantitatem manere in genito & corrupto, patet evidenter ex toto decursu istius quæstionis; nam in primis n. 5. expresse asserit substantiam singularem completam esse priorem quantitate, & consequenter inferri non posse illam individuari per quantitatem, & num. 16. respondendo ad vnum ex fundamentis aduersariorum, nihilum

nimirum quod agens naturale non possit agere, nisi in materiam quantam, & consequenter quod materia debeat præsupponi quantam, antequam agens naturale possit inducere formam substantialem in illa, ac generare substantiam: respondendo, inquam, ad hanc difficultatem ait, quod debeat quidem quantitas præsupponi formæ generandæ; sed non tamen quantitas substantiæ generandæ sed quantitas substantiæ corruptæ; quod esset falsum, si esset eadem quantitas utriusque, aut si quantitas esset eorundem materia, ac in ipsa subiectata.

Deinde paulo inferius cum instaret adhuc, quod quantitas deberet præcedere in genito formam geniti, quia alias in instanti, in quo generans inducit formam & generat, induceret formam in materiam non quantam; quod videtur inquit, esse contra illam propositionem, quod agens particulare non attingat ipsam substantiam materiæ, sed præcise attingit eam, in quantum quantam: & contra *Auerroem de substantia orbis* c. 1. dicentem, quod eadem quantitas maneat in genito & corrupto, alioquin generas generaret de non corpore corpus. Cum, inquam, *Scotus*, sibi proponeret hanc replicam, & §. contra illud primò responderet ad hominem, postea n. 17. respondet directe, & ex mente propria independentem à sententia aduersariorum (vt euidenter colligitur ex verbis vltimis paragraphi prioris: hoc quoad hominem: & ex verbis primis istius n. 17. sed ad conclusionem in se dico, id est independentem à particulari aduersariorum opinione) Respondet, inquam, directe quod nullum omnino accidens, quod requirit substantiam compositam, potest manere idem in genito, & corrupto, & ibidem expresse supponit quantitatem esse tale accidens, & consequenter ipsam esse posterius substantiam, & corrupti, & generati.

70. Postea ad propositionem prædictam, nempe quod agens nequeat attingere substantiam materiæ nisi vt quantam, respondet dicens: De illa propositione non multum curo, quia videtur impossibilis; nihil enim aliud videtur esse agens attingere passum in ratione passu, quam inducere in ipsum, actum, quo perficitur: agens autem particulare inducit formam substantialem, qua materia perficitur; in quantum materia, & non in quantum quantam, &c. deinde addit: Ad Auerroem dico, quod de eo, quod aliquando non esset corpus, posset generari corpus, sed forte non posset agens naturale generare de non corpore corpus, sicut de corrupto, quia materia non corrumpitur: sed totum, sed de eo quod fuit corpus vsque ad instantem generationis, & hoc quantitate sibi inhærente, potest agens naturale aliud quantum alia quantitate generare in illo instanti, quia sicut potest generare substantiam, qua non præfuit, ita potest producere alia accidentia consequentia eam.

Denique vt tollatur omnis porus difficultas subiungit: Ista responsio negat dimensionem interminatam manere eandem numero in genito, & corrupto. Et addit: quod de hoc alias. Cui promissioni satisfacit in 4. d. 12. q. 2. & dist. 13. q. 3. in quibus locis tenet etiam nostram conclusionem, vt prorsus mirum sit, quod ab vltio Scotista controuerti possit de eius mente quantum ad hoc. Quæ omnia fufius quam mea fert consuetudo in respondendo ad auctoritates dicta sunt, tum vt innotescat germana Scoti sententia, tum vt confirmetur, quæ supra dicta sunt ad obiectionem secundam.

QVÆSTIO V.

Virum alia accidentia absoluta subiectentur immediate in composito substantiali.

71. **S**uppono qualitates spirituales absolutas, quales sunt intellectiones, volitiones, species intelligibiles, & habitus tam intellectus quam voluntatis subiectari immediate in ipsismet intellectu, & voluntate, & non in toto homine, licet totus homo sit subiectum denominationis earum; homo enim dicitur intelligere, velle, esse inclinatus habitualiter ad bonum, ad malum, &c. Ratio autem cur non subiectentur in homine, est quia ipsa anima cum illis potentiis est sufficiens subiectum earum, & in ea remanent multa ex illis, quando separatur, vt docetur communiter in libris de anima.

Vnde difficultas præfens est de accidentibus absolutis corporeis, qualia sunt albedo, frigus, & similia; de quibus etiam non potest esse dubium, quin habeant totum pro subiecto denominationis; denominatur enim homo albus, calidus, & idem est de aqua & ceteris compositis, quare controuersia debet esse de subiecto inhærentis, an scilicet inhæreant immediate totis. Et quidem si subiectentur immediate in quantitate, quandoquidem hæc ex dictis subiectetur in toto, accidentia illa subiectabuntur in toto, sed non nisi mediate, quia non nisi mediantem quantitate. Vnde hic examinandum est num subiectentur cætera accidentia corporea in quantitate, an vero immediate subiectentur in ipso composito eo modo, quo ipsa quantitas; vel in aliquo alio subiecto distincto à substantia compositi & à quantitate, nempe in materia prima, aut aliquo accidente.

72. *Prima sententia* tenet albedinem, nigredinem, calorem, frigus, & similia accidentia absoluta corporea subiectari immediate in substantia illa, in qua subiectatur quantitas, siue illa sit substantia composita, siue materia prima. Ita *Nominales* omnes cum *Occano* in 4. q. 7. & satis sane consequenter ex suppositione alterius sententiæ quam tenent, nempe quod non detur quantitas realiter distincta à substantia; quia reuera aliud subiectum assignari non poterit; hoc supposito, in quo conuenientius subiectentur immediate quam in substantia, vt postea dicemus: Hanc sententiam etiam tenet *Hurtadus* disp. 6. §. 55. & *Arriaga* disp. 5. n. 37. quamuis quantitas distinguatur realiter.

Secunda sententia est cætera illa accidentia non subiectari in quantitate immediate, neque etiam in substantia, sed in quodam alio accidente de prædicamento qualitatibus quæ est potentia naturalis susceptiva accidentium; & iuxta hanc sententiam ipsa quantitas non subiectaretur immediate in toto composito, sed mediante huiusmodi potentia. Hæc videtur *Caietani* 1. par. q. 54. art. 3. *Massi* 1. *Physic.* cap. 9. q. 7. *Soncina* 12. *Met.* q. 26. quos sequitur *Auerfa* 21. sect. 6.

Tertia sententia est prædicta accidentia subiectari immediate in quantitate. Hæc est communissima cum *Scoto* in 4. d. 4. dist. 12. & *D. Thoma* 3. p. q. 77. quos sequuntur præter suos omnes *Suar.* disp. 14. *Met.* sect. 4. & recentiores communiter.

CONCLUSIO I.

73. *Nec quantitas subiectatur immediate in aliqua qualitate de prædicamento qualitatibus, nec etiam vllum aliud accidens absolutum subiectatur in alio accidente distincto à quantitate.* Hæc est contra secundam sententiam cum auctoribus tertiæ sententiæ, & præsertim *Scotistis* quoad omnem partem, & *Thomistis* quoad secundam partem, si forte nec teneant primam partem de quantitate.

*Probat*ur sufficientissime, quia ipsamet substantia habet sufficientissimam capacitatem ad recipiendam quantitatem in se immediate, & cætera etiam accidentia, si non recipiantur in quantitate immediate, nec est vllum prorsus indicium aut congruitas, cur daretur qualitas aliqua, quæ immediate reciperet quantitatem, aut alias qualitates absolutas, & consequenter frustra poneretur talis qualitas; ergo quantitas immediate subiectatur in substantia, & cætera etiam qualitates, nisi subiectentur in quantitate.

Confirmatur primo, quia quemadmodum substantia potest recipere immediate illam qualitatem, in qua reciperetur quantitas, & alia qualitates, ita posset recipere immediate ipsam quantitatem & cætera qualitates, quæ non subiectantur in quantitate.

Confirmatur secundo, quia vt alias ostendimus, intellectus & voluntas non sunt qualitates distinctæ realiter ab anima; ergo nec potentia immediate receptiva quantitatis, aut aliarum qualitarum non receptarum in quantitate debet esse qualitas distincta realiter à substantia. *Probat*ur consequentia à pari, nec credo ipsos aduersarios negaturos paritatem quantum ad hoc.

74. *Obiicies primo ex Auerfa: aristoteles* 3. *Met.* c. 11. dist. 11.

Quantitas non subiectatur in aliqua qualitate

distinguit potentiam in actiuam & passiuam: sed loquitur de potentia accidentali: ergo dantur tales potentiae, quæ sint accidentia, & consequenter qualitates, quia ad nullum aliud prædicamentum conuenientius reduci possunt quam ad qualitatem.

Respondeo negando minorem, quam non sufficienter probat *Auerse* ex eo, quod potentia actiua dicat ordinem ad subiectum extrinsecum seu passum: passiuæ vero dicat ordinem ad agens extrinsecum; nam potentia actiua & passiuæ realiter identificata substantiis possent dicere tales respectus, & per ordinem ad illa distingui formaliter inter se, ut est clarissimum.

73. *Obiicit secundo* idem ex *Durando*: Accidentia variabilia, & mutabilia debent recipi in substantia mediante aliquo accidente inuariabili ac immutabili, quia accidentia inuariabilia nimis distant à substantia, atque ideo debent inesse ipsi mediante aliquo accidente, quod minus differt ab ipsa: tale autem accidens aliud non est, quam potentia receptiua: ergo, &c.

Respondeo primo negando maiorem, & ad probationem dico, quod non tam distent, quin possint immediate inherere ipsi, casu quo non inhererent quantitati; unde superfluit prorsus accidens distinctum à quantitate, quod minus distaret à substantia, in ordine saltem ad recipiendam illa accidentia variabilia.

Respondeo secundo, permissa maiori negando minorem, quia ipsa quantitas secundum se est tam inuariabilis, quam illa potentia accidentaliter receptiua, & consequenter ipsa secundum se possit subiectari immediate in substantia, & cetera accidentia absoluta possent subiectari in quantitate.

76. *Obiicit tertio*: potentia debet esse eiusdem generis cum actu: ergo potentia receptiua accidentium debet esse accidens.

Respondeo primo negando absolute antecedens, quia alias potentia receptiua quantitatibus deberet esse quantitas, contra omnes; & potentia, qua substantia recipit primum accidens, deberet esse accidens, quod implicat, quia alias illud accidens primum esset primum, & non esset primum; & potentia, qua recipit corpus locale *ubi*, deberet esse de prædicamento *ubi*, quod est absurdum.

Respondeo secundo distinguendo antecedens: potentia actiua, aut receptiua, nego antecedens; potentia obiectiua & actus entitarius, id est, res, quæ est possibilis, & res, quæ est existens, sunt eiusdem rationis, concedo antecedens, & nego consequentiam.

77. *Obiicit quarto*: substantia non ita essentialiter respicit accidentia, sicut materia prima respicit formas substantiales: ergo non debet illa respicere per potentiam sibi identificatam, sicut materia respicit illas formas.

Respondeo distinguendo antecedens; si sensus sit, quod substantia non respiciat accidentia in se subiectata per aliquid sibi identificatum & sequens ad suam essentiam æque bene, ac materia respicit formas substantiales, nego antecedens; si sensus sit, quod non respiciat illa, tanquam complementum substantiale, sicut materia respicit illas formas, concedo antecedens, & nego consequentiam. Et sane si non sit absurdum secundum aduersarios, quod substantia respiciat se ipsa, aut per aliquid sibi identificatum primum accidens, quod ipsi vocant potentiam accidentalem, sicut materia seipsa, aut per aliquid sibi identificatum respicit formas substantiales; non est absurdum, quod eodem modo respiciat cetera accidentia in se recepta.

78. *Obiicit quinto*: in speciebus Eucharisticis debet poni aliquod commune subiectum reliquorum accidentium, quod etiam subiiciatur mutationibus communibus, quæ sunt naturaliter circa illas species, nempe calefactionis, refrigerationis & similibus: sed aliud assignari non potest conuenienter, nisi ponatur illa potentia receptiua, ergo illa debet poni.

Respondeo primo negando minorem, quia quantitas potest assignari pro tali communi subiecto, ut postea dicemus.

Respondeo secundo, ex suppositione, quod quantitas non sit tale commune subiectum, negando maiorem, sed potius

recurrendum in illis nouis mutationibus ad miraculum ac concursum Dei extraordinarium cum causis secundis ad productionem formarum absque subiecto, quam asserenda vlla qualitas occulta & superflua, cuius nullum est indicium, nisi ex suppositione illius mysterij miraculosi: & quemadmodum in mutationibus substantialibus, quæ fieri possunt circa illas species, verbi gratia, in generatione verum recurritur ad miraculum, ut suo loco dicitur: ita non est inconueniens recurrere ad miraculum in mutationibus accidentalibus, si non possit assignari aliquod subiectum sufficiens, quod aliunde constet dari, quam ex hoc mysterio. Videantur, quæ dicta sunt in Logica q. 3. de quantitate, ubi particularius adhuc respondetur ad alia *Auerse* fundamenta.

CONCLUSIO II.

79. *Qualitates illæ absolute, quæ subiectantur immediate in substantia, debent dici subiectari immediate in toto substantiali composito, & non in materia prima sola, neque in sola forma.* Hæc probatur iisdem principiis, quibus probatum est quantitates debere recipi immediate in toto composito; est enim eadem ratio de quantitate, ac de illis qualitatibus, ut omnes fateri debent; neque aliquis negat hanc conclusionem, nisi qui negat quantitates subiectari in toto composito.

CONCLUSIO III.

80. *Ceteræ qualitates absolute (exceptis saltem visibilibus actibus & habitibus ad illas concurrentibus) subiectantur immediate in quantitate, & mediate tantum in substantia illa, in qua subiectatur quantitas.* Hæc est iuxta tertiam sententiam contra secundam: credo autem quod non sit contra primam, nisi quatenus supponit dari quantitates distinctas realiter a substantia & ceteris prædicamentis, quod negant authores primæ sententiæ, qui verisimiliter tenerent hanc conclusionem, si id non negarent: unde censendi sunt tenere hanc conclusionem quantum ad difficultatem suam propriam, in qua debet supponi quod datur quantitas sic distincta.

Probatur hæc conclusio, quia non repugnat vlllo modo, ut vnum accidens absolutum subiectetur in alio accidente diuersæ rationis, quod ipsimet aduersarij pro maiori parte fatentur, & patet, quia non potest dari repugnantia vlla in hoc; supposito vero, quod id non repugnet, nihil impedit quo minus prædictæ qualitates subiectentur immediate in quantitate; ergo quod quidem ita tenet communior sententia, & quidem antiquorum, ita tenendum est.

81. *Probatur secundo*, quia secundum aduersarios, qui tenent secundam sententiam debet dari aliquod vnum accidens absolutum, quod sit ceterorum susceptivum immediatum: sed nullum aliud potest conuenientius assignari, quam quantitas: ergo illa alia subiectantur immediate in quantitate. Probatur minor, quia si esset aliud aliud, maxime illa qualitas susceptiva, quam impugnavi conclusione primæ: illa non, ut patet ex illa impugnatione: ergo.

Confirmatur hoc ex mysterio Eucharistiæ, quia ibi debet dari aliquod commune subiectum transmutationum accidentalium ex illis, quæ alias cognoscimus naturaliter inesse, si potest dari absque inconuenienti, ut vitemus miraculorum multiplicationem absque necessitate: sed nullum aliud possumus assignare præter quantitatem, & hanc possumus assignare absque inconuenienti, ergo quantitas est subiectum commune reliquorum accidentium. Quod si non esset statuenda quantitas pro communi tali subiecto, profecto non posset meo iudicio probari, quod vlllo modo daretur quantitas, quæ esset accidens absolutum distinctum à reliquis prædicamentis, ut facile colligi potest ex dictis in Logica *disp. de quantitate, quæst. 3.*

Confirmatur secundo, quia patet experientia, quod quantitas Eucharistica ita physice coniungitur cum reliquis accidentibus, ut eadem motu reliqua moueantur: ergo vel coniungitur cum illis sic, ut subiectetur in illis, vel sic ut subiectentur in illa, vel sic, ut & quantitas & illa subiectentur in eodem subiecto communi. Sed nemo dicat quantitates subiectari in illis, nec id rationabiliter dici posset, cum quantitas soleat manere sine quocunque ex illis

Si qualitates non subiectantur in quantitate, subiectantur in composito substantiali.

Subiectantur in quantitate.

naturaliter, quod non posset fieri, subiectaretur in illis; nec est ibi aliud subiectum commune, quidquid dicat *Auerſa* præcedenti conclusione impugnatus: ergo illæ aliæ qualitates subiectantur in quantitate.

Dices posse aliqua duo coniungi, ac vniri physice inter se sic, vt vnum moueri non posset, quin moueretur alterum, absque eo, quod vel alterum in altero subiectaretur, vel vtrumque in tertio, eo modo, quo corpus Christi Domini de facto coniungitur cum speciebus Eucharisticis, aut quo duo corpora, quæ supernaturaliter penetratiue ponerentur in eodem loco, & taliter coniungeretur, vnum moueri nequiret altero non moto, ex quibus neutrum tamen in altero subiectaretur, neque vtrumque in tertio: neque enim est vlla repugnantia quin ita vnirentur: ergo ex eo, quod moueri nequeat quantitas Eucharistica, quin moueatur albedo, non sequitur quod altera in altera subiectetur, aut vtraque in tertio.

82. *Contra*, quamuis aliqua sic possent vniri, tamen non debet dici quod sic vniantur quantitas, & albedo Eucharistica, quia alias sic dici posset de materia prima & forma substantiali, quod neutra in altera subiectaretur, & de accidentibus omnibus ac substantia.

Confirmatur hoc, quia ideo dicimus materiam primam esse subiectum formæ, quia forma aduenit ipsi vna post aliam, & quia agens nequit producere formam absque materia; & simili ratione dicuntur accidentia subiectari in substantia: sed inuariata quantitate Eucharistica adueniunt ipsi qualitates post alias, & ex suppositione supra probata quod non fit aliud subiectum, ex cuius potentia educantur, debet dici quod educantur ex ipsius potentia: ergo dicendum est, quod subiectentur in illa.

Confirmatur secundo, quia corpus Christi non debet naturaliter moueri motis speciebus, nisi poneretur aliqua vnio in ipso ad species, aut nisi recurrendo ad miraculum, sicut nec Angelus intime præsens corpori absque vnione, aut extraordinario concursu deberet moueri ad motum corporis: ergo nisi ponatur aliqua particularis vnio inter quantitatem Eucharisticam, & qualitates, aut nisi adsit extraordinarius concursus, non deberent moueri ea mota: sed alia particularis vnio non debet asseri præter inhesionis qualitatum in quantitate, nec absque necessitate recurrendum est ad extraordinarium concursum: ergo qualitates dicendæ sunt in quantitate inherere.

Confirmatur tertio, quia ideo vnum corpus positum in eodem loco cum alio corpore deberet moueri eo moto, absque vnione, aut concursu extraordinario: quia causa mouens vnum esset æque applicata ad mouendum alterum, & alterum esset ex se æque capax motionis; vnde æque ex se deberet moueri, & non magis moueretur ad motum alterius, quam alterum ad motum illius: sed qualitates ex se non essent æque capaces, vt per se mouerentur, cum sint ex se penetrabiles, ac quantitas: ergo non deberent per se moueri, quando moueretur quantitas, nisi vnirentur, aut adhiberetur particularis concursus.

83. *Probat Māstrum* conclusionem, quia albedo, calor, ac similia extenduntur in superficie ad extensionem quantitatis: vnde & Philosophus capite de Quantitate, *Quantitas fuerit superficies, tantum album fore dicitur*: ergo qualitates huiusmodi in quantitate subiectantur. Et cum proponeret replicam *Auerſa*, nempe quod hinc solum sequatur quantitatem prius recipi debere in substantia, tanquam dispositio, non vero quod recipiantur in ipsa quantitate.

Respondet non posse hoc dici, quia quando aliquid præsupponitur alicui formæ vt dispositio, & non vt susceptiuum, forma non communicat ipsi effectum formalem: sed albedo communicat suum effectum formalem quantitati, quantitas enim est alba: ergo quantitas non præsupponitur ipsi vt dispositio, sed vt susceptiuum.

Verum reuera hæc probatio mihi non sufficit; nam in primis certum est quod aliqua forma possit extendi ad extensionem quantitatis, tamque præsupponere, quæ tamen in ipsa quantitate non subiectetur; quod euidenter patet exemplo animæ sensitivæ ac vegetativæ corporis, quæ in sententia *Scotistarum* sic extenditur, & præsupponit quantitatem corporis organici, nec subiectatur tamen in ipsa

quantitate. Ad illud autem quod dicit *Māstrum* superficiem dici albam, atque adeo albedinem debere subiectari in quantitate, facile negari posset consequentia, quia dici posset alba ex eo quod coniungeretur intime cum albedine, licet non subiectaretur illam.

84. *Et si dicas* contra hoc quod albedo in lacte, v. g. non dicatur dulcis, nec quantitas in bruto dicatur animata, licet coniungantur intime, sicut dicitur quantitas alba, & corpus animatum: sed huius ratio nequit assignari alia, quam quod albedo non fit subiectum inhesionis dulcedinis; ergo ad illas denominationes non sufficit intima coniunctio, sed requiritur subiectatio.

Respondet potest facile albedinem esse dulcem, & quantitatem animatam, duplicem posse habere sensum: vnum, quod albedo esset coniuncta intime cum dulcedine, & quantitas cum anima; & in hoc sensu falsum esset quod non posset dici albedo dulcis, & dulcedo alba, & quantitas corporis animati animata. *Alius sensus* esset, quod albedo esset dulcis, id est habens in se subiectatam dulcedinem, & in hoc sensu falsum esset quidem quod albedo esset dulcis, sed pariter diceretur falsum esse quod superficies aut quantitas esset dulcis aut alba, & supponere quod in hoc sensu diceretur alba, esset omnino petere principium: & quemadmodum albedo dicitur quanta, licet non habeat illum effectum formalem à quantitate, tanquam à forma sibi inhirente: quare quantitas non posset dici alba, licet non haberet illam denominationem ab albedine tanquam à forma sibi inhirente?

85. *Obiicitur primo*: Vnum accidens nequit subiectari in alio accidente: ergo falsa conclusio. Probatur antecedens primo ex variis locis Philosophi, quibus ita significare videtur. Probatur secundo, quia nihil potest subiectare aliud quod non sit per se subsistens. Probatur tertio, quia substantia non potest inherere; ergo neque accidens subiectare. Probatur quarto, quia omne accidens est forma: ergo sicut materia nequit informare, ita neque forma potest recipere. Probatur quinto, quia quod dependet dependentia vnus generis, nequit dependentiam alterius in illo genere terminare: sed accidens dependet à substantia in genere susceptiuo: ergo non potest terminare dependentiam alterius in illo genere, nec consequenter potest aliud accidens subiectare. Probatur sexto, sequeretur quod vnum accidens sustentaret aliud, & quod vnum educeretur ex potentia alterius, & quod quantitas posset moueri motu alterationis, & lationis: sed hæc sunt absurda. Sed omiſſa specificatione istorum locorum apud *Māstrum* videnda disputat. 3. questione 3. art. 1.

86. *Respondet* negando antecedens, & explicando Philosophum, qui voluit solum accidens non posse subiectari in alio accidente, tanquam in subiecto primo, & substantiam propterea tanquam subiectum primum & vltimum ponendam esse in ipsorum definitione, & ex accidentibus disparatis, & non subordinatis, qualia sunt albedo & dulcedo, vnum in alio non subiectari: quod quamquam sit verum, non est ad propositum. Adde, si Philosophus existimaret vnum accidens in alio recipi non posse, ipsius auctoritatem non esse magni faciendam quantum ad hoc, quia nec pro se vlla posset habere rationem.

Ad secundam probationem, nego antecedens, nihil enim deseruit per se subsistere ad subiectionem vt sic; sed requiritur tantum ad subiectionem vltimam, qualis non tribuimus quantitati nec vlli accidenti. *Ad tertiam probationem* negatur consequentia, illud enim consequens non sequitur, sed hoc aliud; ergo non potest accidens esse per se perfectitate substantiali, quod concedimus. *Ad quartam probationem*, nego consequentiam, quia non est de ratione materie solius recipere, sicut est solius formæ informare ac inherere. *Ad quintam probationem*, nego maiorem, pater enim dependet à suo patre in genere causæ efficientis, & in eodem genere terminat dependentiam filij. *Ad sextam* denique concedo sequelas omnes, & nego minorem tam facile quam ab aduersariis asseritur. *Māstrum* quidem negat vltimam sequelam de motu lationis & alterationis, quia sic moueri solū potest substantia, in cuius virtute mouetur quantitas: sed hoc esset reducere rem ad questionem de quaestio

quæstionē de nomine, & in rei veritate patet ex mysterio Eucharistiæ, quod quantitas absque substantia moueatur localiter, & etiam alteretur ad calorem & frigus.

87. *Obiicies secundo.* Non colligitur cætera accidentia absoluta inhaerere quantitati; neque ex natura ipsorum, quandoquidem non possit ex illorum natura vllum argumentum deduci, ex quo id probetur; neque ex eo quod recipi nō possint nisi in subiecto quanto, quia anima sensitiva nō recipitur nisi in tali subiecto, & tamē recipitur in quantitate; neque ex eo quod extendantur quantitativè, quia sic etiam extenditur anima sensitiva & vegetativa; neque ex mysterio Eucharistiæ ad saluandum mutationes, quæ circa species Eucharisticas fiunt: tum quia illæ saluari possunt per qualitatem, quæ est potentia naturalis, & in qua ipsa quantitas subiektatur; tum quia circa illas fiūt aliæ mutationes, quæ non possunt subiektari in quantitate, nempe rarefactio & condensatio, præsertim si per has mutationes producaturs & deperdaturs quantitas, vt multi Scottistæ tenent: sed aliud caput assignari nequit, ex quo colligeretur illa accidentia subiektari in quantitate; ergo asseri non debet.

Confirmatur, ex *Arriaga*, quia si ad vitanda miracula deberemus naturas rerum inueterare, propter eandem rationem deberemus dicere, quod quantitas non dependeat à substantia, ne dicatur scilicet miraculose conservari absque concursu substantiæ, à qua dependere deberet. Nam quantum ad rationem & experientiam, sicut non potest probari accidentia non recipi in materia aut substantia, & propterea negatur à nobis, vt vitetur miraculum; ita etiam non potest probari ratione aut experientia, quod quantitas dependeat à substantia; ergo debet negari eodem modo quod sic dependeat, vt vitetur miraculum.

88. *Respondetur*, concedendo maiorem pro primis partibus, & eam negando pro vltima parte de mysterio Eucharistiæ: ad cuius primam probationem nego dari illam qualitatem, quæ sit potentia naturalis, & sit commune subiectum quantitatis ac reliquorum accidentium; cuius ratio patet ex prima conclusione. Ad secundam probationem nego illas mutationes condensationis ac rarefactionis præsupponere in illis speciebus subiectum necessarium, quàm quantitatem, siue producaturs aut corrumpatur quantitas per illas, siue non; de quo suo loco. Videantur dicta in *Logica de quantitate quæst. 3.* Posset etiam negari minor, & alia capita assignari, nempe cætera fundamenta nostræ conclusionis, præter illud de Eucharistia.

Ad confirmationem nego suppositum, nempe secundum nos inuerti naturas rerum ad vitanda miracula, licet merito negemus miracula superflua asserenda, quoties saluari potest quomodo iuxta naturas rerum, quæ miracula dicuntur, heri possunt absque miraculo: & per hoc ruit tota hæc confirmatio. Illud autem, quod dicitur æque constare quantitatem non dependere à substantia, ac qualitates subiektari in quantitate, omnino falsum est, nam nulla prorsus est ratio, vnde colligatur quod accidens non dependeat à substantia, & sunt aliquæ rationes, ex quibus colligitur accidentia subiektari in quantitate, & nulli dicunt accidentia non dependere à substantia, & tamen communis sententia dicit qualitates subiektari in quantitate. Præterea est certum non posse naturaliter conservari quantitatem absque substantia, & propterea necessarium recurrendum est ad miraculum, vt sic conservetur: sed non est certum qualitates non subiektari in quantitate, ergo non est necessarium recurrere ad miraculum quoties de nouo producantur qualitates in Eucharistia. Quod si vitari posset miraculum non necessarium in conseruatione quantitatis absque substantia, dicendo quod non dependet vlla ratio à substantia, & non constaret quod dependeret; profecto optime diceretur quod non dependeret: ergo si potest vitari miraculum in productione qualitatum de nouo in speciebus Eucharisticis dicendo, quod subiektantur in quantitate; id dici debet, nisi constet quod non subiektantur. Sed certe hoc non constat, sed magis constat oppositum: ergo ita dicendum est.

89. *Obiicies tertio:* Albedo non debet potius subiektari in quantitate, quàm quantitas in albedine: sicut enim videmus quantitatem esse albam, ita videmus albedinem esse quantam: ergo neutra in altera subiektari debet, vel subiektabuntur in se inuicem mutuo, quod est absurdum.

Respondetur negando antecedens, & ad probationem dico quod non ex eo colligamus albedinem subiektari in quantitate, quod quantitas dicatur alba, sed ex eo quod accedere soleat ipsi albedo, & recedere ab ipsa manente inuatiata, & ex aliis principiis conclusionis.

90. *Obiicies vltimo ex Hurtado:* Munus quantitatis est disponere materiam ad recipiendam formam, & eam extendere impenetrabiliter, vt possit recipere actiones causarum materialium, ergo eius munus non est recipere alias qualitates.

Confirmatur, quia aliæ qualitates sunt dispositiones substantiæ ad formam substantialem producendam aut conservandam: ergo potius debent in ipsam substantiam subiektari immediate, quàm in quantitate: non videtur enim quomodo apte possint disponere substantiam ad formam, si non subiektentur immediate in illa.

Respondetur distinguendo antecedens: illud est solum munus, negatur; est munus ipsius, sed non solum, concedo, & nego consequentiam.

Ad confirmationem respondeo negando consequentiam, bene enim possunt disponere substantiam eo modo quo conuenit ipsis eam disponere per hoc quod insint ipsi mediate.

91. Dixi autem in conclusione: *exceptis qualitatibus vitalibus* quales sunt actus vitales immanentes, quia fortassis huiusmodi actus ex natura sua particulari exigunt subiektari in ipsam potentiam, quæ ipsas producit, quia aliàs non essent immanentes, nec determinarent fortassis potentiam sic, vt sensibilibus operaretur per illos; hoc supposito etiam habitus & species ad ipsas concurrentes in ipsa eadem potentia substantiali corporea subiektari debent, præsertim cum non habeamus experientiam, quod separata quantitate animalis manerent in illa istæ qualitates, sicut manent de facto qualitates Eucharisticæ absque alio miraculo præter solam separationem ipsiusmet quantitatis: manere autem verisimiliter deberent, si in quantitate immediate subiektarentur non minus quàm aliæ illæ qualitates.

Ex resolutione huius & præcedentis conclusionis sequitur nō cessatio in generatione cuiuslibet non viuentis substantiæ dari resolutionem substantiæ corruptæ ex cuius materia generatur, vsque ad ipsammet materiam primam, & accidentia relatiua in ipsa immediate subiektata, ac independentia à formis absolutis: fieri enim huiusmodi resolutionem non est aliud, quàm, quando fit talis generatio, nihil prorsus remanere ex composito destructo nec substantiale nec accidentale præter materiam primam ac relationes in ipsa subiektatas ac independentes ab illo composito ac suis formis absolutis: sed quandoquidem ex dictis constat quantitatem subiektari in toto composito, & non in materia prima, & qualitates etiam subiektari in quantitate, certum est destructo toto, & formam substantialem ipsius, & quantitatem, & qualitates, tam in ipsa quàm in toto subiektatas, ac consequenter omnes relationes ab ipsis dependentes definere esse: ergo datur tum resolutio vsque ad materiam primam. Quod si quantitas subiektaretur in sola materia prima, non esset necessarium fieri talem resolutionem, quia quantitas compositi destructi posset simul cum materia remanere in composito generato.

92. *Si autem queratur* cur non fiat resolutio huiusmodi vsque ad materiam primam in viuentium generatione, quemadmodum fit in generatione non viuentium *Respondetur* rationem esse, quod in viuentibus sunt duæ formæ substantiales, nimirum forma corporeitatis, & anima, vt suppono ex aliis dicendis, quarum vna præcedit alteram etiam tempore: quando autem generatur viuens formaliter, solum produciuntur anima, & alia supponitur producta.

Datur resolutio vsque ad materiam primam.

nec desinere debet intro ducta anima; unde totum compositum ex ea, & materia prima simul cum quantitate ac qualitatibus suis manet cum anima in viuentem. Secus autem est de non viuentibus, in quibus vnica tantum est forma substantialis, ad cuius introductionem alia destruitur simul cum toto constituto per ipsam, ac suis accidentibus. Quod si pro eodem instanti temporis introduceretur & forma substantialis & anima, etiam in generatione viuentium fieret resolutio vsque ad materiam primam, quia forma corporeitatis introduci nequit, quin desinat esse aliquod compositum, in cuius materia illa introducarur. Sed nunquam in corruptione viuentis fit resolutio vsque ad materiam primam, quia quando moritur viuens semper manet forma corporeitatis aliquandiu post eius mortem in materia, vt patet experientia.

Possit hic commodè examinari, an totum substantiale habeat aliquam substantiam aut supposititalitatem distinctam à natura sua & singularitate; & an existentia ipsius sit realiter ab ipso distincta. Sed hæc difficultates remittendæ videbantur ad Metaphysicam, vbi de ipsa substantia, & existentia vniuersaliter tradi solet, & debet. Quare hæc sola modo sufficiant quantum ad primum librum Physicorum.

LIBER SECVNDVS

PHYSICORVM.

SICVT in priori Libro Philosophus egit de principiis intrinsecis corporum naturalium, ita in hoc agit de principiis extrinsecis, seu causis eorum, de quibus multa scitu dignissima considerabilia sunt, quorum tamen plurima ad Metaphysicam spectant, licet hic communiter tractari soleant, prius tamen quam causarum harum iniret tractationem, de ipsa natura disserere voluit.

DISPVATIO VII.

DE NATVRA.

VIA à natura habent corpora esse naturalia, ac considerationis physica, propterea in initio huius libri agit Philosophus de natura; non capitur autem hic natura, prout significat Deum, quem naturam naturantem aliqui appellant; nec prout significat vniuersitatem rerum omnium creaturarum, quo sensu Philosophus ait, naturam pendere à primo principio, & Theologi asserunt illud esse miraculum, quod totius naturæ excedit virtutem; nec prout significat inclinationem naturalem accidentalem rei, quo sensu dicitur ex hominibus vnum esse ex natura sua hilarem, alium tristem, alium liberalem; nec etiam prout significat essentiam ac quidditatem rei, vt capitur communiter, quando dicitur, quod definitio sit ratio explicans naturam rei, & quod in tribus personis diuinis sit vna natura; quia in hoc sensu Deus & Angeli & entia etiam rationis constarent natura, & essent entia naturalia, quod tamen falsum est, prout natura hic capitur, quia alias essent considerationis physica, quod nemo asserit. Accipitur ergo, vt omitram alias acceptiones eius, hic natura, prout est principium motus corporalis, qui & physicus vocatur.

QVÆSTIO I.

Quid sit Natura.

Suppono dari naturam, id est principium intrinsecum motus, & quauis id à priori demonstrari non possit po-

test à posteriori exterum mobilitate, licet id tam notum sit, vt frustra in eo probando quis hæreret, & hinc Philosophus asserit, ridiculum esse naturam demonstrare velle.

CONCLUSIO

Bene definitur natura esse principium & causa motus & quietis eius, in quo est primo per se, & non per accidens. Hæc est communissima cum Philosopho hic: & patet tum ex eius explicatione, tum ex solutione obiectionum, quæ contra opponi possunt. Dicitur principium & causa, vt distinguatur ab illis, quæ non sunt nec principium nec causa; idem autem intelligitur per vtramque illam particulam, ex quibus secunda additur claritatis maioris gratia, nam alioquin alterutra sufficeret; nec definitiones debent esse sic per pauciora, quin aliqua non necessaria addi possint claritatis & elegantiae etiam gratia. Dicitur motus & quietis, vt distinguatur natura à principiis, quæ non principiant motum & quietem, vt Deus quatenus est principium Angelorum, & ipsius materiae primæ, quæ non producantur per motum alicuius subiecti, quandoquidem creantur & non habent subiecta. Dicitur eius in quo inest, id est in quo inest ipsa natura, vt distinguatur à principiis motus & quietis aliarum rerum, in quibus non inest illa principia, vt sunt causæ efficientes, quatenus mouere possunt alia corpora à seipsis. Dicitur primo, vt significetur naturam esse primum principium motus, nec præsupponere aliud principium, ratione cuius in sit rei; & per hoc excluditur potentia loco motiua, quæ est principium motus deorsum, sed non inest primo, lapidi, verbi gratia, sed inest ipsi, ratione alterius principij, nempe ratione formæ lapidis. Dicitur per se & non per accidens (per quas etiam duas particulas idem intelligitur, sed additur non per accidens etiam claritatis causa) vt excludantur principia motus accidentalia, vt grauitas.

Et si dicas, illa excludi sufficienter per præcedentem particulam primo. Respondeo id negando, possit enim aliquod principium accidentale motus competere alicui primo, id est non competere ipsi ratione alterius principij intrinseci, vt patet in impulsu proiectorum; ille enim impulsus est principium motus, quo projecta mouentur, & non competit ipsis projectis ratione alterius principij inexistens ipsis projectis: aduenit enim ipsis ab extrinseco.

Dices, saltem per particulam, per se & non accidens, excluduntur principia omnia accidentalia, siue quæ primo, siue quæ secundario competunt rei: ergo frustra ponitur altera particula primo.

Respondeo negando consequentiam, quia altera illa particula adiungenda erat, vt excluderentur potentia ad motum identificata rebus mobilibus, quæ per se secundo & non per accidens, non vero per se primo competunt & inest illis.

3. Obiicies primo. Dantur multa corpora naturalia constantia natura, ac considerationis physica, quæ non habent principium motus in seipsis, vt Cælum empyreum, & elementum Terræ, quæ nunquam mouentur nec moueri possunt naturaliter. Dantur etiam alia similia corpora, quæ non habent in se principium quietis, vt cæli mobiles, qui nunquam quiescunt, nec quiescere possunt naturaliter: ergo male dicitur, quod natura sit principium motus & quietis.

Respondeo negando antecedens: nam Cælum empyreum & Terra habet principium istius motus, quo mutabatur ipsorum materia ad formam substantialem suam in instanti generationis (si tamen Cælum constet materia) & deinde habent principia motus, quo mouebatur ipsorum substantia, ad accidentia sibi connaturalia: nec necesse est, quod omne id, quod constat natura, possit moueri naturaliter motu locali, aut etiam motu successiuo: non enim intelligitur per motum positum in hac definitione motus successiuus, sed motus vt sic, abstrahens à successiuo & instantaneo, vt omitram Terram quoad quamlibet partem sui posse naturaliter moueri motu etiam locali ac alterationis ad calorem, & frigus.

Deinde, cæli immobiles licet non haberent principium quietis

Variegationes naturæ.

Omne corpus habet in se principium motus.